

T.C.
MARDİN ARTUKLU ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
SOSYOLOJİ ANABİLİM DALI

Yüksek Lisans Tezi

24 OCAK KARARLARI: HÜRRİYET VE CUMHURİYET
GAZETELERİNDE YAYINLANAN KÖŞE
YAZILARININ İÇERİK VE SÖYLEM ANALİZİ

Vasfiye KALYA AYTEKİN

Tez Danışmanı

Dr. Öğr. Üyesi Zehra Nurdan ATALAY

Mardin 2018

T.C.
MARDİN ARTUKLU ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
SOSYOLOJİ ANABİLİM DALI

Yüksek Lisans Tezi

24 OCAK KARARLARI: HÜRRİYET VE CUMHURİYET
GAZETELERİNDE YAYINLANAN KÖŞE
YAZILARININ İÇERİK VE SÖYLEM ANALİZİ

Vasfiye KALYA AYTEKİN

Tez Danışmanı

Dr. Öğr. Üyesi Zehra Nurdan ATALAY

Mardin 2018

T.C.
MARDİN ARTUKLU ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

TEZ ONAYI

Enstitümüz Sosyoloji Anabilim Dalı 15761007 numaralı öğrencisi Vasfiye KALYA AYTEKİN'in 'in hazırladığı "24 Ocak Kararları: Hürriyet ve Cumhuriyet Gazetelerinde Yayınlanan Köşe Yazılarının İçerik ve Söylem Analizi" başlıklı Tezli Yüksek Lisans tezi ile ilgili Tez Savunma Sınavı, Lisansüstü Eğitim-Öğretim ve Sınav Yönetmeliği uyarınca 13/12/2018 Perşembe günü saat 11:00'de yapılmış, tezin onayına oy çokluğu/oybirliğiyle karar verilmiştir.

Danışman

Dr. Öğr. Üyesi Zehra Nurdan ATALAY

Üye

Dr. Öğr. Üyesi Sidar ÇINAR

Üye

Dr. Öğr. Üyesi Ebru THWAITES DİKEN

ONAY:

Bu tezin kabulü, Enstitü Yönetim Kurulu'nun/...../20..... tarih ve/..... sayılı kararı ile onaylanmıştır.

...../...../20...

Enstitü Müdürü

Doç. Dr. Ömer BOZKURT

İÇİNDEKİLER

ÖZET	vi
ABSTRACT.....	vii
ÖNSÖZ	viii
TABLolar LİSTESİ.....	ix
KISALTMALAR LİSTESİ.....	x
GRAFİKLER LİSTESİ.....	xi
GİRİŞ	1
1. NEOLİBERALİZM VE TÜRKİYE.....	5
1.1. Neoliberalizm.....	5
1.2. Neoliberalizmin Türkiye'ye Yansıması.....	14
1.2.1. 1980 Öncesi Türkiye'de Ekonomik ve Sosyal Gelişmeler	14
1.2.2. 24 Ocak Kararları.....	20
1.2.2.1. Devlet ve Ekonomi Alanında Öngörülen Değişimler	22
1.2.2.2. Dış İlişkiler Alanında Öngörülen Değişiklikler	25
1.2.2.3. Sınıf Alanında Öngörülen Değişiklikler	25
1.2.3. 24 Ocak Kararlarının Uygulayıcısı: 12 Eylül Darbesi.....	26
1.2.4. 24 Ocak Kararlarının Sonuçları.....	28
2. ARAŞTIRMAYA İLİŞKİN AÇIKLAMALAR.....	35
2.1.1. İçerik Analizi	36
2.1.2. Söylem Analizi.....	37
2.2. Araştırmanın Amacı ve Problemi.....	38
2.3. Örneklem Seçimi.....	39
2.3.1. Hürriyet Gazetesi	40
2.3.2. Cumhuriyet Gazetesi	41
2.4. Araştırma Yönteminin Uygulanması	41
3. HÜRRİYET VE CUMHURİYET GAZETELERİNİN KÖŞE YAZILARINA DAİR ANALİZ.....	45
3.1. Hürriyet ve Cumhuriyet Gazetelerinin Köşe Yazılarına Dair İçerik Analizi	45
3.1.1. Köşe Yazılarının Yıllık Bazda İnceleme Bulguları	45
3.1.2. Köşe Yazılarının 24 Ocak 1980 Öncesi ve Sonrası Altı Aylık Bazda İnceleme Bulguları.....	50
3.1.3. Köşe Yazılarının Aylık Bazda İnceleme Bulguları.....	63

3.2. Hürriyet Ve Cumhuriyet Gazetelerinin Köşe Yazılarına Dair Söylem Analizi	74
3.2.1. Neoliberalizm Öncesi Türkiye	76
3.2.1.1. Devlet Ve Ekonomi.....	76
3.2.1.1.1. Hükümet- Yönetim	76
3.2.1.1.2. Sistem-Kapitalizm.....	80
3.2.1.1.3. Kamu İktisadi Teşebbüsler (KİT) - Kamu Kuruluşları	82
3.2.1.1.4. Ekonomide Kamu ve Özel Kesim İlişkileri.....	83
3.2.1.1.5. Fiyatlar – Pahalılık – Enflasyon.....	85
3.2.1.1.6. Devalüasyon.....	87
3.2.1.1.7. Ekonomik Bunalım – Kriz - Darboğaz.....	88
3.2.1.2. Dış/ Yabancı İlişkiler	88
3.2.1.2.1. IMF	88
3.2.1.2.2. Dış Borçlar – Borçlanma	90
3.2.1.2.3. DÇM (Dövize Çevrilebilir Mevduat).....	91
3.2.1.2.4. Dışa Bağımlılık	92
3.2.1.3. Sınıf.....	93
3.2.1.3.1. Sendika.....	93
3.2.1.3.2. İşsizlik.....	94
3.2.1.3.3. Stokçuluk – Karaborsa	95
3.2.1.3.4. Ücretler	96
3.2.2. Erken Neoliberalizm Uygulamaları Ve Türkiye	98
3.2.2.1. Devlet Ve Ekonomi.....	99
3.2.2.1.1. 24 Ocak Kararları /İstikrar Paketi /Ekonomik Önlemler /Neoliberalizm	99
3.2.2.1.2. Hükümet- Yönetim	100
3.2.2.1.3. Sistem – Kapitalizm – Liberalizm	103
3.2.2.1.4. Kamu İktisadi Teşebbüsler (KİT) - Kamu Kuruluşları	107
3.2.2.1.5. Ekonomide Kamu ve Özel Kesim İlişkileri.....	110
3.2.2.1.6. Fiyatlar – Pahalılık – Enflasyon.....	112
3.2.2.1.7. Devalüasyon - Zam.....	114
3.2.2.1.8. Faiz Oranları	117
3.2.2.2. Dış/ Yabancı İlişkiler	119
3.2.2.2.1. IMF.....	119

3.2.2.2.2. Dış Borçlar/ Krediler – Borçlanma	120
3.2.2.2.3. Yabancı Sermaye.....	122
3.2.2.2.4. Dışa Bağımlılık	124
3.2.2.3. Sınıf.....	126
3.2.2.3.1. Sendika – İşçi Hakları – Grev	126
3.2.2.3.2. Yokluklar	127
3.2.2.3.3. Ücretler	129
SONUÇ	136
KAYNAKÇA.....	147
EKLER	174

ÖZET

Yüksek Lisans Tezi

24 OCAK KARARLARI: HÜRRIYET VE CUMHURİYET GAZETELERİNDE YAYINLANAN KÖŞE YAZILARININ İÇERİK VE SÖYLEM ANALİZİ

Vasfiye KALYA AYTEKİN

Mardin Artuklu Üniversitesi

Sosyal Bilimler Enstitüsü

Sosyoloji Anabilim Dalı

2018: x1 +175 Sayfa

Bu çalışma, Türkiye'nin neoliberal ekonomi politikalarını hayata geçirmeye başladığı 24 Ocak Kararları'nın Hürriyet ve Cumhuriyet gazetelerinde yayınlanan köşe yazıları yoluyla topluma nasıl aktarıldığını incelemektedir. Bu doğrultuda öncelikle 24 Ocak Kararları'nın temelini oluşturan neoliberalizm kavramına dair tartışmalar, Türkiye'de neoliberalizm öncesinde yaşanan gelişmeler, 24 Ocak Kararları, kararların uygulama süreçleri ve sonuçlarına yer verilmiştir. Daha sonra sırasıyla merkez ve eleştirel bakış açısına sahip olan Hürriyet ve Cumhuriyet gazetelerinde yayınlanan köşe yazılarına dair içerik ve söylem analizi uygulanmıştır. İçerik analizi ile belirlenen kavramların kullanılma sıklıklarına dair bir inceleme yapılmıştır. Bu analiz sonucunda 24 Ocak Kararları öncesi ve sonrasında bazı kavramların frekans değerlerindeki değişmelerin söz konusu ekonomik uygulamalar ile ilişkili olduğu görülmüştür. Her iki gazetede yayınlanan köşe yazılarında en çok “fiyatlar” kavramının tekrar ettiği ve “neoliberalizm” kavramının hiç kullanılmadığı fark edilmiştir. “Fiyatlar” kavramını sırasıyla Hürriyet gazetesinde “zam, döviz”, Cumhuriyet gazetesinde ise “borçlar, sendika” takip etmiştir. Söylem analizi ile her iki gazetede yayınlanan köşe yazılarında belirlenen kavramlar konusunda ayrıştıkları ve ortaklaştıkları noktalar saptanmıştır. Çalışma sonucunda 24 Ocak Kararları öncesinde gazetelerin ayrıştıkları konuların “hükümet-yönetim”, “kamu-özel kesim ilişkileri” ve “sistem-kapitalizm” olduğu, ekonomik kararların hayata geçirilmesinden sonra ise “yabancı sermaye” üzerinde ayrıştıkları tespit edilmiştir. Gazetelerin ortak görüşe sahip oldukları konuların sayısı 24 Ocak Kararları öncesi ve sonrası dönemde sırasıyla dokuz ve on şeklindedir. Gazetelerin farklı bakış açılarına sahip olmalarına rağmen ortak görüş ekseninde toplandıkları konu sayısının fazlalığı dikkat çekicidir. Bu fazlalığın Türkiye'nin neoliberal ekonomi politikalarını kendine özgü uygulama isteğinden, içinde bulunduğu siyasi ortamdan ve etkili toplumsal muhalefetten kaynaklandığı kanaatine varılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Neoliberalizm, 24 Ocak Kararları, Hürriyet gazetesi, Cumhuriyet gazetesi, içerik ve söylem analizi.

ABSTRACT

Master Thesis

24th JANUARY 1980 DECISIONS: CONTENT AND DISCOURSE ANALYSIS OF COLUMNS PUBLISHED ON THE HÜRRIYET AND CUMHURİYET NEWSPAPER

Vasfiye KALYA AYTEKİN

Mardin Artuklu University

Institute of Social Sciences

Department of Sociology

2018: xı +175 pages

This study examines how the January 24 decisions, through which Turkey started implementing neo-liberal economic policies, were conveyed via columns published on Hürriyet and Cumhuriyet newspapers. Accordingly, first discussions on the concept of neoliberalism that underpins January 24 Decisions, developments in Turkey prior to neoliberalism, January 24 Decisions, implementation process and results of the decisions are presented. Afterwards, content and discourse analysis of the columns published in Hürriyet and Cumhuriyet newspapers, which have central and critical perspectives, were applied. An analysis of the frequency of the concepts determined by content analysis was conducted. As a result of the content analysis, it was seen that the changes in the frequencies of some concepts before and after the January 24 Decisions were related to these economic practices. In the columns published in both newspapers, it was realized that the concept of “prices” was repeated the most and the concept of “neoliberalism” was never used. The concept of “prices” was respectively followed by “price increase, foreign exchange” in Hürriyet newspaper and “debts, union” in Cumhuriyet newspaper. The subjects on which the columns published in both newspapers agreed and disagreed about the designated concepts were determined through discourse analysis. As a result of the study, it was found that while the newspapers disagreed on the subjects of “government administration”, “public private sector relations”, and “system-capitalism” prior to January 24 Decisions, their disagreement shifted to “foreign capital” after the implementation of economic decisions. The number of subjects in which the newspapers have a common opinion is respectively nine and ten, before and after the January 24 Decisions. The fact that the number of subjects the newspapers agree is abundant despite having different perspectives is interesting. It was found that this abundance is a result of Turkey’s willingness to implement neo-liberal economy policies in it’s own way, the political state of Turkey and effective public opposition.

Key Words: Neo-liberalism, January 24 Decisions, Hürriyet Newspaper, Cumhuriyet Newspaper, content and discourse analysis

ÖNSÖZ

“24 Ocak Kararları: Hürriyet Ve Cumhuriyet Gazetelerinde Yayınlanan Köşe Yazılarının İçerik Ve Söylem Analizi” adlı tez çalışma bir yılı aşkın bir süre içerisinde hazırlanmıştır. Bu çalışma ile farklı bakış açılarına sahip iki günlük gazetenin Türkiye’nin neoliberalleşme miladı olan 24 Ocak Kararları’nı aktarma şekli incelenmiştir. Merkezi ve eleştirel bakış açısına sahip iki gazetenin konuyu ele alış şekli ve iki gazete arasında bulunan ortak ve ayrı noktaların ortaya çıkarılması amaçlanmıştır. Daha önce Türkiye’nin neoliberalleşme sürecinin basın aracılığıyla aktarılma şekli ele alınsa da söz konusu araştırmalar günlük gazetelerin ekonomi sayfalarıyla sınırlandırılmıştır. Bu çalışma ile 24 Ocak Kararları’nın köşe yazılarında aktarılma şekli incelenerek bu alandaki boşluk giderilmeye çalışılmıştır.

Söz konusu çalışmamda bana kılavuzluk ederek yolumu aydınlatan tez danışmanım Dr. Zehra Nurdan Atalay hocama, süreç içerisinde sürekli olarak görüş alış-verişinde bulunduğum kardeşim Ceylan Kalya Yılmaz’a, çalışmam sırasında destek veren eşim Erkan Aytekin, kızım Şevval, annem Zehra Kalya’ya ve her zaman yanımda hissettiğim aileme teşekkür ederim.

Vasfiye Kalya Aytekin

Mardin/ Aralık 2018

TABLULAR LİSTESİ

Sayfa

Tablo 1. Kavramların Dağılımı.....	46
Tablo 2. Cumhuriyet Gazetesi Köşe Yazılarında Yayınlanan Kavramların 24 Ocak Öncesi ve Sonrası Kullanılma Sıklığı.....	51
Tablo 3. Hürriyet Gazetesi Köşe Yazılarında Yayınlanan Kavramların 24 Ocak Öncesi ve Sonrası Kullanılma Sıklığı.....	56
Tablo 4. Hürriyet Gazetesinin 24.07.1979-24.07.1980 Tarih Aralığında Yayınlanan Köşe Yazılarında Belirlenen Kavramların Kullanılma Sıklığı.....	63
Tablo 5. Cumhuriyet Gazetesinin 24.07.1979-24.07.1980 Tarih Aralığında Yayınlanan Köşe Yazılarında Belirlenen Kavramların Kullanılma Sıklığı.....	68

KISALTMALAR LİSTESİ

AB: Avrupa Birliği

ABD: Amerika Birleşik Devletleri

DB: Dünya Bankası

DÇM: Dövize Çevrilebilir Mevduat

DİSK: Devrimci İşçi Sendikaları Konfederasyonu

DPT: Devlet Planlama Teşkilatı

DTÖ: Dünya Ticaret Örgütü

GSMH: Gayri Safi Milli Hasıla

IMF: Uluslararası Para Fonu (International Monetary Fund)

KHK: Kanun Hükümünde Kararname

KİT: Kamu İktisadi Teşekküllü

MHP: Milliyetçi Hareket Partisi

MSP: Milli Selamet Partisi

NATO: Kuzey Atlantik Paktı (North Atlantic Treaty Organization)

OECD: Ekonomik Kalkınma ve İşbirliği Örgütü (Organisation for Economic Co-operation and Development)

OPEC: Petrol İhraç Eden Ülkeler Örgütü (Organization of Petroleum Exporting Countries)

TSK: Türk Silahlı Kuvvetleri

GRAFİKLER LİSTESİ

Sayfa

Grafik 1. Hürriyet Gazetesinde ‘Fiyatlar’ Kavramının Dağılımı.....	49
Grafik 2. Cumhuriyet Gazetesinde ‘Fiyatlar’ Kavramının Dağılımı.....	49
Grafik 3. Cumhuriyet Gazetesi ‘Liberalizm’ Kavramının Dağılımı.....	54
Grafik 4. Hürriyet Gazetesi ‘Liberalizm’ Kavramının Dağılımı.....	55
Grafik 5. Cumhuriyet Gazetesi ‘DÇM’ Kavramının Dağılımı.....	55
Grafik 6. Hürriyet Gazetesi ‘Borçlar’ Kavramının Dağılımı.....	60
Grafik 7. Cumhuriyet Gazetesi ‘Borçlar’ Kavramının Dağılımı.....	60
Grafik 8. Hürriyet Gazetesi ‘Karaborsa’ Kavramının Dağılımı.....	61
Grafik 9. Cumhuriyet Gazetesi ‘Karaborsa’ Kavramının Dağılımı.....	61

GİRİŞ

Türkiye'nin neoliberalizme geçişini sağlayan ekonomik uygulamalar 24 Ocak 1980 tarihinde hayata geçirilmiştir. 24 Ocak Kararları olarak adlandırılan bu kararlar ile öncelikle kamu iktisadi teşebbüsleri vasıtasıyla devletin sanayi sektöründeki varlığını ön plana alan ekonomik yapı evrilmeye başlamıştır. Sermayenin serbest dolaşmasına imkan veren ve ihracatı arttırmayı amaçlayan ekonomi politikaları desteklenmiştir.

Türkiye'de Cumhuriyetin ilanından itibaren devlet işletmeciliğinin yoğun olarak uygulandığı beş yıllık kalkınma planlarıyla ekonomi yönetilmiştir. Devletin sanayi sektörüne çeşitli araçlarla yoğun bir şekilde müdahale etmesinde uluslararası bazı gelişmeler zemin oluşturmuştur. İkinci Dünya Savaşı ve sonrasında yaşanan soğuk savaş döneminde dünya üzerinde iki ekonomik sistemin tarafları oluşmuştur. Bunların birincisi İngiltere, Amerika gibi batı ülkelerinin mensup olduğu kapitalizm, diğeri ise Sovyet Rusya'nın içinde bulunduğu sosyalizm sistemleridir. Türkiye İkinci Dünya Savaşı'na girmemiş olmasına rağmen savaş hazırlıkları yapması, üretime ayrılan kaynakların savaş malzemeleri tedarikinde kullanılmasına neden olmuştur. Bu durumun sonucunda da ülke ekonomisi olumsuz etkilenmiştir.

Türkiye'nin soğuk savaş döneminde kapitalist sisteme dahil olmayı tercih etmesi batı ülkeleriyle bütünleşme çabalarını doğurmuştur. Söz konusu ülkelerin oluşturdukları Uluslararası Para Fonu (IMF) ve Dünya Bankası (DB) kuruluşlarına Türkiye 1947 yılında üye olmuştur. Üyelik çerçevesinde yardıma ihtiyacı olan ülkelerin IMF tarafından çeşitli koşullar karşılığında borçlanmaları sağlanmıştır. Türkiye'nin ihtiyaç duyduğu maddi yardımlar IMF tarafından karşılanmıştır. Ancak dış borçlanmayı gerçekleştiren Türkiye almış olduğu yardımlar karşılığında IMF tarafından koşul olarak belirtilen ekonomik uygulamaları hayata geçirmiştir.

1950'li yıllardan itibaren uygulanan ithal ikameci sanayileşme politikalarına ağırlık veren Türkiye, hammadde ihtiyacını dış pazardan karşılamıştır. Söz konusu dönemde IMF tarafından sağlanan dış yardımlar çerçevesinde Türkiye sürekli olarak devalüasyon işlemini uygulamıştır. Yabancı paralar karşılığında ülke parasının düşürülmesi Türkiye'nin ithal ettiği malları satın alınmasını zorlaştırmıştır. Üretimde

kullanılan hammaddenin ithal edilmesinden dolayı üretim durma noktasına gelmiştir. Türkiye ekonomisi bunalım ekonomisine dönüşmüştür.

1970-1980 tarihleri arasında ülke ekonomisini yönetmeye çalışan ve sürekli olarak değişen iktidarların istikarsız ve plansız uygulamaları bunalımın derinleşmesine neden olmuştur. 1980 yılına gelindiğinde IMF, yapacağı yardımlara karşılık olarak Türkiye ekonomisinin dönüşümünü sağlayacak bir takım yapısal değişikliklerin hayata geçirilmesini istemiştir. Bu yapısal değişiklikler Türkiye’de serbest piyasa ekonomisine geçiş sürecinin başlangıcı niteliğindedir. Söz konusu değişiklikler çerçevesinde sermayenin dolaşımının ve döviz, kambiyo işlemlerinin serbestleşmesi, ihracatın arttırılması, dış ödemeler dengesinin sağlanabilmesi için devlet bütçesine yük olarak görülen işlemlerin ortadan kaldırılması veya azaltılması gibi kurallar uygulanmaya başlamıştır.

Türkiye’nin serbest piyasa ekonomisine geçişini sağlayan ve 24 Ocak 1980 tarihinde açıklanan kurallar ‘24 Ocak Kararları’ olarak literatüre geçmiştir. Bu kararlar ile birlikte Türkiye’de neoliberalizm hikayesi başlamıştır. Neoliberalizm, devletin ekonomide rolünün değişmesi olarak da ifade edilebilir. Öncesinde devlet öncülüğünde yapılan üretim neoliberal politikalar ile özel sektöre devredilmiştir. Üretim içinde özel sektörü etkinleştirme devletin ekonomi içerisinde küçülmesi anlamına gelmektedir. Ancak neoliberal politikalar ile birlikte amaçlanan serbestleşmenin kurallarını uygulayan ve bunun devamlılığını sağlayan rolü ile aslında devletin ekonomi içerisinde daha fazla etki alanına sahip olduğu görülmüştür.

Türkiye neoliberal ekonomi politikalarını hayata geçirerek Cumhuriyet’in ilanından beri kullandığı içe kapalı ekonomi politikalarını uygulamayı bırakmıştır. Türkiye’deki ekonomik yapının değişmesi anlamında 24 Ocak 1980 tarihi önemlidir. Bu süreç Türkiye’de batılılaşma sürecinde yeni bir aşamanın başladığına işaret etmektedir.

Bu araştırma Türkiye’nin ekonomi politikalarında yapısal dönüşümünü sağlayan uygulamaların başlangıcı olan 24 Ocak Kararları’nın kitle iletişim araçları içerisinde yer alan günlük gazeteler içerisinde seçilen Hürriyet ve Cumhuriyet gazeteleri tarafından yayınlanan köşe yazıları aracılığıyla nasıl aktarıldığı sorusunu

sormaktadır. Günlük gazeteler, toplumsal olayları yorumlamada durdukları taraf olarak Hürriyet gazetesi merkez, Cumhuriyet gazetesi eleştirel bakış açısına göre seçilmiştir. 24 Ocak 1980 tarihi temel alınarak öncesinde ve sonrasında yer alan altı aylık dilimler içerisinde Hürriyet ve Cumhuriyet gazetelerinde yayınlanan köşe yazıları incelenmiştir.

Çalışma, “Türkiye ve Neoliberalizm”, “Araştırmaya İlişkin Açıklamalar” “Hürriyet Ve Cumhuriyet Gazetelerinin Köşe Yazılarına Dair Analiz”, “Sonuç ve Değerlendirme” bölümleri altında ele alınmıştır. “Türkiye ve Neoliberalizm” bölümünde ‘neoliberalizm’ kavramı tartışılmıştır. Neoliberalizm’in uygulamaları bakımından devletin rolü ve liberal politikalarla olan ilişkisi ele alınmıştır. Bunun yanı sıra Türkiye’nin Cumhuriyet’in ilanından itibaren Neoliberal ekonomi politikalarını hayata geçirmeye başladığı 24 Ocak 1980 tarihine kadar geçen zaman aralığında genel olarak uyguladığı ekonomi politikaları, 24 Ocak Kararlarının içeriği ve sonuçları yer almaktadır.

“Araştırmaya İlişkin Açıklamalar” bölümünde araştırmanın metodolojisi tartışılmıştır. Araştırma konusunun ve probleminin seçimi, örneklemin belirlenmesi ve kullanılan yöntemlerle ilgili bilgiler verilmiştir. Araştırmanın problemi 24 Ocak Kararları’nın farklı bakış açılarına sahip olan Hürriyet ve Cumhuriyet gazetelerinde yayınlanan köşe yazılarında nasıl aktarıldığı şeklindedir. Çalışmanın örneklemini Hürriyet ve Cumhuriyet Gazeteleri oluşturmaktadır. Bölüm içerisinde öncelikle söz konusu gazetelerle ilgili bilgilendirme, sonrasında ise köşe yazılarına uygulanan analiz yöntemlerine ilişkin açıklamalar yapılmıştır. Taranan dönemdeki köşe yazılarına içerik ve söylem analizi uygulanmıştır.

“Hürriyet Ve Cumhuriyet Gazetelerinin Köşe Yazılarına Dair Analiz” bölümü iki alt bölümden oluşmaktadır. Bunlar, “Hürriyet ve Cumhuriyet Gazetelerinin Köşe Yazılarına Dair İçerik Analizi” ve “Hürriyet ve Cumhuriyet Gazetelerinin Köşe Yazılarına Dair Söylem Analizi” şeklindedir. “Hürriyet ve Cumhuriyet Gazetelerinin Köşe Yazılarına Dair İçerik Analizi” bölümünde literatür taraması sonucunda elde edilen kavramların (birimlerin) söz konusu zaman aralığı içerisinde yayınlanan köşe yazılarında tekrarlanma sıklığı değerlendirilmiştir. Literatür taraması sonrasında yetmiş beş kavram tespit edilmiştir. Söz konusu kavramların köşe yazılarında

kullanılma sıklığı, yıllık bazda, 24 Ocak 1980 tarihinden öncesi ve sonrası altı aylık zaman dilimleri içerisinde ve aylık baz şeklinde sayılmıştır. Elde edilen sonuçlar tablolandırılmış ve yorumlanmıştır.

“Hürriyet ve Cumhuriyet Gazetelerinin Köşe Yazılarına Dair Söylem Analizi” bölümünde ise köşe yazıları içerisinde işlenen konuların iki gazetede ele alınış biçimi, söz konusu gazetelerin kavramları aktarma konusunda kesiştikleri ve ayrıştıkları noktalar ele alınmıştır. Gazetelerin ayrıştıkları, ortaklaştıkları konuların yanı sıra aynı konu içerisinde bazı noktalarda farklı ve aynı görüş bildirdikleri durumlar da yer almıştır. Gazetelerin değinmediği kavramlar ortaklaşma-ayırışma üzerine fikir yürütmeyi engellemiştir. 24 Ocak 1980 tarihinden öncesi ve sonrası ele alınarak gazetelerin ekonomik olayları aktarma şekli ve durdukları taraf ile yorumları arasında bir değerlendirme yapılmıştır. Analiz sonucunda edinilen sonuçlar yorumlanmıştır.

Gazetelerde köşe yazılarını kaleme alan yazarların kendi aralarında kesiştikleri ve ayrıştıkları konular belirlenmiştir. Aynı gazetede yazmalarına rağmen bazı yazarların ayrıştıkları görülmüştür. “Sonuç ve Değerlendirme” bölümünde ise araştırmadan elde edilen veriler değerlendirilmiştir. İçerik ve karşılaştırma analizleri sonucunda Hürriyet ve Cumhuriyet gazetelerinde yayınlanan köşe yazılarında tekrar eden kavramlar, bu kavramların ele alınış şekli ile ilgili elde edilen sonuçlar ve sonuçlar üzerinden yapılan çıkarımlar yer almaktadır.

1. NEOLİBERALİZM VE TÜRKİYE

Türkiye, 24 Ocak 1980 tarihinde açıklanan ekonomik kararlar ile birlikte neoliberalleşme sürecine girmiştir. Daha önce uygulanan ekonomi politikalarının değişmesine neden olan kararlar, Türkiye'nin neoliberalleşme miladı olma niteliğindedir. Neoliberal politikaların uygulanmaya başladığı tarihten öncesinde ve sonrasında Türkiye'de yaşanan gelişmeler ve ekonomik kararlar ile birlikte gerçekleşen değişimler ele alınmıştır. Bu çalışmanın ana temasını oluşturan ve Türkiye'nin neoliberalleşme sürecinin köşe yazılarında aktarılma şeklinin ortaya çıkarılma amacı, 'neoliberalizm' ve onun Türkiye'ye yansımaları olan '24 Ocak Kararları' konularının ele alınmasını gerekli kılmıştır.

Bu bölümde Türkiye'nin Cumhuriyet'in ilanı ile birlikte uygulamaya başladığı ekonomi programları ele alınmıştır. Cumhuriyet'in ilanından itibaren Türkiye'de 24 Ocak 1980 tarihine kadar hayata geçirilen planlı ve karma ekonomi pratikleri anlatılmıştır. Sonrasında 24 Ocak 1980 tarihinden itibaren Türkiye'nin küreselleşme süreci içerisinde Batı ülkelerine eklemlenmesini sağlayan ve neoliberal ekonomi kurallarını içeren ekonomik kararlar, bu kararların içeriği, uygulamada yaşanan zorluklar ve sonuçları incelenmiştir. Hürriyet ve Cumhuriyet gazetelerinde yayınlanan köşe yazılarına uygulanan içerik ve söylem analizinin ana temasını Türkiye'nin ekonomik alanda neoliberalleşme sürecini başlatan 24 Ocak Kararları oluşturmaktadır. Söz konusu ekonomik kararların köşe yazılarında nasıl aktarıldığının araştırıldığı bu çalışma için 24 Ocak Kararları'nın kavramsal çerçevesi gereklidir.

1.1. Neoliberalizm

Neoliberalizm, ekonomik alanda devlet rolünün değişmesi, sermaye hareketlerine sağlanan serbestlik ve liberalizm uygulamalarıyla olan ilişkisi açısından ele alınmıştır. Liberalizm ile ilgili olan bağlantıları (Kazgan 2016; Akalın 2009; Başkaya 2004) tarafından tartışılmıştır. Kazgan, "1830-1914 yılları arasında dönemin en güçlü ülkelerinden biri olan İngiltere tarafından yürütülen altın para sistemini liberalizm olarak tanımlamıştır. Tam serbestliğin ilk uygulaması "liberalizm", ikinci uygulaması ise "neoliberalizm" olarak adlandırmıştır" (Kazgan,

2016: 11). Neoliberalizm, liberal gelenekte esas olan bireysel özgürlükler anlayışının ekonomik özgürlüklere dönüşmesidir. Ekonomik özgürlükler sayesinde dünya ölçeğinde uygulanacak olan ticaretin önündeki engeller ortadan kaldırılmıştır. Böylece sermayenin küresel düzeyde serbestçe dolaşımı sağlanmıştır (Akalin, 2009: 17). “Uluslararası alanda serbest sermaye hareketlerini savunarak Keynezyen ekonomi politikalarına tepki olarak doğan ve “Yeni Muhafazakarlar” olarak tanımlanan politikalar neoliberalizm olarak adlandırılmıştır” (Başkaya, 2004: 203). Liberalizmi çağrıştıran neoliberalizm kavramının aslında liberal gelenekte bulunan ve tüm alanlarda uygulanan söz konusu serbestliğin sadece ekonomik düzeye indirgenmesi liberal anlayışa göre daha kapalı bir anlayışın gelişmesine neden olmuştur.

Neoliberalizm, liberal uygulamalardan farklı ve hatta ona karşı olan bir düşünce olarak ortaya çıkmıştır. Liberal gelenekte yer alan ve devletin minimal düzeyde yer alması gerektiğini savunan düşünce, neoliberalizm ile birlikte değişmiştir. Neoliberalizm, ekonomik alanda amaçlanan serbestliğin ancak yine ekonomi içerisinde devletin etkin bir şekilde yer almasıyla gerçekleştirilebileceğini savunur. Devlet tarafından sağlanan düzenlemeler, bireylerin serbest bir şekilde girişimcilik faaliyetlerini gerçekleştirme, mülkiyet haklarını koruma, piyasaları düzenleme gibi görevler şeklindedir (Akalin, 2009: 146-150).

Neoliberalizm, tüm çabalarını serbestlik üzerine yoğunlaştırmıştır. Bu serbestlik “mal-hizmet, sermaye ve yatırım” üzerine olmuştur (George, 2009: 44). Ancak dünya ölçeğinde gerçekleşen ticaret ve sermaye hareketlerindeki serbestlik ile yoksulluk arasında bir ilişki bulunmaktadır. “Serbestlik arttıkça yoksulluk eğilimleri de artmıştır. Bu durum gelişmiş ve gelişmekte olan ülkeler arasında uluslararası eşitsizlik yaratmıştır. Artan serbestlikle birlikte sermayenin giderek daha az elde toplanması yoksulluk derecesinin artmasına ve çok sayıda bireyin hayat koşullarının kötüleşmesine neden olmuştur” (Nakiboğlu, 2004: 39). Neoliberal politikalar ile birlikte uygulanan serbest sermaye dolaşımı sayesinde uluslararası alanda ülkeler arasında bulunan gelir farkı artmıştır. Dolayısıyla yoksullar daha çok yoksullaşmaya ve zenginler daha çok zenginleşmeye başlamıştır.

Neoliberalizm ile birlikte uluslararası düzeyde ülkeler arasında oluşan gelir dağılımı farkı, ülkeler içerisinde de sınıflar arası gelir dağılımında da gözlemlenebilir. Özellikle sosyal devlet uygulamalarının neoliberal uygulamalarla birlikte azalması ya da ortadan kalkmasıyla birlikte bu durum artmıştır. Selçuk vd. (1986), ülkelerin uyguladığı ulusal ekonomi politikalarını, “merkez ve sosyal demokrat” olmak üzere ikiye ayırmıştır. Merkez sağ iktidarlar sermayeye (özel sektöre) ağırlık verip, sermayenin gelişmesini ve güçlenmesini öncelikli olarak desteklemiştir. Ücretli emeğin sorunlarının da özel sermaye tarafından çözüleceği öngörülmüştür. Sosyal demokrat politikanın önceliği ise ücretli emektir. Bu tercih özel sermayenin birikimine bir dereceye kadar engel olsa da, ülke içerisinde gerçekleşen gelir dağılımının ücretli kesim açısından daha adaletli olmasına, sosyal güvenliğin ve diğer sosyal hakların genişletilmesine, işsizliğin önlenmesine yardımcı olmuştur. Sosyal demokrat ekonomiler bu konuları sermayeden bağımsız bir şekilde ele almıştır. Sermaye birikimi konusunda da kamu sektörünü dâhil etmiştir ve sonuçta devlet işletmeciliğini savunmuş, hatta bu durumun bazı hallerde zorunlu olduğunu belirtmiştir (Selçuk vd, 1986: 43-44). Sosyal demokrat ekonomi politikalarını uygulayan ülkelerde sınıflar arasında sosyal adalet sağlanmaya çalışılmaktadır. Bireylerin hayatlarını sürdürebilmeleri için elzem olan ihtiyaçların karşılanması devlet tarafından üstlenilmiştir. Merkez ekonomi politikalarının uygulanması bireylerin ihtiyaçlarını karşılaması konusunda yalnız bırakılmasına neden olmaktadır.

Bazı araştırmacılar neoliberalizmin devletin rolünü değiştirdiğini ifade etmektedir. Bu yazarlar, (Arda 2002; Yıldırım 2011; Akalın 2009; Özkazanç 2005; Bourdieu 2009) şeklindedir. Neoliberalizm, mali alanda devlet rolünün değişmesi gerektiğini savunan bir düşünce akımıdır. Neoliberalizmi klasik liberalizmden ayıran temel özellik devletin etki alanının değişmesi olmuştur. Her ne kadar iki düşünce akımı da bireylerin ekonomik olarak daha özgür olmalarını amaçlasalar da neoliberalizm, piyasalarda fırsatlar yaratması için devlet tarafından yapılacak müdahaleleri gerekli görmüştür (Arda, 2002: 314). Ancak neoliberaler, devletin ekonomiye doğrudan müdahalesinin yanlış olduğunu belirtmişlerdir. Doğrudan müdahale yerine piyasayı düzenleme ve bireylere fırsat sağlama rolünü üstlenmesi

gerektiğini vurgulamışlardır (Yıldırım, 2011: 5). “Neoliberalizm, ekonomiyi sosyal gerçeklerden uzak tutma projesidir. Mükemmel bir piyasa amaçlaması bakımından “Piyasa ütopyası” olarak adlandırılmıştır” (Bourdieu, 2009: 25). Neoliberalizm, aslında devletin daha önce üstlendiği ve bireylerin temel ihtiyaçlarının karşılanması için gerçekleştirdiği sosyal yardım sorumluluğundan vazgeçerek, merkezi düşünce içinde giderek daha kapalı ve daha katı kurallara bürünmesi anlamına gelmiştir (Özkazanç, 2005: 1-2). Neoliberal uygulamaların devletin etki alanını değiştirdiği konusunda söz konusu yazarların hem fikir olduğu görülmüştür.

Ekonomide devletin rolündeki değişimi kendi içerisindeki çelişkiyle birlikte ele almak da mümkündür. Yukarıda ifade edilen iddiaların tersine devletin ekonomideki etkisinin arttığı iddia edilmiştir. Akalın (2009), serbestlik uygulamaları içerisinde devletin etkisinin arttığını belirtmiştir. Neoliberalizme göre serbest rekabet koşullarının yaratılması ve özgür girişimlerin rol alacağı bir piyasa düzeni temel nitelikte olmuştur. Söz konusu piyasa düzenini oluşturmada devletin rolünün değişmesi gerektiği ve özellikle devletin sosyal sorumluluk içerisinde gerçekleştirdiği bir takım yardımların bireysel sorumluluğa indirgenmesi gerektiği belirtilmiştir. Bireylerin temel ihtiyaçlarını karşılaması noktasında yalnız bırakıldığı ve bunun sorumluluğunun yine bireylerin kişisel çabalarıyla çözülmesi gerektiği savunulmuştur. Ancak buradaki temel çelişki neoliberalizmin, devletin bir taraftan ticaret-sanayi alanlarında rolünün ve bireylere yapacağı yardımların azaltılması gerektiğini savunurken öte tarafta özel sektörün gelişmesini sağlayacak yardımlar ve vergi indirimlerini desteklemesidir (Akalın, 2009: 18). Neoliberalizm, liberal politikalara oranla devletin ekonomi içerisinde etkinliğini arttırmıştır. Bu yüzden neoliberalizm, liberalizmden daha ileriye gidişi değil daha da geriye gidişi temsil etmiştir. Devlet müdahalelerinin arttığı ancak bu müdahalelerin sosyal alandan özel sektörü destekleme alanına geçişini ifade etmiştir.

Neoliberal politikaların oluşma ve gerçekleşme sürecini açıklamak için Dünya da ve Türkiye’de I. Dünya Savaşı’ndan itibaren yaşanan gelişmelerin ele alınmasını gerektirir. Zira, Türkiye I. Dünya Savaşı’ndan sonra kuruluş ve milli ekonomi politikalarını uygulamaya başlamıştır. Beaud (2003)’e göre, I. Dünya Savaşı sonrasında ABD dünyanın en güçlü ekonomisi durumuna gelmiştir. ABD nin

küresel ekonominin belirlenmesindeki etkisi II. Dünya savaşındandır. II. Dünya Savaşı'ndan sonra birçok ülkede uygulanmaya başlayan ve sosyal devlet anlayışını ön planda tutan Keynesyen ekonomi politikalarının ilerlemesi ile birlikte yine savaş sonrasında Sovyetler Birliği Sistemi'nin yükselmesi, başta ABD'de olmak üzere sermaye sınıfı tarafından tehlike olarak görülmüştür. Gücünü ve toprak miktarını arttıran Sovyetler Birliği karşısında ABD kapitalist bloğun temsilcisi olmuştur (Beaud, 2003: 234).

Keynesyen anlayış, ekonomide devlet müdahalesinin mutlaka gerekli olduğunu ve devlet müdahalesi olmadan ekonominin dengede durmasının mümkün olmadığını, aksi takdirde sistemin kendi kendini yok edebileceğini savunmuşlardır. Devletin "dağıtım, bölüşüm ve istikrar sağlama" gibi temel işlevlerinin olduğunu altını çizmişlerdir. Bu politikaları uygulayan devletler sosyal alanda yaptıkları harcamaları sistemi tamamlayan bir unsur olarak görmüşlerdir. İç pazarda yaşanabilecek daralmaları engelleyebilmek ve yatırımların devamlılığını sağlamak açısından sosyal alanda yapılacak olan harcamaların gerekli olduğunu belirtmişlerdir. Toplam talep temel alınarak tüketim hacminin devamlılığı için işçi ücretlerinin belli bir seviyenin altına inmemesi gerektiği ifade edilmiştir (Kurz, 2017: 159; Selçuk vd, 1986: 72). Söz konusu anlayış, sosyal devlet uygulamalarının hayata geçirildiği ve özellikle ücretli kesimin tüketim düzeyinin azalmaması için devletin yeterli sosyal desteklerle birlikte ücretleri iyileştirdiği politikaları içermektedir.

Sosyal devlet anlayışının II. Dünya Savaşı sonrasında yayılması Başkaya'ya (2002) göre, komünizm korkusu olarak belirtilmiştir. Keynesyen ekonomi politika uygulamalarının artması sermaye sınıfı tarafından sosyal devlet anlayışına karşı bir çıkışı yaratmıştır. Sermaye sınıfı tarafından bir ideolojik savaş başlatılmıştır. Sermaye sınıfı sosyal devletin kurumsallaşması karşısında bir takım tedbirler düşünmüştür. 1944 yılında yayınlanan *Köleliğin Yolu* adlı kitabıyla neoliberal ideolojinin temelini oluşturan Friedrich August von Hayek başkanlığında bir konferans gerçekleştirilmiştir. İsviçre'deki Park Otel'de gerçekleştirilen konferansta Avrupa'daki sosyal devlet karşıtları ve ABD'deki aşırı New-Deal karşıtları bir araya gelmiştir. Konferans sonucunda *Mont Pelerin Topluluğu* kurulmuştur. Bu topluluğun amacı neoliberalizm tezlerini oluşturmaktır (Başkaya, 2002: 25-27). Aynı yıl

gerçekleşen bir diğer konferans ise Bretton Woods konferansıdır. ABD'nin küçük bir kasabasında gerçekleştirilen toplantıda dünyada ilk kez uluslararası alanda ülkeler kendi aralarında anlaşarak ortak bir para düzenine geçmişlerdir. ABD başkanlığında dolar-altın paritesinin kurulması ve bütün para birimlerinin dolara bağlanmasına karar verilmiştir. Bu toplantıda Uluslararası Para Fonu (IMF) ve Dünya Bankası (DB) kurulmuştur (Ünsaldı, 2014: 46; Beaud, 2003: 234). IMF'nin temel amacı,

- a) “Uluslararası parasal işbirliğinin geliştirilmesini sağlamak,
- b) Uluslararası ticaretin dengeli bir şekilde gelişmesine yardımcı olmak,
- c) Çok taraflı ödemeler sisteminin kurulmasına destek olmak,
- d) Ödemeler dengesi sıkıntısı çeken üye ülkelere gerekli geri dönüş önlemlerini almak
- e) Üye ülkelerin ödemeler dengesi sorunlarının derecesini ve süresini düşürmektir”

(Eğilmez & Kumcu, 2006: 74-75). IMF, ülkelerin paralarının diğer ülke paraları karşılığında hareketlenmesini sağlamak ve sermayenin uluslararası düzeyde serbest dolaşımını amaçlaması bakımından neoliberalizmin rehberi rolünü üstlenmiştir (Eğilmez, 2018: 44).

Bretton Woods konferansında IMF ile birlikte kurulan DB'nin temel amacı, “gelişmiş ülkelerin mali olanaklarını gelişme yolundaki ülkelere kanalize ederek dünya genelinde yaşam kalitesini artırmak ve fakirliği azaltmak için gelişme yolundaki ülkelere proje ve program kredileri vermek” (Eğilmez & Kumcu, 2006: 80) şeklinde ifade edilmiştir. Böylelikle ekonomik anlamda kredi ihtiyacı olan ülkelerin belirli koşullar altında borçlanmaları amaçlanmıştır.

Sermaye sınıfı tarafından tehlikeli görülen sosyal devlet anlayışının yanısıra II. Dünya Savaşı'ndan sonra dünya ölçeğinde yeni bir iş bölümü ortaya çıkmıştır. Bu çerçevede içerisinde merkez- çevre ülkeleri arasında bulunan alış veriş, “kır-kent ilişkisi” olarak adlandırılan hammadde-sanayi ürünleri yerini sanayi ve teknoloji ilişkisine bırakmıştır. Savaş öncesinde çevre ülkeleri merkez ülkelere hammadde satın sanayi ürünleri satın almışlardır. II. Dünya Savaşı'ndan sonra ise çevre ülkelerinde sanayinin gelişmesiyle birlikte merkeze olan bağımlılık nitelik değiştirmiştir. Çevre ülkelerinde gelişen sanayi merkezden çevreye doğru teknoloji ihracını başlatmıştır. Sanayi ürünleri bağımlılığı yerini teknoloji bağımlılığına bırakmıştır. Bu durum merkez ülkelerin ileri teknolojiyle uğraşmalarına ve böylece verimliliği daha düşük üretim alanlarının çevre ülkelere bırakılmasıyla

sonuçlanmıştır (Başkaya, 2004: 127-128). Merkezden çevreye doğru gerçekleştirilen teknoloji transferinin amacı çevre ülkeleri zenginleştirmek olmuştur. Bunun için de uluslararası ticaretin önündeki bütün engellerin kaldırılması gerekmiştir (Akalın, 2009: 18). Wallerstein, bu durumu “merkez-çevre arasındaki üretim sürecinin karlılığı ilişkisi” olarak yorumlamıştır (Wallerstein, 2014: 59). Merkez-çevre ülkeleri arasında gerçekleştirilen sanayi-teknoloji transferlerinin daha rahat bir şekilde yapılabilmesi için uluslararası alanda uygulanan ve sermayenin serbest dolaşımını engelleyen kuralların neoliberalizm ile ortadan kaldırılması amaçlanmıştır.

Kapitalist sistem içerisinde yer alan merkez ve çevre ülkeleri açısından ele alındığında neoliberalizm ile birlikte artan devlet müdahaleciliğinin aynı nitelikte olmadığı görülmüştür. Özellikle sanayileşme süreçleri ve bu süreçlerin niteliği bakımından bir takım farklılıklar bulunmaktadır. Bu farklılıklar merkez ve çevre ülkeleri arasında bulunan yapısal özelliklerden kaynaklanmıştır. Uluslararası sermayenin ve devlet müdahaleciliğinin arttığı bu sistemde temel olan sermaye birikimini arttırmaktır. Devlet müdahalesi sermaye birikiminin arttığı merkez ülkelerde ortaya çıkan bir takım yapısal sorunların çözümlenebilmesi için gereklidir. Özellikle bireysel nitelikteki tüketimleri toplumsal düzeye taşıyarak toplumsal tüketimi arttırmak ve artı sermaye ile sağlanacak olan artı değer devamlılığını sağlamak için kamu sektöründe yer alan sermayenin değerini düşürmek devlet müdahaleciliğinin temelini oluşturmuştur. (Selçuk vd, 1986: 65-69). Neoliberalizm ile devlet müdahaleciliğinin niteliği değişmiştir. Daha önce ücretli sınıfların çıkarını gözeterek uygulanan müdahalecilik neoliberalizm ile sermaye kesiminin çıkarlarını korumak ve arttırmak doğrultusunda değişmiştir.

Neoliberalizm, dünya ölçeğinde uygulanan kapitalizmin 1960’ların sonundan itibaren ciddi bir durgunluğa girmesiyle birlikte kurtarıcı bir yol olarak düşünülmüştür. Arap-İsrail savaşlarıyla birlikte uygulanan petrol kısıtlamaları ve bu kısıtlamalarla birlikte küresel düzeyde petrol fiyatlarının yükselmesi yaşanan durgunluğun artmasına neden olmuştur (Harvey, 2012: 72). Neoliberal teori kapitalist sistemde oluşan durgunluğun nedenini Keynezyen ekonomi politikaları olarak görmüştür. Sermaye sınıfının ekonomik özgürlüklerini sınırladığı ve işçi hareketlerinin güçlenmeye başladığı dönem Keynezyen ekonomi politikalarının

uygulandığı zaman diliminde gerçekleşmiştir. Bu politikalar gereği devletin ekonomi içerisinde gereğinden fazla yer alması yüzünden piyasaların yeterli derecede serbest olmadığı savunulmuştur. (Yıldırım, 2011:4-5; Akalın, 2009: 19).

Wallerstein, kapitalizmin sadece kar amacıyla pazarda satış yapan üretici bireyler ya da şirketlerden oluşmadığını bunun yanı sıra sermayenin sınırsız birikimine öncelik verdiğini belirtmiştir (Wallerstein, 2014: 52). 1970'li yıllara kadar uygulanan Keynezyen politikalar sayesinde işçi sınıfı ve sermaye arasında devletin aracılığı ile uygulanan refah programları çerçevesinde sosyal ve bireysel ücretlere önem veren bir politika sürdürülmüştür. Uygulanan bu politikalar sonucunda sermaye birikim oranı düşmüştür. Sermaye birikim krizi ile birlikte işsizlik ve enflasyon artmıştır. Bu durum huzursuzluğa ve sokak muhalefetine neden olmuştur. Sermaye birikim krizinden çıkmayı sağlamak ve aynı zamanda sermaye sınıfının kaybettiği iktidarı onarmak için hızlı bir şekilde neoliberal politikalar benimsenmeye başlamıştır. Bu politikalar, sermaye birikimini yeniden tesis etmeyi amaçlaması bakımından ekonomik bir plan, sınıf iktidarının onarımını sağlamayı amaçlaması bakımından da politik bir plan olmuştur. Neoliberalizm, uygulanmaya başladıktan sonra sınıf iktidarını kaybetme riskiyle karşılaşmış olan üst sınıflar için kurtarıcı bir rol üstlenmiştir. Üst sınıflar açısından bakıldığında neoliberalizm büyük bir başarı olarak kabul edilmiştir. Bu politikalar sayesinde sınıf iktidarı kapitalist sistem içerisinde yer alan üst sınıfa iade edilmiştir (Harvey, 2012: 72-80). Keynezyen ekonomi politikalarından vazgeçmek sermaye birikim oranında yaşanan düşüşleri tersine çevirmeye başlamış ve bu durum sermaye sınıfı tarafından mensup olduğu sınıf iktidarını tekrar ele geçirmesi bakımından olumlu karşılanmıştır.

1970'lerden başlayarak neoliberal devlet politikası yayılmaya başlamıştır. 1979'da İngiltere'de Margaret Thatcher ve 1980 yılında ABD'de Ronald Reagan uyguladıkları politikalar ile neoliberalizmin güçlü savunucuları olmuşlardır (Başkaya, 2002: 28; Eğilmez, 2018: 45). Neoliberalleşme, bir kaç ülkenin direnmesine rağmen dünya üzerinde neredeyse tüm ülkelerde kurumsal reform ve düzenlemelerin uygulanmasıyla yaygınlaşmıştır. "Kurumsal reform ve düzenlemeler DTÖ ve IMF tarafından angajman kuralları olarak belirlenmiştir. Bu kurallar sayesinde neoliberalizm somut olarak uygulanmaya başlamıştır" (Harvey, 2012: 69).

IMF, reform ve düzenlemeleri dayatması ve bu dayatmaları karşılığında söz konusu ülkelerin borçlanma isteklerini yerine getirmesi rolüyle küresel sermayenin hem “itfaiyecisi” hem “kundakçısı” olmuştur (Kurtoğlu, 2017: 68). Ülkelerin içinde buldukları ekonomik bunalımdan çıkışını sağlayacak kredilerin belirli koşullar altında sağlanması söz konusu ülkelerde ekonomik açıdan değişimlerin yaşanmasına yol açmıştır.

Harvey, neoliberal sürecin dört ana unsurundan bahsetmiştir. Bunlar; “özelleştirme, finansallaşma, krizlerin manipülasyonu ve yönetimi, devlet aracılığıyla yeniden üretim”dir (Harvey, 2012: 80). Neoliberalizm, özelleştirme konusunda özel bir hassasiyet geliştirmiştir. Rekabetçi bir piyasa düzeninin gerçekleştirilmesi için mülkiyetin özelleştirilmesi gerektiğinin üzerinde durmuştur. Özelleştirme ile sağlanan özel mülkiyet haklarının ekonomik gelişmenin ve bireylerin refahının tahsis edilebilmesi için zorunlu olduğu belirtilmiştir. Rekabetin ancak özelleştirmenin gerçekleştirildiği bir piyasa düzeninde sağlanabileceği vurgulanmıştır. Rekabetin yanı sıra özelleştirme ile sermaye birikimine izin vermeyen alanların şirketleşmesi sağlanmış ve böylece yeni birikim sahaları oluşturulmuştur. Bu sayede kamuya ve halka ait olan varlıklar sermayeyi elinde bulunduran sınıflara devredilmiştir (Harvey, 2015: 72-73).

Neoliberal uygulamalar ile birlikte 1980 yılından sonra dünya üzerinde güçlü bir finansal dalga yaşanmıştır. Uluslararası piyasalarda gerçekleşen günlük işlemlerin miktarı artmıştır. Finansallaşma ile tüm insanların borçlandırılma yoluyla bağımlı hale gelmesi sağlanmıştır. Özellikle spekülasyon bir takım müdahaleler sermayenin daha az ellerde toplanmasına neden olmuştur. Neoliberalizm, dünya üzerinde krizler yaratarak zenginliğin yoksul ülkelere doğru yeniden dağıtılmasını sağlamıştır. Ülkeleri özellikle kriz ortamından kurtarabilecek bir takım reçeteler sunarak krizden çıkma yolları sunulmuştur. Gelişmekte olan ve az gelişmiş ülkeler üzerinde bir takım krizler yaratıldıktan sonra söz konusu ülkeler yapısal dönüşümü kabul etmek zorunda bırakılmıştır. Örneğin, 1979 yılında ABD Merkez Bankası Başkanı'nın faiz oranlarını arttırması sonucunda borçlanan devletlerin ödeyecekleri faiz miktarı da artmıştır ve bunun sonucunda Meksika iflas etmiştir. Devlet neoliberal süreçle birlikte daha önce sağladığı üst sınıflardan alt sınıflara doğru akışı

tersine çevirmiştir. Bu akışın temel unsuru olan devlet artık sosyal demokrat kimliğinden sıyrılmıştır (Harvey, 2012: 80-83). Dolayısıyla neoliberalizmin finansal serbestlik ve devleti sosyal olma anlayışından vazgeçirme amaçlarına yönelik uygulamaları başlamıştır.

Neoliberalizm, özellikle II. Dünya Savaşı sonrası sosyal devlet politikalarına karşı devletin rolünü değiştiren, ekonomik alanda serbestleşmeyi savunan bir politika olarak ortaya çıkmıştır. Sosyal devlet olma rolünün terkedilmesi ve piyasaları düzenleme rolünün etkinleştiği söz konusu uygulamalar bakımından liberal düşüncenin gerisine gidişi temsil etmiştir. Neoliberalizm politikaları öncelikle ABD ve İngiltere’de uygulanmaya başlamıştır.

1.2. Neoliberalizmin Türkiye’ye Yansıması

1.2.1. 1980 Öncesi Türkiye’de Ekonomik ve Sosyal Gelişmeler

Türkiye Cumhuriyeti’nin kuruluşundan itibaren iktisadi alanda liberal ekonomi stratejisi savunulmuş ve uygulanmaya çalışılmıştır. Ancak Cumhuriyetin ilanından sonra başlayan süreçte savaştan yeni çıkan bir ülkenin durumu göz önünde bulundurulduğunda sermayenin az olması, müteşebbis sayısının yeterli sayıda olmaması gibi nedenlerden dolayı liberal ekonomi politikaları uygulanamamıştır. Sanayileşme amaçlananın tersine devlet öncülüğünde gerçekleştirilmiştir (Karluk, 2007: 215). Liberal uygulamaların başarısızlığı ve 1929 Dünya Krizi’nin yaşanması Türkiye’de ekonomide planlı döneme geçmeyi sağlamıştır. Sanayileşmenin devlet eliyle yapılmasını öngören iki adet beş yıllık kalkınma planı hazırlanmıştır (Balseven & Önder, 2009: 87). I. Beş Yıllık Kalkınma Planı 1934-1938 yılları arasında hayata geçirilmiştir. I. Beş Yıllık Kalkınma Planıyla bireylerin temel ihtiyaçlarını karşılayacak ürünlerin dış pazardan karşılanması yerine ithal ikamesi planlanmıştır. Bu kapsamda un, şeker, pamuk ve kömür, demir ve akaryakıt ürünleri üretmek temel amaç olmuştur. Bu dönem boyunca sanayi sektörünün 1935 ile 1936 yılları hariç büyüme hızının %10 üzerinde olduğu görülmüştür. II. Beş Yıllık Kalkınma Planı ise 1939 yılında uygulanmaya başlamıştır. II. Beş Yıllık Kalkınma Planı’yla ise hammaddesi ülke içerisinde bulunan sanayi dallarında üretim yapmak hedeflenmiştir. İthal ikame stratejisinin yürütülmeye çalışıldığı sanayileşme programları II. Dünya

Savaşı yüzünden sekteye uğramıştır. Türkiye, II. Dünya Savaşı'na girmemesine rağmen planlanan ekonomik programı tatbik edilememiştir. Çünkü mevcut kaynaklar savunma harcamalarına aktarılmıştır (Karluk, 2007: 217-218). Türkiye savaşa girmemesine rağmen yapılan savaş hazırlıkları amaçlanan sanayi politikalarının gerçekleşmesini engellemiştir.

II. Dünya Savaşı sonrasında iktidara gelen Demokrat Parti Türkiye'de yaşanan yoklukların nedenini devletçilik olarak görmüş ve devlet müdahalelerini dışarda bırakan bir ekonomik program hazırlamıştır. Hazırlanan ekonomik program çerçevesinde ithal ikameci sanayi politikasına devam edilmiştir. İthal ikameci sanayileşmede amaç yurt dışından ithal edilecek malların yurt içinde üretilmesi şeklindedir. Bu yapı içe dönük sanayileşmeyi gerektirmiştir. Türkiye'de uygulanan ithal ikameci sanayileşme politikaları tüketim ürünleri üzerinde yoğunlaşmıştır. Yatırım ve ara mallarına dair bir sanayileşme programı görülmemiştir. Bunun yanı sıra ithal ikameci sanayileşme politikaları kendi içerisinde birtakım çelişkiler yaratmıştır. Bu çelişkiler; “öncülüğü devletin üstlenmesi ve üretimin ithalata bağlı olması”dır. Bu yüzden sanayileşme dışa bağımlılığı azaltmak yerine arttırmıştır (Tüzün, 1986: 48-50). Üretimi arttırmak amacıyla kullanılan hammaddenin dış pazardan sağlanması Türkiye'nin hammadde bakımından dışa bağımlılığının artmasına neden olmuştur.

Demokrat Parti tarafından uygulanan ekonomik programlar uzun vadeli düşünülmediği ve dolayısıyla planlı bir şekilde hareket edilmediği için tıkanma noktasına gelmiştir. Uzun vadeli amaçların olmaması ekonomiyi günübirlik kararlarla yönetme durumuna getirmiştir. 27 Mayıs askeri darbesiyle birlikte Demokrat Parti iktidarı sona ermiştir. Bu tarihten sonra ekonomide uzun vadeli amaçların belirlenmesini sağlayacak ve böylece ekonomide planlı hareket etmeye imkan verecek olan Devlet Planlama Teşkilatı (DPT) kurulmuştur. Dönemin önemli uluslararası kuruluşları içerisinde yer alan Ekonomik Kalkınma ve İşbirliği Örgütü (OECD), DPT'yi ve dolayısıyla planlamayı desteklemiştir. Planlama yöntemleri konusunda danışmanlık yapması için bir iktisatçı görevlendirmiştir. Türkiye 1963 yılında planlı döneme geçmiş ve Birinci Beş Yıllık Kalkınma Planını uygulamaya koymuştur (Pamuk, 2014: 235). DPT'nin kurulmasıyla birlikte Türkiye'de uzun

soluklu, birbiriyle uyumlu ve öncelikle sanayileşmeyi hedefleyen planlı kalkınma dönemine girilmiştir.

1963-1980 yılları arasında Planlı Büyüme Stratejilerini benimsemiş olan Türkiye, ithal ikameci çerçeve içerisinde sanayileşme modelini uygulamaya başlamıştır. 1963-1967 yılları arasında uygulanan Birinci Kalkınma Planı, öncesinde yaşanan düzensiz karar alma süreçlerinden kendini ayırmıştır. Türkiye batılı ülkelerdeki sanayileşmeyi ve büyüme hızını yakalamayı amaçlamıştır. 1968-1972 yılları arasında uygulanan İkinci Beş Yıllık Kalkınma Planı ise önceki planın doğrultusunda sanayileşmeyi yine ön plana almıştır. Büyüme hedeflerinin sanayileşmeyle olması gerektiğini savunmuş ve bu yönde tedbirler alınmıştır. Üçüncü Beş Yıllık Kalkınma Planı (1973-1977) ise önceki iki beş yıllık kalkınma planlarını içine alan son 10 yılda sanayileşmede hedeflenenin biraz gerisinde kaldığını, bu yüzden sanayileşme üzerinde daha çok durulması gerektiği yönünde kararlar almıştır. Dördüncü Beş Yıllık Kalkınma Planı ithal ikameci yapının krize girdiği yıllara denk gelmiştir. Ekonomik bunalımın yaşandığı bu yıllarda iktidarda olan Ecevit Hükümeti kriz yüzünden uzun vadeli planları uygulayamamış ve daha çok günü kurtarma yoluna gitmiştir (Ünsaldı, 2014: 50-62).

Türkiye'nin benimsediği ithal ikameci sanayileşme politikaları 1970'li yıllara gelindiğinde ülke ekonomisi açısından büyük sorunlara yol açmıştır. Bu sorunların başında üretim için gerekli olan hammaddenin dış pazardan karşılanması bulunmaktadır. Dünya ölçeğinde yaşanan petrol kriziyle birlikte Türkiye'de üretim yapmanın temelini oluşturan hammadde alımı zorlaşmıştır. Çünkü hammadde fiyatları küresel düzeyde yaşanan kriz dolayısıyla artmıştır. "Petrol İhraç Eden Ülkeler Örgütü (OPEC)'in ham petrol fiyatlarını 1974 başında beş katın üstünde arttırması, Kıbrıs olayı ve Türkiye'nin yoğun ekonomik ilişki içinde bulunduğu ülkelerde, işsizlik ve enflasyonun birlikte görüldüğü ağır ekonomik bunalım özellikle hammadde ihtiyacını dış pazardan karşılayan ülkeler içerisinde yer alan Türkiye'yi de ciddi bir şekilde etkilemiştir" (Kepenek & Yentürk, 2001: 194). 1960'lı yıllardan itibaren hem küresel düzeyde yaşanan durgunluk-sermaye birikim krizi hem de Türkiye'nin uyguladığı ithal ikameci sanayileşme politikalarının krizinin aynı zaman dilimine denk gelmesi ve 1974 Kıbrıs hareketinden dolayı Türkiye'ye uygulanan

ambargo sonucunda ülke içerisinde bazı malları bulmak zorlaşmıştır. Bu durum sonucunda karaborsa piyasası oluşmuştur (Eğilmez, 2018: 147). Türkiye'ye uygulanan ambargo sonucunda yaşanan yoklukların ve karaborsa piyasasının oluşmasıyla birlikte tüketim malları bulunamamış, bulunanlar ise çok yüksek fiyatlarla satılmıştır.

Dünya da ve Türkiye'de yaşanan ekonomik bunalıma ek olarak daha önce Türkiye tarafından kullanılan dış borçların geri ödeme zamanlarının gelmesi de krizin etkisini arttırmıştır. Takım (2011), Türkiye'de Süleyman Demirel tarafından kurulan ve 1965-1971 tarihleri arasında iktidarda bulunan hükümet tarafından dış ticaret açığını azaltmak amacıyla Döviz Çevrilebilir Mevduatlar (DÇM) kullanılmıştır. Söz konusu mevduatlar ithalatı finanse etmek için kullanılsa da pahalı bir borçlanma aracı olmaları nedeniyle bir daha açılmamıştır. 1970 yılı öncesinde kullanılan DÇM'lerin geri ödeme zamanlarının 1977 yılına rast gelmesi hükümetin DÇM borçlarını ödeyememesine ve dolayısıyla krizin derinleşmesine neden olmuştur (Takım, 2011: 167). Krizin etkilerini hafifletmek için mevcut hükümetler tarafından ekonomik programlar hazırlanmıştır. Ancak hazırlanan ekonomik programlar uygulanamadığı için başarısızlıkla sonuçlanmıştır. Başarısızlığın nedenleri; “siyasal plandaki istikrarsızlık, alınan anti-kriz önlemlerinin iç tutarlılıktan yoksun olmaları ve dışarıdaki olumsuzluklar”dır (Başkaya, 2004: 187-188). Türkiye 1970'li yılların sonlarına gelindiğinde hem mevcut borçlarını ödeyemeyecek hem de ülke içerisindeki yaşanan kıtlıklarla baş edemeyecek duruma gelmiştir. Mevcut durumdan kurtulabilmek için yapısal bir dönüşümü gerektiren birtakım yaptırımları içeren ekonomik programı hazırlamak zorunlu hale gelmiştir.

Wallerstein krizi, “mevcut sistem içerisinde tanımlanan parametrelerin artık yetersiz bir biçimde işlemesi” olarak tanımlanmıştır. Kriz içerisinden çıkabilmek için yeni bir sistemin seçilmesi gerektiğini belirtir (Wallerstein, 2014: 136). Türkiye'de 1970'li yıllardan itibaren yaşanan krizin yapısal bir niteliğe sahiptir. Bu kriz, o dönem içerisinde dünya üzerinde iki ekonomik sistemin varlığı ve Türkiye'nin bu iki sistem içerisinden kapitalizmi seçmesinden kaynaklanmıştır. Diğer sistem daha çok doğu bloğu ülkelerde uygulanan ve sosyal devlet anlayışını ön planda tutan sosyalizm sistemidir. Türkiye'nin kapitalist sisteme bağlı olması ve dünya ölçeğinde

kapitalizmin yaşadığı kriz nedeniyle Türkiye’de de kriz kaçınılmaz olarak yaşanmıştır. Ekonomik krizin çıkış yolları gene kapitalist düzen içinde aranmıştır. Kapitalizm uluslararası bir sistem olması nedeniyle bu sistemi tek tek ülkelerde birbirinden kopuk olarak uygulamaya çalışmak kapitalist sistemin mantığına ters düşmeye neden olur. Kapitalist sistemde krizler yerel olmaktan çok sisteme ilişkin olarak yaşanmaktadır. Bu nedenle, kapitalizmi benimsemiş bir ülke olarak Türkiye’nin izleyebileceği ve çözüm getirecek tek olası politika, o dönem diğer kapitalist ülkelerde uygulanmaya başlayan rekabetçi serbest piyasa ekonomisini benimseyerek dış piyasaya açılmak ve diğer kapitalist ülkelerle uyumlu hale gelmek olmuştur (Selçuk, vd, 1986: 41-42; Kaya, 2005: 55).

Türkiye, 12 Mart 1971 tarihinde gerçekleştirilen askeri darbe sonrasında 12 Eylül 1980 tarihine kadar Süleyman Demirel¹ ve Bülent Ecevit² arasında sürekli olarak değişen bir iktidar yarışına sahne olmuştur. 12 Mart 1971 ile 12 Eylül 1980 tarihleri arasında kurulan hükümetler aşağıdaki gibidir.

- 26 Ocak 1974- 17 Kasım 1974 Bülent Ecevit
- 17 Kasım 1974- 31 Mart 1975 Sadi Irmak (Geçici Hükümet)
- 31 Mart 1975- 21 Haziran 1977 Süleyman Demirel
- 21 Haziran 1977- 21 Temmuz 1977 Bülent Ecevit (Güvenoyu alamamıştır)
- 21 Temmuz 1977- 5 Ocak 1978 Süleyman Demirel
- 5 Ocak 1978- 12 Kasım 1979 Bülent Ecevit
- 12 Kasım 1979- 12 Eylül 1980 Süleyman Demirel

14 Ekim 1979 tarihinde gerçekleşen genel seçimler sonucunda 12 Kasım 1979 tarihinde Adalet Partisi başkanı Süleyman Demirel tarafından Milli Selamet Partisi (MSP) ve Milliyetçi Hareket Partisi (MHP) tarafından dışardan desteklenen bir azınlık hükümeti kurulmuştur (Birand, 1998). Koalisyon hükümetin ilk yaptığı iş Türkiye’nin içinde bulunduğu kriz ortamından çıkmasını sağlayacak ve ekonomiyi

¹ 1962 yılında Adalet Partisi’ne katılarak siyasete atıldı. 1965-1993 tarihleri arasında yedi farklı hükümette başbakanlık görevinde bulundu. Türkiye’nin 9. Cumhurbaşkanıdır.

² 1957 seçimlerinde Cumhuriyet Halk Partisi’nden milletvekili olarak siyasete girdi. 1974-2002 yılları arasında toplam beş defa başbakanlık görevini üstlenmiştir.

kurtaracak bir program hazırlamak olmuştur. Bunun için Turgut Özal'la³ birlikte çalışmaya başlanmıştır. Turgut Özal'ın 1970'li yıllarda Dünya Bankası'nda çalışmış olması ve bu yüzden küresel ölçekte ekonomi üzerine edinmiş olduğu bilgileri uygulaması için hükümet tarafından seçilmiştir (Pamuk, 2014: 272-273). Dünya Bankası'nda çalışmış olması Turgut Özal'a Türkiye'nin ekonomisini krizden kurtarma konusunda güven duyulmasını sağlamıştır.

Türkiye'yi kriz ortamından kurtarması beklenen yeni ekonomik programın hazırlığı sürerken diğer tarafta da ülke içerisinde sokak muhalefeti olabildiğince güçlenmiştir. Wallerstein bu durumu,

“Krizin merkezi özelliğinin mevcut dünya-sisteminin bir parçası olarak bilinen yapıların ve süreçlerin şiddetli salınımlara maruz kalması ve bireylerin de bunlarla yüz yüze gelmiş olmasıdır. İnsanların elde etmiş oldukları ayrıcalıkları ve hiyerarşik konumları son derece istikrarsız birdurumda korumaya çalıştıkları için, bu istikrarsızlık önemli ölçüde tedirginliğe ve dolayısıyla şiddete neden olabilmektedir. Bu süreç toplumsal çatışmalara yol açabilmektedir”

şeklinde açıklamıştır (Wallerstein, 2014: 136). Türkiye'de söz konusu dönemde yaşanan sokak çatışmalarının nedeninin ekonomik bunalım olduğu söylenebilir.

Türkiye'yi sokak çatışmalarına da neden olan krizden çıkarması için planlanan ekonomik programın içeriği, IMF, OECD ve Dünya Bankasının telkinleri ile hazırlanmıştır. O dönem dünya ölçeğinde neoliberal politikalar uygulanmaya başlamış ve söz konusu kuruluşlar tarafından Türkiye'de de bu politikaları hayata geçirecek bir takım yaptırımlar planlanmıştır. Türkiye'nin mevcut olan ekonomik yapılanmadan yeni düzene eklenenebilmesi için telkin edilen yaptırımları uygulamak zorunda bırakılmıştır. IMF'nin temel görevi uluslararası ölçekte ülkelerin aldıkları borçları düzenli bir şekilde ödemesini sağlamaktır. Bu görevi sağlamak için de borçlu ülkelere bir takım düzenlemeler yapmaktır. Bu düzenlemeler bir takım önlem ve yaptırımları içermektedir. Türkiye'nin yeni ekonomik programı uygulayabilmesi için ihtiyacı olan kredilerin sağlanması ve ödeme zamanı gelen kredi borçlarının ertelenebilmesi IMF tarafından dayatılan yaptırımların uygulanmasına bağlı hale getirilmiştir. (Selçuk vd, 1986: 26). Bu yaptırımlar kapsamında, faiz oranlarının ve döviz kurlarının serbest bırakılması, serbest piyasa

³ 1965 Türkiye genel seçimlerinde Süleyman Demirel'in danışmanı olarak görev aldı. 12 Eylül 1980 darbesinden sonra ekonomiden sorumlu başbakan yardımcılığına getirildi. Türkiye'nin 8. Cumhurbaşkanı.

düzenine geçiş gibi bir takım kurallar hayata geçirilmiştir (Kurtoğlu, 2017: 73). Söz konusu kurallar Türkiye'nin ithal ikameci sanayileşme politikasından vazgeçerek dışa dönük sanayileşmeye geçmesini sağlayacak olan 24 Ocak Kararları'dır.

24 Ocak Kararları, 14 Ekim seçimleri sonucunda Süleyman Demirel tarafından kurulan azınlık hükümeti tarafından Ocak ayının başında açıklanmak üzere planlanmıştır. Ancak Türk Silahlı Kuvvetleri (TSK)'nin o dönemin Cumhurbaşkanı Fahri Korutürk'e gönderdiği uyarı niteliğindeki mektup, planlanan ekonomik kararların daha ileri bir zaman dilimi olan 24 Ocak tarihine ertelenmesine neden olmuştur (Birand, 1998). 2 Ocak 1980 tarihinde Türk Silahlı Kuvvetleri tarafından Cumhurbaşkanı Fahri Korutürk'e uyarı niteliğinde bir metin ulaştırılmıştır. Fahri Korutürk, kendisine ulaştırılan metin ile ilgili olarak Süleyman Demirel ve Bülent Ecevit'le birlikte bir görüşme yapmıştır. Söz konusu metinde Türkiye'nin sosyal, siyasi ve ekonomik ortamlarında yaşanan terör ve anarşiden bahsedilmiştir. Türk Silahlı Kuvvetleri, siyasi partilerin üzerine düşen görevleri yapmadığını belirtmiştir (Cumhuriyet, 3 Ocak 1980: 11). Uyarı metninin siyasi partilerin liderlerine ulaştırılmasıyla birlikte Süleyman Demirel hükümeti tarafından önlemler paketi olarak adlandırılan ve ekonomik bunalıma çözüm getireceği belirtilen kararların açıklanma tarihi ertelenmiştir (Cumhuriyet, 5 Ocak 1980: 11). 8 Ocak tarihinde Türk Silahlı Kuvvetleri ile Süleyman Demirel ve ekibi 1 saat 15 dakika görüşmüşlerdir. Orduyla yapılan bilgilendirme toplantısı sonrasında Süleyman Demirel tarafından uyarı metniyle ilgili bir problemin kalmadığı yönünde açıklama yapılmıştır (Cumhuriyet, 9 Ocak 1980: 11). Böylelikle Türkiye'nin neoliberal uygulamaları içeren ve TSK'nın uyarı mektubu neticesinde ertelenen ekonomik önlemler paketinin açıklanması için herhangi bir engel kalmamıştır.

1.2.2. 24 Ocak Kararları

24 Ocak 1980 tarihinde açıklanan ekonomi politikalarına ilişkin kararların temelinde 1978 Dünya Bankası raporu vardır. Kurtoğlu (2017), bu rapora göre Türkiye'de uygulanan sanayileşme politikalarının döviz sağlayamaması yüzünden ticaret politikalarıyla dışa açılması gerekliliği belirtilmiştir. DB raporunu hazırlayan ekip içerisinde daha sonra Türkiye'de ekonomi bakanlığı görevini üstlenecek olan

Kemal Derviş de yer almaktadır. Söz konusu raporda Türkiye’yi “sanayileşmekten vazgeçirme tavsiyeleri” bulunmaktadır (Kurtoğlu, 2017: 70-71). Türkiye’nin özellikle planlı kalkınma yoluyla sanayileşmeye verdiği yoğunluk yüzünden tarım alanını ihmal ettiği kastedilmiştir.

Türkiye’de neoliberal ekonomi politikalarını içeren 24 Ocak 1980 Kararları, Bakanlar Kurulu’nun 24 Ocak 1980 tarihli toplantısında alınmış ve 25 Ocak 1980 tarih ve 16880 mükerrer sayılı Resmi Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir (Tüleykan ve Bayramoğlu, 2016: 405). Hazırlanan ekonomik program içerisinde kısa vadeli ve uzun vadeli olmak üzere iki tür amaç yer almıştır. Kısa vadeli amaçlar içerisinde, vadesi gelmiş dış borçların ödenmesini sağlayacak tedbirler almak, enflasyonu aşağıya doğru hareket ettirmek, atıl bir şekilde bekleyen kaynakların kullanımını sağlamak ve işsizliği azalmak yer alırken uzun vadeli amaçları içerisinde kamu sektörünün payını azaltmak ve serbest piyasa ekonomisini uygulamak yer almıştır (Kaya, 2013: 8). Kısa ve uzun amaçların birlikte yer aldığı ekonomik kararlar çerçevesinde planlanan uygulamalar:

- “Enflasyonu yavaşlatmak, fiyat istikrarını sağlamak ve enflasyonun devlet sektöründen kaynaklanan etkisini yumuşatmak,
- Üretimi harekete geçirmek, bunun için de döviz, enerji ve ona bağlı ve bağlı olmayan öteki girdiler arzını artırmak,
- Ekonominin döviz kazanma gücünü harekete geçirmek için ihracatı hızla teşvik etmek ve öteki döviz kazandıran etkinlikleri güçlendirmek,
- Zorunlu ithalat dışında döviz harcamalarını minimum düzeye indirmek,
- Serbest teşebbüs gücüne destek olarak kısıtları azaltmak ve bu yoldan da arz ve talep dengesinin sağlamada etkili olmak,
- Piyasa mekanizmasını işletmek, yeni tasarruf, faiz, kambiyo politikalarını uygulamak”

şeklindedir (Kılıçbay, 1985: 176-177).

Yeni bir ekonomik sistem değişikliğini öngören kararlar ‘devlet ve ekonomi’, ‘dış/yabancı ilişkiler’ ve ‘sınıf’ alanında değişimlerin yaşandığı sürecin başlangıcı olmuştur. Devlet ve ekonomi ile ilişkili olarak ekonomik sistem değişikliği, devalüasyon, KİT’ler, enflasyon-fiyatlarda yaşanan değişimler yer almıştır. Sınıfsal alanda ücretler, sendikal faaliyetler ve grev yasakları ele alınmıştır. Dış ilişkiler kapsamında ise dış borçlar ve dışa bağımlılık konuları bakımından hayata geçirilen uygulamalar ve sonuçları açıklanmıştır.

1.2.2.1. Devlet ve Ekonomi Alanında Öngörülen Değişimler

Türkiye’de 24 Ocak Kararları ile gerçekleştirilmeye çalışılan ekonomik alandaki sistem değişikliği (Selçuk vd 1986, Boratav 1987) tarafından ifade edilmiştir. Selçuk vd. (1986), uygulamalar ile birlikte, ülke içerisinde ve dışında yer alan dengelerin *serbest rekabete dayalı piyasa ekonomisi kuralları* içinde gerçekleştirilmesi planlanmıştır (Selçuk vd, 1986: 25). Bu kararlar çerçevesinde Türkiye’de kemer sıkma politikaları olarak da adlandırılan ekonomi uygulamaları başlamıştır. Hayata geçirilen kararların küresel düzeyde diğer ülkelerle uyum sağlayabilmenin ve yeni düzene eklenmenin tek şartı olduğu ifade edilmiş ve neoliberal politikalar için kullanılan “*alternatif yoktur*” sloganıyla bu görüş desteklenmiştir (Boratav, 1987: 125). Dolayısıyla 24 Ocak kararları ile birlikte uygulanmaya başlayan düzenlemelerin yeni bir ekonomik sistem kurma ya da değişim amacı taşıdığı görülmüştür.

Daha önce ithal ikameci sanayileşme programının uygulandığı Türkiye’de alınan ekonomik kararlarla birlikte dış pazara açılma hedeflenmiştir. Dışa açılmanın ilk ayağı olarak da ihracatın artırılması ve yabancı sermayenin ülkeye getirilmesini kolaylaştıracak uygulamalar yer almıştır. İhracatın artırılması için öncelikle iç talebin azalmasını sağlayacak devalüasyon ve zam işlemleri hayata geçirilmiştir. Dışa açılma sürecinin ikinci ayağı ise ücretlendirme politikalarından oluşmaktadır.

24 Ocak Kararları ile birlikte döviz sistemine yönelik devalüasyon uygulanmıştır. “Devalüe işlemiyle Türk Lirasının dolar karşısındaki fiyatı 47 TL’den 70 TL’ye çıkarılmıştır” (Pamuk, 2014: 265). IMF’nin önerileri kapsamında uygulanan devalüasyon işlemiyle kısa vadede TL’nin resmi ve kara borsa fiyatları arasında bulunan farkı azaltma, ihtiyaç duyulan dış borçları alabilme ve yurt dışında çalışan gurbetçilerin Türkiye’ye daha fazla döviz göndermesini sağlama amaçlanmıştır (Kepenek&Yentürk, 2001: 202). Uzun vadede ise Türk Lirasının değerinin sürekli düşürülerek ihracatı özendirmek hedeflenmiştir. Bunun yanı sıra kur ayarlamalarının serbest bırakılarak Merkez Bankası’na bağlanması kur sisteminin hükümet politikası olarak siyasi bir şekilde yorumlanabilir olmasını ortadan kaldırmıştır (Kazgan, 1985: 393).

24 Ocak Kararları çerçevesinde belirlenen fiyatlandırma politikası, (Çarıkçı 1983, Kepenek&Yentürk 2001) tarafından ele alınmıştır. Ülke içerisinde gerçekleştirilen yatırımların büyük bir kısmının devlet tarafından yapılması planlanan ekonomik kararların uygulanması aşamasında zorluklar yaşanmasına neden olmuştur. Üretimin dolayısıyla da fiyatlandırmanın büyük bir kısmının devlet tarafından yapılması serbest piyasa düzenine geçiş sürecine engel olmuştur (Çarıkçı, 1983: 128-130). Kepenek&Yentürk (2001), belirlenen ekonomik amaçlara ulaşabilmek için fiyatlandırma politikalarında bir takım değişiklikler hayata geçirilmiştir. Fiyatlandırma süreci 24 Ocak Kararları'nın en önemli uygulamalarından biri olarak kabul edilmiştir. Çünkü fiyatlandırmanın arz ve talebe göre belirlenmesi konusunda karar alınmıştır. Belirlenen fiyatlar özellikle tüketim, yatırım ve yeniden üretim kararlarının alınmasında rol oynayacaktır. Hiçbir müdahalenin gerçekleşmediği fiyatlandırma sürecinde oluşacak herhangi bir dengesizlik yine uzun dönemde piyasa koşulları içerisinde kendini düzeltecektir. Mal ve hizmet piyasasında fiyatlandırma süreci tamamen kendi başına bırakılmıştır. Böylece 24 Ocak Kararları öncesi ülke içerisinde yer alan ikili fiyat durumunun ortadan kaldırılması planlanmıştır. Kararlar öncesinde ülke içerisinde yer alan malların piyasa fiyatı ve karaborsa fiyatı olmak üzere iki fiyatı bulunmaktaydı. Öncesinde yer alan ve mal stokçuları açısından kârlı bir durum yaratan karaborsacılığın mal ve hizmet fiyatlarının serbest bırakılmasıyla ortadan kaldırılması amaçlanmıştır. Bu durum KİT'lerin ürettiği malın fiyatını kendisinin belirlemesiyle sağlanmıştır (Kepenek&Yentürk, 2001: 197-198). Üretimin önemli bir bölümünün KİT'ler aracılığıyla yapan devlet fiyatlandırmanın da önemli bir payında etken rol oynamıştır.

Ülke içerisinde fiyat kontrollerinin kaldırılmasıyla birlikte Kamu İktisadi Teşekküllerinin ürettiği ürünlere yüksek düzeylerde zamlar yapılmıştır. Böylece devlet bütçesinden KİT'lerin açıklarını kapatmak amacıyla yapılan yardımlar azalmıştır. Söz konusu açıklar KİT'lerin ürettiği mallara yapacağı zamlar sayesinde elde edeceği gelir ile kapatılması sağlanmaya çalışılmıştır (Pamuk, 2014: 266). KİT'lerin devlet bütçesinde yarattığı yükten kurtulmak amacıyla uygulanacak olan

zamlar özellikle tüketim mallarına yansiyacak ve bu durum tüketicilerin talebini düşürmüştür.

KİT'lerin temel görevi bireylerin temel ihtiyaçlarını karşılayacak mal ve hizmetleri düşük fiyatlarla üreterek sunmaktır. Bu yüzden KİT'lerin zarar etme durumlarında mevcut açık devlet tarafından karşılanmıştır (Schink & Tonak, 2013: 574). 24 Ocak kararları kapsamında KİT'ler “*kara dönük çalışanlar*” ve “*kamu hizmeti yapanlar*” olmak üzere ikiye ayrılmıştır. Birinci grupta yer alan KİT'ler, uygulanan fiyatlandırma kapsamında kendi fiyatlarını saptamada serbest bırakılmıştır. Böylece düşük fiyat uygulanması sonucunda ortaya çıkan zararlarının devlet tarafından karşılama durumu ortadan kalkacak ve fiyatlar serbest bir şekilde belirlenecektir (Kazgan, 1985: 392). Bu uygulamayla birinci kapsamda yer alan KİT'lerin ürettikleri ürünlere yüzde 400'e ulaşan zamlar yapılmıştır. İkinci grupta yer alan KİT'ler deniz ve demiryolu taşımacılığı, elektrik enerjisi, kömür ve gübre üreten devlet işletmelerini kapsamıştır. Gübre desteklemelerinin sürmesinin amacı küçük üreticilerin korunmasıdır. Bunun dışında yer alan destekleme politikalarının sürmesinin nedeni ise özel sektöre düşük maliyet sağlayarak dışa açılımı kolaylaştırmaktır (Başkaya, 2004: 194-195). KİT'leri bir anlamda özelleştiren bu uygulama ile kamu kesiminin özel sermayeye devredilmesi amaçlanmıştır. Devletin KİT'ler aracılığıyla ekonomiye müdahale edebilmesi engellenmiş olacaktır. KİT'lerin daha önce gelir dağılımını değiştirmek amacıyla uyguladığı fiyat politikaları bu yolla sınırlandırılacaktır (Boratav vd, 1987: 166).

24 Ocak Kararları'nın uzun vadeli amaçları arasında yer alan kamu kesiminin küçültülmesi hedefine ulaşabilmek için öncelikle devlet bütçesinde ağır bir yük olarak görülen Kamu İktisadi Teşekküllerinin elden çıkarılması uygulanmıştır (Schink & Tonak, 2013: 574). Böylelikle devletin üretim alanından çekilmesi ve serbest piyasa koşullarının sağlanması amaçlanmıştır.

24 Ocak Kararları çerçevesinde enflasyonla mücadele kapsamında vergi oranları ile ilgili tedbirler alınmıştır. Enflasyon başlı başına hem kamu gelirlerini arttıran hem de gelir dağılımında adaletsizliklere yol açan bir vergi olarak kabul edilmiştir. Enflasyonla mücadele kapsamında vergi gelirlerini arttırmaya yönelik olarak 1980-1985 yılları arasında vergi oranlarının arttırılmasıyla birlikte ülke

içerisinde bireylerin satın alma gücünü düşürerek tüketimi azaltma ve vergi teşvikleriyle üretim maliyetlerini düşürerek ihracatı artırma amaçlanmıştır (Selçuk vd, 1986: 139-157).

Planlanan ekonomik program içerisinde yer alan bir diğer uygulama faiz politikasında yapılan değişikliklerdir. Bankaların mevduat hesaplarına ve kredi tutarlarına uygulayacağı faiz oranları serbest bırakılmıştır (Kazgan, 1985: 399). Faiz oranlarının serbest bırakılması sayesinde mevduat hesaplarına uygulanan faiz oranları artmıştır. Buna bağlı olarak kredi kullanım faiz oranları da artmıştır. Bu uygulamanın amacı, bankalara mevduat akışını sağlamanın yanı sıra banka mevduat oranını diğer ülkelerden yüksek düzeyde tutmak ve böylece ülke içindeki bankalara diğer ülkelerden para akışını sağlamak olmuştur (Kepenek&Yentürk, 2001: 202).

1.2.2.2. Dış İlişkiler Alanında Öngörülen Değişiklikler

İhracatın artırılması yönünde yapılan değişikliklerin yanı sıra kredi desteklemeleri ve vergi iadesi gibi uygulamalarla ihracatı gerçekleştiren şirketlere kolaylıklar sağlanarak ihracatı özendirme amacı güdülmüştür. Uluslararası pazarda etkin olabilmek için yabancı sermayenin ülke içerisine girişini kolaylaştırmak gerekmiştir. Özellikle işgücü piyasasının ucuz olması bir avantaj olarak görülmüştür. Bunun yanı sıra yabancı özel sermayeyi özendirecek bir takım yasalar ve düzenlemeler gerçekleştirilmiştir. *Yabancı Sermaye Çerçeve Kararnamesi* ile bürokratik işlemler azaltılmış, yabancı sermayeye bankacılık sektörüne giriş izni verilmiş ve petrol arama şirketlerinin yabancı sermayeli ortaklarına çıkardıkları petrolün yüzde 35'ini uluslararası pazarda satabilme olanağı sağlanmıştır (Kepenek&Yentürk, 2001: 204-206). Yabancı sermayenin ülke içerisine girişini kolaylaştıracak ve dolayısıyla dış ülkelerdeki özel sermayeyi Türkiye'ye taşıyacak olan teşvik, vergi indirimleri uygulanmıştır. Böylelikle KİT'lerin tasfiyesi ile devlet elinden çıkarılan üretimin özel sermayeye geçişi kolaylaşmıştır.

1.2.2.3. Sınıf Alanında Öngörülen Değişiklikler

24 Ocak Kararları ile birlikte hayata geçirilen fiyatlandırma politikalarının amaçları, ülke içerisindeki talebi azaltmak, üreticinin kar oranlarını arttırmak ve dolayısıyla ihracatı arttırmak şeklindedir. (Kepenek&Yentürk 2001, Yıldırım 2006,

Boratav 1987)'e göre, fiyatlandırma politikası sürecinin ikinci ayağını oluşturan işgücü ve sermaye piyasası konusunu ele almışlardır. Kepenek&Yentürk (2001), söz konusu kararlar kapsamında maaş ve ücretlerin düşürülmesi sayesinde kâr oranlarının yükseltilmesi hedeflenmiştir (Kepenek&Yentürk, 2001: 200). Kar oranlarının arttırılması ancak maliyetin düşürülmesi sayesinde gerçekleştirilmiştir. Düşük maliyet ile uluslararası alanda rekabet etmeyi sağlama amaçlanmaktadır (Yıldırım, 2006: 12). Maaş ve ücretlerin düşürülmesinin bir başka nedeni de ihracata yönlendirilecek olan ürünlere yönelik iç pazardaki talebi kıstmaktır. İç pazarın alım gücünü düşürerek sağlanan artık üretim malını dış pazara yönlendirmek fiyatlandırma sürecinin amaçları arasında yer almıştır (Kepenek&Yentürk, 2001: 200). “Üretilmiş olan malın maliyetini oluşturan öğeler arasında ücretleri düşürmek en basit yöntem olmuştur. Çünkü hammadde, makine ve sermaye alanında yapılacak olan kısıtlamalar üretilen ürünün niteliğini ve miktarını olumsuz bir şekilde etkileyecektir. Bu yüzden Türkiye’de ihracatın arttırılması ve maliyetin düşürülmesi için işçi ücretlerinin dondurulması ya da düşürülmesi yoluna gidilmiştir” (Boratav, 1987: 113). Ücretlerin uygulanan devalüasyon ve zam işlemlerinden sonra arttırılmaması ücretli kesimin reel olarak gelirin ve dolayısıyla alım gücünün azalmasına neden olmuştur.

Ücretlerin dondurulması ve düşürülmesinin yol açtığı sokak muhalefeti ve sendikal hak arayışları 12 Eylül 1980 tarihinde gerçekleştirilen askeri darbe ile ortadan kaldırılmıştır.

1.2.3. 24 Ocak Kararlarının Uygulayıcısı: 12 Eylül Darbesi

24 Ocak tarihinde ülke ekonomisini düzenlemek amacıyla planlanan kararlar istenildiği gibi uygulanamamıştır. Boratav’a (1987) göre, bunun nedenlerinin ülke içerisinde sokak muhalefetinin aktif olması ve hükümetin belirlenen kararları meclisten geçirememesi olarak görülmüştür. “Türkiye’de 12 Mart 1971 darbesinin gerçekleştirildiği yıl dışında 1963’ten itibaren etkisi giderek artan serbest bir sendika hareketi ve grev hakkı ile desteklenen toplu sözleşme düzeni bulunduğundan işçi ücretleri devamlı olarak her yıl yükselmiştir” (Boratav, 1987: 113). İşçi ücretlerinin düşürülmesi yönünde kararları içeren 24 Ocak Kararları işçi sınıfı tarafından etkili

bir direnişle karşılaşmıştır. Devrimci İşçi Sendikaları Konfederasyonu (DİSK) işçi ücretlerinin düşürülmesine karşı mücadele etmiştir. Bunun yanı sıra özellikle Kamu İktisadi Teşekküllerine yapılan desteklemenin kaldırılmasıyla ilgili kararlar mecliste muhalefetin karşı oy kullanmasıyla kabul edilmemiştir. Bu koşullarda mevcut hükümetin söz konusu ekonomik istikrar paketinin öngördüğü politikaları uygulaması kuşkuyla hale gelmiştir (Schink & Tonak, 2013: 574).

Yaşanan bu durumlar 12 Eylül 1980 tarihinde TSK'nın yönetime el koymasıyla sonuçlanmıştır. Cumhurbaşkanlığı koltuğuna Kenan Evren⁴ oturmuştur. Artık planlanan ekonomik istikrar paketinin uygulayıcısı ordu olmuştur.

Türkiye'de 12 Eylül tarihinde gerçekleştirilen ve sonrasında iktidarın ele geçirilmesiyle sürdürülen durum devletin baskı aygıtlarından biri olan silahlı kuvvetlerin (ordunun), devletin diğer aygıtları karşısında baskın olmasıyla açıklanabilir. Devletin baskı aygıtlarından silahlı kuvvetler neoliberal ekonomi politikalarını uygulamıştır. Böylece Türkiye'nin dünya kapitalizmine eklenmesi sağlanmaya çalışılmıştır. 12 Eylül askeri darbesiyle Türkiye'nin küresel sermayenin 'Yeni Dünya Düzeni' projesine uygun olarak yerleştirilmesi sağlanmıştır. Neoliberalizmi yerleştirme amacı ABD, AB, İsrail ve NATO destekli olmuştur (Kurtoğlu, 2017: 81).

Devletin baskı aygıtlarından biri olan silahlı kuvvetler zor kullanarak uygulamaları gerçekleştirmiştir. "TSK, yönetimi ele aldıktan sonra bütün partileri, dernekleri, meslek kuruluşlarını kapatmıştır. 18.000 memurun işten atılmasıyla sonuçlanan büyük bir tasfiyeye girişilmiştir; grevler yasaklanmış, iş uyuşmazlıkları askeri darbe ile birlikte kurulan hakemler kurulunun vereceği kararlara bağlanmıştır" (Schink & Tonak, 2013: 599). 12 Eylül 1980 tarihinde gerçekleştirilen askeri darbe ile grev ve lokavt hakkı Milli Güvenlik Konseyi tarafından askıya alınmıştır. Bu nedenle, toplu sözleşme hakkına bir çözüm getirmek için (24.12.1980 tarihli ve 2364 no.lu) "Süresi sona eren toplu iş sözleşmelerinin sosyal zorunluluk hallerinde yeniden yürürlüğe konması için" yasa çıkarılmış ve Yüksek Hakem Kurulu

⁴ 7 Mart 1978 tarihinde Genelkurmay Başkanlığı'na atanmıştır. 12 Eylül 1980'de gerçekleştirilen askeri darbe ile Milli Güvenlik Konseyi ve Devlet Başkanlığı görevini üstlenmiştir. Türkiye'nin 7. Cumhurbaşkanıdır.

kurulmuştur. Yüksek Hakem Kurulu, süresi biten toplu iş sözleşmelerini yeni düzene göre değiştirerek yürürlüğe koyma görevini üstlenmiştir. Böylece serbest piyasa ekonomisine geçen Türkiye'nin dışı açılma sürecinde, ücretlerin belirlenmesinin yolu toplu pazarlık yerine, Yüksek Hakem Kurulu'nun kararlarına bırakılmıştır. İşçilerin mevcut işlerinden çıkarılmalarıyla ilgili konular da sıkıyönetimin iznine bırakılmıştır (Kazgan, 1985: 400-401). Uygulamalarla işçi ücretlerini belirleme ve işçilerin işten çıkarılma işlemleri kontrol altına alınmıştır. “Türkiye tarihinde hiçbir siyasal iktidara ekonomik bir programı uygulamak için böylesine rahat bir ortam sağlanmamıştır” (Selçuk vd, 1986: 13-14).

“12 Eylül 1980 sonrasında devlet otoritesinin ele tutulur hale gelmesi iktisat politikalarının belli bir ‘disiplin’ ile yürütülmesinde yardımcı olmuştur” (Kılıçbay, 1985: 183). 12 Eylül rejimi, o tarihe kadar sendikacılık hareketinin etkin mücadelesini gerçekleştiren DİSK’i kapatmıştır. Sendika faaliyetlerini ve toplu sözleşme sistemini durdurmuştur. İş piyasasının kurumlarını yine işverenlerin menfaatine yönelik olarak düzenlemiştir. Bu düzenleme gerçekleştirilirken ücretli çalışanlar tarafından hiçbir dirençle karşılaşılmamıştır. Askeri yönetim tarafından yürürlüğe konulan grev yasağı devam etmiştir (Boratav, 2016: 128). Böylelikle askeri iktidar önündeki engeller kalkmıştır. 24 Ocak 1980 tarihinde açıklanan ve Türkiye’de yeni bir ekonomik sistemin uygulamalarını içeren kurallar amaçlandığı gibi hayata geçirilmeye başlamıştır.

Türkiye’de neoliberal ekonomi politikaları ancak antidemokratik uygulamalarla gerçekleştirilmiştir. Neo-liberalizmin Türkiye’de uygulama şeklini belirleyen ve 24 Ocak Kararları olarak adlandırılan ekonomik istikrar paketi ile ilgili Bülent Ecevit, ekonomik programın Latin Amerika modeli olduğunu ve demokratik rejimde uygulanamayacağını söylemiştir (Cumhuriyet, 29 Ocak 1980: 1). 12 Eylül tarihinde gerçekleştirilen askeri darbe ve ekonomik kuralların hayata geçirilme şekli neoliberalizmin Türkiye’de anti-demokratik uygulamaları getirdiğini göstermektedir.

1.2.4. 24 Ocak Kararlarının Sonuçları

24 Ocak 1980 tarihinden itibaren uygulanmaya başlayan kararlar hem ekonomik olarak hem de temel hak ve özgürlükler anlamında Türkiye'nin daha

geriye gitmesine neden olmuştur. Temel hakların durdurulması konusunda, 1961 Anayasasının sıkıyönetim ve savaş halini düzenleyen 124. Maddesinin son fıkrasında “Sıkıyönetim veya genel olarak savaş halinde... hürriyetlerin nasıl kayıtlanacağı veya durdurulacağı... kanunla gösterilir” hükmü yer almaktadır. 1982 anayasasının 14. Maddesinde yer alan düzenleme ile bu durum daha çok genişletilerek “savaş, seferberlik, sıkıyönetim veya olağanüstü haller” şeklinde değiştirilmiştir (Akıllıoğlu, 1984: 60). Askeri darbe ile gelen yönetimin getirdiği yeni anayasayla birlikte kanun hükmündeki kararnameler yayınlanmaya başlamıştır. KHK sayesinde ekonomik konularda hükümetlere geniş yetkiler verilmiştir. Bu yetkiler kapsamında Parlamento ve Sayıştay gibi temel kurumların denetiminin gerekli görülmeden de keyfi bir biçimde kullanma imkânını sağlamıştır. Daha sonra hazırlanan 1982 Anayasası ile söz konusu yetkiler yasallaştırılmıştır (Boratav, 1987: 124).

“Cunta yönetimi tarafından hazırlanan 1982 anayasasında dikkate çarpan temel özellik, yürütmenin yasama ve yargı karşısında güçlendirilmesi ve özellikle yargının bağımsızlığını sınırlandıracak çeşitli düzenlemelerin gerçekleştirilerek merkezileşmenin artırılması olmuştur. Yürütmenin güçlendirilmesi, merkeziyetçiliğin artırılması ve cumhurbaşkanının yetkilerinin genişletilmesi yoluyla sağlanmıştır” (Özçelik, 2009: 82-84).

Bunun yanı sıra yeni anayasa ile seçim sistemi siyasi istikrarın sağlanması adına çoğunluk sistemini destekleyecek şekilde yeniden düzenlenmiştir. 12 Eylül 1980 darbesi ile gerçekleştirilen otoriter rejim 1983 seçimleriyle demokratik bir zemine oturtulmaya çalışılmıştır. 1983 yılında yapılacak olan seçime katılmak üzere kurulan on dört siyasi parti içerisinde on bir tanesi cunta yönetimi tarafından kapatılmış ve uygun gördükleri üç partinin seçime girmesi sağlanmıştır. Bu yolla seçime giren partilerin sayısı azaltılarak iktidar ve muhalefet partisi şeklinde bir sistem öngörülmüştür (Birand, 1998). Askeri darbe ile sağlanan otoriter rejim kadrolarında Turgut Özal öncelikle Cunta yönetiminde başbakan yardımcılığı görevini üstlenerek daha önce hazırlanmış olan istikrar paketinin uygulanmasının devamlılığını sağlamaya çalışmıştır. Sonrasında ise Kenan Evren tarafından parti kurmakla görevlendirilmiş ve Turgut Özal Anavatan Partisi’ni kurmuştur (Birand & Yalçın & Akinan, 1999).

Türkiye ekonomisini içinde bulunduğu bunalım durumundan kurtarması beklenen 24 Ocak Kararları, 12 Eylül darbesi ile birlikte uygulanmaya çalışılsa da istenen sonuçları getirmemiştir.

“1980’li yıllar, bir bütün olarak emek gelirlerinin safi hâsıla içindeki paylarının gerilediği; ancak hem görelî olarak, hem de mutlak anlamda büyüyen artık kitlesinin paylaşımında ticarî ve mali sermaye ile rantîye tabakalarının sanayicilere göre, bilinçli politikaların da etkisiyle, çok daha avantajlı bir konuma getirildiği bir dönem olarak nitelendirilebilir. Bu yıllarda ekonominin gelişme doğrultusuna burjuvazinin yatırımcı öğeleri değil; aracı, tüketici ve paratizer öğeleri damgalarını vurmuştur” (Boratav, 1987: 138).

Yeni bir ekonomik sistemi savunan 24 Ocak Kararları’nın temel çelişkisi, değişiklikleri gerçekleştirecek uygulamaları kapsamamasıdır (Başkaya, 2004: 245).

24 Ocak Kararlarının önemli amaçları içerisinde yer alan enflasyonun düşürülmesi ve dış ödeme açığının azaltılması hedeflenen gibi olmamıştır. 1980 yılını takip eden beş yılın enflasyon ortalaması önceki beş yıla kıyasla daha yüksektir. “1981’de enflasyon %36,8, 1982’de %25,2, 1983’de %30,6, 1984’te %52,2 olmuştur. 1975-1979 aralığında beş yılın ortalama fiyat artışı %32,88 iken, 1980-1984 ortalaması %52,38’dir” (Başkaya, 2004: 256-257). 1986 yılına gelindiğinde ise enflasyon oranının 24 Ocak Kararları’nın açıklandığı tarihe göre %45 oranını aşmıştır (Selçuk vd., 1986: 12). Söz konusu enflasyon rakamlarının yüksekliği ülke içerisinde yer alan arz-talep arasındaki dengesizliğin göstergesi olarak yorumlanabilir.

Enflasyon oranlarının yükselmesiyle gerçekleştirilen fiyat artışları incelendiğinde ortalama olarak yapılan zamlar “elektirikte %106, akaryakıtta %86, demir çelikte %70, gübre fiyatlarında %115, buğday da %70, tekel ürünlerinde %60, süt ve süt ürünlerinde %50, ette %30, ekmekte %50 ve yumurta fiyatlarında %40 olduğu” şeklindedir (Kafaoğlu, 1981: 10-12). Enflasyon oranının ve dolayısıyla fiyatların yükselmesi bireylerin temel gereksinimlerini karşılayan tüketim mallarına erişimlerini azaltmıştır.

24 Ocak 1980 tarihinde hayata geçirilen ekonomik kararlar ile amaçlanan dış ticaret açığını düşürme çabası gerçekleşmemiştir. Hedeflenenin aksine artmıştır. Selçuk vd (1986), ithalatın GSMH’ye oranını incelediğinde “1980 yılında %13 oranında iken 1984 yılına gelindiğinde söz konusu oran %22’ye yükselmiştir” İhracatı arttırmaya yönelik olarak uygulanmaya çalışılan üretim faaliyetlerinde kullanılan hammaddenin dış pazardan karşılanıyor olması dış ödemeler açığının yükselmesine neden olmuştur. İhracatın artırılması ithalatın da artması anlamına gelmiştir. Uygulanan sanayileşme politikalarında dışa bağımlı olmanın yanı sıra

tüketim mallarına yönelik yapılan ithalat faaliyetleri de dış ödemeler dengesini olumsuz yönde etkilemiştir (Selçuk vd., 1986: 160).

24 Ocak Kararları sonrasında ihracatı arttırmak için üretim faaliyetlerine konu olan ara mallara ve yatırım mallarına olan ihtiyacın arttığı görülmüştür. Türkiye ekonomisi bu yıllarda dış ülkelerden kredi alarak büyümeyi sağlamıştır. Ekonomi politikalarını uygulayanlar, belirlenen amaçlara uygun olan politikaları değil; Türkiye'nin dış ödemeler dengesindeki açıkları kapatma konusunda uluslararası finans piyasasından aldığı destekler konusunda başarılı olduğu görülmüştür (Boratay, 1987: 130). Elde edilen kaynakların doğru bir şekilde kullanılmaması, dış ödeme dengesinin açılmasına neden olmuş ve amaçlananın aksine dış borçlar artmıştır. "1979 yılında dış ticaret açığı 3 milyar dolar iken 1980 yılında 4.7 milyar dolara yükselmiştir" (Kafaoğlu, 1981: 27).

Bir bütün olarak 1980-1989 tarihlerini kapsayan dönemde ile 1970-1979 tarihlerini kapsayan dönemin dış borç yükü açısından karşılaştırması yapıldığında, 1980-1989 tarihleri arasında "Türkiye'nin 30 milyar dolar dolayında bir dış borç ödemesi yapması gerekmiştir. Dolayısıyla yılda 3 milyar dolar kadar bir dış borç ödemesinin bulunduğu görülmektedir. 1970-1979 tarihleri arasında ise yıllık ödenen dış borç yükü ortalama 370 milyon dolardır. İki dönem arasında dış borç yükü açısından yaklaşık 10 kat fark olduğu ortaya çıkmıştır" (Başkaya, 2004: 274). 24 Ocak Kararları sonrasında hayata geçirilen uygulamalar ile Türkiye'nin dış borç yükü ve dolayısıyla dışa bağımlılığı da aynı oranda artmıştır.

24 Ocak Kararları ile birlikte ihracatın arttığı görülmüştür. 1981 yılında bir önceki yıla göre %40 oranında artış kaydedilmiştir. Ancak ihracatta gözlenen bu artış sadece alınan ekonomik kararlara bağlanamaz. Bunun nedenlerinin birincisi ihracat olarak tanımlanan kalemler içerisinde daha önce eklenmemiş bazı ürünlerin eklenmesidir. Bu şekilde 1979 yılında ihracat olarak kabul edilmeyen ürünler 1980 yılından itibaren ihracat tanımı içerisinde dahil edilmiş ve ihracat gelirlerinde artış gözlenmiştir. İhracat gelirlerinin artışını etkileyen bir diğer faktör o dönemde gerçekleşen Irak-İran savaşlarıdır. Savaş ile birlikte Türkiye'nin de içinde bulunduğu bazı ülkelerin ürünlerine olan talep artmıştır. Bu durum ihracat verilerinde artışa neden olmuştur. Mevcut hükümetin ihracatı teşvik kapsamında sanayicilere

uyguladığı ucuz kredi olanağı bazı sanayiciler tarafından amacı dışında kullanılmıştır. Sanayicilerin bir kısmı teşvik kapsamında kredi kullanıp ihracat yapmaması ya da yapıyor gibi görünmesi ihracat verilerinin artmış gibi görünmesine sebep olmuştur. Bu nedenle ihracat verileri reel durumu yansıtmamıştır (Kafaoğlu, 1981: 24-25). Çarıkçı (1983) ise, 1979 ile 1982 arasındaki ihracat oranının yükselme nedeninin 24 Ocak Kararları sayesinde gerçekleştiğini belirtmiştir. Söz konusu dönem içerisinde “1979 yılında 2.2 milyon dolar tutarında olan ihracat geliri 1982 yılına gelindiğinde 5.7 milyon dolar tutarına” ulaşmıştır. İhracatı artırma açısından 24 Ocak Kararları’nın başarılı olduğunu ifade etmiştir (Çarıkçı, 1983: 140).

“1981 yılında 1979 yılına göre GSMH’nin %3.7 oranında artmıştır. Ancak GSMH’nin 24 Ocak Kararları’ndan olumlu etkilendiği belirtilse de kişi başına düşen pay iki yıl sonunda binde 5 oranında azalmıştır. Yatırım ve tüketim harcamalarının düştüğü bir ortamda GSMH’nin arttığını ifade etmek yanıltıcı olacaktır. Yatırım harcamaları 1980-1981 yıllarında 1979 yılına göre azalmıştır. Yine dayanıklı tüketim mallarında ve besin, giyim, mobilya gibi kalemlerdeki harcamalarda düşüş yaşanmıştır” (Kafaoğlu, 1981:34-37). Sürekli uygulanan zamlar ve ücretlerin dondurulması sonucunda bireyler temel ihtiyaçlarını karşılayacak ürünleri alamamış ve dolayısıyla kişi başına düşen gelir azalmıştır.

Vergi gelirleri 1981 yılında önceki yıllara göre artmıştır. “Ancak burada yanıltıcı olan nokta, stopaj vergisinin daha önce kira ve tarımsal ürün alımlarında bulunmamasıdır. Bunun yanı sıra harç, resim ve damga vergi oranlarının yükseltilmesi de toplanan vergi tutarını arttırmıştır” (Kafaoğlu, 1981: 41). “1981 yılı hariç tutulduğunda 1979-1984 yılları arasında vergi gelirlerinde elde edilen artışın fiyatlarda meydana gelen artış oranının gerisinde kaldığı görülmüştür. Bu durum söz konusu anti-enflasyonist bir vergi politikası uygulanmadığının bir göstergesidir. Gelir vergisinin %70’e yakın bir oranının ücretli çalışanlardan toplanması ücretlerin gerçek anlamda artmadığını hatta azaldığını göstermiştir. Büyük şirketlerin kurulmasını teşvik etmek amacıyla şirketler arasında gerçekleştirilecek olan ortaklıklarda söz konusu şirketler kurumlar vergisinden muaf tutulmuştur” (Selçuk vd, 1986: 141-154). Uygulanan vergi politikaları ile ücretlilerden alınan vergi miktarı artırılmıştır. Böylelikle alım gücü düşen ücretliler iç talebin daralmasına neden

olmuştur. Diğer taraftan büyük şirketlere uygulanan vergi indirim ve teşvikleri yabancı sermayenin ülke girişini, üretimi ve dolayısıyla ihracatı arttıracaktır.

İhracatı arttırmak amacıyla iç pazarın talebini ve üretilen ürünlerin maliyetini düşürmek için işçilerin gelirlerini düşürme yoluna gidilmiştir (Gürses, 2007: 62). “1977-1984 döneminde fiyatlardaki ortalama artış 17 kat, ücretlerdeki ortalama artış 9 kat, memur maaşlarındaki artış da 6,5 kat olmuştur” (Başkaya, 2004: 293). “1980 yılında ücretli çalışanların alım gücü, 1976 alım gücünün yüzde 60,5’i civarında düşmüştür. Bu düşüş 1981-1984 tarihleri arasında da devam etmiştir. Ücretli çalışanların 1984’deki alım gücünün 1976’nın yarısı düzeyinde olduğu görülmüştür” (Selçuk vd, 1986, s.221; Boratav vd, 1987: 170). “Türkiye’de uygulanan neoliberal ekonomik programının temsili olan 24 Ocak Kararları sermaye ile emek arasındaki sınıfsal çelişkiyi emekçi sınıflar aleyhine sistemli olarak düzenlemiştir” (Boratav, 1987: 123). Ücretlerin düşürülmesinin yarattığı bir diğer sonuç beyin göçü olmuştur. Türkiye’de de ücretlerin düşürülmesi nitelikli iş gücünün ülke dışına çıkmasıyla sonuçlanmıştır (Kepenek&Yentürk, 2001: 210). 24 Ocak Kararları ile hayata geçirilen ücret politikaları yaptığı işte hakettiği ücretleri alamayan nitelikli iş gücünün ülke dışında çalışmaya başlamasına neden olmuştur.

24 Ocak Kararları çerçevesinde serbest bırakılan faiz oranları ile birlikte bankerlik sistemi ortaya çıkmıştır. Bankaların aldıkları parayı kasaya koymadan önce kullandıkları bankerler ile resmi olmayan bir takım bankerlerin varlığı amaçlananın aksine banka mevduatlarını yeteri kadar arttırmamıştır. Resmi olmayan bankerlerin kazançlarının vergilendirilememesi ve bu alandaki kayıt dışı uygulamalar ekonomiyi sarsıcı bir şekilde etkilemiştir (Kafaoğlu, 1981: 59-61). Serbest bırakılan faiz oranları bankerler ve bankaların yarışmasına neden olmuştur. Tasarruf sahibi bireylerin kolay para kazanma amacı yüzünden tasarruflarını üretim alanı yerine bankerlere aktarmasına yol açmıştır. Bunun sonucunda yatırımlar azalmış ve sonrasında bankerlerin batmasıyla birlikte tasarruf sahipleri mağdur olmuştur.

Bu bölümde, öncelikle ‘Neoliberalizm’ kavramı tartışılmış, anlamı ve Türkiye’nin neoliberal ekonomi politikalarına geçmeden önceki ekonomik durumu ile neoliberal ekonomi sistemine geçmesini sağlayan 24 Ocak Kararları esas alınarak yaşanan değişim süreci aktarılmaya çalışılmıştır. II. Dünya Savaşı’ndan sonra sosyal

devlet anlayışına karşı rol oynayan neoliberalizm, devletin ekonomi içerisinde fazla müdahaleci olduğunu savunuyorken getirdiği yeni kurallarla devletin ekonomi içinde etki alanını arttırmıştır. Bir anlamda devletin işlevini üretici olma konumundan uzaklaştırıp düzenleyici görevine getirmiştir. Dolayısıyla devletin etki alanını arttırmıştır.

Neoliberal ekonomi politikalarının Türkiye'deki uygulamalarını temsil eden 24 Ocak Kararları'dır. Söz konusu kararların başlıca amaçları içerisinde yer alan ihracattın arttırılması başta devalüasyon olmak üzere çeşitli alanlarda değişikliklere neden olmuştur. İç talebin daraltılmasını ve dolayısıyla elde edilecek üretim fazlasının dış pazara aktarılmasını sağlayabilmek için zam politikaları uygulanmış, ücretler dondurulmuş ve sendika faaliyetleri baskılanmıştır. Faiz oranlarının yükseltilmesi yoluyla tasarruflar arttırılmaya çalışılmış ancak bunun sonucunda yatırımlar azalmıştır. Enflasyonla mücadele kapsamında yapılan çalışmalar enflasyonu düşürememiş aksine yükseltmiştir. Alınan dış borç miktarının artmasıyla birlikte dışa bağımlılık artmıştır.

Türkiye'de 24 Ocak 1980 tarihinde hayata geçirilen neoliberal ekonomi politikalarının belirlenen amaçlar çerçevesinde başarılı olamadığı görülmüştür. Başarısızlık nedenlerinin hayata geçirilen ekonomi politikalarının kendi içerisinde yarattığı çelişkilere sahip olduğu söylenebilir.

Çalışmanın ana temasını oluşturan Neoliberalizm ve Türkiye'ye yansımaları olan 24 Ocak Kararları ile ilgili kavramsal çerçevenin ele alındığı bu bölüm sonrasında söz konusu konuların köşe yazılarında aktarılma şekline dair yapılacak olan araştırmanın yöntemine değinilecektir.

2. ARAŞTIRMAYA İLİŞKİN AÇIKLAMALAR

Bu bölümde Türkiye'nin neoliberal ekonomi programına geçişini sağlayan 24 Ocak Kararları'nın Hürriyet ve Cumhuriyet gazetelerinde yayınlanan köşe yazılarına dair yapılan analize ilişkin uygulanan yöntem ve teknikler tartışılacaktır. Sırasıyla araştırmanın metodoloji ve yöntemi, araştırma probleminin belirlenmesi, örneklem seçimi ve araştırma yönteminin uygulanması başlıkları şeklinde ele alınmıştır.

2.1. Araştırmanın Metodoloji ve Yöntemi

Sosyal bilimler alanında kullanılan üç tür araştırma yöntemi bulunmaktadır. Bunlar; nicel, nitel ve karma yöntemlerdir. Bu yöntemler araştırmanın niteliğine göre değişkenlik göstermektedirler. Nicel ve nitel yöntemlerin belli konularda birbirlerine göre üstün ve zayıf olduğu noktalar bulunmaktadır. Söz konusu iki yöntemde bulunan zayıf yönleri gidermek amacıyla kullanılan yöntem karma yöntem olarak adlandırılmaktadır.

Araştırma sürecinde hem nitel araştırma hem de nicel araştırma yöntemlerinde kullanılan ortak unsurlar bulunmaktadır. Söz konusu unsurlar; araştırmanın konusunun ve bu konuya ilişkin problemin belirlenmesi, veri toplama yöntem ve tekniklerinin uygulanması, örneklem seçimi, kodlama ve veri analizi aşamalarıdır. Bu aşamaların sabit bir şekilde sıralanması mümkün değildir. Çünkü aşamalar birbirlerinden bağımsız değildir. Araştırma sürecinin uygulanmasında aşamalar arasında bazen geri dönüşler ve düzenlemelerin olduğu durumlar söz konusu olabilir (Layder, 2013: 61-62).

Nicel araştırma yönteminde tümdengelimci bir yaklaşım sergilenir. Veri toplama ve veri analizi evresinden önce ayrıntılı plan yapılmalıdır. Nicel araştırma yöntemi uygulayan araştırmacılar sosyal bilimlere yönelik pozitivist bir yaklaşım kullanırlar. Araştırma içerisinde kullanılan değişkenlerin kesin bir şekilde ölçmeye ve belirlenen hipotezi kanıtlamaya çalışırlar (Neuman, 2014: 224).

“Nitel araştırmada en çok, insanların kendilerini ve ortamlarını nasıl düzenlediğiyle ve bu ortamlarda yaşayanların çevrelerini semboller, ritüeller, sosyal

yapılar, sosyal roller ve benzerleriyle nasıl anlamlandırıldığıyla ilgilenmektedir” (Berg & Lune, 2015: 25). Tümevarımcı bir yaklaşımın sergilendiği nitel araştırma yönteminde, toplanan verilerden elde edilen bilgilerle genellemeler yapılır. Nitel araştırma yöntemi yorumlayıcı ve eleştirel bir yaklaşım kullanır (Neuman, 2014: 224). Verilerden elde ettiği sonuçlarla yapacağı genellemeler yoluyla kuram geliştirilir.

Karma araştırma yönteminde ise nitel ve nicel yöntemleri birlikte kullanılır. Böylece sadece bir yöntemin kullanılması sonucunda oluşacak bir takım eksiklikler giderilmiş olur. Karma yöntem uygulanarak araştırma konusu ikinci bir yöntemin kullanılması suretiyle geliştirilebilir ve böylece araştırmanın amacına daha iyi ulaşmasını sağlar. Karma yöntem, 1980’lerin sonlarında ortaya çıkmıştır. Karma yöntem veri analizinin eksiksiz bir şekilde yapılmasını sağlar (Creswell, J-Clark, 2014: 9-27).

2.1.1. İçerik Analizi

İçerik analizinin amacı, belirlenen metin içerisinde yer alan elemanların ikinci bir okumasının yapılmasıdır (Bilgin, 2014:1). İçerik analizi, iletişim araçlarında bulunan verileri toplamak ve toplanan verileri açıklamakla uğraşan görgülcülük yöntemi içerisinde yer almaktadır. İçerik analizi, araştırmaya konu olan iletişim aracı içerisinde belirlenen kavramların sayılması yöntemidir. İçerik analizi yönteminde sayılan birimlerin kullanılma amaçları sorgulanmaz (Fiske, 1996: 176-187). İçerik analizi yöntemi ‘sayılamayanların nicelleştirilmesidir’. İçerik analizine konu olan kitle iletişim araçlarının kullanılma oranı ile içerik analizi yönteminin kullanılma oranı arasında doğru orantı söz konusudur. Kitle iletişim araçlarının yaygınlaşmasıyla birlikte içerik analizi yöntemi daha çok uygulanmaya başlamıştır (Aziz, 2013: 129-131). İçerik analizi için öncelikle söz konusu yöntemin uygulanacağı kaynakların belirlenmesi ve toplanması gerekmektedir. Kaynakların toplanmasından sonra içerik analizine konu olan birimlerin belirlenmesi işlemi gerçekleştirilir (Neuman, 2014: 466).

Bilgin (2014)’e göre, içerik analizinin uygulama aşamaları; “hedefin belirlenmesi, örneklem oluşturma, birim ve kategorilerinin belirlenmesi, frekansların

tespit edilmesi, değerlendirme, çıkarsama ve yorumlama” şeklindedir. Hedefin belirlenmesi aşamasında araştırmanın amacı belirlenmektedir. Tam olarak ne üzerinde çalışılacağı ve amaç net bir şekilde ortaya koyulur. Örneklem oluşturma aşamasında çalışma konusuna dahil edileceklerin ve araştırmanın dışında kalacak olan konuların, zaman aralığı belirlenir. Örneklem seçiminden sonra sınırları belirlenen araştırma konusunda ele alınacak kavramların ve kategorilerin tespit edilmesi birim ve kategorilerin belirlenmesi aşamasında gerçekleştirilir. Frekansların tespit edilmesi aşamasında ise bir önceki aşamada belirlenen birim ve kategorilerin kullanılma sıklığının tespiti yapılır. Değerlendirme, çıkarsama ve yorumlama aşaması birim ve kategorilere dair elde edilen kullanılma sıklıklarının ne ifade ettiği yorumlanır (Bilgin, 2014: 11-16).

2.1.2. Söylem Analizi

Söylem analizi metinler içerisinde kullanılan dilin detaylı bir şekilde ele alınmasıdır. Kullanılan ifadelerin dil bilimsel olarak incelenmesi sonucunda sözcüklerin altında yatan anlamların ortaya çıkarılmasıdır (Çelik & Ekşi, 2008: 105). *“Söylem analizi, geçmiş dönemlere ait söylenmiş sözleri, müzakerelerde kullanılan dili, belgelere aktarılan kavramları ve deyimleri, kültürel, siyasi ve sosyal bağlam içinde ele alan bir analiz biçimidir”* (Balcı, 2013: 195).

Söylem analizi yöntemi kitle iletişim araçlarının kullanılma sıklığının artmasıyla yaygınlaşmıştır. Özellikle kitlelerin kitle iletişim araçları ile etki altına alınmasıyla birlikte söylem analizi yöntemi daha çok kullanılmaya başlamıştır. Söz konusu yöntemde sayısal değil niteliksel bir çözümleme yapılmaktadır (Aziz, 2013: 145).

Söylem analizinde, cümlelerin ve sözcüklerin anlamlarının ortaya çıkarılmasında araştırmayı yapan bireylerin sahip olduğu farklı bakış açıları etkilidir. Bu anlamda söylem analizinin subjektif bir yaklaşıma sahip olduğu söylenebilir (Aziz,2013,s.149).

Punch (2005), söylem analizi için geçerli üç ilkenin bulunduğunu belirtir. Bunları şu şekilde açıklar:

- “Söylem kurallıdır, kurallarla yönetilir ve içsel olarak yapılandırılmışlardır,
- Söylem kaçınılmaz olarak sosyal ve tarihsel bir matris içinde konumlanmış, kültürel, siyasal, ekonomik, sosyal ve kişisel gerçeklerin söylemi belirlediği konuşmacılar tarafından üretilir.
- Söylemin kendisi bu sosyal ve tarihsel matrisin önemli yerlerini kurar veya biçimlendirir. Diğer bir ifade ile söylem, insan deneyimlerini yansıtır ve aynı zamanda da bu deneyimlerin önemli kısımlarını yapılandırır. Bu nedenle söylem analizi, söylemin etkilediği veya söylem tarafından yapılandırılan insan deneyimlerinin herhangi bir parçasıyla ilgili olabilir” (Akt: Çelik & Ekşi, 2008: 108).

Çalışmanın ana temasını oluşturan 24 Ocak Kararları'nın Hürriyet ve Cumhuriyet Gazetelerinde yayınlanan köşe yazılarına uygulanan araştırma yöntemlerine ilişkin içerik ve söylem analizi uygulanmıştır. Sonrasında sırasıyla araştırmanın amacı ve problemi, örneklem seçimi, içerik ve söylem analizinin uygulanma şekillerine dair detaylandırmalar yapılmıştır.

2.2.Araştırmanın Amacı ve Problemi

Türkiye ekonomisi tarihinde neoliberal politikaların uygulanmaya başladığı tarih olarak kabul edilen 24 Ocak Kararları çerçevesinde daha önce sanayi alanında uygulanan ithal ikameci yapı dışı dönük bir yapıya dönüştürülmeye çalışılmıştır. Bu kararlar ile birlikte Türkiye'nin küresel ölçekte değişen dünya ekonomisi düzenine eklemlenmesi amaçlanmıştır. Söz konusu süreç içerisinde uygulanmaya başlanan kararlar Türkiye'nin serbest piyasa düzenine geçişini sağlayacak nitelikte olmuştur. Serbest sermaye dolaşımı ve ihracatı arttırmayı sağlayacak uygulamalar hayata geçirilmiştir. Söz konusu uygulamalar araştırma konusunun temelini oluşturmaktadır.

Araştırmaya başlamadan önce araştırma konusunu ve problemini belirlemek ilerlenecek yol haritasını netleştirmek için önemlidir. Araştırma sürecinde yapılması gereken ilk adım problemin belirlenmesidir. Problemin belirlenmesi araştırmada uygulanacak işlemlerin neler olacağı ile ilgili bir fikir verir. Kullanılacak araştırma yöntemi, örneklem ve teknikler problemin oluşturulmasıyla kesinleştirilir (Kumar, 2015: 48-49). IMF'nin telkinleriyle oluşturulan ve Türkiye'nin ekonomik alanda neoliberalleşmesini sağlamayı amaçlayan 24 Ocak Kararları'nın kitle iletişim araçları içerisinde yer alan gazetelerde bulunan köşe yazıları aracılığıyla nasıl aktarıldığı sorusu araştırmanın problemini oluşturmaktadır.

Konuyla ilgili yapılan araştırmada 24 Ocak Kararları'nın uygulanmasıyla yaşanan değişiklikler ve söz konusu kararların ekonomi basınına aktarılması ilgili tez

çalışmalarının mevcut olduğu görülmüştür. Ancak mevcut çalışmalar 24 Ocak Kararlarının içeriği ve ekonomi basını kapsamında ekonomi sayfalarının biçimsel yönleri ile ilgili yapılmıştır. Bu anlamda ekonomik kararların köşe yazılarıyla nasıl aktarıldığına ilişkin bir çalışma bulunmamaktadır. Bu çalışma ile belirtilen alandaki boşluk giderilmeye çalışılacaktır.

Türkiye'nin neoliberal politikaları uygulamaya başladığı 24 Ocak 1980 tarihli kararların gazeteler aracılığıyla nasıl aktarıldığı ve aktarım yapan gazetelerin bakış açılarına göre ayrıştıkları-ortaklaştıkları noktaların tespit edilmesi amaçlanmıştır. Medya araçları içerisinden günlük olarak yayınlanan gazetelerde bulunan köşe yazılarında kullanılan kavramların neler olduğu, hangi sıklıkla kullanıldığı ve bu kavramların kullanımlarına göre kesiştikleri noktaların neler olduğuna dair bir inceleme yapılmıştır.

“Kitle iletişim araçları özellikle belli bir zaman diliminde toplumun görüş açısını belirlemek için hazırlanan sorular, bazı boyutlarda grupların karşılaştırılması ve kültürel eğilim değişimlerinin izlenmesi için değerli kaynaklardır” (Merriam, 2013, s.135). Kitle iletişim araçları içerisinde yer alan günlük gazeteler toplumsal olayların izlenmesi konusunda araştırmacıya yardımcı olur. Çeşitli kamu ve özel kuruluşlar tarafından çıkarılan süreli yayınlar saklanmak suretiyle daha sonraki zaman dilimlerinde kullanılmaktadır. Söz konusu kaynakların saklanma yeri ise arşivlerdir (Aziz, 2013: 63). Bu araştırmaya dâhil edilen 1979-1980 tarih aralığını kapsayan Hürriyet ve Cumhuriyet gazetelerinin köşe yazıları Milli Kütüphane Arşivlerinde bulunan sayılarına ulaşılması suretiyle incelenmiştir.

2.3. Örneklem Seçimi

Araştırma konusuna nelerin dâhil edileceğinin belirlenmesi ancak örneklem seçimiyle mümkün olabilmektedir. Araştırmanın temel sorunu örneklemin sınırlarının belirlenmesidir. Seçilecek olan örneklemin ulaşılmak istenen bütünü temsil edebilmesi önemlidir. Örneklem içerisinde ele alınacak olan elemanların genelleştirme yapmaya elverişli olması gerekir (Becker, 2015: 121-146). Örneklem yapmanın temel amacı genelleştirmeyi sağlayabilecek temsiller ve vakalar elde edebilmektir (Neuman, 2014: 320).

Zaman boyutu açısından ele alındığında araştırmanın kesitsel olduğu görülmüştür. Kesitsel araştırma, “zamanda tek bir noktada pek çok örnek olay üzerine bilgileri inceleyen her türlü araştırmadır” (Neuman, 2014: 57). Türkiye’nin neoliberal ekonomi politikalarını hayata geçirmeye başladığı 24 Ocak 1980 tarihi temel alınarak, 6 ay önce ve 6 ay sonrası Hürriyet ve Cumhuriyet gazetelerinde yayınlanmış olan köşe yazıları ele alınmıştır. Araştırmanın zaman aralığı 25/09/1979 tarihi ile 24/09/1980 aralığında yayınlanmış olan Hürriyet ve Cumhuriyet gazetelerinin köşe yazılarıdır.

Dönem itibariyle yayınlanan gazeteler içerisinde toplumsal olayları yorumlamada durdukları taraf itibariyle biri merkez ve diğeri eleştirel bakış açısına sahip iki gazete örnekleme dahil edilmiştir. Merkez bakış açısına sahip Hürriyet Gazetesi, eleştirel bakış açısına sahip Cumhuriyet Gazetesi ele alınarak bu gazetelerde yayınlanan köşe yazıları incelenmiştir.

2.3.1. Hürriyet Gazetesi

1945-1950 yılları arasında Türkiye’de gerçekleşen çok partili hayata geçme denemeleri ile birlikte özgürleşme hareketi basın yayın alanına da yansımıştır. Söz konusu dönemde yeni gazeteler yayınlanmaya başlamıştır. 1 Mayıs 1948 tarihinde ilk sayısı yayınlanan Hürriyet Gazetesi de yeni yayınlanan gazeteler içerisinde yer almıştır. Hürriyet Gazetesi ile birlikte haberleri uzun yazma biçimi yerini kısa ve yalın yazma formatına bırakmıştır. Daha yalın ifadelerle yazılan yazılarda amaç halkın anlayacağı bir ifade şeklini kullanmak olmuştur. Hürriyet gazetesi 1954 yılında küçük ilanlar ve resimli iş ilanlarını başlatan ilk gazetedir. Reklam ve tanıtımlara ağırlık veren gazete popüler kültür üretiminde okuyucuların tüketim alışkanlıklarına yön vermiştir. Özellikle Batılı yaşam tarzını gazete aracılığıyla aktarmaya çalışmıştır. Hürriyet gazetesi milliyetçi unsurlarla Atatürkçü bakış açısının desteklediği Batılılaşmanın kültürel boyutlarının yansıdığı gazete olarak görülmüştür (Özkır, 2013: 45-65).

2.3.2. Cumhuriyet Gazetesi

Nebizade Hamdi ve Zekeriya Sertel'in desteğiyle Yunus Nadi tarafından 7 Mayıs 1924 yılında kurulmuştur. İlk olarak yedi sayfadan oluşan gazetenin daha sonra sayfa sayısı artmıştır. Kuruluş yılı olan 1924 tarihi ile Atatürk'ün ölüm yıllarını da kapsayan 1940'lı yıllara kadar iktidara yakın hatta iktidarın yayın organı olarak nitelendirilmiştir (Emre Kaya, 2010: 75-78). Yunus Nadi'nin Zekeriya Sertel'e Cumhuriyet Gazetesi'nin kuruluş aşamasında kullandığı cümleler bu durumun bir kanıtı niteliğinde olmuştur. "Yunus Nadi, Zekeriya Sertel'e 'Görüyorsun, ortalığı bir hilafet propagandası kapladı. Biz bunun karşısında cumhuriyet rejimini savunmak durumundayız. Cumhuriyeti halka sevdirmek ve maletmek görevi bize düşüyor' demiştir" (Karaca, 1994: 31).

1940'lı yıllardan itibaren Cumhuriyet Gazetesi'nin iktidar ile arası açılmıştır. Özellikle II. Dünya Savaşı'nın devam ettiği yıllarda Nadir Nadi tarafından kaleme alınan Alman yanlısı yazılar ile iktidar ile gazete arasındaki ayrışmayı perçinlemiştir. 1960'lı yıllarla birlikte dünya üzerinde hâkim olmaya başlayan sol düşünce Cumhuriyet Gazetesi'nde de etkili olmaya başlamıştır. 1970'li yıllarla birlikte gazeteye eklenen yazarlara sol kimlik temel olarak temsil edilmeye başlamıştır (Emre Kaya, 2010: 78-82).

2.4. Araştırma Yönteminin Uygulanması

Araştırmada nicel ve nitel araştırma yöntemleri içerisinde yer alan içerik analizi ve söylem analizi yöntemleri kullanılmıştır. Hürriyet ve Cumhuriyet gazetelerinde söz konusu tarih aralığında yayınlanan köşe yazılarında literatür taraması sonucunda elde edilen birimlerin kullanılma sıklığı tespit edilmiştir. Köşe yazılarının birimleri aktarma şekli açısından Hürriyet ve Cumhuriyet gazetelerinin kesiştikleri ve ayrıştikleri noktalar söylem analizi yöntemi ile belirlenmiştir.

İçerik analizine konu olan kaynakların belirlenmesi ve toplanması işleminden sonra literatür bölümü oluşturulmuştur. Literatür incelemesi sonucunda köşe yazılarında aranacak kavramlar (birimler) belirlenmiştir. Belirlenen kavramlar:

1. Neoliberalizm

2. Liberalizm/Kapitalizm
3. 24 Ocak Kararları
4. İstikrar Paketi
5. Ekonomik Önlem
6. Yapısal Değişim
7. Acı Reçete
8. Kemer Sıkma
9. Ekonomik Bunalım
10. Kriz
11. Darboğaz
12. Talep Sıkıntısı/ Darlığı
13. Özelleştirme
14. Devlet Küçülmesi
15. İthal İkame
16. Sanayi/leşme
17. Milli Gelir
18. Kalkınma/ Hızı
19. Büyüme- Gelişme
20. GSMH
21. Rekabet
22. İşsizlik
23. Faiz/ Oranları
24. Kur Ayarlaması
25. Bütçe
26. Dış Ödemeler Dengesi
27. Dış Ticaret Açığı
28. İhracat
29. İthalat
30. Döviz
31. Merkez Bankası
32. Üretim/ Üretici
33. Tüketim/ Tüketici

34. Fabrika
35. Hammadde
36. Maliyet
37. Maaş/ Ücretler
38. Toplu Sözleşme
39. Sendika
40. Grev
41. Lokavt
42. Fiyatlar
43. Petrol/ Fiyatları
44. Enflasyon
45. Pahalılık
46. Devalüasyon
47. Zam
48. Yoksulluk
49. Stokçuluk/ Karaborsa
50. Yokluklar/ Kıtlıklar
51. Piyasa
52. Serbest Piyasa
53. Piyasa Ekonomisi
54. Özel Teşebbüs
55. Kamu Teşebbüsü
56. Hür Teşebbüs
57. KİT
58. Kamu Kurumları
59. Özel/ Kamu Kesimi
60. Sübvansiyon
61. Sermaye
62. Yerli Sermaye
63. Yabancı Sermaye
64. Sermaye Birikimi
65. Özel Sermaye

66. Ulusal/ Uluslararası
67. Dışa Bağımlılık
68. IMF
69. DB
70. Dış Borçlar
71. Borçlar
72. Kredi
73. Stand By
74. Niyet Mektubu
75. DÇM şeklindedir.

Belirlenen kavramlara dair içerik analizi uygulandıktan sonra söz konusu köşe yazılarına söylem analizi uygulanmıştır.

Söylem analizi yöntemi kullanılarak Hürriyet ve Cumhuriyet gazetelerinde yayınlanan köşe yazılarının 24 Ocak Kararları ve kararlarla ilgili uygulamalar konusunda belirlenen kavramlar çerçevesinde gazetelerin ayrıştıkları ve ortaklaştıkları noktalar tespit edilmiştir.

Araştırmanın uygulama aşamaları sırasıyla şöyledir: Öncelikle Milli Kütüphane arşivinden Hürriyet ve Cumhuriyet gazetelerinin belirlenen zaman dilimi içerisinde yayınlanan köşe yazılarının metinlerine ulaşıldı, araştırmanın odak noktasını oluşturan 24 Ocak Kararları konusuyla ilgili olan kavramlar literatür taraması sonucunda belirlendi ve söz konusu köşe yazılarında kullanılma sıklığı sayıldı, elde edilen sonuçlar yorumlandı. İçerik analizinde belirlenen kavramların araştırmanın temel metinleri olan köşe yazılarında aktarılma şekilleri incelendi ve gerekli alıntılar yapıldı. Aktarma şekli bakımından iki gazete karşılaştırıldı. Ayrıştıkları ve ortaklaştığı konular tespit edildi. Sonrasında köşe yazılarını yazan yazarların ayrıştıkları ve ortaklaştığı konular belirlendi ve elde edilen sonuçlar yorumlandı.

Araştırmanın metodoloji ve yöntemine ilişkin açıklamalar sonrasında köşe yazılarına ilişkin analiz işleminin detaylı bir şekilde uygulama ve sonuçlarının bulunduğu bölüm yer almaktadır.

3. HÜRRİYET VE CUMHURİYET GAZETELERİNİN KÖŞE YAZILARINA DAİR ANALİZ

Bu bölümde Cumhuriyet ve Hürriyet gazetelerinde Türkiye'nin neoliberalizme geçiş sürecinin betimlendiği köşe yazılarının içerik ve söylem analizi yapılmıştır. Öncelikle 24 Ocak tarihinden önceki altı ayı ve sonrasındaki altı ayı içine alan zaman dilimi içerisinde söz konusu gazetelerde yayınlanan köşe yazılarında literatür taraması sonucunda belirlenen yetmiş beş adet kavramın kullanım sıklıkları tespit edilmiştir. Elde edilen sonuçlar, yıllık, öncesi ve sonrası altı aylık dilim, aylık dilimler olarak sınıflandırılmıştır.

Analiz işleminin ikinci kısmında ise söz konusu gazetelerde yayınlanan köşe yazılarının Türkiye'nin neoliberalleşme sürecini ele alış biçimleri bakımından kesiştikleri ve ayrıştıkları noktaların tespit edilmesi amacıyla karşılaştırma yapılmıştır. Söz konusu karşılaştırma 24 Ocak tarihinden önceki altı ayı ve sonrasındaki altı ayı içine alan zaman içerisinde her iki gazetede yayınlanan köşe yazılarına uygulanmıştır. Karşılaştırma işlemi sonrası sonuçlar yorumlanmıştır.

3.1. Hürriyet ve Cumhuriyet Gazetelerinin Köşe Yazılarına Dair İçerik Analizi

Söz konusu gazetelerde yayınlanan köşe yazıları incelenmiştir. Cumhuriyet gazetesinde belirtilen zaman aralığı içerisinde incelenen köşe yazıları miktarı toplam 2261 tanedir. Hürriyet gazetesinde incelenen köşe yazısı sayısı ise 776 tanedir. Bu rakamlar, 24 Ocak 1980 tarihi temel alınarak altı ay öncesi ve sonrasını içine alan süreç içerisinde söz konusu gazetelerde yayınlanan toplam köşe yazısı miktarını ifade etmektedir. Literatür taraması sonucunda elde edilen birimlerin kullanıldığı köşe yazısı miktarı, Cumhuriyet gazetesinde 409, Hürriyet gazetesinde ise 128 adettir.

3.1.1. Köşe Yazılarının Yıllık Bazda İnceleme Bulguları

Literatür taraması sonrasında elde edilen birimlerin bir yıllık kullanılma sıklığı aşağıdaki tabloda gösterilmiştir.

Tablo 1. Kavramların Dağılımı

No	KAVRAMLAR	HÜRRİYET	CUMHURİYET
1	Neoliberalizm	-	-
2	Liberalizm/kapitalizm	7/24	96/331
3	24 Ocak Kararları	3	20
4	İstikrar Paketi	3	5
5	Ekonomik Önlem	4	59
6	Yapısal Değişim	-	2
7	Acı Reçete	1	5
8	Kemer Sıkma	4	1
9	Ekonomik bunalım	32	142
10	Kriz	-	2
11	Darboğaz	-	30
12	Talep kısıntısı/darlığı	-	2
13	Özelleştirme	9	-
14	Devlet Küçülmesi	-	1
15	İthal İkame	-	3
16	Sanayi/leşme	35/12	176/64
17	Milli Gelir	13	4
18	Kalkınma/ Hızı	19/4	53/13
19	Büyüme-Gelişme	13	13
20	GSMH	-	4
21	Rekabet	9	38
22	İşsizlik	36	94
23	Faiz /Oranları	15/1	139/33
24	Kur Ayarlaması	10	5
25	Bütçe	17	125
26	Dış Ödemeler Dengesi	3	13
27	Dış Ticaret Açığı	4	20
28	İhracat	67	195
29	İthalat	9	159

30	Döviz	80	327
31	Merkez Bankası	12	186
32	Üretim/Üretici	44/2	317/59
33	Tüketim/Tüketici	24/6	186/52
34	Fabrika	21	120
35	Hammadde	12	53
36	Maliyet	17	43
37	Maaş/Ücretler	22/92	36/360
38	Toplu Sözleşme	22	183
39	Sendika	32	351
40	Grev	28	115
41	Lokavt	2	22
42	Fiyatlar	158	502
43	Petrol/ fiyatları	42/42	227/39
44	Enflasyon	71	307
45	Pahalılık	17	57
46	Devalüasyon	77	329
47	Zam	102	208
48	Yoksulluk	3	68
49	Stokçuluk/Karaborsa	8/46	9/108
50	Yokluklar/Kıtlıklar	40/-	91
51	Piyasa	40	108
52	Serbest Piyasa	7	25
53	Piyasa Ekonomisi	4	13
54	Özel Teşebbüs	3	38
55	Kamu Teşebbüsü	-	3
56	Hür Teşebbüs	-	2
57	KİT	41	190
58	Kamu Kurumları	1	28
59	Özel /Kamu kesimi	6/1	180/66

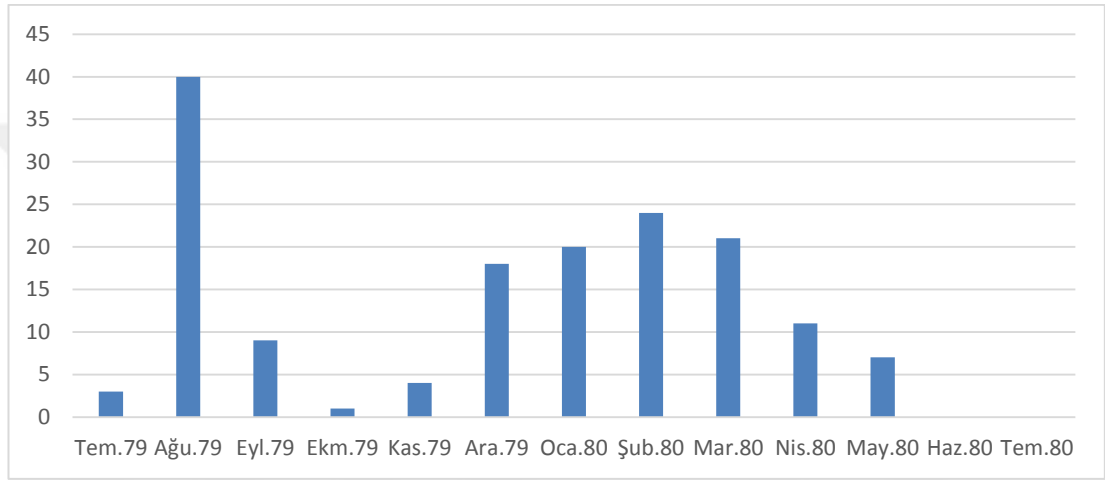
60	Sübvansiyon	2	19
61	Sermaye	30	336
62	Yerli Sermaye	-	20
63	Yabancı Sermaye	3	153
64	Sermaye Birikimi	-	5
65	Özel Sermaye	2	11
66	Ulusal/Uluslararası	2/5	69/92
67	Dışa Bağımlılık	3	66
68	IMF	63	310
69	DB	5	15
70	Dış Borçlar	10	108
71	Borçlar	46	381
72	Kredi	49	224
73	Stand By	2	10
74	Niyet Mektubu	-	9
75	DÇM	-	37

Tablo verileri incelendiğinde her iki gazetede yer alan köşe yazıları içerisinde ‘neoliberalizm’ kavramının kullanılmadığı görülmüştür. Cumhuriyet gazetesinde ‘özelleştirme’ kavramına değinilmediği dolayısıyla özelleştirme konusunun işlendiği herhangi bir köşe yazısının olmadığı tespit edilmiştir. Hürriyet gazetesinde ise, ‘neoliberalizm’ kavramının yanı sıra ‘Yapısal Değişim, Kriz, Darboğaz, Talep Sıkıntısı/Darlığı, Devlet Küçülmesi, İthal İkame, GSMH, Kamu Teşebbüsü, Hür Teşebbüs, Yerli Sermaye, Sermaye Birikimi, Niyet Mektubu, DÇM’ kavramlarına köşe yazılarında yer verilmediği ve dolayısıyla sıralanan bu kavramlara ilişkin herhangi bir görüşün belirtilmediği görülmüştür. Kullanılmayan kavramlarla ilgili olarak gazetelerin önemsemediği ya da dile getirmeyerek kamuoyunun söz konusu kavramlar hakkında bilgi sahibi olmasının istenmemesi şeklinde yorumlanabilir.

Hürriyet ve Cumhuriyet gazetelerinde yayınlanan köşe yazılarında en çok kullanılan kavramın ‘fiyatlar’ olduğu belirlenmiştir. Hürriyet gazetesinde 150 defa

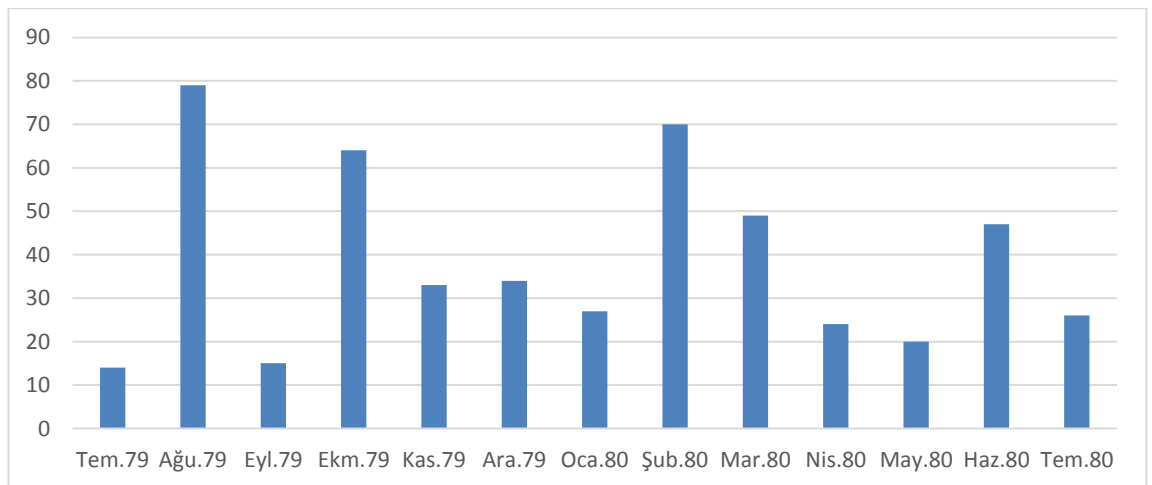
Cumhuriyet gazetesinde ise 502 defa ‘fiyatlar’ kavramının kullanıldığı tespit edilmiştir. Hürriyet gazetesinde ‘fiyatlar’ kavramını sırasıyla 102 defa kullanılan ‘Zam’ ve 80 kere kullanılan ‘döviz’ kavramı izlemektedir. Cumhuriyet gazetesinde ‘fiyatlar’ kavramından sonra ‘borçlar’ kavramının 381, ‘sendika’ kavramının ise 351 defa kullanıldığı görülmüştür.

Grafik 1. Hürriyet Gazetesi ‘Fiyatlar’ Kavramının Dağılımı

1979 yılı Ağustos ayında ve 1980 yılı Şubat ayında ‘fiyatlar’ kavramının frekans aralığının yüksek olduğu görülmüştür. En az 1979 yılının ekim ayında kullanıldığı tespit edilmiştir.

Grafik 2. Cumhuriyet Gazetesi ‘Fiyatlar’ Kavramının Dağılımı

Cumhuriyet gazetesinde ‘fiyatlar’ kavramı en çok 1979 yılı Ağustos ve 1980 yılı Şubat , en az ise 1979 yılının Temmuz ayında kullanıldığı belirlenmiştir.

Her iki gazetede ‘fiyatlar’ kavramının en çok kullanıldığı ayların aynı olması söz konusu tarihlerde büyük oranlı devalüasyonların yapılmasının yansıması olarak yorumlanabilir.

Hürriyet ve Cumhuriyet gazetelerinde yayınlanan köşe yazılarında en az kullanılan kavramlar incelenmiştir. Hürriyet gazetesinde “acı reçete, kamu kurumları” kavramlarının sadece 1 defa, “lokavt, sübvansiyon, özel sermaye, Stand By” kavramlarının 2’şer defa ve “24 Ocak Kararları, istikrar paketi, dış ödemeler dengesi, yoksulluk, özel teşebbüs, yabancı sermaye ve dışa bağımlılık” kavramlarının 3’er defa kullanıldığı tespit edilmiştir.

Cumhuriyet gazetesinde yayınlanan köşe yazılarında en az kullanılan kavramlar ele alındığında, “kemer sıkma, devlet küçülmesi” kavramlarının 1’er defa, “yapısal değişim, kriz, hür teşebbüs” kavramlarının 2’şer defa ve “kamu teşebbüsü, ithal ikame” kavramlarının ise 3’er defa kullanıldığı tespit edilmiştir.

3.1.2. Köşe Yazılarının 24 Ocak 1980 Öncesi ve Sonrası Altı Aylık Bazda İnceleme Bulguları

Bu bölümde Hürriyet ve Cumhuriyet gazetelerinde yayınlanan, 24 Ocak 1980 tarihi temel alınarak öncesi ve sonrasının 6 aylık tarih dilimlerinde yer alan köşe yazılarında kullanılan kavramların kullanılma sıklığı yer almaktadır.

Cumhuriyet gazetesinde yayınlanan ve belirtilen tarih dilimine ilişkin kavramların kullanılma sıklığını yansıtan tablo aşağıdaki gibidir.

Tablo 2. Cumhuriyet Gazetesi Köşe Yazılarında Yayınlanan Kavramların 24 Ocak Öncesi ve Sonrası Kullanılma Sıklığı

NO	KAVRAMLAR	24 Ocak Öncesi (6 Ay)	24 Ocak Sonrası (6 Ay)	TOPLAM
1	Neoliberalizm	-	-	-
2	Liberalizm/kapitalizm	5/95	91/236	96/331
3	24 Ocak Kararları	-	20	20
4	İstikrar Paketi	-	5	5
5	Ekonomik Önlem	-	59	59
6	Yapısal Değişim	1	1	2
7	Acı Reçete	1	4	5
8	Kemer Sıkma	-	1	1
9	Ekonomik bunalım	45	97	142
10	Kriz	1	1	2
11	Darboğaz	18	12	30
12	Talep kısıntısı/darlığı	2	-	2
13	Özelleştirme	-	-	-
14	Devlet Küçülmesi	-	1	1
15	İthal İkame	1	2	3
16	Sanayi/leşme	57/23	119/41	176/64
17	Milli Gelir	2	2	4
18	Kalkınma/ Hızı	26/11	27/2	53/13
19	Büyüme-Gelişme	10	3	13
20	GSMH	2	2	4
21	Rekabet	3	35	38
22	İşsizlik	42	52	94
23	Faiz /Oranları	24/-	115/33	139/33
24	Kur Ayarlaması	3	2	5
25	Bütçe	44	81	125
26	Dış Ödemeler Dengesi	7	6	13

27	Dış Ticaret Açığı	8	12	20
28	İhracat	67	128	195
29	İthalat	73	86	159
30	Döviz	126	201	327
31	Merkez Bankası	71	115	186
32	Üretim/Üretici	145/24	172/35	317/59
33	Tüketim/Tüketici	109/24	77/28	186/52
34	Fabrika	28	92	120
35	Hammadde	30	23	53
36	Maliyet	10	33	43
37	Maaş/Ücretler	13/63	23/297	36/360
38	Toplu Sözleşme	62	121	183
39	Sendika	134	217	351
40	Grev	32	83	115
41	Lokavt	9	13	22
42	Fiyatlar	250	252	502
43	Petrol/ fiyatları	102/18	125/21	227/39
44	Enflasyon	59	248	307
45	Pahalılık	9	48	57
46	Devalüasyon	64	265	329
47	Zam	52	156	208
48	Yoksulluk	15	53	68
49	Stokçuluk/Karaborsa	6/65	3/43	9/108
50	Yokluklar-Kıtlıklar	66	25	91
51	Piyasa	46	62	108
52	Serbest Piyasa	1	24	25
53	Piyasa Ekonomisi	-	13	13
54	Özel Teşebbüs	10	28	38
55	Kamu Teşebbüsü	2	1	3
56	Hür Teşebbüs	1	1	2

57	KİT	84	106	190
58	Kamu Kurumları	5	23	28
59	Özel /Kamu kesimi	122/53	58/13	180/66
60	Sübvansiyon	1	18	19
61	Sermaye	66	270	336
62	Yerli Sermaye	11	9	20
63	Yabancı Sermaye	40	113	153
64	Sermaye Birikimi	-	5	5
65	Özel Sermaye	2	9	11
66	Ulusal/Uluslararası	24/28	45/64	69/92
67	Dışa Bağımlılık	21	45	66
68	IMF	101	209	310
69	DB	9	6	15
70	Dış Borçlar	37	71	108
71	Borçlar	126	255	381
72	Kredi	72	152	224
73	Stand By	-	10	10
74	Niyet Mektubu	3	6	9
75	DÇM	32	5	37

Tablo verileri incelendiğinde genel olarak kavramların kullanılma sıklığının 24 Ocak 1980 tarihinden sonra arttığı görülmüştür. 24 Ocak 1980 tarihi temel alınarak incelenen önceki altı aylık dilim içerisinde “24 Ocak Kararları, istikrar paketi, ekonomik önlem, kemer sıkma, devlet küçülmesi, faiz oranları, piyasa ekonomisi, sermaye birikimi ve Stand By” kavramlarının, sonraki altı aylık dilimde ise “talep sıkıntısı/darlığı” kavramının kullanılmadığı tespit edilmiştir. “Serbest piyasa, sübvansiyon” kavramları önceki altı aylık dilimde sadece bir kere ancak sonraki altı aylık dilimde sırasıyla 24 ve 18 kat daha fazla kullanılmıştır.

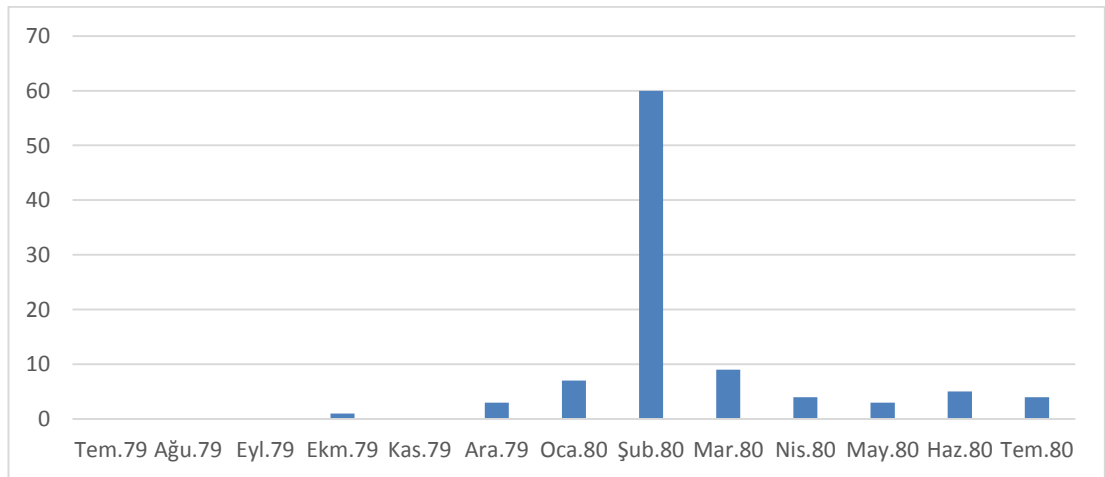
24 Ocak 1980 tarihinde açıklanan ekonomik kararlarla birlikte söz konusu tarihten önceki altı aylık zaman dilimi içerisinde yayınlanan köşe yazılarında hiç

kullanılmayan kavramlar açıklanan kararların içeriğini işleyen köşe yazılarında kullanılmaya başlamıştır. Daha önceki zaman diliminde kullanılmayan kavramlarının sonraki altı aylık zaman dilimi içerisinde yayınlanan köşe yazılarında kullanılma sıklığı sırasıyla “24 Ocak Kararları 20, istikrar paketi 5, ekonomik önlem 59, kemer sıkma 1, devlet küçülmesi 1, faiz oranları 33, piyasa ekonomisi 13, sermaye birikimi 5 ve Stand By 10” şeklindedir.

Artış oranına göre veriler ele alındığında en çok artış oranına sahip olan ilk on kavramın sıralaması ve artış katları; “liberalizm 18,2”, “rekabet 11,6”, “pahalılık 5,3”, “ücretler 4,71”, “faiz 4,7”, “kamu kurumları 4,6”, “özel sermaye 4,5”, “enflasyon 4,20”, “devalüasyon 4,14” ve “sermaye 4,09” kat arttığı tespit edilmiştir. 24 Ocak Kararları sonrasında kullanılma sıklıkları artan kavramların söz konusu gazetede yayınlanan köşe yazılarında daha çok ele alındığı ve konu edildiği söylenebilir. Özellikle liberalizm kavramının artış oranı fazla olması ile 24 Ocak Kararlarının içeriği itibariyle liberal kararları ele alması durumunun örtüştüğü görülmüştür.

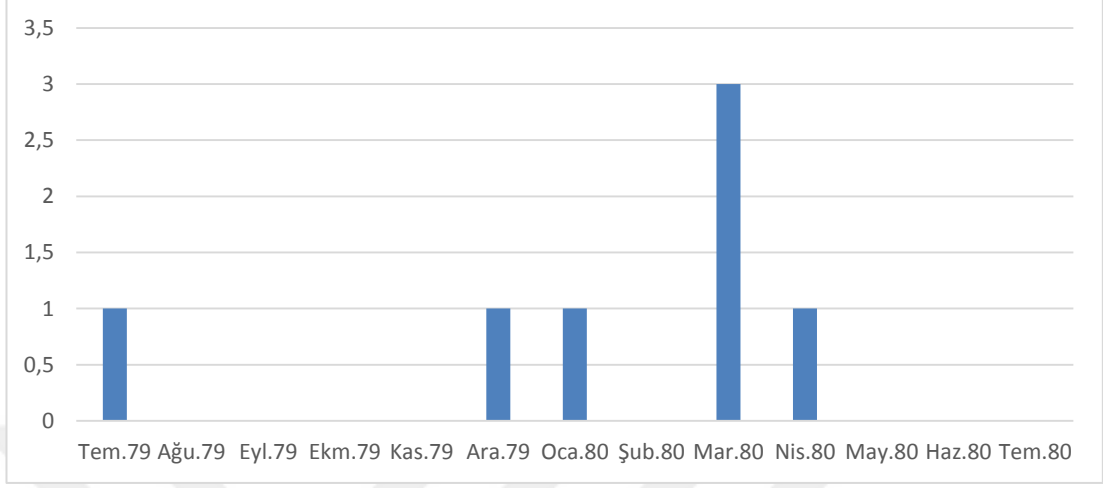
Cumhuriyet gazetesinde altı aylık zaman dilimleri içerisinde frekans değeri en çok artan ‘liberalizm’ kavramının her iki gazetede kullanım dağılımı ele alınmıştır.

Grafik 3. Cumhuriyet Gazetesi ‘Liberalizm’ Kavramının Dağılımı

Cumhuriyet gazetesinde ‘liberalizm’ kavramında 24 Ocak 1980 tarihinde açıklanan ekonomik kararlar sonrasında artış olduğu görülmüştür.

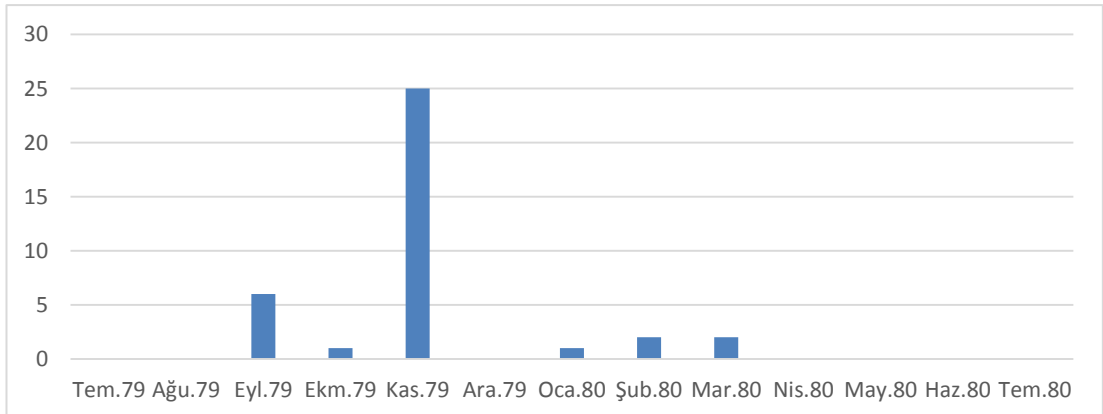
Grafik 4. Hürriyet Gazetesi ‘Liberalizm’ Kavramının Dağılımı

Hürriyet gazetesinde ‘liberalizm’ kavramının 24 Ocak 1980 sonrasında kullanımının arttığı, dolayısıyla frekans değeri artışının alınan ekonomik kararların yansıması olduğu tespit edilmiştir.

Kullanılma sıklığı azalan kavramlar incelendiğinde en fazla azalma oranına sahip olan ilk on kavramın sıralaması ve azalış katları; “DÇM 6,4”, “kamu kesimi 4,07”, “büyüme-gelişme 3,30”, “yokluklar-kıtlıklar 2,64”, “özel kesim 1,91”, “karaborsa 1,51”, “DB 1,5”, “tüketim 1,41”, “hammadde 1,30”, “darboğaz 1,25” şeklindedir. Söz konusu köşe yazılarında yukarıda belirtilen ve kullanılma sıklıkları azalan kavramların 24 Ocak 1980 tarihinden sonraki altı aylık dilimde yayınlanan köşe yazılarında daha az bahsedildiği dolayısıyla daha az önemsendiği söylenebilir.

Grafik 5. Cumhuriyet Gazetesi ‘DÇM’ Kavramının Dağılımı

Cumhuriyet gazetesinde kullanım oranı en çok azalan ‘DÇM’ kavramının her iki gazetede kullanım dağılımları incelenmiştir. ‘DÇM’ kavramının en çok 1979 yılı Kasım ayı içerisinde kullanıldığı görülmüştür. En çok Kasım 1979 tarihinde kullanılmasının nedeni olarak söz konusu DÇM’lerin taksit ödeme zamanının gelmesinden kaynaklandığı söylenebilir. Hürriyet gazetesinde ‘DÇM’ ile ilgili herhangi bir köşe yazısı bulunmamıştır.

Tablo 3. Hürriyet Gazetesi Köşe Yazılarında Yayınlanan Kavramların 24 Ocak Öncesi ve Sonrası Kullanılma Sıklığı

NO	KAVRAMLAR	24 Ocak Öncesi (6 Ay)	24 Ocak Sonrası (6 Ay)	TOPLAM
1	Neoliberalizm	-	-	-
2	Liberalizm/kapitalizm	2/6	5/18	7/24
3	24 Ocak Kararları	-	3	3
4	İstikrar Paketi	-	3	3
5	Ekonomik Önlem	-	4	4
6	Yapısal Değişim	-	-	-
7	Acı Reçete	1	-	1
8	Kemer Sıkma	2	2	4
9	Ekonomik bunalım	20	12	32
10	Kriz	-	-	-
11	Darboğaz	-	-	-
12	Talep kısıntısı/darlığı	-	-	-
13	Özelleştirme	-	9	9
14	Devlet Küçülmesi	-	-	-
15	İthal İkame	-	-	-
16	Sanayi/leşme	9/6	26/6	35/12
17	Milli Gelir	6	7	13
18	Kalkınma/ Hızı	9/3	10/1	19/4
19	Büyüme-Gelişme	8	5	13
20	GSMH	-	-	-

21	Rekabet	1	8	9
22	İşsizlik	11	25	36
23	Faiz /Oranları	1/1	14/-	15/1
24	Kur Ayarlaması	6	4	10
25	Bütçe	-	17	17
26	Dış Ödemeler Dengesi	2	1	3
27	Dış Ticaret Açığı	-	4	4
28	İhracat	19	48	67
29	İthalat	3	6	9
30	Döviz	48	32	80
31	Merkez Bankası	2	10	12
32	Üretim/Üretici	10/-	34/2	44/2
33	Tüketim/Tüketici	12/1	12/5	24/6
34	Fabrika	7	14	21
35	Hammadde	4	8	12
36	Maliyet	-	17	17
37	Maas/Ücretler	7/42	15/50	22/92
38	Toplu Sözleşme	13	9	22
39	Sendika	19	13	32
40	Grev	11	17	28
41	Lokavt	-	2	2
42	Fiyatlar	95	63	158
43	Petrol/ fiyatları	12/31	30/11	42/42
44	Enflasyon	34	37	71
45	Pahalılık	1	16	17
46	Devalüasyon	17	60	77
47	Zam	18	84	102
48	Yoksulluk	1	2	3
49	Stokçuluk/Karaborsa	2/35	6/11	8/46
50	Yokluklar-Kıtlıklar	19	21	40

51	Piyasa	15	25	40
52	Serbest Piyasa	1	6	7
53	Piyasa Ekonomisi	-	4	4
54	Özel Teşebbüs	2	1	3
55	Kamu Teşebbüsü	-	-	-
56	Hür Teşebbüs	-	-	-
57	KİT	-	41	41
58	Kamu Kurumları	-	1	1
59	Özel /Kamu kesimi	2/1	4/-	6/1
60	Sübvansiyon	-	2	2
61	Sermaye	-	30	30
62	Yerli Sermaye	-	-	-
63	Yabancı Sermaye	2	1	3
64	Sermaye Birikimi	-	-	-
65	Özel Sermaye	-	2	2
66	Ulusal/Uluslararası	1/3	1/2	2/5
67	Dışa Bağımlılık	-	3	3
68	IMF	29	34	63
69	DB	1	4	5
70	Dış Borçlar	5	5	10
71	Borçlar	7	39	46
72	Kredi	10	39	49
73	Stand By	-	1	2
74	Niyet Mektubu	-	-	-
75	DÇM	-	-	-

Tablo verileri incelendiğinde genel itibariyle 24 Ocak 1980 tarihini takip eden altı aylık süreç içerisinde Hürriyet gazetesinde yayımlanan köşe yazılarında belirlenen kavramların kullanılma sıklığının arttığı tespit edilmiştir. 24 Ocak 1980 tarihinden önceki altı aylık dilim içerisinde yayımlanan köşe yazılarında, “24 Ocak Kararları,

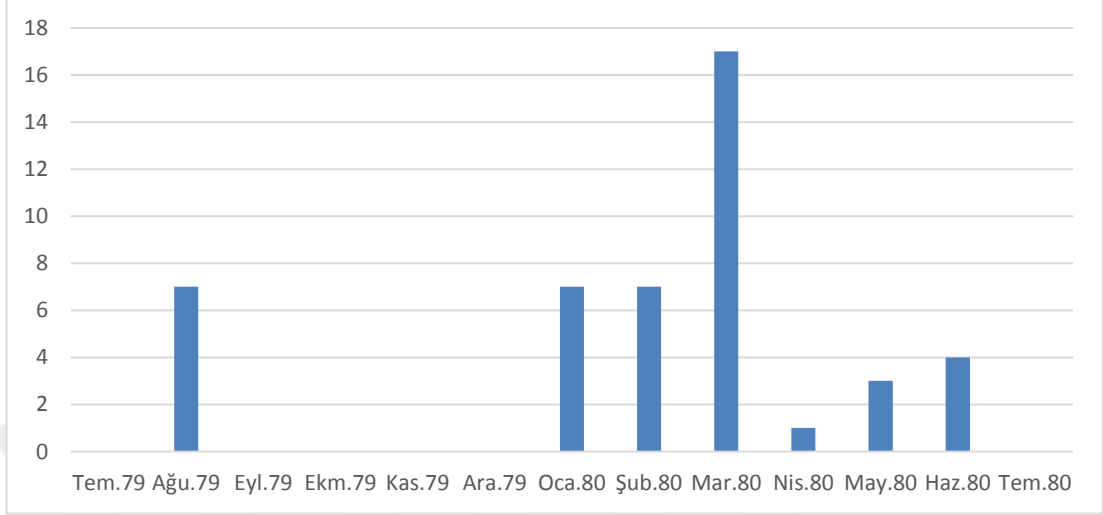
istikrar paketi, ekonomik önlem, özelleştirme, bütçe, dış ticaret açığı, maliyet, lokavt, üretici, piyasa ekonomisi, KİT, kamu kurumları, sübvansiyon, sermaye, özel sermaye, dışa bağımlılık ve Stand By” kavramları ele alınmamıştır. Sonraki altı aylık dilimde “acı reçete, faiz oranları, kamu kesimi” kavramları kullanılmamıştır. “Rekabet, faiz, serbest piyasa, tüketici ve DB” kavramları önceki altı aylık dilimde sadece bir kere ancak sonraki altı aylık dilimde ise sırasıyla “Rekabet 8, faiz 14, serbest piyasa 6, tüketici 5 ve DB 4” kat daha fazla olduğu görülmüştür.

24 Ocak 1980 tarihinde açıklanan ekonomik kararlarla birlikte söz konusu tarihten önceki altı aylık zaman dilimi içerisinde yayınlanan köşe yazılarında hiç rastlanılmayan kavramların açıklanan kararların içeriğini işleyen köşe yazılarında kullanılmaya başladığı fark edilmiştir. Daha önceki altı aylık zaman diliminde söz konusu kavramlarının sonraki altı aylık zaman dilimi içerisinde yayınlanan köşe yazılarında kullanılma sıklığı incelenmiştir. Söz konusu kavramların frekansı “24 Ocak Kararları 3, istikrar paketi 3, ekonomik önlem 4, özelleştirme 9, bütçe 17, dış ticaret açığı 4, maliyet 17, lokavt 2, üretici 2, piyasa ekonomisi 4, KİT 41, kamu kurumları 1, sübvansiyon 2, sermaye 30, özel sermaye 2, dışa bağımlılık 3 ve Stand By 1” şeklindedir.

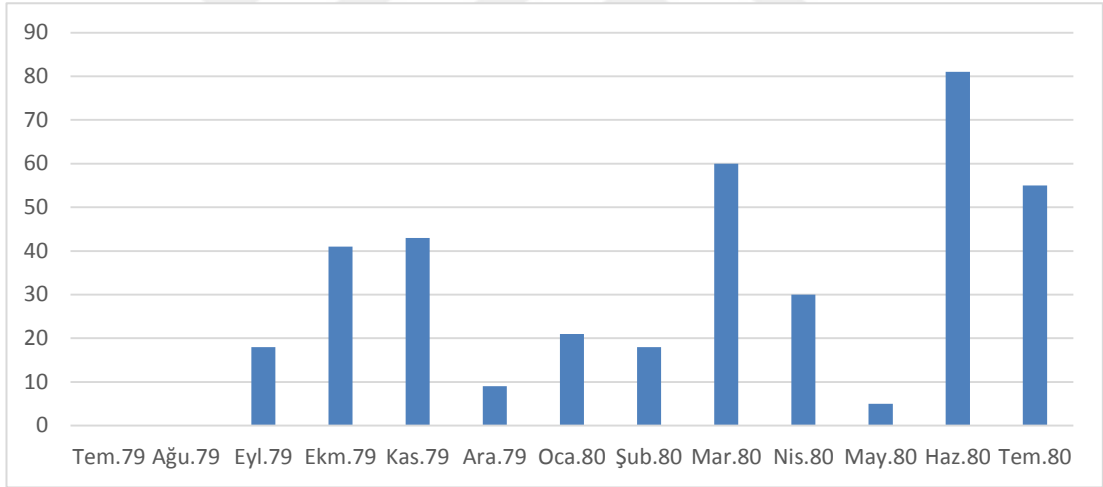
Artış oranına göre veriler ele alındığında en çok artış oranına sahip olan ilk on kavramın sıralaması ve artış katları; “borçlar 5,57”, “merkez bankası 5”, “zam 4,67”, “kredi 3,9”, “devalüasyon 3,53”, “üretim 3,4”, “kapitalizm ve stokçuluk 3”, “sanayi 2,9”, “ihracat 2,53”, “liberalizm 2,5” şeklindedir. 24 Ocak Kararları sonrasında yayınlanan köşe yazılarında işlenen konuları itibariyle söz konusu kavramlara daha çok yer verildiği ve daha çok işlendiği söylenebilir.

Altı aylık zaman dilimleri içerisinde Hürriyet gazetesinde kullanım oranı en çok artan ‘borçlar’ kavramının Hürriyet ve Cumhuriyet gazetelerinde frekans dağılımı ele alınmıştır.

Grafik 6. Hürriyet Gazetesi ‘Borçlar’ Kavramının Dağılımı

Grafik 7. Cumhuriyet Gazetesi ‘Borçlar’ Kavramının Dağılımı

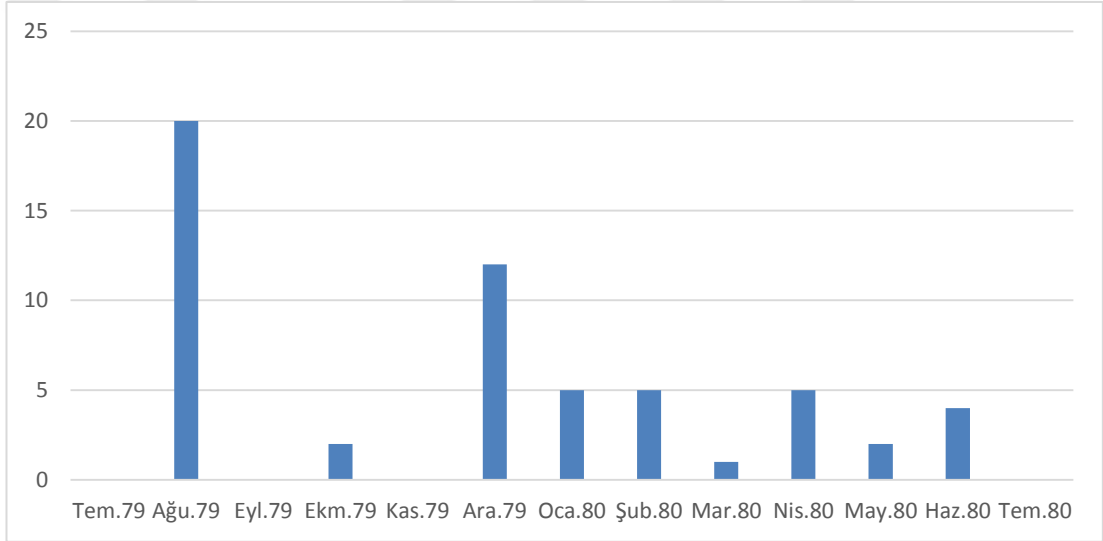
Hürriyet gazetesinde ‘borçlar’ kavramı en çok 1980 yılının Mart ayında kullanılmıştır. Aynı kavramın Cumhuriyet gazetesinde kullanım dağılımı ele alındığında 1980 yılı Mart ayı itibariyle artış gösterdiği ancak 1980 yılı Haziran ve Temmuz aylarında frekans değerlerinin yüksek olduğu görülmüştür.

Kullanılma sıklığı azalan kavramlar incelendiğinde en fazla azalma oranına sahip olan ilk on kavramın sıralaması ve azalış katları incelenmiştir. İnceleme sonucunda “karaborsa 3,2”, “kalkınma hızı 3”, “petrol fiyatları 2,8”, “ekonomik bunalım ve büyüme-gelişme 1,6”, “kur ayarlaması, döviz, sendika, fiyatlar, uluslararası 1,5”, “toplu sözleşme 1,4”, “dış ödemeler dengesi, özel teşebbüs,

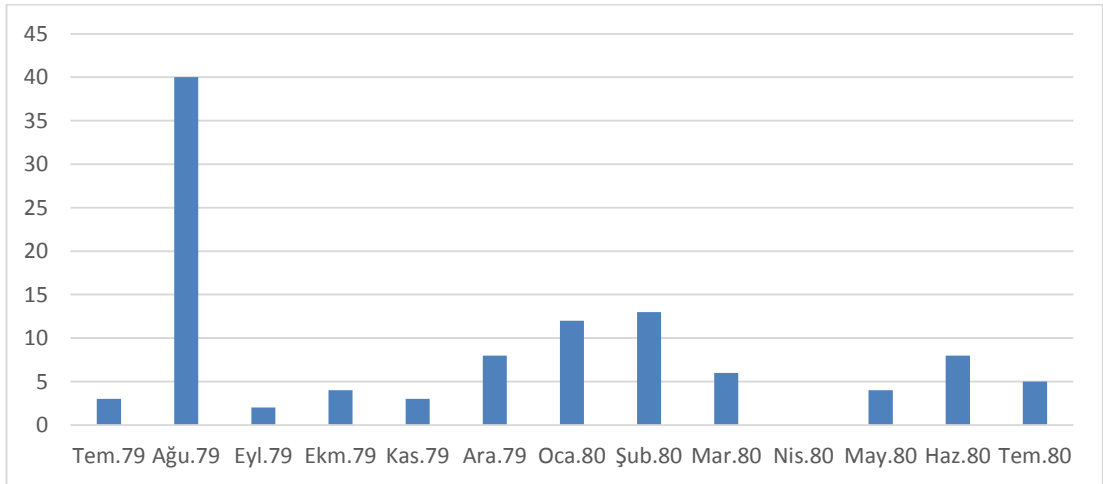
yabancı sermaye, kamu kesimi ve özel teşebbüs 1” kat azaldığı tespit edilmiştir. 24 Ocak 1980 sonrası altı aylık dilim içerisinde yayınlanan köşe yazılarında yukarıdaki kavramların kullanılma sıklığının azalması söz konusu konuların daha az işlendiğini göstermektedir.

Altı aylık zaman dilimleri içerisinde Hürriyet gazetesinde kullanım oranı en çok azalan ‘karaborsa’ kavramının her iki gazetede yer alan dağılımları incelenmiştir.

Grafik 8. Hürriyet Gazetesi ‘Karaborsa’ Kavramının Dağılımı

Grafik 9. Cumhuriyet Gazetesi ‘Karaborsa’ Kavramının Dağılımı

Hürriyet gazetesinde kullanım oranı en çok azalan 'karaborsa' kavramının her iki gazetede Ağustos 1979 tarihinde artış gösterdiği görülmüştür. Bunun yanı sıra Hürriyet gazetesinde Aralık 1979 yılında da diğer aylara göre daha fazla kullanıldığı tespit edilmiştir. Ağustos 1979 tarihinde kullanım oranının artmasının nedeni Ağustos ayında uygulanan devalüasyon sonrası artan fiyatlar ve dolayısıyla karaborsa piyasasının etkinliğinin artması olarak yorumlanabilir.

3.1.3. Köşe Yazılarının Aylık Bazda İnceleme Bulguları

Cumhuriyet Gazetesinde yayınlanan köşe yazılarında belirlenen kavramların aylık zaman dilimlerine göre dağılımları aşağıdaki gibidir.

Tablo 4. Cumhuriyet Gazetesinin 24.07.1979-24.07.1980 Tarih Aralığında Yayınlanan Köşe Yazılarında Belirlenen Kavramların Kullanılma Sıklığı

GAZETE: CUMHURİYET															
TARİH ARALIĞI: 24.07.1979-24.07.1980															
KAVRAMLAR	Tem.79	Ağustos	Eylül	Ekim	Kasım	Aralık	Oca.80	Şubat	Mart	Nisan	Mayıs	Haziran	Tem.80	TOPLAM	
1	Neoliberalizm	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
2	Liberalizm/kapitalizm	-/3	-/22	-/7	1/26	-/15	3/4	7/41	60/64	9/52	4/20	3/21	5/21	4/35	96/331
3	24 Ocak Kararları	-	-	-	-	-	-	-	1	4	5	6	1	3	20
4	İstikrar Paketi	-	-	-	-	-	-	1	4	-	-	-	-	-	5
5	Ekonomik Önlem	-	-	-	-	-	-	7	17	5	15	7	7	1	59
6	Yapısal Değişim	-	-	-	1	-	-	-	1	-	-	-	-	-	2
7	Acı Reçete	1	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	2	-	5
8	Kemer Sıkma	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	1
9	Ekonomik bunalım	1	7	16	3	1	6	46	21	22	3	4	8	4	142
10	Kriz	-	-	-	-	-	-	1	1	-	-	-	-	-	2
11	Darboğaz	-	-	-	4	-	7	7	5	2	-	3	1	1	30
12	Talep kısıntısı/darlığı	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2

KAVRAMLAR		Tem.79	Ağustos	Eylül	Ekim	Kasım	Aralık	Oca.80	Şubat	Mart	Nisan	Mayıs	Haziran	Tem.80	TOPLAM
13	Özelleştirme	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
14	Devlet Küçülmesi	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	1
15	İthal İkame	-	-	-	-	-	1	-	-	2	-	-	-	-	3
16	Sanayi/leşme	-	3/3	14/16	8/1	14/-	10/1	21/9	20/3	17/15	10/6	31/7	8/4	16/3	176/64
17	Milli Gelir	-	-	2	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	4
18	Kalkınma/ Hızı	-	2/-	4/5	6/1	8/1	3/3	5/1	4/1	6/-	6/-	3/-	6/1	-	53/13
19	Büyüme-Gelişme	-	4	1	-	1	3	1	-	1	1	-	1	-	13
20	GSMH	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	4
21	Rekabet	-	-	-	-	1	1	4	15	10	1	3	2	1	38
22	İşsizlik	1	20	7	3	-	-	13	15	8	10	5	5	7	94
23	Faiz /Oranları	-	1/-	5/-	5/-	7/-	1/-	6/-	8/1	9/1	2/-	8/-	42/8	45/23	139/33
24	Kur Ayarlaması	-	1	1	-	1	-	-	-	1	1	-	-	-	5
25	Bütçe	-	3	1	2	3	34	3	15	52	4	1	7	-	125
26	Dış Ödemeler Dengesi	-	1	-	-	4	-	3	1	2	-	1	1	-	13
27	Dış Ticaret Açığı	-	-	1	2	3	1	1	3	2	2	1	1	3	20
28	İhracat	2	14	8	4	13	6	25	38	28	6	1	23	27	195
29	İthalat	-	18	10	6	21	12	8	13	20	7	2	35	7	159
30	Döviz	12	20	22	27	31	11	19	42	47	55	12	15	14	327
31	Merkez Bankası	-	13	2	21	2	11	26	11	22	60	5	11	2	186
32	Üretim/Üretici	1/1	30/12	21/1	11/1	44/5	22/4	30/-	18/7	34/7	47/-	25/10	20/1	14/-	317/59

KAVRAMLAR		Tem.79	Ağustos	Eylül	Ekim	Kasım	Aralık	Oca.80	Şubat	Mart	Nisan	Mayıs	Haziran	Tem.80	TOPLAM
33	Tüketim/Tüketici	1/-	29/3	6/2	3/-	38/14	26/4	7/1	26/6	14/8	20/1	8/11	2/-	6/2	186/52
34	Fabrika	-	-	2	7	7	2	16	12	26	16	18	9	5	120
35	Hammadde	1	11	7	1	6	2	4	5	6	2	3	4	1	53
36	Maliyet	-	-	5	3	-	2	1	-	11	2	1	14	4	43
37	Maaş/Ücretler	-/2	5/24	-/6	5/17	1/4	-/2	3/47	7/41	2/54	1/40	5/37	7/84	-/2	36/360
38	Toplu Sözleşme	1	28	-	4	1	3	28	16	25	16	13	44	4	183
39	Sendika	13	59	-	40	1	2	20	27	24	52	26	73	14	351
40	Grev	-	21	-	3	4	1	3	10	5	9	28	25	6	115
41	Lokavt	-	8	-	-	-	-	1	2	5	1	2	3	-	22
42	Fiyatlar	14	79	15	64	33	34	27	70	49	24	20	47	26	502
43	Petrol/ fiyatları	-	-/4	1/2	24/4	44/5	20/-	28/4	36/7	23/3	25/2	10/6	11/1	5/1	227/39
44	Enflasyon	3	20	9	13	7	7	31	35	103	16	11	40	12	307
45	Pahalılık	-	-	-	2	4	-	6	6	7	9	2	9	12	57
46	Devalüasyon	1	12	-	16	9	12	98	29	35	53	18	31	15	329
47	Zam	8	19	-	2	2	15	55	18	10	20	10	43	6	208
48	Yoksulluk	-	-	-	2	3	-	13	8	15	15	3	5	4	68
49	Stokçuluk/Karaborsa	-/3	-/40	-/2	3/4	3/3	-/8	-/12	-/13	-/6	1/-	2/4	-/8	-/5	9/108
50	Yokluklar/Kıtlıklar	-	6	6	16	24	10	7	13	2	2	2	-	3	91
51	Piyasa	1	11	4	5	7	11	11	17	22	2	3	9	5	108
52	Serbest Piyasa	-	-	-	-	-	1	-	4	7	4	2	5	2	25

KAVRAMLAR		Tem.79	Ağustos	Eylül	Ekim	Kasım	Aralık	Oca.80	Şubat	Mart	Nisan	Mayıs	Haziran	Tem.80	TOPLAM
53	Piyasa Ekonomisi	-	-	-	-	-	-	5	-	2	2	1	3	-	13
54	Özel Teşebbüs	1	3	2	-	3	-	1	23	4	1	-	-	-	38
55	Kamu Teşebbüsü	-	-	2	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	3
56	Hür Teşebbüs	-	-	-	-	-	-	1	1	-	-	-	-	-	2
57	KİT	4	6	57	1	4	-	12	8	27	43	6	18	4	190
58	Kamu Kurumları	-	-	4	-	1	-	1	6	8	2	1	5	-	28
59	Özel /Kamu kesimi	4/-	42/17	54/26	3/6	9/3	4/1	10/-	16/-	7/3	4/3	14/3	11/4	2/-	180/66
60	Sübvansiyon	-	-	-	-	1	-	-	3	11	2	1	1	-	19
61	Sermaye	-	6	5	12	15	24	10	54	68	34	55	34	19	336
62	Yerli Sermaye	-	-	-	-	-	1	13	3	1	1	1	-	-	20
63	Yabancı Sermaye	1	7	2	1	13	1	24	55	20	17	5	5	2	153
64	Sermaye Birikimi	-	-	-	-	-	-	2	-	3	-	-	-	-	5
65	Özel Sermaye	-	2	-	-	-	-	1	4	1	-	2	-	1	11
66	Ulusal/Uluslararası	-	4/7	2/-	4/6	2/9	6/2	9/6	6/10	7/17	7/7	9/13	4/9	9/6	69/92
67	Dışa Bağımlılık	-	3	1	10	2	-	12	8	13	5	1	6	5	66
68	IMF	15	11	6	10	15	19	42	25	16	35	20	59	27	310
69	DB	-	-	4	1	3	1	-	-	-	2	1	3	-	15
70	Dış Borçlar	1	2	3	19	10	1	1	9	7	1	4	15	30	108
71	Borçlar	-	-	18	41	43	9	21	18	60	30	5	81	55	381
72	Kredi	3	16	17	14	8	9	6	19	34	7	22	41	28	224

KAVRAMLAR		Tem.79	Ağustos	Eylül	Ekim	Kasım	Aralık	Oca.80	Şubat	Mart	Nisan	Mayıs	Haziran	Tem.80	TOPLAM
73	Stand By	-	-	-	-	-	-	-	2	-	1	-	4	3	10
74	Niyet Mektubu	-	3	-	-	-	-	-	-	-	-	1	5	-	9
75	DÇM	-	-	6	1	25	-	1	2	2	-	-	-	-	37

Tablo verileri incelendiğinde bazı kavramların Aralık- Ocak ve Şubat aylarında bazı kavramların ise bütün aylarda yoğunlaştığı gözlenmiştir. Bütün aylara genel olarak yayılmış olan kavramların kullanım sıklıkları incelendiğinde, Ağustos ayında “hammadde 11, fiyatlar 79, karaborsa 40” defa tekrarlanmıştır. Eylül ayı içerisinde “KİT 57, özel kesim 54”, Kasım ayı içerisinde “kalkınma hızı 8, tüketim 38, kıtlıklar 24”, Aralık ayı içerisinde “bütçe 34” defa yinelenmiştir. Ocak ayı içerisinde “ekonomik bunalım 46, sanayi 21, devalüasyon 98, zam 55”, Şubat ayı içerisinde yayınlanan köşe yazılarında “kapitalizm 64, ihracat 38, fiyatlar 70, petrol 36, yabancı sermaye 55”, Mart ayı içerisinde “bütçe 52, fabrika 26, enflasyon 103, piyasa 22, sermaye 68, uluslararası 17” defa kullanılmıştır. Nisan ayı içerisinde yayınlanan köşe yazılarında “döviz 55, merkez bankası 60, üretim 47”, Mayıs ayında “grev 28”, Haziran ayında “faiz 45, ithalat 35, maliyet 14, ücretler 84, toplu sözleşme 44, sendika 73, IMF 59, kredi 41”, Temmuz 1980 ayı içerisinde ise “faiz 45”, “dış borçlar 55” defa yinelenmiştir.

24 Ocak Kararlarının açıklanma tarihinden itibaren uygulamaların içeriği ile paralel olarak kullanılan kavramların tekrarlarında artış olan kavramlar incelenmiştir. Örneğin Temmuz 1980 tarihinde yürürlüğe geçirilen serbest faiz politikasına ilişkin yayınlanan köşe yazılarında faiz oranları kavramının kullanılma sıklığı artmıştır. Ocak ayı içerisinde yayınlanan köşe yazılarında kullanılan kavramlar “darboğaz 7, piyasa ekonomisi 5, yerli sermaye 13”, Şubat ayı içerisinde “liberalizm 60, ekonomik önlem 17, rekabet ve işsizlik 15”,

Mart ayı içerisinde ise “dışa bağımlılık 13” defa şeklindedir. DÇM kavramının kasım ayı içerisinde 25 defa kullanıldığı tespit edilmiştir.

Tablo 5. Hürriyet Gazetesinin 24.07.1979-24.07.1980 Tarih Aralığında Yayınlanan Köşe Yazılarında Belirlenen Kavramların Kullanılma Sıklığı

GAZETE: HÜRRIYET															
TARİH ARALIĞI: 24.07.1979-24.07.1980															
KAVRAMLAR	Tem.79	Ağustos	Eylül	Ekim	Kasım	Aralık	Oca.80	Şubat	Mart	Nisan	Mayıs	Haziran	Tem.80	TOPLAM	
1	Neoliberalizm	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
2	Liberalizm/kapitalizm	1/-	-	-	-/2	-/2	1/2	1/-	-/16	3/-	1/-	-	-/2	-	7/24
3	24 Ocak Kararları	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	1	-	3
4	İstikrar Paketi	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	2	-	3
5	Ekonomik Önlem	-	-	-	-	-	-	-	-	3	-	-	1	-	4
6	Yapısal Değişim	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
7	Acı Reçete	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	1
8	Kemer Sıkma	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	1	1	-	4
9	Ekonomik bunalım	-	9	-	7	-	4	-	-	6	-	-	6	-	32
10	Kriz	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
11	Darboğaz	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
12	Talep kısıntısı/darlığı	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-

KAVRAMLAR		Tem.79	Ağustos	Eylül	Ekim	Kasım	Aralık	Oca.80	Şubat	Mart	Nisan	Mayıs	Haziran	Tem.80	TOPLAM
13	Özelleştirme	-	-	-	-	-	-	-	-	9	-	-	-	-	9
14	Devlet Küçülmesi	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
15	İthal İkame	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
16	Sanayi/leşme	-	-	-/1	-/5	-	6/-	8/1	4/2	12/2	-	1/1	2/-	2/-	35/12
17	Milli Gelir	4	2	-	-	-	-	-	-	6	-	-	1	-	13
18	Kalkınma/ Hızı	-	-/2	-	-	-	-/1	10/-	7/1	-	-	-	2/-	-	19/4
19	Büyüme-Gelişme	-	-	-	3	-	-	5	4	1	-	-	-	-	13
20	GSMH	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
21	Rekabet	-	-	-	-	-	1	3	-	3	-	1	1	-	9
22	İşsizlik	-	11	-	-	-	-	-	3	2	-	4	8	8	36
23	Faiz /Oranları	-	-	-	-/1	-	1/-	3/-	1/-	4/-	-	-	3/-	3/-	15-/1
24	Kur Ayarlaması	-	-	-	4	-	2	2	1	-	1	-	-	-	10
25	Bütçe	-	-	-	-	-	-	4	3	9	-	-	-	1	17
26	Dış Ödemeler Dengesi	-	-	1	1	-	-	-	1	-	-	-	-	-	3
27	Dış Ticaret Açığı	-	-	-	-	-	-	1	1	1	-	1	-	-	4
28	İhracat	8	5	3	1	1	1	1	22	11	13	-	-	1	67
29	İthalat	-	-	-	1	-	2	2	3	-	-	-	-	1	9
30	Döviz	-	4	5	29	3	4	10	4	5	14	2	-	-	80
31	Merkez Bankası	-	-	2	-	-	-	4	2	1	2	1	-	-	12
32	Üretim/Üretici	1/-	6/-	-	1/-	-	1/-	10/-	7/2	7/-	1/-	1/1	8/-	1/-	44/2

KAVRAMLAR		Tem.79	Ağustos	Eylül	Ekim	Kasım	Aralık	Oca.80	Şubat	Mart	Nisan	Mayıs	Haziran	Tem.80	TOPLAM
33	Tüketim/Tüketici	1/-	3/-	-	-	-	2/1	7/-	3/-	6/4	1/-	-	1/1	-	24/6
34	Fabrika	-	1	-	2	2	1	5	3	6	-	-	1	-	21
35	Hammadde	-	3	-	-	-	1	2	3	2	-	-	1	-	12
36	Maliyet	-	-	-	-	-	-	6	6	2	-	1	2	-	17
37	Maaş/Ücretler	-/1	6/24	-	-/4	-/12	1/1	-/5	1/22	10/12	-/2	3/5	1/3	-/1	22/92
38	Toplu Sözleşme	-	13	-	-	-	-	1	5	-	-	1	1	1	22
39	Sendika	1	9	-	1	1	7	-	2	1	-	9	-	1	32
40	Grev	-	6	-	-	-	5	-	8	-	-	8	1	-	28
41	Lokavt	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	2
42	Fiyatlar	3	40	9	1	4	18	20	24	21	11	7	-	-	158
43	Petrol/ fiyatları	-/2	-/5	-/3	-/15	-/4	-/2	17/1	3/5	17/2	-/1	-	5/2	-	42/42
44	Enflasyon	5	15	1	2	6	4	17	5	13	1	2	-	-	71
45	Pahalılık	-	-	-	-	-	1	6	3	2	3	2	-	-	17
46	Devalüasyon	-	3	3	6	-	5	27	17	3	2	1	10	-	77
47	Zam	-	9	1	-	-	8	14	14	4	-	11	41	-	102
48	Yoksulluk	-	-	-	-	1	-	-	1	-	-	-	-	1	3
49	Stokçuluk/Karaborsa	-	-/20	-	-/2	-	-/12	2/5	1/5	-/1	5/5	-/2	-/4	-	8/46
50	Yokluklar/Kıtlıklar	-	-	3/-	1/-	2/-	10/-	8/-	6/-	7/-	2/-	-	-	1/-	40/-
51	Piyasa	-	1	3	1	2	8	4	15	5	1	-	-	-	40
52	Serbest Piyasa	-	-	-	-	-	1	2	-	4	-	-	-	-	7

KAVRAMLAR		Tem.79	Ağustos	Eylül	Ekim	Kasım	Aralık	Oca.80	Şubat	Mart	Nisan	Mayıs	Haziran	Tem.80	TOPLAM
53	Piyasa Ekonomisi	-	-	-	-	-	-	-	-	4	-	-	-	-	4
54	Özel Teşebbüs	-	2	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	3
55	Kamu Teşebbüsü	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
56	Hür Teşebbüs	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
57	KİT	-	-	-	-	-	-	22	15	3	1	-	-	-	41
58	Kamu Kurumları	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	1
59	Özel /Kamu kesimi	-	-	1/-	1/-	-	-1	-	1/-	2/-	-	-	1/-	-	6/1
60	Sübvansiyon	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	2
61	Sermaye	-	-	-	-	-	-	7	13	3	-	2	5	-	30
62	Yerli Sermaye	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
63	Yabancı Sermaye	-	-	-	-	-	-	2	1	-	-	-	-	-	3
64	Sermaye Birikimi	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
65	Özel Sermaye	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	2
66	Ulusal/Uluslararası	-	-	-1	-	-	-2	1/-	-2	1/-	-	-	-	-	2/5
67	Dışa Bağımlılık	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	2	-	3
68	IMF	-	6	-	3	10	10	3	4	10	3	1	13	-	63
69	DB	-	-	1	-	-	-	-	1	2	1	-	-	-	5
70	Dış Borçlar	5	-	-	-	-	-	-	2	-	2	-	1	-	10
71	Borçlar	-	7	-	-	-	-	7	7	17	1	3	4	-	46
72	Kredi	-	2	6	-	-	2	9	9	15	2	-	4	-	49

KAVRAMLAR		Tem.79	Ağustos	Eylül	Ekim	Kasım	Aralık	Oca.80	Şubat	Mart	Nisan	Mayıs	Haziran	Tem.80	TOPLAM
73	Stand By	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	1	-	2
74	Niyet Mektubu	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
75	DÇM	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-

Tablo verileri incelendiğinde 24 Ocak 1980 tarihinden önceki ve sonraki altı aylık zaman dilimini kapsayan süre içerisinde Ocak-Şubat- Mart aylarında kavramların kullanılma sıklığına dair bir yoğunlaşmanın olduğu gözlenmiştir. Ocak ayı içerisinde yayınlanan köşe yazılarında “kalkınma 10, üretim 10, petrol 17, enflasyon 17, devalüasyon 27 ve KİT 22” defa kullanılmıştır. Şubat ayı içerisinde “kapitalizm 16, ihracat 22, piyasa 15 ve sermaye 13” defa kullanılmıştır. Mart ayı içerisinde yayınlanan köşe yazılarında ise “özelleştirme 9, sanayi 12, bütçe 9, petrol 17, borç 17, kredi 15” defa tekrarlanmıştır. 24 Ocak Kararlarının açıklanma tarihinden itibaren uygulamaların içeriği ile paralel olarak kullanılan kavramların tekrarlarında artış olduğu tespit edilmiştir. Ağustos ayı içerisinde ise “ekonomik bunalım 9, işsizlik 9, fiyatlar 40” defa yinelenmiştir. “Zam 41 ve IMF 13” defa kullanılarak en çok haziran ayı içerisinde ele alınmıştır. Köşe yazıları içerisinde “sendika” konusu ise en çok ekim ve mayıs ayı içerisinde 9 defa tekrarlanmıştır.

Bu bölümde yayınlanan köşe yazılarında kavramın kullanım sıklığı taranmıştır. Elde edilen sonuçlar yıllık, altı aylık ve aylık zaman dilimlerine göre sınıflandırılmıştır. Her iki gazetede de ‘neoliberalizm’ kavramının kullanılmadığı fark edilmiştir. 24 Ocak Kararları ile başlayan yeni sürecin Türkiye için neoliberalizm başlangıcı olması niteliği göz önünde bulundurulduğunda söz konusu kavramdan bahsedilmemesi dikkat çekicidir. ‘Neoliberalizm’ kavramının kullanımıyla ilgili olarak Eğilmez (2018), neoliberalizm kavramının 1950’li yıllardan itibaren ortaya çıktığının ancak 1980’li yıllardan sonra kullanıldığını ifade etmiştir (Eğilmez, 2018: 44). Bu durumun neoliberalizmin 1980’li yıllardan itibaren uygulama alanı bulmasından kaynaklandığı söylenebilir.

Yıllık bazda Hürriyet Gazetesi'nde yayınlanan köşe yazıları içerisinde kullanılmayan kavram sayısının Cumhuriyet gazetesine göre daha fazla olması söz konusu ekonomik kararlar öncesinde-sonrasında Hürriyet Gazetesi'nin Türkiye'nin ekonomik anlamda mevcut ve değişen durumunu detaylı bir şekilde aktarılmadığının göstergesi olarak kabul edilebilir. Özkır (2013), Hürriyet Gazetesi'nin daha çok popüler kültür üretiminde okuyucuların tüketim alışkanlıklarına yön verme amacının olduğunu belirtmiştir. Dolayısıyla Türkiye'nin içinde bulunduğu ekonomik durumu aktarma amacının olmaması bu durumu açıklar niteliktedir.

Her iki gazetede en çok kullanılan kavramın 'fiyatlar' olması iki gazetenin de fiyat artışlarından duydukları rahatsızlığın ifadesi olarak yorumlanabilir. Hürriyet Gazetesi'nin 'fiyatlar' kavramından sonra fiyat artışlarına paralel olarak uygulanan zamlardan ve döviz fiyatlarının artışından bahsettiği görülmüştür. Cumhuriyet Gazetesi'nde ise en çok kullanılan 'fiyatlar' kavramını takip eden 'borçlar' ve 'sendika' kavramları Cumhuriyet Gazetesi'nin Türkiye'nin dış ilişkileri ve ücretli kesimin hakları konusundaki duyarlılığını gösterir nitelikte olmuştur.

Altı aylık zaman dilimlerinin karşılaştırmasının yapıldığı veriler incelendiğinde; Cumhuriyet Gazetesinde sonraki altı aylık zaman dilimi içerisinde yeni ekonomik sistemin temel özelliği olan ekonomik serbestliğin uygulanması ile birlikte 'serbest piyasa' kavramının, KİT'lere sağlanan destekleme ödemelerinin kaldırılmasından dolayı 'sübvansiyon' kavramının kullanım oranında sırasıyla 24 ve 18 kat artış olduğu görülmüştür. Bu durum Cumhuriyet Gazetesi'nin yeni ekonomik sistemin uygulamalarına yönelik hayata geçirilen değişiklikleri takip ettiğini göstermektedir.

Hürriyet Gazetesi'nin altı aylık zaman dilimleri aralığında yapılan incelemede, 'faiz' ve 'rekabet' kavramlarının kullanım sıklığının önceki döneme göre sırasıyla 14 ve 8 kat arttığı tespit edilmiştir. Söz konusu ekonomik kararlar çerçevesinde uygulanan serbestlik ile ortaya çıkan rekabet durumu ve faiz oranlarının serbest bırakılması kararlarına paralel olarak 'faiz' ve 'rekabet' kavramlarının kullanımında artış olduğu söylenebilir.

Aylık bazda veriler ele alındığında 24 Ocak 1980 tarihi çevresinde yer alan aylar içerisinde genel olarak kavramların kullanım oranında artış olduğu gözlenmiştir. Özellikle ekonomik kararların açıklanmasıyla birlikte hayata geçirilen uygulamaları temsil eden kavramların kullanım sıklığında yaşanan artışlar her iki gazetenin söz konusu uygulamaları takip ettiği ve aktarmaya çalıştığı şeklinde yorumlanabilir.

3.2. Hürriyet Ve Cumhuriyet Gazetelerinin Köşe Yazılarına Dair Söylem Analizi

II. Dünya Savaşı'ndan sonra sanayileşme konusunda yaşanan yeni iş bölümünden dolayı merkez-çevre ilişkileri değişmiştir. Savaş öncesinde çevre ülkeleri merkez ülkelere hammadde satıp bunun karşılığında sanayi ürünleri satın almıştır. Ancak şekillenen yeni işbölümüyle birlikte merkez ülkeleri sanayi üretimini çevre ülkelere kaydırmıştır. Özellikle ücretli emeğin ucuz olduğu ülkelere sanayi ürünlerinin üretimini devretmiştir. Merkez ülkeleri sanayi ürünleri yerine teknoloji üretimi ile uğraşmıştır. Bunun sonucunda II. Dünya Savaşı öncesi hammadde-sanayi ürünleri alışverişine dayanan merkez-çevre ilişkileri yerini hammadde-teknoloji ilişkisine bırakmıştır (Başkaya, 2004: 127-128). Bunun yanı sıra uygulanan Keynezyen ekonomi politikaları ile devletlerin sosyal alanda yaptığı harcamalar artmıştır. Özellikle ücretlerin belli bir seviyenin altına inmemesi ve dolayısıyla toplam talep miktarında yaşanabilecek daralmaları engellemek amaçlanmıştır (Kurz, 2017: 159). Türkiye söz konusu gelişmelerle birlikte 1963 yılından itibaren planlı kalkınma dönemine geçmiştir. Kalkınma planlarıyla sanayileşme ön planda tutularak ithal ikame modeli gerçekleştirilmeye çalışılmıştır (Ünsaldı, 2014: 50-62). Ancak 1974 yılından itibaren dünya üzerinde yaşanan petrol krizi ve sermaye birikim krizi nihayetinde ekonomik sistemin tıkanmasıyla sonuçlanmıştır. Küresel ölçekte yaşanan kriz dünyada ve dolayısıyla Türkiye'de bir takım dönüşümlerin yaşanmasına neden olmuştur. Günümüzde de etkileri devam eden ve en son yaşanan ekonomik sistem değişikliği 1980 yılının 24 Ocak tarihinde gerçekleşmiştir.

Ekonomik alanda yaşanan kriz nedeniyle kapitalist sisteme dâhil olan ülkelerde bir sistem değişikliği yaşanmıştır. Söz konusu ülkelerde krizin etkilerinden kurtulabilmek için yeni bir ekonomi modeli olan neoliberalizm seçilmiştir.

Neoliberal ekonomi politikaları Türkiye’de 24 Ocak 1980 tarihinde açıklanan ekonomik kararlarla uygulanmaya başlamıştır. Devlet müdahaleciliğinin yeniden şekillendiği ekonomi politikalarının hayata geçirilmesi sonucunda yaşanan değişimlerin etkileri gazetelerin köşe yazıları analiz edilerek incelenmiştir. Küresel ölçekte uygulanmaya başlanan neoliberal ekonomi politikalarının Türkiye’de başlangıç noktası olarak kabul edilen 24 Ocak Kararları’nın kamuoyuna nasıl sunulduğu ve tartışıldığı bu açıdan önemlidir.

Analizi yapılan köşe yazıları, Cumhuriyet ve Hürriyet gazetelerinde yayınlanan ve 24 Ocak 1980 tarihinden önceki ve sonraki altı ayı, toplamda ise bir yılı kapsamaktadır. Türkiye’nin neoliberalizme geçiş sürecinin nasıl betimlendiğinin incelendiği köşe yazılarında 24 Ocak tarihinden önceki altı ay süresince yaşanan ekonomik uygulamalar, sistem değişikliğinin gerekçeleri olarak hangi gelişmelerin yaşandığına, 24 Ocak tarihinden itibaren ise kararların uygulanma şekline ve kararlarla birlikte yaşananların nasıl değerlendirildiğine odaklanılmıştır.

Bu çalışmada, incelenen gazeteler ve bu gazetelerin tarih aralığı kategorize edildiğinde 24 Ocak 1980 tarihinden önceki altı aylık dönemi kapsayan ve Türkiye’nin neoliberal ekonomi politikalarına geçmeden önceki genel ekonomik durumunu betimleyen köşe yazıları “Neoliberalizm Öncesi Türkiye” başlığı altında tartışılmıştır. Bu bölüm 24 Temmuz 1979 ile 24 Ocak 1980 tarih aralığında yayınlanan Hürriyet ve Cumhuriyet gazetelerinin köşe yazılarını kapsamaktadır. 24 Ocak 1980 tarihinde açıklanan ekonomik kararlarla birlikte planlanan uygulamaların hayata geçirilmesi ve bu sürecin söz konusu gazetelerde bulunan köşe yazılarında değerlendirilmesini ele alan “Neoliberalizm Uygulamaları ve Türkiye” başlığıyla ikinci bölüm yer almaktadır. İkinci bölümde Hürriyet ve Cumhuriyet gazetelerinde 24 Ocak 1980 ile 25 Temmuz 1980 tarih aralığında yayınlanan köşe yazılarının analizi bulunmaktadır.

Söylem analizi öncesinde belirlenen gazeteler ve tarihler aralığında yayınlanan köşe yazıları içerik analizine tabi tutulmuştur. Sıklıkları incelenen kavramlar;

- I) Devlet ve Ekonomi
- II) Sınıf

III) Dış/ Yabancı İlişkiler ana temaları altında ayrıştırılmıştır.

3.2.1. Neoliberalizm Öncesi Türkiye

Bu bölümde 24 Ocak 1980 tarihinden önceki 6 aylık süreç içerisinde Hürriyet ve Cumhuriyet gazetelerinde yayınlanan köşe yazıları incelenmiştir. 25 Temmuz 1979 – 24 Ocak 1980 tarihleri arasında her iki gazetenin söz konusu temaları nasıl sunduğu, bu sunuş şeklinde kesişen ve ayrışan pozisyonlar betimlenmiştir.

Kepenek & Yentürk (2001), Türkiye'nin 1970'li yıllarda benimsediği ithal ikameci ekonomi politikasının dünya üzerinde yaşanan petrol kriziyle aynı zamana denk gelmesinin büyük sorunlara neden olduğunu savunmuşlardır. Söz konusu dönem itibarıyla Türkiye, uyguladığı ithal ikameci sanayileşme politikası gereği üretim için gerekli olan hammaddeyi dış pazardan karşılamaktadır. Kriz nedeniyle hammadde fiyatlarının artışı ülke içerisinde üretimin temelini oluşturan hammadde alımını sınırlandırmıştır. Dış pazardan satın alınan hammadde fiyatlarının artması sonucunda üretim azalmış, işsizlik ve enflasyon artmıştır.

3.2.1.1.Devlet Ve Ekonomi

3.2.1.1.1. Hükümet- Yönetim

Birand (1998), 1965-1971 tarihleri arasında Türkiye'de iktidarda bulunan hükümet Adalet Partisi başkanı Süleyman Demirel önderliğinde kurulmuştur. 12 Mart 1971 tarihinde Türk Silahlı Kuvvetleri tarafından gerçekleştirilen darbe neticesinde iktidarda bulunan Süleyman Demirel Hükümeti yönetimden alıkonulmuştur. Türkiye, 26 Mart 1971 – 26 Ocak 1974 tarihleri arasında geçici hükümetler tarafından yönetilmiştir. 26 Ocak 1974 tarihinde gerçekleştirilen seçimler sonucunda Cumhuriyet Halk Partisi başkanı Bülent Ecevit tarafından kurulan hükümet iktidara geçmiştir. Bu tarihten itibaren Bülent Ecevit ve Süleyman Demirel arasında sürekli olarak iktidar yarışı yaşanmıştır. 12 Mart 1974 ile 12 Eylül 1980 tarihleri arasında kurulan hükümetlerin tarih sıralaması aşağıdaki gibidir;

- 26 Ocak 1974- 17 Kasım 1974 Bülent Ecevit
- 17 Kasım 1974- 31 Mart 1975 Sadi Irmak (Geçici Hükümet)
- 31 Mart 1975- 21 Haziran 1977 Süleyman Demirel
- 21 Haziran 1977- 21 Temmuz 1977 Bülent Ecevit

- 21 Temmuz 1977- 5 Ocak 1978 Süleyman Demirel
- 5 Ocak 1978- 12 Kasım 1979 Bülent Ecevit
- 12 Kasım 1979- 12 Eylül 1980 Süleyman Demirel

21 Haziran 1977 yılında Bülent Ecevit tarafından kurulan hükümet güvenoyu alamadığı için iktidar olamamıştır.

Hürriyet gazetesinde 9 Eylül tarihinde Hasan Pulur tarafından kaleme alınan “Sanki Her Şey Gökten Zembille İndi de” başlıklı yazıda, “Evet, bu günler gökten zembille inmedi... Bile bile, güle güle, oynaya oynaya bu günlere geldik... Hâlâ da iş yerine, laf üretip laf ebeliğiyle idare etmeye çalışıyoruz. Edebilirsek...” ifadeleriyle genel olarak hükümet programı hedef alınmıştır. Aynı gazetede 18 Ekim tarihinde Oktay Ekşi tarafından kaleme alınan “Fırsat” başlıklı yazıda,

“Pahalılık yavaşlayacağına devamlı hızlanıyor. İşsizlik artıyor ve yokluk o maldan ötekine atlaya sıçraya bizimle köşe kapmaca oynuyor. Kısaca dertlerimizin hiçbiri çözülmemiş halde ortada duruyor. Oysa kaç hükümet geldi geçti. Hepsisi de bu dertleri daha küçük boyutlar içindeyken aldı daha büyümüş olarak bir sonrakine devretti. Sebebi? Sebebi basit: Son on yılın hangi hükümetini alırsanız alınız, hepsi de aynı hataları tekrarlayıp durdu. Örneğin hiçbiri, meseleleri çözmek için üstüne gitmedi. Tam tersine hepsi de çözüyormüş gibi görünmeyi yeterli saydı”

cümleleriyle Türkiye’de iktidara gelen bütün hükümetlerin eleştirmektedir.

Cumhuriyet gazetesinde, 25 Temmuz tarihinde Oktay Akbal tarafından kaleme alınan “Parayla Hükümet Kurulmaz” başlıklı yazıda yer alan ifadeler genel bir hükümet ve yönetim eleştirisinin yapıldığını göstermiştir. Söz konusu yazıda yer alan ifadeler şu şekildedir;

“Türkiye doğru dürüst bir yönetimden yoksundur... Biz doğru bir hükümet ve liderliği seçerek dış, iç ve ekonomik politikada gerekli dönüşümleri sağlayarak üzerimize düşeni yapacağız... Ülkeyi idare etmek üzere yeni bir liderlik kadrosuna duyulan susamışlık”

cümleleriyle genel bir dönüşüm beklentisinin varlığından söz edilebilir. Bu dönüşümün ekonomi politikalarına dair olduğu belirtilmiştir. Söz konusu ekonomi politikalarını uygulayabilecek bir yönetim kadrosuna olan isteğin altı çizilmiştir.

Uygulanan ekonomi politikaları açısından Süleyman Demirel ve Bülent Ecevit hükümetlerinin eleştirilerinin yer aldığı köşe yazıları incelendiğinde, Cumhuriyet gazetesinde sadece Süleyman Demirel hükümetinin eleştirildiği köşe yazılarının

bulunduğu, ancak Hürriyet gazetesinde ağırlıklı olarak Bülent Ecevit hükümetinin eleştirilerinin yanı sıra Süleyman Demirel hükümetinin eleştirildiği görölmüştür.

Hürriyet gazetesinde Metin Toker, ekonomik bunalımın Bülent Ecevit hükümeti döneminde arttığını ileri sürmüştür. 19 Ağustos tarihinde yayınlanan “Geçim Değil Seçim Ekonomisi” başlıklı yazısında, “Türkiye’de İkinci Dünya Savaşı yıllarından sonra istifçilik, stokçuluk, karaborsa, yokluk, darlık ve rüşvet en üst düzeyine Ecevit iktidarının ikinci yarısında erişmiştir” ifadelerini kullanmıştır. 11 Kasım’da yayınlanan ‘Kurultay’ın Hükümeti’ başlıklı yazısında ise,

“Önümüzdeki yirmi ayın, gerimizdeki yirmi ay kadar karanlık olmayacağı muhakkak. Tıpkı yirmi ay öncesindeki gibi bu iyi milletin, iyi halkın yüreğinde gene bir umut ışığı belirmiştir. O umudunun işini kolaylaştırmak için yeniden iyi niyet doludur ve Demirel bunu, Ecevit’e oranla çok daha başarılı kullanacak çaptadır. Olduğu halde doğan yoklar beceriksizliğin sonucu kuyruklar, spekülasyonlar mutlaka azalacak, devlete güven biraz daha artacak, hayale değil hesaba dayanan bir hükümet kendini hissettirecektir. Bundan dolayıdır ki onu iyi her yolda iyi niyetli herkes destekleyecektir”

cümleleriyle Bülent Ecevit ve Süleyman Demirel karşılaştırması yapmıştır. Bu söylemler yazarın 14 Ekim 1979 seçimleri sonrasında Süleyman Demirel önderliğinde kurulan hükümete dair olumlu beklentilerinin olduğunu göstermektedir. Aynı zamanda Süleyman Demirel ve Bülent Ecevit karşılaştırması yapılarak Demirel’in daha üstün olduğuna dair ifadeler kullanılmıştır. “Demirel bunu, Ecevit’e oranla çok daha başarılı kullanacak çaptadır”, “beceriksizliğin sonucu” ifadeleri bu düşünceyi onaylayan niteliktedir. Ecevit iktidarına yönelik yapılan bir diğer eleştiri Türkiye ekonomisinin içinde bulunduğu sıkıntıların Ecevit döneminde şiddetlendiği yönündedir.

14 Ekim tarihinde yapılan seçim sonucunda Süleyman Demirel tarafından kurulan azınlık hükümeti tarafından hazırlanan programın kamuoyuna açıklanmasının ardından Hürriyet gazetesinde 20 Kasım tarihinde Oktay Ekşi tarafından “Yapabilirse” başlıklı köşe yazısı yayınlanmıştır. Bu yazıda Demirel Hükümeti eleştirilmiştir. Söz konusu yazıda,

“Hükümet programı resmen okundu... Programda ifade edildiğine göre ‘Türkiye’nin bütün meselelerinin çözümü mümkün’ imiş... Doğrudur. Biz de aynı inancı bölüşüyoruz. Yalnız Türkiye’nin bütün meseleleri bugünkünün beşte biri; onda biri kadar ufak iken Sayın Demirel bu ülkeyi yönetmemiş miydi? Üstelik 1971 Mart’ına kadar iktidarın ‘tek başına’ sahibi değil miydi?... Acaba bu meseleleri Sayın Demirel o zaman neden çözememişti?”

ifadeleri kullanılmıştır. Aynı gazete içerisinde Süleyman Demirel Hükümetinin ekonomi politika uygulamalarına dair hem olumlu hem de olumsuz bakış açısına sahip köşe yazılarının bulunduğu ve dolayısıyla Hürriyet gazetesi köşe yazarları arasında hükümetin ekonomi politikalarının uygulanması ile ilgili farklı görüşlerin olduğu söylenebilir.

14 Ekim 1979 seçimleri sonrasında Süleyman Demirel önderliğinde kurulan azınlık hükümeti tarafından hazırlanan programla ilgili Cumhuriyet gazetesinde 'Ekonomi-Hükümet Programı' adlı yazısıyla Mehmet Ali Tunaboğlu 26 Kasım tarihinde 'Ülkenin köklü bir ekonomik düzen ve programa ihtiyacı vardır. Açıklanan program bu nitelikte olmadığı gibi, ekonomik düzensizliğin sağlığa kavuşturulacağı inancını da vermemektedir' ifadelerini kullanmıştır. Hürriyet gazetesi yazarı Oktay Ekşi ile Cumhuriyet gazetesi yazarı Mehmet Ali Tunaboğlu'nun Süleyman Demirel önderliğinde kurulan hükümet tarafından hazırlanan program ile ilgili görüşlerinin aynı yönde olduğu tespit edildi.

Cumhuriyet gazetesinde yer alan ve hükümeti eleştiren yazıların Süleyman Demirel hükümetine dair olduğu fark edilmiştir. 14 Ekim seçimleri sonrasında kurulan azınlık hükümetinin ekonomik programının eleştirildiği köşe yazısı, 20 Kasım tarihinde Yalçın Doğan tarafından kaleme alınan "Yetti Bu Seçim Ekonomisi" başlığıyla yayınlanmıştır. Bu yazıda,

"Demirel azınlık hükümetiyle iktidarda buldukça sürekli kısa dönemli düşünecek, sürekli seçim ekonomisi uygulayacaktır... Aslında son on yıldır sürekli seçim ekonomisi uygulanmıştır. Bunun gerekçesi olarak da Türkiye'nin 'koalisyonlarla yönetilmek zorunda kalması' gösterilmiştir. Kısa dönemli politikalarla karlı çıkan ise, hep sermaye olmuştur"

cümleleriyle ekonomik problemlerin çözümüne dair gerekli tedbirlerin alınmadığı ifade edilmiştir. Türkiye ekonomisinin önceki dönemde iktidarda bulunan Süleyman Demirel hükümeti tarafından kötü yönetildiğini anlatan köşe yazısı 1 Ağustos tarihinde Aslan Başer Kafaoğlu tarafından "Transferler" başlıklı yazısında dile getirilmiştir. Söz konusu yazıda,

"17 Şubat 1977 günü Türkiye ekonomisinde kara bir gündür. O günün sorumluları, bugünün muhalefeti ne kadar unutturmaya çalışsa da unutmamalım. O gün hükümet, MC'li Demirel hükümeti dış borçları üç kat, kısa süreli borçları otuz kat arttırmasına, 1,5-2 milyar dolarlık işçi dövizlerinin altından girip üstünden çıkmasına karşılık dışardaki alacaklılara moratoryum da değil, iflasını ilan etmiştir"

ifadelerini kullanmıştır.

Söz konusu gazetelerde yer alan köşe yazıları incelendiğinde, hükümet ve yönetim ile ilgili Cumhuriyet ve Hürriyet gazetelerinde ekonomik bunalımın mevcut hükümetler tarafından gerçekleştirilemeyen uygulamaların neden olduğu vurgulanmıştır. Bu yazıların yanı sıra Süleyman Demirel ve Bülent Ecevit Hükümetlerinin ekonomi politikalarını uygulamalarıyla sağlanan ekonomik gelişmelere dair olumlu ve olumsuz görüşlerin yer aldığı köşe yazılarının da mevcut olduğu görülmüştür. Hürriyet gazetesinde ekonomik bunalımın sorumlusu olarak Bülent Ecevit tarafından kurulan hükümetler, Cumhuriyet gazetesinde ise Süleyman Demirel Hükümetleri gösterilmiştir. Ekonomik bunalıma neden olarak görülen hükümet uygulamalarının belirtildiği yazılar hem Hürriyet hem de Cumhuriyet gazetesinde yer alırken sorumluları açısından farklılaşmanın yaşandığı fark edilmiştir. Genel olarak dış borçlanma ve seçim kazanma amacıyla yapılan kısa vadeli ekonomik planlar konusunda her iki gazete de bulunan köşe yazılarının mevcut olduğu tespit edildi.

3.2.1.1.2. Sistem-Kapitalizm

Selçuk vd. (1986), dünya üzerinde iki tane ekonomik sistemin varlığından bahsetmiştir. Bunların kapitalizm ve sosyalizm olduğunu ve sosyalizmin daha çok doğu bloğu ülkelerde uygulandığını ifade etmiştir. Türkiye'nin ise kapitalist sistemi seçtiğini ve bu sistemin uluslararası niteliğinden dolayı diğer ülkelerle bütünleşmesinin zorunlu olduğunu vurgulamıştır.

Cumhuriyet gazetesinde yer alan köşe yazıları incelendiğinde, 31 Temmuz tarihli İlhan Selçuk tarafından yazılan "Suçlu" başlıklı yazıda "Şampuanın kırk çeşidi için televizyonda milyonlarca liralık reklam yapılan ülkenin eczanesinde kalp ilacı bulunamaması, komprador kapitalist sistemin sonucudur" ifadeleri kullanılmıştır. 4 Eylül tarihinde Mehmed Kemal tarafından kaleme alınan "Sorumlu Aranıyor" başlıklı yazıda,

"Yokluk ve pahalılık bu ülkeye tepeden inmedi. Bunda ne Ecevit'in suçu vardır, ne de Demirel'in günahı... Yokluk ve pahalılık bu sistemin ürünüdür. Bu sistem böylesi sürdükçe bunun ürünü de yokluk ve pahalılık olacaktır. Sistemin bir parçasıdır bu, birbirlerinden bölünmezler de, ayrılmazlar da..."

cümleleriyle kapitalist sistemin emekçi sınıf açısından neden olduğu yokluk ve pahalılık gibi olumsuzluklardan bahsedilmiştir. 5 Ocak tarihinde Oktay Akbal tarafından kaleme alınan ‘Önümüzdeki Günlerde’ başlıklı yazıda,

“Önümüzdeki günlerde; Emperyalist- kapitalist sistemin, egemen sınıfların çıkarları doğrultusunda emekçi halkımız üzerindeki baskısı arttırılmak istenecektir. Halkımız daha fazla sömürüye itilecektir. İşsizlik ve pahalılık artacaktır. Yoklar, kıtlıklar yaygınlaşacaktır. Başta işçi sınıfı olmak üzere tüm emekçi halkımızın en temel demokratik hak ve özgürlükleri yok edilmeye çalışılacaktır. Emekçi örgütleri kapatılmaya devam edilecektir. Devlet terörü ile sömürücülere ‘daha fazla kar yolunda dikensiz gül bahçesi’ yaratmak için her şey yapılacaktır”

ifadeleri ile kapitalist sistemin değerlendirmesi yapılmıştır. Kapitalist sistem uygulamaları sonucunda karşı karşıya kalınacak durumlar ile ilgili tespitler yapılmıştır.

10 Aralık tarihinde Hürriyet gazetesinde yayınlanan Çetin Emeç tarafından “İste İsteyebildiğin Kadar” başlıklı yazıda

“Bugün, ılımlı, sağ görüşlü, belki de tutucu partiler neden başarı sağlıyor? Çünkü seçmene, çarkları tıkr tıkr işleyen bir kapitalist mekanizma vaat ediyorlar... Gelişmeden... Güvence dolu yarınlardan... Sağlam basan kuruluşlardan... Dengeli fiyatlardan... Zırt pırt değerini yitirmeyen sağlam paradan söz ediyorlar”

ifadelerini kullanmıştır.

Kapitalist sistem ile ilgili olarak Hürriyet ve Cumhuriyet gazetelerinde bulunan köşe yazıları incelendiğinde, Cumhuriyet gazetesinde kapitalist sistemi ele alan köşe yazılarında emekçi sınıf açısından sistemin olumsuz taraflarından bahsedilmiştir. Kapitalist uygulamaların yoksulluğu, işsizliği ve pahalılığı arttırdığı ve söz konusu sınıfın hayat koşullarını zorlaştıran bir ekonomik sistem olarak yansıtıldığı söylenebilir. Hürriyet gazetesinde bulunan ve kapitalist sistemi anlatan yazıların sermaye sınıfı açısından ele alındığı ve kapitalist sistemin sermaye sınıfının istediği gibi uygulandığında fiyat istikrarının sağlanarak gelişme sağlanabileceği gibi olumlu tarafından söz edildiği görüldü. Cumhuriyet gazetesinde bulunan ve kapitalist sistem ile ilgili olan yazıların sayı itibarıyla Hürriyet gazetesinde yer alan köşe yazılarından fazla olduğu tespit edilmiştir. Konu ile ilişkili Cumhuriyet gazetesinde sekiz adet köşe yazısı bulunurken Hürriyet gazetesinde bir adet yazı bulunmuştur.

Köşe yazılarının sayısına ve içeriğine bakıldığında Cumhuriyet gazetesinin konuyu emekçi sınıf perspektifiyle ele aldığı, söz konusu sınıfın yaşadığı yoksulluk,

işsizlik gibi olumsuz durumların kapitalist sistemden kaynaklandığını belirttiği görülmüştür. Hürriyet gazetesinin ise sermaye sınıfı perspektifinden ele alarak kapitalist sistem uygulamalarının sağlayacağı fiyat istikrarı, büyüme gibi alanlarda olumlu gelişmeleri sağlayacağını altı çizilmiştir. Dolayısıyla konuyu Cumhuriyet gazetesinin sınıf ilişkileri bakımından çatışmacı, Hürriyet gazetesinin ise daha uzlaşmacı bir bakış açısı sergilediği fark edilmiştir.

3.2.1.1.3. Kamu İktisadi Teşebbüsler (KİT) - Kamu Kuruluşları

Schink & Tonak (2013), bireylerin temel ihtiyaçlarını karşılamak amacıyla devlet tarafından kurulan, ürettiği mal ve hizmetleri düşük fiyata satan kuruluşları Kamu İktisadi Teşebbüsleri (KİT) olarak tanımlamıştır. KİT'lerin zarar etmesi durumunda oluşan açığın devlet tarafından karşılanması bireylerin temel ihtiyaçlarını düşük fiyattan karşılayabilmesi için zorunlu görülmüştür.

Cumhuriyet gazetesinde 24 Ağustos tarihinde yayınlanan ve Aslan Başer Kafaoglu tarafından kaleme alınan “Stoklama ve Hükümet” başlıklı yazıda,

“Hükümet kamu ekonomik kuruluşları finansman açıkları verdikçe, onların önerdiği zam tasarılarını açıklayan bir fiyat politikası izlemiştir. Oysa izlenmesi gereken yol, zarar eden kuruluşların dertleri ve sorunları üzerinde eğilmek olmalıydı”

ifadeleriyle KİT'lerde bulunan finansal açıklar ve bu açıklara sunulan çözüm yolunun yanlış olduğu belirtilmiştir.

Hürriyet gazetesinde 18 Ağustos tarihinde İsmail Cem tarafından kaleme alınan “Tek Çözüm Bu Mu” başlıklı yazıda “Köklü çözüm olarak, devlet mülkiyetindeki ekonomik varlığın kısa sürede sağlığına kavuşturulup bunalımı aşmanın asıl dinamiğinin⁵ burada aranması gerekmektedir” cümleleri kullanılmıştır. KİT ve Kamu kuruluşlarının doğru müdahalelerle düzeltilebileceğine işaret etmiştir. Söz konusu müdahalelerle ilgili olarak “Hükümetin, elinin altında olan bir dev gücü tanıyıp, düzenleyip, ondan yararlanması” ifadelerini kullanmıştır. KİT'ler üzerinde yapılacak düzenlemelerle ekonomik bunalımdan çıkış yolunun bulunabileceğine dair vurgu yapılmıştır.

⁵ Alıntının orijinal şeklidir.

Her iki gazetede yer alan köşe yazıları ele alındığında, iki gazetenin de KİT'lerin içinde bulunduğu sıkıntılı durumu dile getirildiği görülmüştür. İki gazetenin de KİT'lerin sürekli olarak finansal olarak açık verdiği konusunda ortak görüşe sahip oldukları görüldü. Ekonomik alanda KİT'lerin düzenlenerek ülkenin krizden kurtulabileceği belirtilmiştir. Ancak 24 Ocak 1980 tarihinde açıklanacak kararlar ile birlikte KİT'lerin kapatılmayan açıkları ve bu sebeple devlet bütçesine ek yüke neden olduğu gerekçe gösterilerek söz konusu kuruluşları kapatma ve fiyat serbestisi gibi uygulamalar hayata geçirilecektir.

3.2.1.1.4. Ekonomide Kamu ve Özel Kesim İlişkileri

Selçuk vd. (1986), ülkelerin uyguladığı ekonomi politikalarını merkez ve sosyal demokrat olmak üzere iki kısımda incelemiştir. Merkez ekonomi politikasına sahip olan ülkelerin özel kesime (sermayeye) ağırlık verdiğini belirtmiştir. Ekonomi politikası olarak sosyal demokrat uygulamaları gerçekleştiren ülkelerin ise daha çok ücretli emeğe öncelik verdiğini, ağırlıkla devlet (kamu) işletmeciliğini savunduğunu vurgulamıştır.

Hürriyet gazetesinde 9 Ağustos tarihinde Oktay Ekşi tarafından kaleme alınan “Hem Var Hem Yok” başlıklı yazıda “Piyasada yaratılan para sıkıntısının bütün yükünü, özel kesim sırtına yığıp bırakmıştır. Bir başka deyişle, bu politika ‘özel kesimden ezilen ezilsin ama kamu kesimi har vurup, harman savurmaya devam etsin’ ifadeleriyle uygulanan ekonomi politikaları sonucunda özel kesimin zor durumda bırakıldığı ve kamu kesiminin rahat bir şekilde hareket ettiğine dair bir fikir beyan etmiştir. 12 Ağustos tarihli Bedii Faik tarafından kaleme alınan “Türk mü Bunlar?” başlıklı yazıda “Maksat üzüm yedirmek değil ki! Özel teşebbüsü bağın tek bekçisi gibi gösterip, onu dövmek, onu lekelemek!” cümleleriyle özel teşebbüse dair yapılan uygulamaların haksız olduğu savunulmuştur. 16 Ağustos tarihli Oktay Ekşi tarafından yazılan “Yağ Seferberliği” başlıklı yazıda “Bakana göre yağ sıkıntısının gerçek nedeni ‘ham yağın kamunun elinde olmaması’ imiş... Sanki ‘kamunun elinde’ olan öteki işler pek düzgün yürümüyormuş da...” ifadeleriyle kamu kesimi tarafından yürütülen işlerin başarısızlığını vurgulamıştır.

Cumhuriyet gazetesinde yer alan ve finansal açıdan kamu-özel kesim farklılığını anlatan Aslan Başer Kafaoğlu 28 Temmuz tarihli “Niyet Mektubu” başlıklı yazıda,

“Biz de kronik hale gelmiş ve bizden IMF’ye aktarılmış yanlış var. Enflasyonun KİT açıklarından ve kamu finansmanından doğduğu. Oysa enflasyonda asıl neden ekonomide ‘tekrar üretimin’ bir para şişmesi olmadan başarılamayışıdır. Bu fazla parayı özel kesim mevduat ve kredi artışından sağlıyor. Kamu kesimi ise bu alan kendisine kapatılmış olduğu için ya Devlet Yatırımlar Bankasından ya da bütçeden karşılar. Bunlar yetmezse emisyonu gidilir. Burada yanlış olan para basılması değil kamu kuruluşlarının –ve özel kuruluşların- para akımlarının bozuk oluşudur. Özel kesim bir yılda kredilerini yüzde 60 arttırır –IMF’ye ve bizim bir kısım ekonomist arkadaşlarımıza göre –bu enflasyonist değildir. Ama piyasaya çıkamayan, mevduat ve kredi artışından yararlanmasa yasak edilen bir kamu kesimi normal yoldan finansman açığını karşılamadı da kamu kaynaklarına gitme zorunda kaldı mı bu enflasyonisttir”

cümleleriyle aslında KİT zararlarının neden devlet bütçesine yük olduğunun nedenleri anlatılmıştır. Kamu ve özel kesim ayrımında finansal açıdan yapılan yanlışlık ve bu yanlışlık nedeniyle KİT’lerin finansmanı açısından ortaya çıkan olumsuz görüş ifade edilmiştir.

Aslan Başer Kafaoğlu’nun Cumhuriyet gazetesinde yayınlanan 8 Eylül tarihli “Kamu Girişimi ve Özel Girişim” başlıklı yazısında kamu ve özel kesimin bir bütün olarak düşünülmesi gerektiğini vurgulamıştır. Söz konusu yazıda,

“Bir ülkede ve belli bir dönemde özel kesimin ‘çok iyi’ kamu kesiminin ‘çok kötü’ olması ya da karşıtı doğru olamaz. Ekonomi bir bütündür ülkede, hastalıkları, iyi ve kötü nitelikleri özel kesimi de kamu kesimini de kapsar... Özel kesim durmadan banka kaynağı kullanır. Bu kuşkusuz onun doğal hakkıdır. Bankasız, ticaret ve sanayi de düşünülemez. Ama bir KİT işletmesi bu haktan yoksundur... Özel kesim sözcüleri devlet ve kamu kuruluşlarının bankalardan yararlanmadığı gerçeğini göz ardı eder, kendi nakit açıklarını oradan kapadığını hiç dile getirmez, KİT’lerin Merkez Bankası ve Hazine’den borçlanmasıyla alay eder, onların kâğıt üzerindeki zararlarıyla kendini savunur”

ifadeleriyle ekonominin kamu ve özel girişimlerinin toplamı olduğunun altı çizilmiştir. Bunlardan birinin durumunun iyi diğerinin kötü olmasının söz konusu olmadığı, finansman kaynakları bakımından bir ayrışmanın söz konusu olduğu ve bu yüzden kamu kesimi açıklarının sorun olarak gösterildiğinin altı çizilmiştir.

Kamu ve özel kesim konusunda Cumhuriyet ve Hürriyet gazetelerinde yayınlanan köşe yazıları ele alındığında iki gazetenin de kamu ve özel kesime dair yazdıklarının ayrıştığı görüldü. Hürriyet gazetesinde bulunan köşe yazarlarının özel kesimi överken kamu kesiminin genel olarak devlet bütçesine yük olduğuyla ilgili olumsuz düşünceleri savunmuştur. Kamu kesiminin açıklarının devlet tarafından

kapatılması suretiyle özel kesimin yalnız bırakıldığı anlatılmıştır. Ekonomi içerisinde yer alan kamu ve özel kesim ilişkilerinin 24 Ocak Kararları ile değiştirilmeye çalışıldığı göz önüne alındığında, söz konusu kararlar ile kamu kesiminin devlet bütçesinde yer alan payını azaltma, özel kesimin ise payının artırılması amaçlanmaktadır. Dolayısıyla Hürriyet gazetesinde yer alan köşe yazılarının 24 Ocak tarihinde uygulanmaya başlayan ekonomik program doğrultusunda olduğu söylenebilir.

Cumhuriyet gazetesi ise kamu ve özel kesimin bir bütün olarak ele alınması gerektiğini ve bir kesimin finansal açıdan durumunun iyi diğerinin kötü olmayacağını belirtmiştir. Cumhuriyet gazetesinde bulunan köşe yazıları asıl sorun kamu kesiminin finansal açıklarını karşılama konusunda izlenen yoldan kaynaklandığını ve bu sıkıntının ancak özel kesime sağlanan kredi olanaklarının kamu kesimine de sağlanmasıyla atlatılabileceğini ifade etmiştir. Dolayısıyla kamu kesiminin payını azaltan uygulamalara karşı olduğu, mevcut olan kamu kesimi açıklarının finansmanı konusunda alternatiflerin bulunduğu anlatılmıştır.

Hürriyet gazetesi kamu kesiminin ancak ortadan kaldırılması ile çözüm bulunacağını savunurken, Cumhuriyet gazetesi ise özel kesime verilen olanakların kamu kesimine sağlanması ile çözüme kavuşturulacağını belirtmiştir. Dolayısıyla Hürriyet gazetesi sınıf perspektifi doğrultusunda özel-kamu kesim ayrımında konuyu sermaye sınıfının çıkarları açısından ele aldığı görülmüştür. Cumhuriyet gazetesi ise iki kesime yönelik bütüncül bir yaklaşım sergileyerek özel kesime sağlanan fırsatlardan kamu kesiminin de faydalanması gerektiğini belirterek Cumhuriyet gazetesinin kamu kesimini temsil eden ücretli sınıfın çıkarlarını gözettiği fark edilmiştir.

3.2.1.1.5. Fiyatlar – Pahalılık – Enflasyon

Kepenek&Yentürk (2001) tarafından, enflasyon, toplumun değişik kesimlerinin toplam gelirden aldığı payı arttırmanın çabası olarak tanımlanmıştır. Mal ve hizmet üreten kesim daha fazla gelir kazanabilmek için piyasa şartlarının elverdiği oranda fiyatlarını arttırma yoluna giderler. Fiyatların sürekli artması, sabit gelire çalışan kesim açısından kazançlarının değer kaybetmesiyle karşı karşıya

kalinması demektir. Böyle bir durum sabit gelir elde eden kesim açısından bir kayıp olarak kabul edilmektedir. Ücret ve maaşların enflasyon oranında arttırılmadığı bir ortamda ücretli kesim gelir bölüşümünden daha az pay alacaktır. Bu durum da gelir bölüşümünde adaletsizliğe yol açacaktır.

Hürriyet gazetesinde 6 Ağustos tarihinde yayınlanan ve Çetin Emeç tarafından kaleme alınan “Fiyata ‘Kaç’... Ücrete ‘Tut’...” başlıklı yazıda “Petrol, zam üstüne zam görüyor mu? Görüyor... İhracat giderleri artıyor mu? Artıyor... Fert başına düşen milli gelir pastasının dilimleri küçülüyor mu? Küçülüyor... Peki, bu kazığın ucu, önce kime dokunuyor? Elbette yine alt düzeydekine...” cümleleriyle fiyat artışlarının gelir dağılımı üzerindeki olumsuz etkileri anlatılmaya çalışılmıştır.

Cumhuriyet gazetesinde yer alan köşe yazıları sayısal veri kullanarak bilgi vermek suretiyle fiyat artışları, pahalılık ve enflasyon konularını işlemiştir. 17 Ocak tarihinde Prof. Dr. Cahit Talas tarafından kaleme alınan “1979’da Toplumsal Oluş ve Siyasallar” başlıklı yazıda “Türkiye, 1979 yılında da enflasyonla savaşmamıştır. Gerekli ve yeterli önlemleri alamamıştır. Bu nedenle, fiyatlar bir önceki yıla oranla yüzde 80’e yaklaşan bir artış göstermiştir” ifadelerini kullanmıştır. 6 Ağustos tarihinde yayınlanan ve Mehmet Ali Tunaboşlu tarafından “Fiyat Artışı Durdurulmalı” başlıklı yazıda,

“İstanbul Ticaret Odasının toptan fiyat indekslerine göre, fiyat artışları Mayıs 1978 - Mayıs 1979 döneminde tarım ürünlerinde %25,7-%81,1 arasında olmuştur... Fiyat artışları bu tempo ile devam ederse yılın sonunda %100’e varacaktır. Üç rakamlı denilen yükselişlerin sonunda sosyal patlamalardan korkulur genellikle, bu durum ise fiyat artışlarına dur denilmesi olduğunu vurgular”

cümleleriyle fiyat artışlarının durdurulması gerektiğinin altı çizilmiştir. Sürekli artan fiyatların sokak muhalefetine neden olabileceğini belirtmiştir.

Fiyatlar, pahalılık ve enflasyon konuları açısından her iki gazete ele alındığında her iki gazetede yayınlanan köşe yazılarında fiyatların ve hayat pahalılığının sürekli arttığı bir ortamın varlığından bahsettikleri görülmüştür. Bu artışların enflasyonun yükselişine bağlı olduğu ve enflasyonun düşürülmesi gerektiği ifade edilmiştir. Her iki gazetenin fiyat artışlarının durdurulması gerektiği konusunda ortak görüşe sahip olduğu tespit edilmiştir.

3.2.1.1.6. Devalüasyon

Kepek&Yentürk (2001), devalüasyonun kısa vadeli ve uzun vadeli bir takım amaçlarının olduğunu belirtmişlerdir. Kısa vadede uygulanacak devalüasyon işlemi ile TL'nin değerinin düşürülmesi ve böylece dış ülkelerde çalışan işçilerin ellerinde bulunan dövizin ülke içerisine girişinin hızlandırılması hedeflenmiştir. Uzun vadede ise TL'nin yaşayacağı değer kaybı dış ülkelerin ülkemizden kendi paralarının değerine göre daha düşük fiyattan mal almalarını sağlayacağı için ihracatın artırılması amacının bulunduğunu ifade etmişlerdir.

Devalüasyon konusunun işlendiği Hürriyet gazetesinde yayınlanan köşe yazıları ele alınmıştır. Söz konusu gazetede dış ülkelere üniversite okumaya giden öğrencilere gönderilecek dövizlerin uygulanan devalüasyondan muaf tutulması gerektiğinin belirtildiği köşe yazısı 10 Ekim tarihinde Hasan Pulur tarafından kaleme alınmıştır. “Öğrenci Dövizleri” başlıklı yazıda “Bu çocuklar okuyacaklar, öğrenecekler, diploma alıp memlekete dönecekler. Devlete yük olmadan, memlekete yararlı olacaklar. Bunların dövizlerini devlet garanti etsin. Yani devalüasyondan etkilenmesinler, eski kurdan dövizleri gönderilsin” ifadeleriyle yurt dışında okuyan öğrencilerin devalüasyon uygulamasından ayrı tutulmaları gerektiği ifade edilmiştir.

Cumhuriyet gazetesinde 19 Ekim tarihinde Uğur Mumcu tarafından kaleme alınan “Leş” başlıklı yazıda “Para değerinin düşürülmesinin en önemli amacı, dış yardım almaktır. Geleceğini dış yardıma bağlamış olan ekonomilerin gelecekleri karanlıktır. Bu yolla kalkınmış ve bağımlılıktan kurtulmuş bir tek ülke yoktur” cümleleri ile Türkiye'nin dış yardım alabilmek için devalüasyon uyguladığı ve bu yolun ekonomik sorunlara çözüm getirmeyeceği belirtilmiştir.

Gazetelerde yer alan köşe yazıları ele alındığında Hürriyet gazetesinde devalüasyon ile ilgili bulunan yazıların dış ülkelere giden öğrencilere gönderilen dövizler üzerinden işlendiği tespit edildi. Cumhuriyet gazetesinde ise devalüasyon uygulamasıyla elde edilecek dış yardımlar konusu ele alınmıştır. Her iki gazetenin devalüasyon uygulamasının gerek bireylerin satın alma gücünü gerekse sağlanacak dış yardımlar yüzünden dış ülkelere olan bağımlılığın artması açısından olumsuz olduğu yönünde ortak görüşe sahip olduğu söylenebilir.

3.2.1.1.7. Ekonomik Bunalım – Kriz - Darboğaz

Wallerstein (2014), krizi “mevcut sistem içerisinde tanımlanan parametrelerin artık yetersiz bir biçimde işlemesi” olarak tanımlamıştır. Kriz içerisinde çıkabilmek için mevcut sistemin değiştirilerek yeni bir sisteme geçilmesi gerektiğini belirtmiştir.

Türkiye’de bulunan bunalımın niteliği ve nedenleri Cumhuriyet gazetesinde 6 Kasım tarihinde İlhan Selçuk tarafından “İflasın Simgesi” başlıklı yazıda ele alınmıştır. Söz konusu yazıda,

“Bir devletin yaşamı için gerekli üç denge Türkiye’de yoktur: 1) Üretim-tüketim dengesi, 2) Gelir – gider dengesi, 3) Dış ödeme dengesi. Bugün Türkiye ürettiğinden daha çok tüketen; doğru-dürüst vergi yasası olmadığından bütçesinde gelir gider dengesi bozuk olan ve dış ödeme dengesi korkunç açıklar veren bir ülkedir”

şeklinde ifade edilmiştir.

Hürriyet gazetesinde 11 Ekim tarihinde İsmail Cem tarafından kaleme alınan “Bunalımdan Çıkışın Arayışları” başlıklı yazıda,

“Yapısal özellik gösteren, kapsamlı bir bunalım dönemi nasıl tek başına bir hükümetin eseri olamazsa, bunalımdan kurtulmanın çözümü de, tek başına bir hükümetin sürmesinde yahut değişmesinde aranamaz. Türkiye, gelişmesinin belirli bir kesitinde yapması gereken işlerden hiçbirini yapmamış olmanın bunalımını yaşamaktadır”

cümleleriyle mevcut ekonomik bunalımın yapısal özellikte olduğu dile getirilmiştir.

Türkiye’nin ekonomik durumu ve içinde bulunulan ekonomik bunalımın varlığı konusunda Cumhuriyet ve Hürriyet gazetesi ortak görüşe sahiptir. Her iki gazete de Türkiye’nin ekonomik bunalımın içerisinde olduğunu belirtmiştir.

3.2.1.2.Dış/ Yabancı İlişkiler

3.2.1.2.1. IMF

Ünsaldı (2014), ABD’nin küçük bir kasabasında 1944 yılında gerçekleşen Bretton Woods konferansı sonrası uluslararası düzeyde planlanan yeni neoliberal düzeni sağlamak amacıyla bir takım kuruluşlar oluşturulmuştur. Bu kuruluşlar içerisinde Dünya Bankası, Birleşmiş Milletler ve IMF yer almıştır. Harvey (2012), neoliberal politikaların somut olarak uygulanabilmesi için IMF tarafından hazırlanan angajman kurallarının hayata geçirilmesi gerektiğini vurgulamıştır. Söz konusu kurallar içerisinde bir takım kurumsal reform ve düzenlemelerin yer aldığını belirtmiştir. Kurtoğlu (2017), bu reform ve düzenlemelerin yapısal dönüşümleri

sağlayacak uygulamaları içerdiğinin altı çizilmiştir. IMF telkinleri ile hazırlanan uygulamalar çerçevesinde döviz kurlarının ve faiz oranlarının serbest bırakılması, uluslararası finans sistemine uyum sağlamayı amaçlayan bir takım yeni kurumların oluşturulması ve sermaye hareketlerinin serbestleştirilmesi gibi kurallar hayata geçirilmiştir.

15 Ekim tarihli Hürriyet gazetesinde Çetin Emeç tarafından yazılan “Erken Gelen Yeni Yıl” başlıklı yazıda “Mazlum ülke etiketinden yakamızı sıyıramadığımız içindir ki; bugün o IMF, bizi parmağında oynatmakla kalmıyor...” cümlelerini kullanmıştır.

24 Temmuz tarihli Cumhuriyet gazetesinde Yalçın Doğan tarafından kaleme alınan “Mektupla Birlikte Gelen” yazıda,

“Uluslararası Para Fonu (IMF) ile imzalanan Niyet Mektubunun IMF Yönetim Kurulunda onaylanmasıyla birlikte, Türkiye’de yeni bir dönem başlamaktadır. Ekonomik ve siyasal açıdan yeni bir dönem. Bu dönemin ilk önemli sonucu üç yılı aşkındır ağır bir bunalımdan geçmekte olan ekonomiye belli ölçüler içinde nefes aldrabilecek yeni borç olanaklarının açılmasıdır. Şimdiye dek bulunamayan mallar belli ölçüler içinde bulunabilir olacak... Bu son derece sakat görüş, olayı tek yönlü değerlendirmekten geçmektedir. Ekonominin çarklarının eskisi gibi durmayacağı, onlara belli bir hareket geldiği gerçektir. Ancak, bu, bunalımın aşılmış olması gerçeği değildir. Tam tersine, yeni bunalımların, yeni acıların ve sıkıntıların belirtilerini görmek ve bunun maliyetini paylaşmak, maliyeti bölüştürmek gerekmektedir...”

cümleleriyle imzalanan anlaşma çerçevesinde Türkiye’de yapılacak olan uygulamalarla ekonomik bunalımdan kurtulmanın mümkün olmadığı hatta bunalımı arttıracığı belirtilmiştir.

IMF konusunda her iki gazetenin IMF’nin Türkiye ekonomisinde yarattığı yıkıcı etki konusunda aynı görüşe sahip olduğu görülmüştür. Hem Cumhuriyet gazetesi hem de Hürriyet gazetesinin IMF’nin Türkiye’ye sağlayacağı dış borçlara karşılık pazarlık olarak sunduğu yaptırımlarla Türkiye’yi ekonomik ve sosyal açıdan yıkıma uğrattığı konusunda hem fikir olduğu söylenebilir. 1979 yılı Temmuz ayı içerisinde IMF ile Türkiye arasında imzalanan anlaşma öncesinde Türkiye’nin sunmuş olduğu niyet mektubu ile ilgili olarak Hürriyet gazetesinde herhangi bir yazı bulunmadığı ve köşe yazıları içerisinde de bu sürece değinilmediği gözlemlenmiştir.

3.2.1.2.2. Dış Borçlar – Borçlanma

Selçuk vd. (1986), IMF'nin temel görevlerinden birinin krediye ihtiyaç duyan ülkelere kendi belirlediği kurallar çerçevesinde borçlanmalarını ve vadesi gelen borçların yine belli kurallara göre ertelenmesini sağlamaktır.

IMF'nin Türkiye'ye sağladığı dış krediler yoluyla ülke içerisinde yaşayan bireylere düşen dış borç yükünün arttığı konu edildiği köşe yazısı, Hürriyet gazetesinde 29 Temmuz tarihinde Hasan Pulur tarafından kaleme alınan “Mersin’de Koyun Keçi Bekleyen Gemiler” başlığıyla yayınlanmıştır. Söz konusu yazıda,

“Kardeşim her doğan çocuk 8400 lira dış borç ile dünyaya geliyor. Yani çocuk doğduğu andan beri borçlu... Dağ başındaki çoban bile borçlu. Dış borç durumu bu da, bu memlekette üretilen mal ve hizmetlerden, elde edilen milli gelirden dağ başındaki çobana, yeni doğan çocuğa yılda düşen pay ne? 28 bin 500 lira! Türkiye’de kişi başına yıllık gelir toplamı 28.500 lira, dış borç yükü de 8.400 lira... Toplam dış borçlarımız, milli gelirimizin yüzde 20-25’i kadar. Bunun da tamamını bir yılda ödemeyecek olduktan sonra, çözüm o kadar güç değil. Milli gelirin yüzde 2-4’ünü buna ayırabilirsek borcumuzun taksitlerini ve faizlerini ödeyebiliyoruz. Amma’sı var bu işin: Türkiye’nin ihracat geliri milli gelirin yüzde dördü dolayında. Başka ülkelerinki yüzde 20, yüzde 40... Milli gelirin yüzde 4’ü dolayında ihracattan döviz kazanan ülke tabii ki dış borç taksidi ve faizi olarak milli gelirin yüzde 2’si veya 4’ü dolayında ödeme yapmaya kalkarsa elinde hiçbir şey kalmaz. Görülüyor ki, her şeyin başı ihracat gelirini artırmada. Alınan kredileri öncelikle döviz gelirini artırıcı alanlarda kullanmada...”

ifadeleriyle Türkiye’nin sürekli olarak dış borçlarının arttığı belirtilmiştir. Daha önce alınan borçlar ile elde edilen gelirin üretim alanında kullanılmaması sonucu ihracat gelirlerinin az olmasından dolayı Türkiye’nin dış borçlarını ödeme konusunda yaşadığı sorun ile ilgili bilgi paylaşılmıştır.

Cumhuriyet gazetesinde Türkiye’nin dış borçlanmasının konu edildiği ve 2 Ağustos tarihinde yayınlanan Mehmed Kemal’in “Gizli Dil Kullanmak” başlıklı köşe yazısında,

“Bu ülke nicedir borçlanıyor. Borçlanıp da ne yapıyoruz biz? ... Ülkede kullanılmayan yaygın işgücünü üretime kaydırıp topluca bir halk kalkınmasına doğru yönelmiyoruz. Borçlanarak bazı kişilerin sırtını kalınlaştırıp, onları fabrikacı, tüccar, işadami, özel sektör yapıyoruz... Türkiye, bütün borçlanmalara karşın kapitalistleşmemiştir. Kapitalistleşmeyince de burjuvası olamamıştır. Yani Batının geçirdiği ekonomik ve sosyal süreçten –ucuz pahalı- geçememiştir. Ne olmuştur? ... Borçlanma yoluyla zengin yetiştirmiştir”

ifadeleriyle borçlanmanın sürekli olarak gerçekleştirildiği ve borçlanma ile elde edilen gelirin belli kesimleri zenginleştirdiğini vurgulamıştır.

Türkiye'nin borçlanması konusunda Cumhuriyet ve Hürriyet gazetelerinde yayınlanan köşe yazıları incelendiğinde iki gazetede bulunan yazıların borçlanma konusunda Türkiye'nin dışa bağımlılığını arttırması açısından olumsuz bir yaklaşıma sahip olduğu görülmüştür. Her iki gazetede de borçlanma ile elde edilen gelirin doğru bir şekilde kullanılmadığı ve bunun sonucunda geri ödemelerin gerçekleştirilemediğine dair fikirler öne sürülmüştür. Türkiye'nin borçlanma sayesinde elde ettiği gelirleri üretim alanları yerine özel sektörün kullanımına sunması, sınıf perspektifi açısından ele alındığında sermaye sınıfının çıkarları doğrultusunda kullanıldığı fikrini düşündürmüştür.

3.2.1.2.3. DÇM (Döviz Çevrilebilir Mevduat)

Takım (2011), dış borçlanma çeşitlerinden biri olan döviz çevrilebilir mevduatların Türkiye'de 1970 yılında uygulanan devalüasyon öncesinde mevcut döviz sıkıntısını gidermek amacıyla kullanıldığını belirtmiştir.

Cumhuriyet gazetesinde 19 Eylül tarihinde İlhan Selçuk tarafından kaleme alınan "Süleyman Bey'e Sorun" başlıklı yazıda,

"Bu yıl 30 Ağustos Zafer Haftasında Türkiye ve dünya tarihinin en büyük borç ertelemelerinden biri gerçekleşti. 200'ü aşkın yabancı bankayla yapılan anlaşmaya göre DÇM yoluyla alınan 2 milyar 700 milyon dolar borcun süresi uzatıldı. MC'nin birinci yılında 1 milyar... MC'nin ikinci yılında 1 milyar daha... MC'nin üçüncü yılında 700 milyon dolar... Süleyman Bey'e sorunuz: Senin Başbakanlığın döneminde DÇM'lerden 2,7 milyar doları paylaşanlar kimlerdir?"

cümleleriyle DÇM'lerle alınan borçlar anlatılmıştır. 10 Kasım tarihinde Aslan Başer Kafaoğlu'nun "Kuyruk mu, DÇM mi?" başlıklı yazısında "DÇM'ler Anayasa dışı ve bir hükümeti mahkûm edecek bir uygulamayı da beraberinde getirmiştir. Şöyle ki: Dolar 500 kuruşken DÇM getirenler bunları şimdi 25 liradan dışarıya ödeyecekler ama aradaki 20 liraya varan farkı devlet ödeyecektir" ifadeleriyle DÇM yoluyla devlet hazinesinin uğradığı zararlar anlatılmaya çalışılmıştır.

Döviz çevrilebilir mevduatlarla ilgili söz konusu gazetelerde yayınlanan köşe yazıları incelendiğinde Hürriyet gazetesinde konu ile ilgili herhangi bir köşe yazısının bulunmadığı tespit edilmiştir. Süleyman Demirel hükümeti tarafından alınan döviz çevrilebilir mevduatlar hakkında Cumhuriyet gazetesi pahalı bir

finansman aracı olması ve uygulanan devalüasyonlar sonrası bütçeye ek yük getirmesinden dolayı olumsuz bir bakış açısı sergilemiştir.

3.2.1.2.4. Dışa Bağımlılık

Boratav (1987), Türkiye'nin dışa bağımlılığını azaltmak amacıyla benimsediği ithal ikameci sanayileşme modelinin ara ve yatırım mallarına olan ihtiyacı arttırmasından dolayı bağımlılığı arttırdığını ifade etmiştir. Üretime konu olan malların hammaddelerin satın alınması için gerekli olan paranın kredilerle sağlanması sadece üretim alanında değil aynı zamanda kredi alanında da dış ülkelere bağımlılığı arttırmıştır.

Cumhuriyet gazetesinde 11 Ekim tarihinde Turgut Arıç tarafından kaleme alınan "Halkımızın Borç Yükü" başlıklı yazıda "Yakın yıllarda döviz varlığını 70 sente indiren, diğer bir deyişle sıfırlayan bir ülkeden, önemli kısmı dışa bağımlı kurulan sanayinin bugün düşük kapasite ile çalışmasından daha doğal ne olabilir ki?" cümleleriyle sanayinin dışa bağımlı olmasından dolayı üretim miktarını arttırma yoluna gidilemediği dile getirilmiştir. Aynı gazetede 7 Ocak tarihinde Merih Sezen'in "Otoriter Rejim ve Hukuk" başlıklı yazısında,

"Ne yazık ki, ülkemizi yönetenler, Türkiye'yi bu ekonomik batağa sürükleyen dışı bağımlı çarpık kapitalizmi ısrarla uygulamaya devam etmekte bir sakınca görmemektedirler. Oysa dışı böylesine bağımlı bir duruma getirilmiş bulunan ekonomi yerine ülkemizin öz kaynaklarına dayalı, bağımsız bir ekonomi politikası oluşturulması şarttır. Uzun yıllardan beri denenmiş ve çıkmaza saplanmış bir yanlış ekonomik düzenin yürütülmesinde direnmek her halde usa aykırı düşer"

cümleleriyle Türkiye'nin bağımsız bir ekonomiye sahip olmasının ancak öz kaynaklara dayalı bir sanayileşme ile sağlanacağı belirtilmiştir.

Türkiye'nin ekonomik olarak dış ülkelere bağımlılığı açısından gazetelerde yayınlanan köşe yazıları ele alındığında Hürriyet gazetesinde konu ile ilgili herhangi bir yazının bulunmadığı ve kavram olarak da herhangi bir yazıda değinilmediği görülmüştür. Cumhuriyet gazetesinde konu ile ilişkili köşe yazılarında Türkiye'nin dışa bağımlı olmasının zararları anlatılmakta ve Türkiye'nin öz kaynaklarına dayalı bir sanayileşme politikasıyla ekonomik bağımsızlığını sağlayabileceği belirtilmektedir.

3.2.1.3.Sınıf

3.2.1.3.1. Sendika

Boratav (1987), 1963 yılından itibaren Türkiye’de 1971 yılının 12 Mart günü gerçekleşen askeri darbe yılı dışında 24 Ocak 1980 tarihine kadar sendikal hareketin etkin bir şekilde yürütüldüğünü ifade etmiştir. Gerçekleştirilen toplu sözleşmelerle işçilerin ücretleri devamlı olarak arttırılmıştır.

Hürriyet gazetesinde 27 Ağustos tarihinde Çetin Emeç tarafından kaleme alınan “Memur Dediğin Nedir?” başlıklı yazıda,

“İşçinin, sendikalaşma hakkı vardır... Toplusözleşme hakkı vardır... Grev hakkı vardır... O, bu haklarına dayanarak, yüzde yüzü aşan zam istekleriyle, işverenin karşısına çıkar... İsteği karşılanmadı mı? Grev yapar. Ya, memurun gücü ne yazar? O, boynunu büküp derdine yanar... Belki mırıldanır, belki homurdanır... Fakat besbelli; memur, baş eğen adamdır”

ifadeleriyle memurların sahip olmadıkları sendikal haklar yüzünden işçiler gibi kendi haklarını savunamadıkları anlatılmıştır.

Cumhuriyet gazetesinde 18 Ağustos tarihinde İlhan Selçuk tarafından “Sağına Soluna” başlığıyla yazılan köşe yazısında,

“27 Mayıs Anayasasında memurların sendika kurma hakkı vardı, 12 Mart’ta bu hak geri alındı. Maaşlarının yarısından çoğunu vergi olarak ödeyen 1 milyon memur bir yandan örgütlenmeli, öte yandan kendilerine ‘grevli toplu sözleşmeli sendikal hak’ tanıyacak siyasal partiye oy vermelidir”

cümleleriyle memurların sendikal haklara kavuşturulması konusunda 14 Ekim 1979 seçimleri adres olarak gösterilmiştir. Bu seçimlerde kazanacak olan iktidarın memurlara sendikalaşma hakkını sağlayabilecek nitelikte olmasının göz önünde bulundurulması gerektiği vurgulanmıştır.

Cumhuriyet gazetesi memurların da işçiler gibi kavuşturulması gereken sendikal hakların yanı sıra mevcut sendikaların politika alanına girmeleri gerektiğini ifade etmiştir. 24 Temmuz tarihinde Engin Ünsal tarafından kaleme alınan “Sendikalar ve Politika” başlıklı yazıda,

“Örgütlenmemiş halkın ortak bir çaba ortaya koyması ve ortak bir inancın kavgasını vermesi son derece zordur. Bu nedenle demokratik toplumlarda kamuoyu oluşturabilecek ve kitleleri yönlendirebilecek örgütlerin toplumsal yaşam içindeki önem ve etkileri ayrı bir değer taşımaya başlamaktadır... Önemi ve etkin olabilme gücü bu kadar açık olan sendikaların politika dışında kalması olası değildir. Sendikalar kesinlikle politika ile uğraşmak zorundağandır. Toplu sözleşme düzeninin dar kalıpları içinde emekçilerin çıkarlarını yeterince korumaları olanaksızdır. Kesinlikle yasaların yapıldığı ortama yayılmak ve suyun başına geçmek zorundadırlar”

ifadelerini kullanmıştır.

Sendikal haklar konusunda her iki gazetede yayınlanan köşe yazıları ele alındığında her iki gazetede yer alan yazıların memurların sendikal haklarına kavuşturulması konusunda aynı görüşü paylaştıkları görülmüştür. İşçilerin sahip oldukları ve kullandıkları sendikal haklar sayesinde elde ettikleri ücret, çalışma saatleri, çalışma koşulları gibi hakların memurlar tarafından da kullanılması gerektiği savunulmuştur. 27 Mayıs Anayasasında bulunan ve 12 Mart darbesiyle geri alınan memurların sendikal haklarının iade edilmesi gerektiği belirtilmiştir.

3.2.1.3.2. İşsizlik

Harvey (2012), 1970’li yıllarda uygulanan Keynezyen ekonomi politikaları ile birlikte amaçlanan ve devlet eliyle gerçekleştirilen refah programları çerçevesinde emekçi kesimin ücretlerine sürekli olarak önem verildiğini belirtmiştir. Ancak uygulanan bu politikalarla sermaye birikim oranı azalmıştır. Yaşanan sermaye birikim krizi işsizliği ve enflasyonu arttırmıştır.

Hürriyet gazetesinde 17 Ağustos tarihinde İsmail Cem tarafından kaleme alınan “Faturayı Kim Ödeyecek” başlıklı yazıda “IMF uzlaşması çerçevesinde kamu kuruluşlarının kullanabileceği devlet fonlarının sınırlanması ise, bu alandaki yatırımları fiili olarak önleyecek ve kitleler üzerinde artan işsizlik baskısını ağırlaştırabilecek bir görünümde” ifadeleriyle IMF ile yapılan anlaşmalar ile işsizliğin artacağı anlatılmıştır.

Cumhuriyet gazetesinde 15 Ağustos tarihinde Engin Ünsal’ın “İşsizlik Sigortası ve Sendikalar” başlıklı yazısında,

“Dördüncü Beş Yıllık Planın verilerine göre 1977 yılı sonunda ülkemizde emek istemi 14.726 milyon buna karşın emek sunusu 16.161 milyon dolaylarında bulunmaktadır. Başka bir deyişle 1977 yılı sonunda 2 milyon 175 bin çalışabilir çağdaş kişi, aradığı halde, geçimini sağlayabileceği sürekli bir iş bulamamıştır. Konu kesinlikle ekonomik büyüme ve nüfus artışı ile ilgilidir...”

cümleleriyle nüfus artışının işsizliğin artışıyla doğru orantılı olduğu anlatılmıştır. Aynı gazetede 17 Ocak tarihinde Prof. Dr. Cahit Talas tarafından kaleme alınan “1979’da Toplumsal Oluş ve Siyasallar” başlıklı yazıda,

“Türkiye yüksek oranda açık ve gizli işsizliğin yarattığı ekonomik ve toplumsal bir hastalığın da en yıkıcı etkileri altındadır. Açık işsizliğin oranı yüzde 20'lere doğru uzanmıştır. Bu boyutlardaki sürekli bir işsizliğe herhangi bir ülkenin toplumsal ve siyasal yapısı dayanamaz... 1979 yılında da işsizlik artmıştır. Hızlı nüfus artışının sürmesi enerji ve ham madde darboğazlarından ötürü sanayinin düşük kapasitelerle çalışması zorunluğu, yatırımların daralması, yatırım malları dışalımının çok zorlaşması ve dışarıya göçlerin hemen hemen durması, bu artışın başlıca nedenleri olarak belirtilebilir. Fakat işsizliğin artışının önemli bir nedeni de III. Ve IV. Kalkınma planlarında özel bir istihdam politikasının benimsenmemiş olmasıdır”

ifadeleriyle işsizliğin bir nedeninin de daha önce uygulanan kalkınma planlarında gerekli önlemlerin alınmaması olduğu belirtilmiştir.

İşsizlik konusunda Cumhuriyet ve Hürriyet gazetelerinde yayınlanan köşe yazıları incelendiğinde her iki gazetenin de işsizlik artışını ele aldığı görülmüştür. Cumhuriyet gazetesi yazarları işsizliğin nedenlerinin ekonomik politikaların yanı sıra nüfus artışı ve önceki kalkınma planlarında gerekli önlemlerin alınmaması olarak sıralamıştır. Hürriyet gazetesi ise işsizliğin artış nedeninin IMF tarafından dayatılan ekonomi politika uygulamaları olarak belirtmiştir.

3.2.1.3.3. Stokçuluk – Karaborsa

Eğilmez (2018), 1974 Kıbrıs harekâtından sonra Türkiye'ye uygulanan ambargo yüzünden ülke içerisinde bazı malların bulunmadığını belirtmiştir. Söz konusu malları elde etmek için uzun kuyruklar ve dolayısıyla karaborsa piyasası oluşmuştur. Kepenek & Yentürk (2001), piyasada bulunan mal ve hizmetlerin iki fiyata sahip olduğunu, bunların da piyasa fiyatı ve karaborsa fiyatı olarak adlandırıldığının altını çizmiştir.

Hürriyet gazetesinde 19 Ağustos tarihinde Metin Toker'in “Geçim Değil Seçim Ekonomisi” başlıklı yazısında,

“Stokçuluk, istifçilik, karaborsacılık şüphesiz piyasada suni darlık yaratan, haksız kazanç sağlamaya yönelik davranışlardır. Ekonomiyi, özellikle piyasayı etkiler. Mücadele edilmesi lazımdır. Devletin görevidir... Stokçuluk, istifçilik, karaborsacılık belirli bir ortamı gerektirir. Arz talebi karşılamadığı zaman bu faaliyetler doğar, piyasa sağlığa kavuşturulamadığı süre artar, ekonomi politikasını yönetenlere güven azaldıkça doruğuna yükselir”

cümleleriyle stokçuluk ve karaborsa durumunun ancak piyasayı normalleştirecek ekonomi politikalarının uygulanmasıyla ortadan kaldırılabileceğini belirtilmiştir.

Cumhuriyet gazetesinde 16 Ağustos tarihinde Aslan Başer Kafaoğlu tarafından kaleme alınan “Stokçulukta Özel Sektörün Sorumluluğu” başlıklı yazısında yakalanan stokçulardan bahsetmiştir. Söz konusu yazıda,

“Yakalanan stokçular, sanayicidir, tüccardır, esnaftır. Yani özel kesimin içindedir. Bunların topluma ve toplumun çıkarlarına karşı işledikleri suç elbette bu kesimde herkesin böyle çalıştığını kanıtlamaz, ama karaborsa ve istifçilik geniş bir özel kesimin yardım ve işbirliği olmadan işleyemez. Çünkü istifçi, ya da karaborsacı bu işlemleri yürütebilmek için ya faturasız mal alacak, ya da faturasız mal satacaktır. Her ikisini birden yapması olasılığı çok daha fazladır... Kuşkusuz yanlış ekonomi politikası bir takım uyumsuzluklar yaratır. Birçok temel kuralların çiğnenerek işin ve piyasanın çığırından çıkmasına neden olur. Ancak yanlış politikanın yetersiz kontrolün karaborsacıları ve onların içinde yer aldığı özel sektörü kabahatsiz hale getirmeyeceği de gerçektir”

ifadeleriyle özel kesimin stokçuluk ve karaborsa meselesinde oynadığı rol anlatılmıştır. 24 Ağustos tarihli “Stoklama ve Hükümet” başlıklı yazısında ise,

“Hükümet kamu ekonomik kuruluşları finansman açıkları verdikçe, onların önerdiği zam tasarılarını açıklayan bir fiyat politikası izlemiştir. Oysa izlenmesi gereken yol, zarar eden kuruluşların dertleri ve sorunları üzerinde eğilmek olmalıydı. Bu zam politikası stokçuluğun birinci derecede nedenidir”

cümleleriyle zam politikalarının stokçuluk ve karaborsa üzerindeki etkisi anlatılmıştır.

Söz konusu gazetelerde yayımlanan köşe yazıları incelendiğinde stokçuluk ve karaborsanın oluşumunda en büyük paya sahip olan faktörün ekonomi politikaları ve bu politikaları uygulayan hükümetler olduğu konusunda her iki gazetenin de hemfikir durumda olduğu görüldü. Stokçuluk ve karaborsayı uygulayan özel kesime yeterli kontrollerin yapılmadığı ve iktidara duyulan güvensiz ortamın stokçuluk ve karaborsayı arttırdığı ifade edilmiştir. Cumhuriyet gazetesinde yayımlanan bir köşe yazısında sıralanan nedenlerin yanı sıra özellikle zam politikalarının da stokçuluğu ve karaborsacılığı arttırdığı vurgulanmıştır.

3.2.1.3.4. Ücretler

Türkiye’de 24 Ocak 1980 tarihine kadar Keynezyen ekonomi politikaları uygulanmıştır. Kurz (2017), bu ekonomi politikaları çerçevesinde işçi ücretlerinin belli bir seviyenin altına inmemesi için sürekli olarak arttırıldığını belirtmiştir. Söz konusu uygulamayla devletin toplam talebi azaltmama ve bölüşümde adaleti tesis etme amaçlarının bulunduğunu belirtmiştir.

Hürriyet gazetesinde 16 Kasım tarihinde Oktay Ekşi tarafından kaleme alınan “Bir Fırsat” başlıklı yazıda,

“Yaygın olarak bilinen bir gerçektir ki devletin topladığı ‘gelir vergisi’nin yüzde 66’sı yani üçte ikisi, işçi, memur gibi ücretlilerden alınmaktadır. Oysa ücretli kesim, ulusal gelirin sadece üçte birini bölüşebilmektedir. Demek ki, halen Türkiye’de vergi yükü, haksız bir biçimde ‘ücretli’lerin sırtına yüklenmiştir. Asgari ücret tutarından vergi alınmasını önleyen bir değişiklik, bu çarpıklığı bir ölçüde olsun giderilebilecektir... Yapılacak ilk iş, asgari ücret ile asgari geçim indirimini eşitlemektir”

cümleleriyle vergilendirme sisteminin ücretleri azaltma yönündeki olumsuz etkisi anlatılmıştır. Aynı gazetede 17 Ağustos tarihinde İsmail Cem’in “Faturayı Kim Ödeyecek” başlıklı yazısında “Türkiye, genel çizgileriyle Batı’nın yaptığı gibi, sermaye kârlılığını artırarak durgunluktan çıkmanın çözümünü oluşturmaktadır. Bunun doğal sonucunda ücret ve maaş gelirin düşmesini, ücretli ve maaşlı kesimlerin gerilemesini üstlenmektedir” ifadeleriyle sermaye karlılığını artırma çabalarının ücretli ve maaşlı kesimin gelirlerinin düşmesine neden olduğu belirtilmiştir.

Cumhuriyet gazetesinde Prof. Dr. Cahit Talas tarafından 17 Ocak tarihinde yazılan “1979’da Toplumsal Oluş ve Siyasallar” başlıklı yazıda,

“1978’de olduğu gibi 1979 yılında da toplu sözleşme düzeni içindeki işçilerinki dâhil, gerçek ücretler hızlı bir düşme eğilimi göstermiştir. Memur kesiminde ise, bu düşüş yetersiz önlemlerden ötürü dramatik boyutlara ulaşmıştır. Buna karşın, karlar, zaman zaman ülkenin işadamlarının bile tepkilerine yol açan aşırı oranlara ulaşmış bulunuyor. Enflasyon kara yıkımına karşı koyabilmenin en etkili önlemlerinden biri de çalışanların örgütlenmeleridir”

cümleleriyle başta memur kesimi olmak üzere ücretlerdeki genel düşüş ifade edilmiştir.

Ücretli ve maaşlı kesimin elde ettiği gelirin reel olarak düştüğü konusunda iki gazetenin ortak görüşe sahip olduğu görülmüştür. Hürriyet gazetesi bu konuda özellikle vergilendirme üzerinde durmuştur. Gelir vergisinde yapılacak bir takım değişikliklerle asgari ücretin iyileştirilmesi gerektiğinin altını çizmiştir. Bunun yanı sıra sermaye karlılığını artırma isteğinin çalışanların aldığı ücretlerin düşmesine neden olduğu belirtilmiştir. Cumhuriyet gazetesinde azalan gelirler konusunda memurlar başta olmak üzere ücretli çalışanların ancak örgütlenme yoluyla kazanacakları dile getirilmiştir.

Her iki gazetede yayınlanan köşe yazılarında işlenen konular açısından ortaklaştıkları ve ayrıştıkları noktalar incelenmiştir. 24 Ocak 1980 öncesi altı aylık dilim içerisinde iki gazete arasında dokuz konuda ortak görüşe sahip oldukları, üç konu üzerinde ayrıştıkları, iki konu üzerinde de gazetelerden bir tanesinde herhangi bir yazı yer almadığından ve bir konu ile ilgili söz konusu gazetelerin konuyu farklı açılardan ele almasından dolayı ortaklaştıkları ya da ayrıştıkları herhangi bir noktanın bulunmadığı ve bir konu üzerinde ise hem ayrıştıkları hem de ortaklaştığı hususların bulunduğu görülmüştür.

24 Ocak 1980 tarihinden önceki altı aylık zaman dilimi içerisinde Hürriyet ve Cumhuriyet gazetelerinde yayınlanan köşe yazılarının ortak görüşe sahip olduğu konular; “fiyatlar-pahalılık-enflasyon, ekonomik bunalım-kriz-darboğaz, KİT’ler, devalüasyon, IMF, dış borçlar-borçlanma, sendika, stokçuluk-karaborsa ve ücretler” olduğu görülmüştür. Söz konusu iki gazetenin aynı zaman dilimi içerisinde ayrıştıkları konuların, “hükümet-yönetim, kamu-özel kesim ilişkileri ve sistem-kapitalizm” olduğu tespit edilmiştir. “DÇM ve dış bağımlılık” temalarının işlendiği köşe yazılarının Hürriyet gazetesinde bulunmaması nedeniyle iki gazetede ayrışma ya da ortaklaşma noktalarının söz konusu olmadığı belirlenmiştir. “İşsizlik” konusyla ilgili iki gazetede işsizliğin varlığı ile ilgili olarak ortak görüşe sahip olduğu ancak işsizliğin nedenleri bakımından farklı görüşleri savundukları tespit edilmiştir.

3.2.2. Erken Neoliberalizm Uygulamaları Ve Türkiye

Bu bölümde 24 Ocak 1980 tarihinden sonraki 6 aylık süreç içerisinde Hürriyet ve Cumhuriyet gazetelerinde yayınlanan köşe yazıları incelenmiştir. 24 Ocak 1980 – 24 Temmuz 1980 tarihleri arasında her iki gazetenin söz konusu temaları nasıl sunduğu, bu sunuş şeklinde kesişen ve ayrışan pozisyonlar betimlenmiştir.

1970’li yılların ikinci yarısından itibaren yaşanan küresel sermaye birikim krizi ile birlikte Türkiye’de ithal ikameci sanayileşme politikalarının neden olduğu kriz Türkiye’nin yeni bir ekonomi politikası benimsemesine neden olmuştur. 24 Ocak 1980 tarihinde geçilen yeni ekonomi programı serbest rekabete dayalı bir piyasa ekonomisi kurallarını içermiştir. Türkiye’nin kriz ortamından çıkabilmesini

sağlayacak serbest piyasa koşullarının içeriği IMF, OECD ve Dünya Bankası tarafından belirlenmiştir. Belirlenen yeni ekonomi programının uygulanabilmesi dışardan sağlanacak kredilere bağlı olmasından dolayı IMF tarafından dayatılan yaptırımların uygulanması zorunlu hale gelmiştir (Selçuk vd, 1986: 25-26). Bu kapsamda hayata geçirilen uygulamalar;

- “Enflasyonu yavaşlatmak, fiyat istikrarını sağlamak ve enflasyonun devlet sektöründen kaynaklanan etkisini yumuşatmak,
- Üretimi harekete geçirmek, bunun için de döviz, enerji ve ona bağlı ve bağlı olmayan öteki girdiler arzını artırmak,
- Ekonominin döviz kazanma gücünü harekete geçirmek için ihracatı hızla teşvik etmek ve öteki döviz kazandıran etkinlikleri güçlendirmek,
- Zorunlu ithalat dışında döviz harcamalarını minimum düzeye indirmek,
- Serbest teşebbüs gücüne destek olarak kısıtları azaltmak ve bu yoldan da arz ve talep dengesinin sağlamada etkili olmak,
- Piyasa mekanizmasını işletmek, yeni tasarruf, faiz, kambiyo politikalarını uygulamak’ şeklindedir” (Kılıçbay, 1985: 176-177).

3.2.2.1.Devlet Ve Ekonomi

3.2.2.1.1. 24 Ocak Kararları /İstikrar Paketi /Ekonomik Önlemler /Neoliberalizm

Kaya (2013), Türkiye’yi içerisinde bulunduğu ekonomik krizden çıkarmak amacıyla hazırlanan ve 24 Ocak kararları olarak adlandırılan uygulamaların kısa vadeli - uzun vadeli amaçlarının olduğunu belirtmiştir. Kısa vadeli amaçlar içerisinde zamanı gelen dış borçların ödenmesini sağlayacak önlemlerin alınması ve enflasyon oranının aşağıya çekilmesi yer alırken uzun vadeli amaçlar içerisinde atıl olarak bekleyen kaynakların kullanılması ve işsizliğin azaltılmasını sağlamak yer almıştır.

24 Ocak Kararları ile ilgili olarak Hürriyet ve Cumhuriyet gazetesinde yer alan köşe yazıları incelenmiştir. Hürriyet gazetesinde Hasan Pulur’un 24 Ocak tarihinde yayınlanan “Bu da MSP’nin Tahakküm Paketi” başlıklı köşe yazısında, “pahalılığı frenlemek için ciddi hiçbir tedbir almayan AP Hükümeti IMF’nin emri ile her şeye yüzde yüz oranında zam yapmanın hazırlığı içine girmiştir” ifadeleri kullanılmıştır. Aynı gazetede Oktay Ekşi’nin 27 Ocak tarihinde yayınlanan “Çıkış Yolu” başlıklı köşe yazısında, “Paketmiş, devalüasyonmuş, ‘zam’mış, ‘taze para’yımış... Hepsini bir kenara bırakalım. Gerçeği görel, gerçeği: Türkiye’de bir ‘ekonomik deprem’ oldu... Ekonomimiz dümdüz oldu” sözleriyle 24 Ocak tarihinde uygulanmaya

başlayan ekonomik programın zamlar nedeniyle deprem etkisi yarattığının altı çizilmiştir.

Cumhuriyet gazetesinde 31 Ocak tarihinde yayınlanan İlhan Selçuk'un "Osmanlılaşma ve Yabancılaşma" başlıklı köşe yazısında,

"AP azınlık hükümetinin başı, kolayca göze alınamayacak ekonomik önlemlerle birlikte yarım yüzyıllık Cumhuriyet Devletinin köküne kibrit suyu eken, tüm ulusal gelenekleri hiçe sayan, Anayasaya ters düşen bir programı uygulamaya yöneldi. Şimdi AP azınlık hükümetinin programı dört çizgide belirginleşiyor: a) Devalüasyon b) Zamlar c) Baskı yasaları d) Yabancılaşma"

sözleriyle 24 Ocak Kararları'nın anayasaya uygun olmadığını belirtmiştir. Aynı gazetede yayınlanan Atilla Özsöz'ün 5 Mart tarihli "THY Grevi ve Gerçekler" başlıklı köşe yazısında, "Bu kararlar ve izlenen politika, Gülhane Hattı Hümayunu ve İzmir İktisat Kongresi'nden sonra tarihimizin en belirgin dönüm noktalarından bir olacağı benziyor" ifadeleriyle 24 Ocak Kararları'nın Türkiye ekonomisi tarihi açısından taşıdığı önem vurgulanmıştır.

24 Ocak Kararları ile ilgili olarak söz konusu gazetelerde yayınlanan köşe yazıları ele alındığında iki gazetenin de bu konuda hem fikir olduğu söylenebilir. Her iki gazetede yayınlanan köşe yazılarında söz konusu kararların genel hatları itibarıyla içerdikleri zam, devalüasyon, IMF tahakkümlerini dayatmaları nedeniyle olumsuz bir yaklaşım sergilediği tespit edilmiştir. 'Neoliberalizm' kavramının kullanılmadığı tespit edilmiştir.

3.2.2.1.2. Hükümet- Yönetim

14 Ekim 1979 seçimleri sonucunda iktidar olan Adalet Partisi Başkanı Süleyman Demirel önderliğinde kurulan azınlık hükümeti tarafından 24 Ocak 1980 tarihinde Türkiye'nin liberalleşmesini amaçlayan kararlar açıklanmıştır. Eğilmez (2018), 24 Ocak 1980 tarihinden itibaren kabul edilen ekonomik kararların, devletin ekonomi içerisindeki rolünü azaltma amacı taşıdığını ifade etmiştir. Bu kapsamda Türk Lirasının devalüasyonu, günlük kur sistemi, sübvansiyonların kaldırılması, ithalatın serbestleşmesi ve ihracatı arttırmaya yönelik teşvikler uygulanmaya başlamıştır.

İktidarda bulunan ve yeni ekonomi programını açıklayan Süleyman Demirel hükümetini konu alan Hürriyet ve Cumhuriyet gazeteleri köşe yazıları incelendiğinde, Hürriyet gazetesinde 28 Ocak tarihinde Çetin Emeç tarafından kaleme alınan “Helal Olsun” başlığıyla yazılan ve Süleyman Demirel’in kalabalıklara seslenme repliğini değiştiren köşe yazısında,

“Evet vatandaşlar!... CHP iktidarı da, zam yapıyor. O da, zırt pırt Türk parasının değerini düşürüyor. Biz onu taklit etmeyeceğiz. Yaptığımızı tek seferde, köklü ve köküne kadar yapacağız. Sizi şaşırtmayacağız. Onlar, yürekli değildirler. Sizi soymaya bakıyorlar. Biz mertçe erkekçe alacağız. Elimizi kendimize yaraşan bir biçimde cebinize daldıracağız. Ne dediler, ne yaptılar?.. Atmasyonun doğal sonucu: Enflasyon... Devalüasyon... Ecevit ve CHP, kuyruk demek, yokluk demek... Pekiii; Süleyman Bey ve AP ne demek?”

cümleleriyle Süleyman Demirel ve Bülent Ecevit hükümetlerinin uygulamaları karşılaştırılmıştır. Çetin Emeç söz konusu köşe yazısında uygulamaların benzerliği konusunda her iki hükümetin ortaklaştığını vurgulamıştır. Aynı gazetenin 25 Şubat tarihli Çetin Emeç’in ‘Falaka’ başlıklı köşe yazısında,

“Benim önerim, milyonlarca falaka yerine, tek falakadır... Sadece bir kişiye... Öncelikle; piyasayı fırtınalı denizlere çeviren hazrete... Türkiye gibi üretimden yoksun bir toplumda, piyasayı arz-talep dengesiyle düzeltmeye çalıştığı için... Satıcıya, dilediği fiyatı koyma cesareti ve cüreti verdiği için... Bunu yaparken; kontrolü, denetim mekanizmasının bir kalemde kenara ittiği için... Hepsini de bir devalüasyon sonrasına denk getirdiği için...”

ifadeleriyle köşe yazarı Çetin Emeç Süleyman Demirel’e dair “sadece bir kişiye”, “hazrete...” kelimelerini kullanmıştır. Süleyman Demirel Hükümeti’in piyasada uyguladığı değişikliklere dair olumsuz görüş bildirilmiştir.

Cumhuriyet gazetesinde hükümeti konu alan köşe yazıları incelenmiştir. 24 Ocak tarihinde Ali Sirmen tarafından yazılan “Bunalım Politikası” başlıklı köşe yazısında,

“Türkiye, Demirel yeniden iktidara geleli beri, daha büyük bir bunalıma düşmüş, her gün ölenlerin sayısı daha artmış, terör sağın tekeline doğru kaydırılarak daha tırmanmış, katiller cezaevlerinden ellerini kollarını sallayarak kaçmaya başlamışlar, baskı yasaları birbiri ardına tezgâha sıralanmış, pahalılık daha dayanılmaz bir hal almış, yoksulluk daha da büyümüş ise bunlar rastlantı değildir”

sözleriyle Süleyman Demirel hükümetinin iktidara gelmesiyle birlikte ekonomik bunalımın şiddetinin arttığını ifade etmiştir. 27 Ocak tarihinde Uğur Mumcu tarafından kaleme alınan “İhtikâr!” başlıklı yazıda, “Ecevit Hükümeti devalüasyon kararı alınca ‘Türk parası hançerlenmiştir’ diyordu büyük üstadımız, şimdi parayı hançerleyen kendisidir...” ifadeleriyle Süleyman Demirel hükümetinin, Bülent

Ecevit hükümetinin devalüasyon işlemi uygulamalarını eleştirdiği noktada aynı uygulamaları gerçekleştirdiğini belirtmiştir.

Cumhuriyet gazetesi (1980), 29 Ocak tarihinde Bülent Ecevit'in konuşmasının aktarıldığı birinci sayfa haberinde Ecevit, Süleyman Demirel Hükümeti tarafından açıklanan ekonomik kararlarla ilgili olarak, "dikta rejimi altındaki kimi Güney Amerika ülkelerinde bile iflas etmiş bir düzen şimdi üstelik daha ileri boyutlarda Türkiye'ye ithal ediliyor" ifadelerini kullanmıştır. Uygulanmaya başlayan 24 Ocak kararları ile ilgili olarak Bülent Ecevit'in yaptığı yorumla ilgili Hürriyet ve Cumhuriyet gazetelerinde yer alan köşe yazıları incelenmiştir.

Hürriyet gazetesinde 28 Ocak tarihinde Oktay Ekşi tarafından yazılan "KİT'leri Serbest Bırakırken" başlıklı köşe yazısında Bülent Ecevit tarafından yapılan Güney Amerika yorumunu kastederek "Bu sözler son derece önemlidir. Çünkü Ana Muhalefet lideri Türkiye'nin bir Şili'ye, bir Arjantin'e, bir Brezilya'ya benzetilmek istendiğini iddia etmektedir..." sözleriyle yapılan yorumun öneminden bahsetmiştir. Aynı gazetede 3 Şubat tarihinde Metin Toker'in "Ecevit Gene Şaşırdı" başlıklı köşe yazısında,

"Evet, Demirel Hükümeti bir operasyon yaptı. İyi yaptı, fena yaptı fakat bu operasyon ekonomik bir operasyondur. CHP Genel Başkanının 'Bir devlet değişikliği öngörülüyor' feryadı, sadece haklılığı bulunmayan değil, inandırıcılığı da olmayan bir vesvesedir. Hele Hükümetin 'Modası geçmiş bir Güney Amerika modelini, üstelik daha sakıncalı ölçülerle Türkiye'de uygulamak istediği' bütün gülünçlük duvarlarını aşan bir iddiadır. Herkes bilir ki 'Güney Amerika modeli'nde, esas ordudur. O modelde generaller iktidar nöbetine girerler"

ifadeleriyle Metin Toker Bülent Ecevit tarafından yapılan Güney Amerika benzetmesinin yanlışlığını vurgulamaktadır.

Güney Amerika benzetmesinin Cumhuriyet gazetesinde yer aldığı köşe yazıları incelendiğinde, 27 Ocak tarihinde Uğur Mumcu'nun "İhtikâr!" başlıklı köşe yazısında, "Bu devalüasyonu, bu enflasyonu bu düzen kaldıramaz. Bu gidişin sonu rejim değişikliğidir, gidiş Güney Amerika'ya doğrudur. Gelecek olan Güney Amerika ülkeleri benzeri bir diktatörlüktür..." cümlelerini kullanmıştır. Aynı gazetede 20 Şubat tarihinde yayınlanan Ali Sirmen'in "Çıkmaz" başlıklı yazısında "Demirel'in Türk halkına ekonomik önlemler paketi olarak sunduğu, Latin Amerika modeline giden yoldaki son adımı, ülkemizdeki bunalımı daha da yoğunlaştıracak,

ekonomik ve politik bir çıkmaza doğru gelişmektedir” sözleriyle Güney Amerika benzetmesinin doğru olduğu belirtilmiştir.

Bülent Ecevit’in 24 Ocak Kararlarının uygulanmasıyla ilgili yaptığı Güney Amerika benzetmesiyle ilgili köşe yazıları incelendiğinde iki gazetenin ayrıştığı tespit edildi. Hürriyet gazetesinde yer alan köşe yazıları söz konusu benzetmenin yanlıgı olduğunu beyan ederken, konu ile ilgili Cumhuriyet gazetesinde yer alan köşe yazılarında ise benzetmenin haklılığı üzerinde durduğu görüldü.

3.2.2.1.3. Sistem – Kapitalizm – Liberalizm

Kaya (2005), Türkiye, dâhil olduğu kapitalist sistemin 1970’li yıllardan itibaren kriz yaşamasından dolayı çıkış yolu aramıştır. Küresel ölçekte yaşanan krizin etkilerinden kurtulmak amacıyla yapısal dönüşümü öngören bir sistem değişikliğini benimsemiştir. Kurtoğlu (2017), Türkiye’de 24 Ocak 1980 tarihinde serbestleşmeyi sağlayacak olan kararların kabul edilmesiyle birlikte ekonomik sistemde değişme süreci yaşanmaya başlamıştır. Bu süreci bir takım ‘yapısal uyum’ ve ‘istikrar’ önlemleri çerçevesinde gerçekleştirmiştir.

Türkiye’nin de dâhil olduğu kapitalist sisteme dair Hürriyet ve Cumhuriyet gazetelerinde yayınlanan köşe yazıları incelenmiştir. Hürriyet gazetesinde konu ile ilgili olarak, 6 Şubat tarihinde İsmail Cem tarafından yazılan “Sonu Belirsiz Bir Dönemeç” başlıklı yazıda,

“Tanzimat Fermanı, 1838 Dış Ticaret Anlaşması, Cumhuriyet’in ilanı, 1946 Marshall planı ve onu izleyen NATO üyeliğinden sonra, Türkiye, ‘Batılılaşma sürecinde’ son ve çok önemli bir dönemece girmiştir. Devalüasyonun ve ondan da önemli olan ekonomik kararların tek bir anlamı vardır: Türkiye’nin Batıya ‘Entegrasyonu’ yani Batıyla bütünleşmesi olayında Batı tarafından ‘Engel olarak’ nitelenen ne kadar ekonomik duvar varsa, Demirel hükümeti bu duvarları yıkmıştır”

ifadeleriyle 24 Ocak kararları ile uygulanan dönüşüm ve serbestleşme döneminden bahsedilmiştir. Aynı gazetenin 14 Mart tarihli İsmail Cem’in “Yıldızlarda mı?” başlıklı köşe yazısında, “Liberalizmi yeniden keşfetmek havasındaki Türkiye’mizin Demirel modelinde ise, sanki bizim halkımız çok zengin ve enflasyon çok önemsizmiş gibi, her şey ve herkes piyasa mekanizmalarının insafına bırakılıvermiştir” cümleleriyle 24 Ocak Kararları sonrası Türkiye’de uygulanmaya

başlayan liberal ekonomi politikalarının ülkede bulunan mevcut parametrelerin durumuna uygun olmadığı vurgulanmıştır.

29 Ocak tarihinde Cumhuriyet gazetesinde yayınlanan ve Uğur Mumcu tarafından kaleme alınan “Nurlu Ufuklar” başlıklı köşe yazısında,

“Ekonominin kuralları vardır. Bu kurallar, acımasız bir dişlinin çarkları gibi çalışır durur. Konu Ecevit- Demirel çekişmesinin boyutlarına sıkıştırılmayacak kadar ciddidir. Bu çıkmaz, 1950’lerden bu yana uygulanan politikalarla ilgilidir. Bu çıkmaz doğrudan doğruya bir ‘sistem’ sorunu ile ilgilidir”

cümleleriyle Türkiye’nin içinde bulunduğu ekonomik bunalımının asıl nedeninin sistemin yapısı ile ilgili olduğu belirtilmiştir. 30 Ocak tarihinde Ali Sirmen’in “Cesaret” başlıklı köşe yazısında “Gerçekten, Türkiye İkinci Dünya Savaşı sonrası başlayan kapitalizm uyduluğu politikasını geçtiğimiz hafta Demirel’in kararlarıyla tamamlamış ve böylelikle gelişim otuz yılı aşan bir süreç içinde bütünlüğe ulaşmıştır” sözlerini kullanmıştır. Söz konusu köşe yazısında Türkiye’nin içinde bulunduğu kapitalist sistem gereği küresel düzeyde uygulanmaya başlanan ve bunun Türkiye’ye yansması olan 24 Ocak Kararları ile kapitalist sistemle bütünleşmenin sağlandığı belirtilmiştir.

Kapitalist sistemle bütünleşmeyi konu alan İlhan Selçuk’un Cumhuriyet gazetesinde yayınlanan 1 Şubat tarihli ve “1838’den 1980’e” başlıklı köşe yazısında,

“Azınlık Hükümetinin başı Süleyman Demirel, Atatürk’ün Cumhuriyet devletinde ne varsa, tümünü Batı sermayesine sunmakta ve ülkenin ekonomik kurtuluşunu yabancılara bağlamaktadır. Bu hesaba göre ne olacaktır? Acaba Türkiye Batı kapitalizmiyle bütünleşebilecek midir? Yoksa sömürünün yaratacağı çelişkiler, Batı ile Türkiye arasındaki uçurumunu derinleştirecek midir?”

sözleriyle İlhan Selçuk, Batı ile bütünleşmeyi sağlayacak ekonomik kararların Türkiye’nin dış ülkelere olan bağımlılığını arttıracığına dair şüphelerinin olduğunu vurgulamıştır. Aynı gazetenin 1 Mart tarihinde Turgut Kazan tarafından kaleme alınan “Kıdem Tazminatı Sınırlanamaz” başlıklı köşe yazısında,

“Hükümet, düzeni kurtarabilmek için kendi mantığına uygun bir ekonomik paket sundu. Artık, herkes her şeyi yapmakta serbest olacaktır. Örneğin, isteyen kendi dövizini istediği gibi arayıp bulacaktır. Kim ne isterse onu yapacak, istediği fiyata satacaktır. Ama bu ‘liberalizm’ Türkiye koşullarıyla sınırlı bir liberalizm olacaktır. Yani, ‘bir taraf’ serbest kalacak, ‘öteki tarafın’ eli kolu bağlanacaktır. Çünkü AP hükümeti bakımından, düzeni kurtarabilmenin başka yolu yoktur”

cümleleriyle hükümetin aldığı kararlar çerçevesinde hayata geçirmeye başladığı liberal ekonomi kurallarının Türkiye’de bir tarafın yararına uygulanabileceğini,

fiyatlar ve sermaye sınıfı açısından serbestlik sağlanırken, ücretli kesimi sınırlayacağını belirtmiştir. 24 Ocak Kararları ile birlikte geçilen serbestleşme (liberalleşme) politikalarının açık bir şekilde Başbakan Süleyman Demirel tarafından ifade edildiği röportaj, 30 Ocak tarihinde Cumhuriyet gazetesinde yayınlanan Yalçın Doğan'ın "Başbakan Sorular Karşısında Kaçak Güreşti" başlıklı köşe yazısında ele alınmıştır. Söz konusu köşe yazısında,

"Demirel, liberalizmin ünlü felsefesi 'bırakınız yapsınlar, bırakınız geçsinler' deyimini, sigaranın devlet tekelinden çıkarılmasına ilişkin karar alındığını açıklarken söylemiştir. Yeni oluşturulan kurullarla ekonomi tam anlamıyla piyasa ekonomisine açılmaktadır"

şeklinde ifade etmiştir.

Söz konusu gazetelerde yayınlanan köşe yazıları sistem- kapitalizm ve liberalizm konuları açısından ele alındığında, Hürriyet gazetesinde yeni ekonomik kararlarla sağlanmaya çalışılan serbestleşme faaliyetlerinin Batı ile bütünleşmeyi hedeflediğinin altı çizilmiştir. Bunun yanı sıra "bireylerin piyasa ekonomisinin insafına bırakılması" cümlelerini kullanarak uygulanmaya çalışılan sistemin enflasyon açısından bireyleri sıkıntıya düşüreceği ifade edilmiştir. Cumhuriyet gazetesinde konu ile ilgili yayınlanan köşe yazılarında yaşanan ekonomik sorunların Türkiye'nin 1950'li yıllardan itibaren benimsediği sistem ile ilgili olduğu belirtilmiştir. Söz konusu ekonomik kararlarla Batı ile bütünleşmenin amaçlandığı ancak uygulamaların sermaye sınıfı açısından faydalı, ücretli sınıf açısından sıkıntılı olacağı belirtilmiştir. Hürriyet ve Cumhuriyet gazetesinin söz konusu ekonomik kararların Batı ile bütünleşmeyi amaçlaması ve serbest bırakılan fiyatlar yüzünden bireylerin yaşam koşullarını zorlayacağı konusunda ortaklaştığı görüldü.

Boratav (1987), 24 Ocak Kararları ile birlikte Türkiye'de kemer sıkma politikaları olarak da adlandırılan bir takım ekonomik uygulamaların başlatıldığını ifade etmiştir. Mevcut olan ekonomik krizi atlatmak için gerekli olan kredilerin alınmasının ve Batı ülkeleriyle bütünleşmenin tek yolunun ancak bu şekilde sağlanabileceğinin altı çizilmiştir. Neoliberal ekonomi politikaları için kullanılan "Alternatif yoktur" sloganıyla bu görüş desteklenmiştir.

Ekonomik sistemin değişikliğiyle ilgili olarak kullanılan "Alternatif yoktur" sloganının işlendiği Hürriyet ve Cumhuriyet gazetesinde yayınlanan köşe yazıları ele

alınmıştır. Hürriyet gazetesinde 3 Şubat tarihinde Oktay Ekşi'nin "Bize de Düşen Var..." başlıklı yazısında, "Tutulan yol Türkiye'ye bir Güney Amerika ülkeleri modelinin benimsetilmek istendiğini gösteriyor" gibisinden itirazları olan ana muhalefet lideri dahi, "alternatif çözüm" olarak belirli bir öneriyi ortaya koyamıyor. Öyleyse diyorsunuz, önlemler doğrudur." cümleleriyle 24 Ocak tarihinde uygulanmaya karar verilen ekonomik önlemlerin doğru olduğu savunulmuştur. Aynı gazetenin 14 Mart tarihinde yayınlanan İsmail Cem tarafından kaleme alınan "Yıldızlar da' Mı?" başlıklı köşe yazısı incelenmiştir. Alternatifi yok denilerek uygulanan ekonomik önlemlerin başka yollarının olduğunun anlatıldığı köşe yazısında,

"Başbakan Demirel, uygulamaya koyduğu ve sonuçlarını hep birlikte çektiğimiz ekonomik önlemler için, '...yapılabilecek tek şey, bu önlemlerdir, bunlardan başka bir yol bilen varsa çıkıp söylesin' demektedir. Başka yollar vardır tabii. Sayın Demirel, ekonomi tekniği ile ekonomi siyasetini birbirine karıştırıyor gibidir: Teknik açıdan, ekonomik bunalımın klasik çözümü, yatırımları –dolayısıyla üretimi- ve ihracatı artırmaktır. Bunun gene klasik yöntemi, yatırım ve ihracat yapabilecek kuruluşların karlılığını ve kaynaklarını artırmaktır. Tüketicinin imkânlarını pahalılık yoluyla ya da vergi yoluyla sınırlayarak, bu imkânı yatırıma yöneltmektir. Ne var ki, ekonominin 'tekniği' bu noktada bitmekte, 'siyasal' başlamaktadır. Demirel'in ekonomi siyaseti ise seçilebilecek yollardan sadece biridir, kendi sınıfsal ve siyasal konumu açısından belki en doğru olanıdır"

ifadelerini kullanmıştır.

Cumhuriyet gazetesinde yayınlanan ve "Alternatif yok" sloganını konu alan 4 Mayıs tarihli Doç. Dr. Tamer İşgüden tarafından yazılan "Uluslararası Para Fonu" başlıklı köşe yazısında,

"Enflasyon hızının düşürülmesi IMF açısından önemlidir. Çünkü ülkenin sonunda aldığı borçları ödeyebilmesi ve iflasın eşiğine gelmemesi için buna gereksinme vardır. Bu amaca yönelik para ve maliye politikaları genellikle 'istikrar' önlemleri olarak sunulur ve alternatifinin olmadığı söylenir"

cümleleriyle Türkiye'de uygulanmaya çalışılan ve "Alternatif yok" sloganıyla desteklenen ekonomik programın IMF direktifleri ve istekleri doğrultusunda hayata geçirildiği vurgulanmıştır.

"Alternatif yok" sloganı ile ilgili köşe yazıları incelendiğinde her iki gazetenin de 24 Ocak tarihinde uygulanma kararı alınan ekonomik önlemler için kullanıldığını ifade etmişlerdir. Hürriyet gazetesi yazarları arasında konu ile ilgili bir ayrışma olduğu tespit edildi. Çetin Emeç'in alternatifinin olduğunu belirttiği ekonomik

önlemler paketi ile ilgili olarak Oktay Ekşi, alternatifinin olmadığını ve bu konuyu eleştiren ana muhalefete dair alternatif bir çözüm getirememesinin aslında alternatifinin olmamasından kaynaklandığını belirtmiştir. Cumhuriyet gazetesinde yayınlanan ve ekonomik sistem değişikliğinin “Alternatif yok” sloganı ile desteklenmesini konu alan köşe yazısında kriz-önlemler paketi-uygulama süreçlerinin teknik olarak açıklamalarının yapıldığı görüldü. Söz konusu tema ile ilgili olarak Hürriyet ve Cumhuriyet gazetelerinin konuyu farklı açılardan ele aldığı, bu yüzden de ortaklaştıkları ya da ayrıştıkları bir durumun söz konusu olmadığı tespit edildi.

3.2.2.1.4. Kamu İktisadi Teşebbüsler (KİT) - Kamu Kuruluşları

Pamuk (2014), 24 Ocak Kararları kapsamında fiyatların serbest bırakılmasıyla birlikte Kamu İktisadi Teşebbüsleri tarafından üretilen mallara yönelik olarak yüksek zamlar yapılmıştır. Bu zamlar ile devlet bütçesine yük olarak görülen KİT’lerin hesaplarında bulunan açıkların kapatılması amaçlanmıştır. Böylelikle daha önce devlet tarafından kapatılan açıklar ortadan kalkacaktır.

KİT’lerle ilgili olarak Hürriyet ve Cumhuriyet gazetesinde yayınlanan köşe yazıları incelendiğinde Hürriyet gazetesinde 7 Şubat tarihinde yayınlanan Hasan Pulur tarafından kaleme alınan “Devletçilik Soytarılık” başlıklı köşe yazısında daha önce iktidarda olan Bülent Ecevit hükümetinin devletçilik uygulamalarının değerlendirmesi yapılmıştır. Söz konusu köşe yazısında,

“Geçmiş iktidarların birinde bir devlet kuruluşunun başındaki genel müdürle konuşuyorduk. Habire adam alıyordu ve kendisini de savunuyordu: Hükümetin istihdam politikasına uygun davranmak zorundayım. İşsizlerin sayısını azaltmak için işe adan alıyoruz... Soracak olduk: İşsizlerin sayısını azaltmak için yeni yatırımlar yapsanız, eski işletmeleri gereğinden fazla adamlarla dolduracağımıza yatırım yapıp yeni iş sahaları açsanız ve bu adamları oralara alsanız olmaz mı? Olmaz, yatırım zaman alır. Önümüzde seçim var”

ifadeleriyle KİT’lerin istihdam politikalarının seçim yatırımı olarak kullanıldığı vurgulanmıştır. Aynı gazetenin 4 Mart tarihli Hasan Pulur’un “Devlet İşletmeciliği ve Piyasa Ekonomisi” başlıklı köşe yazısında,

“Beceriksiz, yeteneksiz, iş bilmez tümen tümen adamı KİT’lere doldurmuşsun, başına da yine parti kartıyla bir tabur yönetici koymuşsun, işte fabrika, üret, malını sat, demişsin. Haaa, bir de en önemlisi satacağı malın fiyatını da sen saptamışsın... Serbest piyasa ekonomisine dönecek. Nasıl olacak bu iş? KİT’ler ürettikleri malların fiyatlarını, zarar etmeyecek şekilde saptayacaklar...”

sözleriyle KİT’lerde bulunan istihdam problemine değinilmiş ve KİT’lerin ürettiği malların fiyatlarını belirleme konusunda serbest piyasa ekonomisi kurallarının işletileceği belirtilmiştir. 8 Mayıs tarihli Hasan Pulur’un “Güzel Gidiş Bu Gidiş, Eğer Sonu Gelirse” başlıklı köşe yazısında, ‘İş bilmeyeni işin başına getirirsen, binlerce torpilliyi buralara yığarsan, israfın bin türlüünü bir kalemde yaparsan, hala kâr mı bekleyeceksin?’ sözleriyle KİT’lerin siyasi amaçlar çerçevesinde yanlış uygulamalara tabi tutulduğu ve bunun sonucunda açık verdiği anlatılmıştır.

Cumhuriyet gazetesinde 20 Şubat tarihli İlhan Selçuk’un “Elif Ba...” başlığıyla yayınlanan köşe yazısında,

“KİT’leri düzeltmek yerine KİT ürünlerinin fiyatlarını serbest bırakmaya kalkışan, kafasını taşa çarpar. Bir devlet kuruluşunda 5 bin yerine 15 bin personel çalışırken, nitelikli işçi ve yönetici yerine siyasal torpilliler üretimi yönetirken, sen diyorsun ki: - Fiyatlar serbest... Peki, tüm endüstrinin yarısını oluşturan KİT’lerin kötü yönetimi ve üretim yetersizliği fiyatların serbest bırakılmasıyla düzelecek mi?”

cümleleri ile KİT’lerde bulunan problemleri çözmek yerine serbest fiyat uygulamasının hayata geçirilmesinin yanlış olduğu üzerinde durulmuştur. Aynı gazetede 5 Mart tarihli Atilla Özsoz’un “THY Grevi ve Gerçekler” başlıklı köşe yazısında,

“Sermayenin ilk hedefi devletin ekonomik denetimini kaldırmak, ikincisi ise devletin en önemli gücü olan KİT’lerin ve sermayesi hazineye ait olan şirketleri ele geçirmektir. Siyasi kadrolar planlı bir biçimde emekçi halkın vergileriyle ve emeği ile ayakta duran KİT’lerin ekonomik itibarını zedelemek üzere yönetilmelerini sağlamışlardır”

ifadeleriyle KİT’lerin siyasi amaçlar nedeniyle kötü yönetildiği vurgulanmıştır. 5 Nisan tarihli İlhan Selçuk’un “KİT, Akıl, Mantık...” başlıklı yazısında,

“Son günlerde KİT’ler yine düşman ilan edildi. Enflasyonun suçlusu KİT’ler... Devalüasyonların nedeni KİT’ler... Ekonominin baş belası KİT’ler... Ne yapmalı bu KİT’leri? Başbakan, bakanlar, müsteşarlar, sermaye profesörleri; KİT’leri iktisadi bozukluğun kaynağı gibi göstermekte birbirleriyle yarış ediyorlar”

sözleriyle KİT’lerin ekonomik alanda yaşanan sıkıntıların kaynağı olarak gösterilmeye çalışıldığının altı çizilmiştir.

Kamu İktisadi Teşebbüsleri konusunda Hürriyet ve Cumhuriyet gazetelerinde yayınlanan köşe yazıları incelendiğinde her iki gazetede de KİT’lerin istihdam politikaları açısından kötü yönetildiği ve siyasi amaçlar yüzünden açık verdiği konusunda hem fikir olduğu görüldü.

Kazgan (1985), 24 Ocak Kararları kapsamında KİT'lere yönelik devlet bütçesinden yapılan destekleme ödemeleri uygulamasının ortadan kaldırıldığını ifade etmiştir. Bu kapsamda kamu kuruluşlarının ürettiği malları bireylerin temel ihtiyaçlarını karşılaması amacıyla düşük fiyattan satması sonucu oluşan hesap açıkları kapatmaya yönelik yapılan sübvansiyonların ortadan kaldırılmasına karar verilmiştir.

KİT'lere uygulanan sübvansiyonların kaldırılmasıyla ilgili Hürriyet ve Cumhuriyet gazetelerinde yayınlanan köşe yazıları incelendiğinde, Hürriyet gazetesinde 6 Şubat tarihinde İsmail Cem tarafından kaleme alınan "Sonu Belirsiz Bir Dönemeç" başlıklı yazıda,

"Demirel, bir takım teknik zorunlukların yanı sıra, doğrudan doğruya Batılılaşmanın ve sermayenin talepleri, ihtiyaçları doğrultusunda, Türkiye'yi yeni bir döneme sokmuştur... Başlayan yeni dönemde, artık 'Halkı korumak' gerekçeleri geçmişe terkedilmektedir. Sümerbank'ın ucuz giysileri ve ayakkabılarıyla, destekleme fiyatlarıyla ve alımlarıyla, 'Sermaye kazancı' ile 'Halkın yararı' arasında bir tür 'Tampon' yaratan yahut yaratmış gözükken devlet, artık bu görevinden istifa etmiştir"

sözleriyle devletin sosyal olma ilkesinden vazgeçtiği belirtilmiştir. Aynı gazetenin 3 Mart tarihinde yayınlanan ve Çetin Emeç tarafından yazılan "Devletin Eli Kimin Elinde?" başlıklı yazıda,

"AP hükümeti, eşitlik ve adalet bayrakları dalgalandırarak geldi, iktidar sandalyesine oturdu... Zamları, makineli tüfek düzeniyle birbiri ardından sıralarken, hep aynı ilkeyi savundu: Biz, bazı tüketim mallarına yapılan devlet yardımını kesiyoruz... Bu yardımları sürdürmek, o mallardan yararlanamayan kişilere de 'Bu giderlere katılın' demektir. Bunun adı da, düpedüz adaletsizliktir... Ama şimdi, adalet nasıl sağlanıyor? Vergi yükü, yine işçinin, memurun sırtına bindirilerek"

ifadeleriyle devletin bireylerin temel tüketim mallarına uyguladığı sübvansiyonların kaldırılmasının sosyal açıdan adaleti sağlamak inancıyla gerçekleştirildiğini ancak bunun yanı sıra vergi politikalarıyla açığın ücretlilere yüklenildiği belirtilmiştir. Asıl adaletsizliğin bu yaklaşımda olduğunun altı çizilmiştir. 3 Şubat tarihli Bedii Faik'in "Yetmedi mi?" başlıklı köşe yazısında, "devletin, vatandaşa verdiği hizmetlerde bir de sosyal görevi vardır. Onun için bazı ürün ve hizmetlerde sübvansiyon şarttır" sözleriyle devletin sosyal adaleti sağlayabilmesi için sübvansiyon ödemelerini yapmasının gerektiği vurgulanmıştır.

Cumhuriyet gazetesinde yayınlanan köşe yazılarında sübvansiyon konusu ele alındığında, 6 Mayıs tarihinde Uğur Mumcu tarafından kaleme alınan “Özeti Bu...” başlıklı yazıda,

“İktidarın ekonomik tutumu, KİT ürünlerine zam politikasına dayatılmıştır. KİT ürünlerindeki devlet sübvansiyonlarının kaldırılmasını ‘enflasyonu önlüyoruz’ gerekçesine bağlayan Demirel-Özal ikilisi, erken seçim hayalleri ile ‘taban fiyatlarını’ yüksek tutmuş, bu yolla da enflasyonu alabildiğine körüklemiştir. Enflasyon, son aylarda çift sıfırlı sayıları da aşarak ekonomik yaşamı tam bir cendere içine almıştır”

cümleleriyle sübvansiyonların kaldırılmasıyla birlikte gerçekleştirilecek zamların neden olacağı enflasyon artışından bahsedilmiştir.

Her iki gazetede yayınlanan köşe yazılarının sübvansiyon konusunda hem fikir olduğu görüldü. Sübvansiyonların kaldırılmasıyla oluşacak sosyal adaletsizlik, zam ve enflasyon artışı konularının vurgulandığı köşe yazılarında söz konusu uygulamanın yanlışlığı üzerinde durulmuştur.

3.2.2.1.5. Ekonomide Kamu ve Özel Kesim İlişkileri

Akalin (2009), 1980 yılından sonra dünya üzerinde yeni bir ideoloji şekillenmiştir. Bu kapsamda serbest rekabet koşullarının hâkim olacağı piyasa düzeni tasarlanmıştır. Kamu kesiminin rolünün azaldığı yeni düzende devlet sosyal sorumluluk görevini bireylere doğru yönlendirmiştir. Özel kesimin teşvik edilebilmesi için vergi indirimleri ve yardımlar öngörülmüştür. Tüzün (1986), Türkiye’de de 1980 yılından itibaren yeni dünya düzenine uyumu sağlamayı amaçlayan 24 Ocak Kararları uygulanmaya başlamıştır. Böylece kamu kesiminin ağırlığını azaltan, KİT açıklarını zamlarla karşılamayı öngören ve özel sektörün teşvik edildiği politikalar hayata geçirilmiştir.

Kamu ve özel kesime 24 Ocak Kararları ile uygulanan değişikliklerin konu edildiği köşe yazıları incelendiğinde, Hürriyet gazetesinde 14 Mart tarihinde İsmail Cem tarafından kaleme alınan “Yıldızlarda’ mı?” başlıklı yazısında özel sektör uygulamalarının dünya ve Türkiye yansımaları ele alınmıştır. Söz konusu yazıda,

“Batı’nın liberal ekonomileri, bütün zenginliklerine ve özel sektörcülüklerine rağmen, denetimsiz bir piyasa ekonomisinin nelere mal olacağını görmüş ve toplumlarındaki siyasal sınıfsal dengeler nedeniyle, tüketiciyi bir ölçüde koruyan dizi dizi önlemleri, denetimleri getirmişlerdir... Liberalizmi yeniden keşfetmek havasındaki Türkiye’mizin Demirel modelinde ise, sanki bizim

halkımız çok zengin ve enflasyon çok önemsizmiş gibi, her şey ve herkes piyasa mekanizmalarının insafına bırakılıvermiştir”

cümleleriyle özel sektöre ilişkin hayata geçirilen denetimsiz serbestliğin yanlışlığı üzerinde durulmuştur. Diğer ülkelerde denenip sonuçları görülmesine rağmen, Türkiye’de bile bile aynı uygulamaların gerçekleştirilmesinin yarattığı yanlışlığı dile getirilmiştir.

Cumhuriyet gazetesinde kamu ve özel kesime ilişkin yayınlanan köşe yazıları ele alındığında, 28 Ocak tarihli gazetede Yalçın Doğan’ın “Liberalizme Geçişin Büyük Dönemeci” başlıklı köşe yazısında Türkiye’de uygulanmaya başlayan yeni ekonomik kararlarla yaşanan büyük dönüşümde kamu kesiminin payının azaltıldığı anlatılmıştır. Söz konusu köşe yazısında, “Kamu ekonomisini nerede ise yok sayan, ülkenin tüm kaynaklarını yerli ve yabancı sermayeye en geniş biçimde açan, piyasa ekonomisine geçişin Türkiye tarihinde en büyük dönemecini gerçekleştiren Başbakan AP Genel Başkanı Süleyman Demirel’dir” ifadeleri kullanılmıştır. Aynı gazetenin 30 Ocak tarihinde İlhan Selçuk tarafından yazılan “Süleyman Bey Devleti Yıkıyor” başlıklı köşe yazısında, “İflas etmiş bir düzeni, devleti ortadan kaldırarak özel sektör eliyle canlandıracağını sanan Süleyman Bey aldanıyor” cümleleriyle ekonomik sistemin özel sektörle düzeleceğini düşünen Başbakan Süleyman Demirel’in yanlışlığını ifade etmiştir.

28 Mayıs tarihinde Cumhuriyet gazetesinde Uğur Mumcu tarafından kaleme alınan “Güzel Sektör” başlıklı köşe yazısında,

“Devlet işçilere, beş milyar kadar tutan borcunu ödeyemiyormuş. Emekli olan işçiler, kıdem tazminatlarını bir türlü alamıyorlarmış, çünkü devletin, emekli işçilere verecek parası yokmuş... Devlet işçi emeklilerine borçlarını ödeyemezken devlet bankaları özel şirketlere milyonlarca, milyarlarca lira para kaptırmakta; aynı şirketlerin SSK’ya olan borçları paranın yüzde kırk üzerinde faiz getirdiği dönemde uygun koşullarda ertelenmekte, taksitlendirilmektedir... ‘Sosyal bir sınıfın öteki sosyal sınıflar üzerinde tahakkümü’ biraz da böyle kuruluyor ülkemizde. İşçiye kıdem tazminatını bile verme, ama siyasal ilişkileri ağır basan şirketlere kredi sağla, her türlü olanağı tanı, bu yolda, yasaya, şuna buna aldırma. Ne demişler? – Özel sektör, güzel sektör...”

cümleleriyle devletin işçilere yapması gereken ödemeleri bile yapamaz durumda iken bile özel sektöre sağladığı krediler ve ayrıcalıklar dile getirilmiştir. “özel” sektöre “güzel” sektör benzetmesiyle devlet açısından özel sektörün önemi vurgulanmıştır.

Kamu ve özel sektörün 24 Ocak Kararları sonrası her iki gazetede yer alan köşe yazılarına yansıma şekli incelenmiştir. Her iki gazetenin kamu kesiminin payının küçültülmesine karşı özel sektörün payının arttırılmasının yanlılığı üzerinde durmuştur. Liberal ekonomi programı çerçevesinde uygulanan özel sektör teşviklerinin Türkiye’de mevcut ekonomik yapıya uygun olmadığı konusunda her iki gazetenin ortak görüşe sahip olduğu tespit edildi.

Her iki gazete de özel sektöre uygulanacak olan kolaylıkların doğuracağı sınıfsal denge bozukluğunu ele almıştır. Söz konusu serbestlikler sayesinde özel sektöre sağlanan ayrıcalıkların sermaye sınıfı ile ücretli sınıf arasında bulunan tahakkümü artacağı belirtilmiştir.

3.2.2.1.6. Fiyatlar – Pahalılık – Enflasyon

Selçuk vd. (1986), enflasyonun gelir dağılımında adaletsizliklere yol açtığını belirtmiştir. Özellikle fiyat artışlarının bireylerde satın alma gücünün düşmesine neden olduğunu vurgulamıştır. 1980 yılından itibaren alınan ekonomik tedbirler ile birlikte bireylerin satın alma gücünü düşürmek ve böylece tüketimi azaltarak üretim artığını ihracata yönlendirmek için fiyatlar arttırılmıştır.

Hürriyet gazetesinde yayınlanan ve enflasyon, pahalılık ve fiyatlar temalarını işleyen köşe yazıları incelenmiştir. Söz konusu temalar ile ilgili 3 Şubat tarihinde yayınlanan ve Bedii Faik tarafından kaleme alınan “Yetmedi mi?” başlıklı köşe yazısında,

“Diyeceksiniz ki: piyasa kendiliğinden dengelenir fikri bir gecede bütün ama istisnasız bütün etiketlerin üzerindeki fiyatlar arttığına göre bir üst düzeyde dengelenir anlamına geliyor. Peki keseler bu üst düzeye nasıl çıkacak? Keselerle fiyatları bir alt düzeyde tutacak yerde bir üst düzeye çıkarmak ne fayda sağlayacak?”

ifadeleriyle piyasanın dengeye gelebilmesi için gerekli olan fiyat artışlarından bahsedilmiştir. Alım gücü ile fiyatlar arasında farkın arttığı belirtilmiştir. Aynı gazetenin 12 Nisan tarihli Hasan Pulur’un “Bir Elinde Cımbız Bir Elinde Ayna Olanlara” başlıklı yazısında, “Pahalılık ateşten gömlek gibi etrafımızı sarmış. Ocak ayında, İstanbul geçinme endeksi %10,4, Ankara geçinme endeksi %10.2 yükselmiş. Yetkililer rakamların şiddetinden korkuyor olmalı ki, Şubat ayının fiyatları bir türlü resmen yayınlanmıyor...” cümleleriyle şubat ayına ait verilerin açıklanmamasının

nedeninin de enflasyon oranının yüksekliğinden kaynaklandığı belirtilmiştir. 12 Mayıs tarihli Çetin Emeç tarafından yazılan “Utanmak Karaborsada” başlıklı köşe yazısında, “Demirel ve onun akıl hocası Turgut Bey’in marifeti önlemler demetinin sonucu... ‘Bir yılda fiyat artışları %50 olacak’ dediler... Maşallah üç ayda o noktaya geldiler” sözleriyle enflasyonun artış hızının yüksek olduğu belirtilmiştir.

Enflasyon, pahalılık ve fiyatlar temaları ile ilgili olarak Cumhuriyet gazetesinde 26 Ocak tarihinde yayınlanan İlhan Selçuk tarafından kaleme alınan “Öyle Değil mi Süleyman Bey?” başlıklı köşe yazısında,

“Enflasyon iç sömürüyü hızlandıran bir araçtır; devalüasyon bu sömürünün yabancılara sağlanmasıdır. Her ikisi de içinde yaşadığımız çarpık kapitalist düzenin ve komprador sermayeciliğinin bir ürünüdür. Düzen yozlaştıkça ve dünya kapitalizminin bunalımı yoğunlaştıkça ‘enflasyon- devalüasyon- enflasyon- devalüasyon’ sarmalı boğazımıza dolarmakta, eskiden 10 yılda bir yapılan devalüasyon işlemi, artık her yıl tezahlanmaktadır”

cümleleriyle enflasyon ve devalüasyon arasındaki bağlantı açıklanmıştır. Enflasyonun ülke içerisinde gelir bölüşümünde yarattığı adaletsizlik ve dolayısıyla neden olduğu sömürü düzeninden bahsedilmiştir. Aynı gazetede 21 Şubat tarihli M. Nuri Önortaç’ın “Eskiden ve Şimdi Enflasyonun Etkileri” başlıklı yazısında enflasyon olgusunun 1960 ve 1970’li yılların ilk yarısında yaşattığı etkiler ile 1970’li yılların ikinci yarısından itibaren yarattığı etkilerin karşılaştırması yapılmıştır. Belirtilen köşe yazısında 1970’li yılların ikinci yarısına kadar yaşanan enflasyonun döviz darboğazıyla aynı döneme denk gelmemesi sayesinde yatırımların artması ve işsizliğin azalması konusunda olumlu etkiler yaşattığı vurgulanmıştır. Ancak 1970’li yılların ikinci yarısından itibaren enflasyonun döviz darboğazıyla birlikte yaşanması yatırımların maliyetini arttırıcı etki yaratmıştır. Bu durum da yatırımların azalmasına ve dolayısıyla işsizliğin artmasına neden olmuştur. Söz konusu köşe yazısı şu şekildedir:

“1980’lerde artık Türk ekonomisinde, üçlü enflasyon verileri olağan olacağına benzemektedir. Türkiye’deki enflasyonun en kötü özelliği şudur: 1960’larda ve 1970’lerin ilk yarısında belli, toplumun alıştığı ve ılımlı bir enflasyon gelir dağılımını özel girişimciler lehine değiştirdiği ve kar oranlarını arttırdığı için ve döviz darboğazı ile karşılaşılmayan dönemlerde, plansız da olsa yatırımları hızlandırmıştır. Bu durumda işsizlik daha yavaş artmış başka deyişle Philips eğrisi çalışmıştır. Üretim artmıştır. Ancak bugün enflasyondan aynı sonuçları beklemek hatalıdır. Döviz darboğazı enflasyonun itici gücünü kırmış, bu durumda enflasyon yalnızca yatırımların maliyetini çok hızlı arttırdığından, bir yandan yatırımlar azalırken öte yandan işsizlik de enflasyonla birlikte çoğalmıştır”

Cumhuriyet gazetesinin 3 Mart tarihinde yayınlanan ve Dr. H. Sami Güven tarafından kaleme alınan “Enflasyon Eşkiası” başlıklı köşe yazısında,

“Enflasyonun şimdilerdeki boyutlarına varmasında en sorumlu etmen, burjuva iktisatçılarının ve anamal çevrelerinin belirttikleri gibi ‘ücret enflasyonu’ değil, ama ‘kar enflasyonudur’. Bu gerçek, son yıllarda sürekli olarak göz ardı edilmeye çalışılmıştır. Kar enflasyonunu belirleyen ana etmen, eksik rekabet koşulları içinde anamalçuların mal fiyatlarını dilediklerince saptayabilmeleridir”

sözleriyle Türkiye’de bulunan enflasyonun kar enflasyonu olduğunu ifade etmiştir. Kar enflasyonunun nedenlerini, rekabet koşullarının yetersiz düzenlemelerle gerçekleştirilmeye çalışılması ve sermayecilerin fiyatları diledikleri oranda arttırabilmeleri olarak sıralamıştır.

Enflasyon, pahalılık ve fiyatlar temaları açısından köşe yazıları incelenmiştir. Hürriyet gazetesinde yer alan köşe yazıları fiyat artışlarını ve enflasyon oranının artış hızının bireylerin alım gücüne olan olumsuz etkisini konu edinmiştir. Cumhuriyet gazetesinde ise enflasyon-devalüasyon bağlantısı, enflasyonun ülke içinde bir sömürü aracı olması, enflasyon artışının yatırım miktarına ve dolayısıyla işsizliğe olan etkisi ve ücretlilerin gelirlerini olumsuz yönde etkileyen enflasyon türü olan kar enflasyonunun uygulandığı belirtilmiştir. Her iki gazetenin köşe yazılarında bireylerin satın alma gücü, yatırımların miktarı ve işsizlik konuları açısından enflasyon oranlarının ve dolayısıyla fiyatların artmasının yarattığı olumsuz etki konusunda ortak görüşe sahip oldukları görüldü.

3.2.2.1.7. Devalüasyon - Zam

Pamuk (2014), 24 Ocak Kararları ile birlikte Türk Lirasının dolar karşısındaki değeri düşürülmüştür. Uygulanan devalüasyon işlemiyle daha önce 47 TL olan bir doların fiyatı 70 TL’ye yükseltilmiştir. Kepenek&Yentürk (2001), Türk Lirasının devalüe edilmesiyle birlikte Türk Lirasının resmi ve karaborsa fiyatları arasındaki farkın azaltılması, dış borç taleplerinin olumlu karşılanması ve yurt dışında çalışan gurbetçilerin ellerinde bulunan dövizini Türkiye’ye göndermesi amaçlanmıştır.

Devalüasyon işlemiyle ilgili olarak Hürriyet gazetesinde yayınlanan köşe yazıları ele alındığında, 26 Ocak tarihli Oktay Ekşi’nin “Bir Devalüasyon Daha” başlıklı köşe yazısında, “O halde ‘neden devalüasyon? Aslında Türkiye ‘az kazanıp çok harcayan’ bir ülke olmaktan vaz geçmedikçe, karşımıza hep bu problem çıkacak

yani hükümetler ikide bir ‘devalüasyon yapmak’ zorunda kalacaklardır” cümleleriyle devalüasyon işleminin temelinde yer alan problemin az kazanıp çok harcama olduğu belirtilmiştir. 3 Şubat tarihli Bedii Faik’in “Yetmedi mi?” başlıklı köşe yazısında,

“Eğer gerçekten bu devalüasyonu ayakta tutacak krediyi bulduysanız bunun yerini niçin söylemiyor, ağzınızda geveleyip duruyorsunuz? Bağlantıyı yaptıysanız, neden şimdi Amerika’ya heyet gönderiyorsunuz? Heyetin devalüasyondan önce gitmesi gerekmez miydi? Sakın gerçek sizin, biz devalüasyonu yapalım, krediler nasıl olsa o zaman gelir tahmininiz olmasın?”

sözleriyle devalüasyon ile dış borçlar arasındaki bağlantı aktarılmıştır. 14 Nisan tarihli Çetin Emeç’in “Komşuda Pişer Bize de Düşer” başlıklı köşe yazısında, “Şu IMF, Batı Dünyasının bir parçası. Pahalılıktan soluğu kesilmiş bir Türkiye’ye gelip ‘Bir devalüasyon daha yap’ derken, ne kadar da acımasız” sözleriyle devalüasyon uygulamasının IMF tarafından dikte edildiğinin altı çizilmiştir.

Devalüasyon ile ilgili Cumhuriyet gazetesinde yer alan köşe yazıları incelendiğinde, 27 Ocak tarihli İlhan Selçuk’un “Fiyatlar Serbest Fikirler Yasak” başlıklı köşe yazısında,

“1970’de 9 lira olan dolar, bugün 70 lira olmuştur. Ne demektir bu? Apaçık Amerika, Türkiye’nin emeğini kat kat ucuza satın alıyor demektir. IMF’nin zoruyla sürekli enflasyonlar sarmalının anaforunda boğulan Türkiye ekonomisi çökmüştür. Çünkü Türkiye’nin dış pazarları yoktur; Türkiye bir pazardır. Öyleyse Ankara Hükümetleri niçin sık sık devalüasyon yapıyorlar? Devalüasyonların tümü, emperyalist düzenin dışlılarına takılmış bir mazlum ülkede IMF’nin zoruyla gerçekleştirilmiş işlemlerdir. Karar merkezi dışardadır. Türkiye devalüasyonu yaptığı zaman ne olur? Batı kapitalizmi kesenin ağzını açar, biraz borç verir, biraz döviz olanağı sağlar, dışardan biraz işçi dövizini gelir, dış satımlar biraz kolaylaşır. Bu ‘birazlar birleşerek ülkeyi emperyalizme ‘biraz’ daha bağlar; bozuk düzenin ‘biraz’ daha kör-topal yürümesini sağlar”

ifadeleriyle IMF tarafından zorla yaptırılan devalüasyonlar ve bu devalüasyonlarla amaçlanan dış borç hedefleri anlatılmıştır. 30 Ocak tarihli Ali Sirmen’in “Cesaret” başlıklı köşe yazısında,

“Demirel’i devalüasyona iten neden, dış odakların baskısıdır. Demirel kendi politikalarıyla iflas etmiş Türkiye ekonomisine nefes aldirabilmek için, kapitalist dünyanın atacağı can simidine sarılmayı düşünmektedir. Ne var ki, Batı bu can simidini atmak için bir dizi öneri getirmiştir. İşte devalüasyon bu öneri dizisinin bir halkası olarak uygulanmaktadır”

cümleleriyle can simidi olarak belirtilen dış borçlar ve dış borçların verilmesi için öne sürülen öneriler ifade edilmiştir. 18 Mart tarihli İlhan Selçuk tarafından kaleme alınan “Ülkenin Hesabında Hesap Adamları” başlıklı köşe yazısında, “24 Ocakta Türk lirasının değeri yüzde 50 dolayında düşürülmüş. Cumhuriyet tarihinin gördüğü en büyük zam paketi uygulamaya konmuştur. Döviz kasası tıngır-tingirken yapılan

bu devalüsyondan sonra ne olacaktır?” sözleriyle devalüasyon sonrası uygulanan zamlar dile getirilmiştir. 21 Nisan tarihinde Ziya Kayla tarafından yazılan “Devalüasyon, Merkez Bankası” başlıklı yazıda,

“Devalüasyon, karışık ekonomik etkileri olan çok yönlü bir işlemdir. Gelir dağılımındaki eşitsizliği artırarak dar gelirlielerin yaşantısını çekilmez bir duruma getirirken, öte yandan, ellerinde mal stoku bulunduranlara ve ülkeden döviz olarak alacaklı olanlara büyük yararlar sağlar. Bu nedenle, toplumun çoğunluğu, devalüasyonun etkisi altında ezilirken, bir bölüm insanın bunu sevinçle karşılaması doğal sayılmalıdır. 25 Ocak 1980 devalüasyonunun, hem çıkarıcı çevrelerce, hem de Türkiye’den döviz alacaklısı olan sanayileşmiş batı ülkelerince övücü sözlerle karşılanması bu nedenden ileri gelmiştir”

cümleleriyle devalüasyon işleminin gelir dağılımında neden olduğu eşitsizliklerin altı çizilmiştir.

24 Ocak Kararları çerçevesinde uygulanan serbest fiyat politikasıyla birlikte devalüasyon işlemleri sonrasında sürekli olarak zamlar uygulanmıştır. Başkaya (2004), fiyatların serbest bırakılmasıyla birlikte Kamu İktisadi Teşebbüslerinin ürettiği ürünlere %400 oranında zam yapılmıştır. Destekleme politikalarının uygulamadan kaldırılmasıyla birlikte her devalüasyon sonrası fiyatların zamlanması sağlanmıştır. Zamlar konusu ile ilgili olarak Hürriyet gazetesinde 16 Mayıs tarihinde Çetin Emeç tarafından yazılan “Yeni Bir Taş Devri” başlıklı köşe yazısında,

“Şimdi sanıyorlar ki, bu zam reçeteleriyle, enflasyon oranı düşecektir... Hayat pahalılığının hızı kesilecektir... Ve giderek, halkın refah payında artış olacaktır... Oysa, azalacak olan nedir biliyor musunuz? Hayat pahalılığı değil, üretim... Artacak olan da işsizlik... Aksini savunan gelsin, kavuklarımıza anlatsın... Temel maddelere yapılan zam, öteden beri, pahalılığı körükler... Türkiye’de de, böyle gelmiştir, böyle gider...”

ifadeleriyle uygulanan zamlar nedeniyle üretimin azalacağı ve işsizliğin artacağı vurgulanmıştır.

Cumhuriyet gazetesinde yayınlanan 30 Ocak tarihli İlhan Selçuk tarafından kaleme alınan “Süleyman Bey Devleti Yıkıyor” başlıklı yazıda uygulanan zamlarla ilgili olarak,

“Yürürlüğe konan zamlar öylesine korkunçtur ki toplumda zaten bozuk olan tüm gelir-gider dengelerini alt-üst etmiştir. Sosyal adaleti dengeleyecek bir vergi yasasını bu parlamentodan çıkarmak olanaksız gibidir. Devalüasyonla birlikte yürürlüğe konan zamlar ve sıçrama tahtasında hazır bekleyen piyasa fiyatlarının yaratacağı zincirleme patlamalar toplumu derinden sarsacaktır”

sözleriyle uygulanan zamlar sonucunda ülke içerisinde gelir adaletsizliğine neden olacağı belirtilmiştir. Aynı gazetede 9 Nisan tarihinde Yalçın Doğan tarafından yazılan “Önlemlerin Tutmadığının Resmidir” başlıklı yazıda,

“Demirel’in ekonomik kararlarının tutmadığının önemli ve son bir göstergesi de, iki ay içinde temel ürünlerde yeniden zamlara yönelmesidir. Toplam 350 milyar liralık zam iki ay içinde yetersiz hale gelmiştir. Etkisini yitirmiştir. Şimdi yeni zamlar gündemdedir. Demirel bunun da kolayını bulmuş, tüm kamu kuruluşlarına verdiği talimatla ‘ürünlerinizin fiyatlarını piyasa fiyatlarına göre hemen anında ayarlayın’ demiştir”

cümleleriyle hükümetin ekonomik kararlarla birlikte uyguladığı zam oranlarının yüksek olduğu ifade edilmiştir. Serbestleşme ile fiyatlar konusunda üreticiye sağlanan kolaylık vurgulanmıştır.

Uygulanan zamlar ile ilgili olarak söz konusu gazetelerde yayınlanan köşe yazıları incelendiğinde her iki gazetenin de uygulanan zamların hayat pahalılığını arttırdığı ve böylece alım gücünü düşürdüğü konusunda ortak görüşe sahip olduğu görüldü. Süleyman Demirel Hükümeti tarafından uygulanmaya başlanan yeni ekonomik kararlar çerçevesinde fiyatların artışı konusunda üreticiye sağlanan kolaylıklar dile getirilmiştir.

3.2.2.1.8. Faiz Oranları

Türkiye’de 24 Ocak Kararları çerçevesinde gerçekleştirilen uygulamalardan biri de faiz politikalarında yaşanan değişimlerdir. Kazgan (1985)’e göre, planlanan ekonomik kararlar içerisinde yer alan faiz oranlarının serbest bırakılma uygulamasının hayata geçirilmesiyle banka mevduat hesaplarının arttırılması amaçlanmıştır. Uygulama ile birlikte mevduat hesaplarına ve kredi tutarlarına uygulanacak faiz oranları konusunda bankalara serbestlik sağlanmıştır. Kafaoğlu (1981) ise, faiz oranlarının serbest bırakılması sonucunda bankerlik sisteminin ortaya çıktığını belirtmiştir. Resmi bankerlerin yanı sıra resmi olmayan bankerlerin varlığı banka mevduatlarında amaçlanan artışı sağlayamamıştır. Bunun yanı sıra bankerlerin kazançlarının vergilendirilememesi de bu alanda bulunan kayıt dışı kazançları arttırmış ve dolayısıyla söz konusu uygulama ekonomiyi olumsuz etkilemiştir.

Faiz oranlarının serbest bırakılmasıyla ilgili Hürriyet gazetesinde 9 Temmuz tarihinde yayınlanan Hasan Pulur tarafından kaleme alınan “Vergiye Peşin Al

Taksitle Öde” başlıklı köşe yazısında maliye sisteminde yaşanan aksaklıkları aktardığı ve yabancı gemilerle yapılan ithalat ve ihracat konu edilmiştir. “Banka faizlerinin, banker faizlerinin yüzde elliye yaklaştığı, hatta aştığı bugünlerde...” sözleriyle vergilendirmesi sistemini temel aldığı köşe yazısında faiz oranlarının artış miktarına değinmiştir.

Cumhuriyet gazetesinde serbest bırakılan faiz oranlarını konu alan köşe yazıları ele alınmıştır. 1 Temmuz tarihinde yayınlanan Yalçın Doğan’ın “Çöküşün Ölçüsü Serbest Faizler” başlıklı köşe yazısında,

“Para arzı iyice sıkılmış ve bu ortamda fiyatlardan belli bir düşme gözlenmeye başlamıştır. Ekonomi artık durgunluğa girmek üzeredir. İşsizlik hızla artmaktadır. İşte tam bu sırada faizler serbest bırakılmaktadır. Özetlenen göstergeleri daha da yoğunlaştıracak, bunalımı daha da derinleştirecek bir karardır bu. Bugün yürürlüğe girecek serbest faiz oranları beklendiği gibi yüksek olmayabilir. Ama bu faiz oranlarının bugün açıklanan ya da bugünkü pazarlıklar düzeyinde kalacağı anlamını da taşımaz”

cümleleriyle faiz oranlarının serbest bırakılmasıyla birlikte ekonomik bunalımın şiddetinin artacağı ifade edilmiştir. Aynı gazetenin 7 Temmuz tarihli Prof. Dr. Cengiz Pınar tarafından yazılan “Faiz Politikası Açmazı” başlıklı köşe yazısında faiz oranlarının serbest bırakılması sonucunda bankalar ile bankerler arasında bir takım anlaşmazlıklar çıkacağını ve bu durumun ekonomik anlamda kargaşalara neden olacağı belirtilmiştir. Söz konusu köşe yazısında,

“Faiz oranlarının serbest bırakılması gerçekten uygulanmak istenen sistemin ikinci halkasını oluşturmaktadır... Faiz oranlarının serbest bırakılması ve mevduat sertifikaları sistemi, bütün sorunlarına karşın, ekonominin gelişmiş kurumları olarak kabul edilen bankalar ile son yıllarda sermaye piyasası boşluklarından yararlanarak gelişme gösteren banker kuruluşlar arasındaki sürtüşmeyi körükleyecek ve belki de yeni bir kaosa neden olabilecektir”

ifadelerini kullanmıştır.

Faiz oranları temasına ilişkin olarak köşe yazıları ele alındığında, Hürriyet gazetesinde faiz oranlarının serbest bırakılmasıyla ilgili herhangi bir köşe yazısına rastlanmamıştır. Ancak vergilendirme esaslarını temel alan bir köşe yazısında faiz oranlarının artış hızına değinilmiştir. Cumhuriyet gazetesinde faiz oranlarının serbest bırakılmasını konu alan köşe yazılarında söz konusu uygulamanın bankerler ile bankalar arasında sürtüşmelere neden olacağı ve ekonomik bunalımın şiddetini arttıracığı vurgulanmıştır.

3.2.2.2. Dış/ Yabancı İlişkiler

3.2.2.2.1. IMF

Eğilmez (2018), IMF, neoliberalizmin kılavuzluğunu yaparak uygulamalara şekil vermiştir. Özellikle ülke paralarının dış ülke paraları karşısında hareketliliğini ve sermayenin uluslararası düzeyde serbest bir şekilde dolaşabilmesini amaçlamıştır. Kurtoğlu (2017), IMF'nin görevinin ülkelere bir takım yapısal düzenlemeler karşılığında krediler vererek borçlanmalarını sağlamak olduğunu ifade etmiştir. Selçuk vd. (1986), Türkiye'de neoliberal ekonomi politikaları IMF telkinleri doğrultusunda hazırlanan program çerçevesinde uygulanmaya başlamıştır. Türkiye'nin ödeme zamanı gelmiş olan dış borçlarının ertelenmesi ve yeni borçlanmaların sağlanması için IMF'ye başvurulmuştur.

IMF ile ilgili olarak Hürriyet gazetesinde yayınlanan köşe yazıları ele alındığında, 9 Haziran tarihinde yayınlanan Çetin Emeç'in "Ordu Üzerine" başlıklı köşe yazısında, "Baş döndürücü bir enflasyon... Ardından, IMF doğrultusunda gerçekleştirilen insafsız bir devalüasyon... Veee, halk psikolojisini hiçe sayan, dizi dizi önlem..." ifadeleri ile IMF telkinleri doğrultusunda gerçekleştirilen devalüasyon sonrası bireylerde görülen psikolojik çöküntü dile getirilmiştir.

Cumhuriyet gazetesinde IMF ile ilgili olarak, 27 Ocak tarihinde yayınlanan İlhan Selçuk'un "Fiyatlar Serbest Fikirler Yasak" başlıklı köşe yazısında,

"Kısa adı IMF olan Uluslararası Para Fonu, 10 zengin Batı kapitalistinin elinde bulunan bankasal bir kuruluştur. Bu örgütte büyük patron ABD'dir. IMF, Batı kapitalizmine bağlı yoksul ülkelere sürekli devalüasyonu öngörür... IMF, zenginler kulübündeki iç çelişkileri gidermek ve dünya kapitalizminin uyumunu sağlamak işlevini sürdürür; birbirine dolanmış tekelleri güçlerin planlama örgütü gibi çalışır. Bu örgütün mazlum ülkelere dönük yüzünde süper kapitalizmin emperyalizmi görülür. Emperyalist sistem içinde yoksullara uygulanan IMF reçetesi aşağı yukarı hiç değişmez; sürekli devalüasyonlarla zamları 'acı ilaç' olarak mazlum halklara sık sık içerir"

cümleleriyle IMF tarafından dayatılan devalüasyon ve zamların uluslararası düzeyde kapitalist sistemin uyumluluğu açısından gerekli olduğunun altı çizilmiştir. Kapitalist sistemin yoksul ülkelere dayattığı uygulamaların IMF tarafından gerçekleştirildiği ifade edilmiştir. Aynı gazetede 6 Nisan tarihinde yayınlanan Uğur Mumcu'nun "IMF Geliyor" başlıklı köşe yazısında,

"IMF, bu hafta yine geliyor. IMF, bu kez dokuz kişiyle geliyor. Ama IMF, acı kahvemizi içmeye de gelmiyor. Turgut Özal'ın karakaşına, kara gözüne âşık olduğu için de gelmiyor. Ya neye geliyor? 'Bu pahalılık, bu zam yetmedi, yeni zamlar yapın' diye geliyor. 'Paranızın değerini daha

da düşürün' diye geliyor. Hem, bir yıllık 'stand-by' anlaşmalarıyla değil, 'orta vadeli' üç yıllık planlarla geliyor. İğneden ipliğe, her şeyimizi ipotek etmek için geliyor”

cümleleriyle IMF ile devalüasyon ve zam uygulamalarının bir bütün olduğu belirtilmiştir. Türkiye ekonomisinin hasta adama benzetildiği 23 Mayıs tarihli Ziya Kayla'nın “IMF Sorunu” başlıklı köşe yazısında,

“IMF'nin ödeme dengeleri bozulan kalkınmakta olan ülkelere önerdiği önlemler, bunların durumunu düzelterek bir etkinlik gösterememektedir... Önerdiği önlemler, kısa bir sürede kalkınmakta olan ülkelerin ekonomisini bitkin duruma sokmakta, sosyal yapısını kökünden sarsmaktadır. Türkiye'de de durum böyle olmuş, büyük bir özenle belli ölçülerde alınması gereken önlemlerin sorumsuzca yüksek bir düzeyde uygulanması sonunda, Türkiye'nin ekonomisi düzeltilmesi güç bir biçimde bozulmuştur. İşin en kötü yanı ekonomi üzerindeki etkinliğini yitirmiş olan bu önlemlerin yeni baştan uygulanması halinde de durumun düzelmesi olasılığının ortadan kalkmış bulunmasıdır. Ekonomimiz bugün, ne yaptığını bilmeyen hekimler elinde yatağa düşmüş bir hastaya benzemektedir. İyileşmesi için, önce bu yanlış uygulamaya son verilerek ekonominin ayakta duracak bir hale getirilmesi ve yetenekli uzmanlarca sürekli bakıma alınması gerekir”

ifadeleriyle IMF'nin telkin ettiği önlemlerle özellikle kısa vadede kalkınmak amacıyla olan ekonomiler üzerinde yarattığı sosyal bozukluklar üzerinde durulmuştur.

Söz konusu gazetelerde IMF ile ilgili olarak yayınlanan köşe yazıları incelendiğinde her iki gazetenin de IMF'nin Türkiye ekonomisine dayattığı yaptırımlar açısından olumsuz değerlendirilmiştir.

3.2.2.2.2. Dış Borçlar/ Krediler – Borçlanma

Kaya (2013)'e göre, Türkiye'de 24 Ocak Kararları kapsamında bir takım ekonomik kararlar hayata geçirilmiştir. Söz konusu ekonomik program içerisinde kısa ve uzun vadeli amaçlar bulunmaktadır. Kısa vadeli amaçlar içerisinde Türkiye'nin ödeme zamanı gelen dış borçların ertelenmesi ve yeni dış kredilerin/borçların bulunması yer almıştır.

Türkiye'nin dış borçlarla olan ilişkilerinin işlendiği Hürriyet ve Cumhuriyet gazetesi köşe yazıları ele alınmıştır. Hürriyet gazetesinin 25 Şubat tarihinde yayınlanan ve Çetin Emeç tarafından kaleme alınan “Falaka” isimli köşe yazısında, “Şu ‘para geliyor’ avuntuları var ya: Billahi halkın bir kulağından girip öteki kulağından çıkıyor... Herkeste de, aynı inanç: Gelecek para, yalnız bir kesimin yüzünü güldürecektir... O da, belirli kişilerin...” ifadeleriyle krediler sayesinde elde

edilen gelirin etkin bir şekilde kullanılmadığı, sadece belli sınıfların işine yarayacağı belirtilmiştir. Aynı gazetenin 9 Nisan tarihli sayısında İsmail Cem tarafından kaleme alınan “Beklemek” başlıklı yazısında dış borçlar konusuyla ilgili olarak,

“Günümüzün hükümeti, kendisinden öncekiler gibi, gözlerini Batı’ya dikmiş, beklemektedir. Türkiye’yi ‘kurtarmaya’ azmetmiş olan Batı, bugünden yarına yardıma koşacak ve Türkiye düzliğe çıkıverecektir. Bu nedenle beklenmekte, önce OECD toplantısı, sonra IMF, Dünya Bankası, şimdilerde gene OECD’nin ertelenmiş oturumu beklenmektedir. Gerçekten Batı neyi istemekte, neyi vermekte, neyi vermemektedir?... Batı’nın Türkiye’ye verebileceği, sınırları Türkiye’nin davranışlarına göre biraz yukarı yahut aşağı oynayabilecek olan belirli bir borçtur. Kayda değer bir borcun koşulu ise Türkiye’nin Batı sistemiyle bütünleşmesi sürecinde, bu amaçla uyumlu adımlar atmasıdır. Nitekim Demirel Hükümetinin ekonomiyi liberalleştirme kararı söz konusu süreçte uyumlu olduğundan, dış borcun kapısı aralanmıştır”

cümleleriyle Türkiye’ye sağlanacak olan kredilerin karşılığında Batı ile bütünleşmeyi sağlayacak olan ekonomik kararların alınmasının koşul olarak kullanıldığının altı çizilmiştir. 29 Haziran tarihli Hürriyet gazetesinde Türkiye’nin almış olduğu dış borçların miktarının belirtildiği köşe yazısı Metin Toker tarafından “Biraz da Biz, Kendimize Yardım Etsek” başlığıyla yayınlanmıştır. “Bugün, dünyadaki bütün ülkeler içinde, ama istisnasız, beş kıtadaki tüm ülkeler içinde en büyük dış yardımı alan Türkiye’dir...” sözleriyle Türkiye’nin aldığı dış borç miktarının çok fazla olduğu vurgulanmıştır.

Cumhuriyet gazetesinde 4 Şubat tarihinde yayınlanan Doç. Dr. Tamer İşgüden tarafından kaleme alınan “Yabancı Sermaye” başlıklı köşe yazısında borçlar sayesinde dış ülkelere olan bağımlılık ilişkilerinin sürdürüldüğü ve kapitalist sistemin üyesi olmanın devamlılığı için söz konusu borçların alınması gerekliliğinin anlatıldığı yazıda,

“Bağımlılık ilişkilerinin pekiştirilmesinde, dış yardımın özel bir ağırlığı vardır. Dış yardım bu ülkelerin çarpık ekonomik ve toplumsal yapılarının ayakta tutulması için gereklidir. Çünkü sık sık ödeme darboğazlarına düşen geri ülkeler, yardım almazsa Batı kapitalizminin müşterisi olmaktan çıkabilir ve belki de derinleşen bunalımlar sonucu kapitalist kamptan ayrılırlar”

ifadelerini kullanmıştır. Aynı gazetenin 21 Temmuz tarihinde Prof. Dr. Nazif Kuyucuklu tarafında yazılan “Dış Borçlarımız ve Kalkınma” başlıklı köşe yazısında Türkiye’nin içinde bulunduğu ekonomik aksaklıkların giderilebilmesi için alınacak olan dış borçların etkin bir şekilde kullanılabilmesi ancak ekonomik hesapların kontrol ve revize sonrasında yapılabileceği üzerinde durmuştur. Söz konusu yazı şu şekildedir:

“Dış borçlanma, sanayileşmeyi gerçekleştirmek açısından elbette olası, hatta gereklidir. Ancak, dışalımın dışsatım miktarının üç katına ulaştığı, dışsatım gelirlerinin tümünün dış borç taksitlerinin ödenmesine ayrıldığı, dışalım gerçekleştirilebilmek, hatta dış borç taksitlerini ödeyebilmek için yeni dış borçlar aranan bir ekonomide, iyi gitmeyen bazı bozukluklarını olduğunu düşünmek bu nedenle de ‘Ulusal ekonomide hesapların yeniden gözden geçirilmesi’ gerekiyor.”

24 Temmuz tarihinde Cumhuriyet gazetesinde Prof. Dr. Suna Kili'nin “57 Yıl Sonra Lozan” başlıklı köşe yazısında,

“Artık Türk hükümetleri özgür istençleriyle (iradeleriyle) politika saptayamaz duruma düşmüştür. ‘Dış yardım, borç alınacak, eski borçlar ertelenecek, yabancı sermayeye yatırıma yönelmesi için ayrıcalıklar tanınacak ve bu yöntemle ülke kalkınacak’ kısır döngüsü Türkiye’yi yeniden Lozan öncesi imparatorluk döneminin ortamına itmiştir. Türkiye’nin dış borçları çıg gibi büyümekte, halk günden güne yoksullaşmakta, ekonominin dışa bağımlılığı giderek daha da yoğunlaşmaktadır. Ekonomideki bu bağımlılık, yabancı örgütlerin yönlendirilmesi, devletin güçsüzleşmesi sonundu ulusal birliğin zayıflamasına, yetke (otorite) bunalımına, ulusça güvensizliğe, amaçsızlığa yolaçmıştır”

ifadeleriyle dış borçların alınması yoluyla dışa bağımlılığın arttığı, Türkiye’nin artık kendi kararlarıyla hareket edemeyecek hale geldiği ve alınan borçların üretim alanında etkin kullanılamaması sonucu yoksulluğun arttığının altını çizmiştir.

Dış borçların kapitalist sistemin üyesi olma sıfatını devam ettirme ve Batı ile bütünleşmenin koşulu olduğu konusunda her iki gazetenin ortak görüşe sahip olduğu görüldü. Bunun yanı sıra dış borçlar ile sağlanan kaynakların üretim alanında kullanılmadığı ve dolayısıyla belli (sermaye) kesiminin işine yarayacağı ifade edildiği köşe yazıları bakımından da Hürriyet ve Cumhuriyet gazetesinin ortak görüşe sahip olduğu tespit edildi.

3.2.2.2.3. Yabancı Sermaye

Kepekç & Yentürk (2001), Türkiye’nin 24 Ocak Kararları ile birlikte dışa açılma süreci başlamıştır. Uluslararası piyasalarda Türkiye’nin etkinliğini arttırmak için ihracatı ve yabancı sermayeyi teşvik edici bir takım uygulamalar gerçekleştirilmiştir. Bu kapsamda “Yabancı Sermaye Çerçeve Kararnamesi” çıkartılarak yabancı sermayenin ülke girişinde uygulanacak bürokratik işlemler azaltılmıştır.

Yabancı sermaye ile ilgili olarak Hürriyet gazetesinde 20 Ocak tarihinde Bedii Faik’in “Körolası İltimas!” başlıklı köşe yazısında,

“Türkiye’nin yabancı sermayeye ihtiyacı var. Hatta kalkınabilmesi için en büyük ağırlık noktasında, yabancı sermayenin olduğu apaçık!... Ne lazım? Yabancı sermayeyi kaçırmış, ürkütmüş, hatta tiksindirmiş engellerin kalkması ve yeni kapıların ustaca aralanıp açılması”

cümleleriyle Bedii Faik yabancı sermayenin Türkiye’nin ekonomisinin kalkınabilmesi için yabancı sermayenin gerekliliği üzerinde durmuştur.

Cumhuriyet gazetesinde yabancı sermaye ile ilgili olarak 30 Ocak tarihinde İlhan Selçuk tarafından kaleme alınan “Süleyman Bey Devleti Yıkıyor” başlıklı yazıda,

“Bu programın mantığında her gerekçe, bir nedenden değil, bir sonuçtan kaynaklanıyor. Sigara karaborsası mı var? Öyleyse biz sigara yapamıyoruz demektir; gelsin yabancı yapsın. Petrol darlığı mı var? Öyleyse biz Anadolu’dan petrol çıkaramıyoruz demektir, gelsin yabancı çıkarsın. Ekonomide üretimi yükseltmiyoruz değil mi? Öyleyse yabancı sermaye bu işi yapar. Biz döviz bulamıyorsak, yabancı elbette bulacaktır. Önce ülkeyi ‘70 sente’ muhtaç et: ‘felç’ durumuna düşürdükten sonra yabancı kumpanyalara ve bu kumpanyaların paravanası yerli sermayeye teslim et...”

cümleleriyle 24 Ocak tarihinde uygulanmaya başlayan ekonomik kararların planlanmasında sonuçtan hareket edildiği ve yabancı sermaye konusuyla ilgili alınan kararların ülkeyi yabancı sermayeye teslim ettiğini anlatmaya çalışmıştır. Aynı gazetenin 30 Ocak tarihinde yayınlanan Ali Sirmen’in “Cesaret” başlıklı köşe yazısında,

“Gerçekte, Demirel’in son kararları içinde en önemlisi devalüasyon değil, AP’nin Genel Başkanı, hükümetin başı ve bu gidişle ‘rejimin sonu’ Süleyman Bey, Türkiye’nin kaynaklarını tümüyle yabancı sermayeye açarken, devleti de, yabancı odaklar ile onların yurt içindeki uzantısı bir kısım sermayeye bırakıyor. Ve Demirel’in bu girişimi ile Türkiye kurulduğundan bu yana ikinci dönemeci dönüyor. Bu dönemeç, İkinci Dünya Savaşı sonrasında başlayan Batı uydusu politikanın ekonomik alanda tamamlanmasıdır”

ifadeleriyle Türkiye’ye yabancı sermayenin ülkeye girişini sağlayacak tedbirlerle Batıda uygulanan ekonomi politikalarına uyum sağlamanın amaçlandığı belirtilmiştir.

Cumhuriyet gazetesinde 4 Şubat tarihinde yayınlanan Doç. Dr. Tamer İşgüden’in “Yabancı Sermaye” başlıklı köşe yazısında,

“Demirel hükümeti ile birlikte tüm ekonomide liberalleşme eğilimleri ağırlık kazanırken, yabancı sermaye konusu da yeniden gündeme gelmiştir. Demirel hükümeti Türkiye’nin sorunlarının aşılmasında yabancı sermayeye güvenmektedir. Ve bu amaca yönelik adımlar uyumlu bir biçimde atılmaktadır”

sözleriyle Başbakan Süleyman Demirel'in Türkiye'nin ekonomik sorunlarının çözülmesi için yabancı sermayenin gerekliliğini savunduğu vurgulanmıştır. Aynı gazetenin 10 Haziran tarihinde yayınlanan ve Ali Sirmen tarafından kaleme alınan "Gösterge" başlıklı köşe yazısında,

"Demirel, Türkiye'nin içine düştüğü yapısal çıkmazdan kurtulmuşta iki etkene güvenmektedir. Bunlardan biri IMF'nin yeşil ışığı sayesinde gelecek dış krediler, ikincisi ise Türkiye'ye yoğun bir şekilde akacağını sandığı yabancı sermayedir. Demirel ve Türk sermayesi bu iki sonucu sağlamak için Türk halkına her türlü sıkıntıyı reva görmekte, fiyatlar alıp başını giderken işçi ücretlerini donduracak önlemlere yönelmekte beis görmemektedir"

cümleleriyle yabancı sermayenin ülkeye girişini ve dış kredileri sağlayabilmek için ülke içindeki bireylerin yaşayacağı fiyat artışı, ücret dondurulması gibi sıkıntılara maruz bırakıldığının altı çizilmiştir.

Yabancı sermaye temasını işleyen Hürriyet ve Cumhuriyet gazetesinde yayınlanan köşe yazıları incelenmiştir. Hürriyet gazetesi Türkiye'nin kalkınabilmesi için yabancı sermayeye ihtiyacı olduğunu savunmuştur. Ancak Cumhuriyet gazetesinde Süleyman Demirel'in Türkiye'nin sorunlarıyla mücadele etmek için bir araç olarak gördüğü, Batı kapitalizmine uyumluluğu sağlayacak bir süreç ve ülke içerisinde ücretlerin dondurulması ve fiyat artışlarına rağmen uygulanması konusunda köşe yazıları tarafından rahatsızlık dile getirilmiştir. Hürriyet gazetesinin yabancı sermayenin gerekli olduğunu savunması ve Cumhuriyet gazetesinin ise yabancı sermaye konusunda rahatsızlık dile getirmesinden dolayı iki gazetenin söz konusu tema ile ilgili görüşlerinin ayrıştığı görüldü.

3.2.2.2.4. Dışa Bağımlılık

Tüzün (1986), Üretimin dış pazardan satın alınan ara ve yatırım mallarıyla sağlandığı dışa bağımlı sanayileşme politikasından 24 Ocak 1980 tarihinde dışa dönük sanayileşme programına geçilmiştir. Dışa dönük sanayileşmenin gereği olarak ihracatı arttırmak ön planda tutulmuştur.

Dışa bağımlılık konusuyla ilgili söz konusu gazetelerde yayınlanan köşe yazıları incelendiğinde, Hürriyet gazetesinde 24 Mart tarihinde Metin Toker tarafından kaleme alınan "Çaresi Yok Değil" başlıklı köşe yazısında, "Türkiye'de sanayileşmenin finansmanının esasının iç kaynaklardan karşılanması gerektiği

gerçeği kavranmadıkça, anlanmadıkça her iktidarın gideceği yer ancak orası (IMF) olacaktır” cümleleriyle sanayileşmenin dışardan sağlanan kaynaklara bağlı olmasının yanlışlığı üzerinde durulmuştur.

Cumhuriyet gazetesinde 16 Şubat tarihinde Uğur Mumcu tarafından yazılan “Devrimci Eylem mi?” başlıklı köşe yazısında, “1950’lerden bu yana izlenen dışa bağımlı kapitalist düzen iflas noktasına gelmiştir. Bu iflas, kapitalizmin Türkiye’deki bunalımıdır. Bu bunalım, bırakalım öteki etkenleri, yalnızca petrol fiyatlarının artışı oranında daha da derinleşecektir” ifadelerini kullanmıştır. Uğur Mumcu söz konusu yazısında, Türkiye’nin benimsemiş olduğu dışa bağımlı sanayileşme modeli yüzünden ekonomik bunalımın şiddetinin arttığının altını çizmiştir. Aynı gazetenin 25 Şubat tarihinde Yalçın Doğan’ın “Denklemler Değişiyor” başlıklı yazısında, “Ekonomide hiçbir yapı değişikliğine gitmeden, sürekli dışalılara bağlı bir sanayi ve hatta tarım yapısı içinde paranın gelmesi neye yarar?.. Sadece bağımlı sanayinin belli ölçüler içinde kapasitesini artırmaya, o kadar. Ayrıca, bu artan üretimin dışarıya satılması zorunludur” cümleleriyle dışa bağımlı bir sanayileşmenin dış borçlarla ancak sınırlı düzeyde kapasitesinin arttırılacağını, ekonomik sorunları çözemeyeceğini vurgulamıştır.

Dışa bağımlı sanayileşmenin ekonomik bunalımlara karşı hassas olması durumunu ve bunun sonucu olarak yaşanan olumsuzlukların dile getirildiği köşe yazısı Cumhuriyet gazetesinde 12 Mart tarihinde Hıfzı Topuz tarafından “Üçüncü Dünya Düzeni” başlıklı yazıda işlenmiştir. Söz konusu köşe yazısında,

“Hammadde bakımından genellikle dışa bağlı olan endüstriler ekonomik bunalımlara hiç karşı koyacak güçte değillerdir. Bu endüstriler teknoloji, üretim araçları ve yedek parça bakımından da Batıya bağılıdır. Uluslararası bunalımlardan, fiyat dalgalanmalarından, döviz ve petrol bunalımlarından en çabuk bunlar etkilenirler... Bunalımlar fiyat artışlarına, işsizliğe, pahalılığa yol açar”

cümlelerini kullanmıştır.

Cumhuriyet gazetesinde yayınlanan köşe yazılarında belirtilen dışa bağımlılık konusunun sanayileşme politikalarıyla ilişkili olduğu görüldü. Özellikle üretimin temelini oluşturan hammadde ihtiyacının dışardan karşılanması yüzünden Türkiye’nin küresel ölçekte yaşanan ekonomik bunalımlardan daha çabuk etkilendiği

belirtilmiştir. Hürriyet gazetesinde yer alan köşe yazılarında sanayileşme ile dışa bağımlılık bağlantısının yapıldığı sadece bir köşe yazısı bulunmuştur. Sanayileşmenin ülke kaynakları ile sağlanmasının doğru olduğu ve ancak bu şekilde dış ülkelere olan bağımlılığın azalacağı fikri üzerinde her iki gazetenin ortak görüşe sahip olduğu görüldü.

3.2.2.3.Sınıf

3.2.2.3.1. Sendika – İşçi Hakları – Grev

Schink & Tonak (2013), Türkiye’de 24 Ocak tarihinde açıklanan uygulamaların hayata geçirilmesiyle işçi ücretlerinin düşürülmesi planlanmıştır. İşçi ücretlerinin düşürülmesi karşısında Devrimci İşçi Sendikaları Konfederasyonu (DİSK) etkili direnişler gerçekleştirmiştir.

Sendika, İşçi hakları ve Grev konularının işlendiği Hürriyet gazetesi köşe yazıları ele alındığında, 13 Mayıs tarihinde Oktay Ekşi tarafından kaleme alınan “Tam Zamanı” başlıklı yazıda THY’nin grev kararı ile ilgili olarak,

“Oturmuşlar, konuşmuşlar ve karar almışlar. Bu politik ve ekonomik saldırılar ve baskılar karşısında Türkiye çapında Genel Grev yapılacak’mış. Ama hiçbir demokratik ülkede ‘Genel Grev’ hakkı, o ülkedeki siyasi rejimi yıkmak için kullanılmaz. Buna kalkışan olursa, o ülkeyi yöneten devlet onu yapanların ensesinde boza pişirir. Ve DİSK’in bu çağrısı, ensesinde boza pişirilmesi için yeter bir sebeptir”

cümleleriyle DİSK tarafından alınan grev kararının işçi ücretleri ile ilgili olmadığı hükümete yönelik olduğu belirtilmiştir.

Sendika, işçi hakları ve grev konusunu ele alan Cumhuriyet gazetesinde yayınlanan köşe yazıları ele alındığında, 11 Nisan tarihinde Gül Neşe Erel tarafından yazılan “Eşel Mobil’in Ardındaki” başlıklı yazıda uygulamaya geçirilen yeni ekonomik kuralların işçi haklarını kısıtlayıcı ve sendikaları kaldırmaya yönelik olduğu belirtilmiştir. Söz konusu yazıda,

“Serbest piyasa kurallarının uygulamaya konulması, yabancı sermaye konusunda büyük kolaylık sağlanması, KİT’lerde sübvansiyonların ayrıcalıksız kaldırılması ve KİT’lerin bölünerek özel sektöre devri hazırlıkları ve kurulmak istenen yeni ekonomik dengeler, işçi haklarını ve işçi sendikalarının ortadan kaldırmaya yöneliktir”

ifadeleri kullanılmıştır. Aynı gazetede 10 Temmuz tarihinde yayınlanan ve Prof. Dr. Cahit Talas tarafından yazılan “Bunalım ve İşçi Sınıfı” başlıklı köşe yazısında işçi

sınıfı ve sendikaların faaliyetlerini işçiler aleyhine çevirecek bir takım yasaların hayata geçirilmesinden bahsedilmiştir. Söz konusu köşe yazısında,

“Tutucu iktidarlar, karşılaştıkları ve çoğu kez dengesiz kararları sonucu kendilerinin neden oldukları ekonomik ve sosyal dengesizliği ağırlaştırıcı önlemleri ve suskunluğu sağlamak için de işçi sınıfını, sendikaları baskı altına almayı sağlayan yasalar çıkarmayı genellikle yeğliyorlar”

sözlerini kullanmıştır.

İki gazetenin sendika, işçi hakları ve grev konusunu hükümet ve ücretli kesim temel alındığında farklı taraflardan ele aldığı tespit edildi. Hürriyet gazetesinin sendikalar ve işçi hakları ile ilgili ekonomi programını uygulayan taraf olan hükümetin yanında yer aldığı söylenebilir. Hürriyet gazetesinde ekonomik program ile birlikte işçi hakları, grev ve sendikalar hakkında değişen uygulamaları konu alan herhangi bir köşe yazısına rastlanmamıştır. Cumhuriyet gazetesinde yer alan köşe yazılarında genel olarak uygulanan ekonomik program çerçevesinde işçi hakları ve sendikaların özel sektöre ağırlık verilmesinden dolayı olumsuz etkileneceği belirtilmiştir.

3.2.2.3.2. Yokluklar

Kılıçbay (1985), Türkiye'nin 1970'li yıllardan itibaren yaşadığı ve 1974 Petrol fiyatlarının artışıyla şiddetlenen kriz ülke içerisinde gerçekleştirilen üretimi olumsuz etkilemiştir. Türkiye, yaşanan döviz darboğazıyla birlikte üretimin temelini oluşturan ara ve yatırım mallarının dış pazardan alımını gerçekleştirememiştir. Dış pazardan alımı sağlanamayan ara ve yatırım mallarıyla ilişkili üretim kollarında daralma yaşanmıştır. Daralma yaşanan üretim alanlarında mal üretilenmemiş ve bunun sonucunda yokluklar yaşanmıştır. 24 Ocak kararları ile ülke içine girecek döviz miktarını arttıracak ve böylece üretim için gerekli olan ara ve yatırım mallarının alımını sağlayacak bir takım önlemler uygulanmıştır. Bu uygulamalar; yabancı sermayenin teşvik edilmesi ve ihracatın artırılmasıdır.

Söz konusu gazetelerde yayınlanan köşe yazıları incelendiğinde yokluklar ve karaborsa ile ilgili olarak, Hürriyet gazetesinde 10 Nisan tarihli Hasan Pulur'un “Pırasa İhracatı Halı İhracatı” başlıklı yazıda, “Türkiye'nin 70 sente muhtaç olduğu günlerdi” sözleriyle Türkiye'nin içinde bulunduğu yokluklar ifade edilmiştir. Aynı

gazetede 22 Mayıs tarihinde yayınlanan ve İsmail Cem tarafından kaleme alınan “Türkiye ve Muhalefet” başlıklı yazıda 24 Ocak tarihinden itibaren uygulanan yeni ekonomik modeli kastederek, “Böyle bir modelde, ilaç da, şeker de, buzdolabı, çamaşır makinesi, tüp gaz, benzin de ‘Varlar’ arasında bulunacaktır ama bunlara ulaşabilenlerin oranı giderek küçülecektir” cümlelerini kullanmıştır. 12 Haziran tarihinde Hasan Pulur tarafından yazılan “Bakana İmandık Kandık ve Yandık ki Yandık” başlıklı yazıda, “Ecevit hükümeti yokluktan gitmişti, bunlar galiba varlıktan gidecekler. Aslında yine bazı ‘Yoklar’ var ama bir de var olanları alamamak var... Şimdi Ecevit devrinde yok olanların çoğu, bugün var ama kimde alacak hal kaldı” ifadeleriyle aslında yoklukların nitelik değiştirdiğini, var olmalarına rağmen bireylerin ulaşamama durumlarının yokluk olarak belirtilebileceği aktarılmıştır.

Cumhuriyet gazetesinde yokluklar konusuyla ilgili köşe yazıları incelendiğinde Melih Cevdet Anday tarafından 25 Ocak tarihinde yazılan “Umutsuzluk” başlıklı köşe yazısında, “Fabrikalar neden kapanıyor? Nedeni çok açık: Enerjisizlikten. Petrolümüz yok, elektriğimiz yok. Hükümet başında bulunanların her şeyden önce, bu yokluğu nasıl gidereceklerini açıklamaları gerekir” cümleleriyle yokluklarla mücadele kapsamında Hükümetin uygulayacağı politikaların açıklanması gerektiğine dair bir serzeniş bulunmaktadır. 28 Ocak tarihinde Yalçın Doğan tarafından “Liberalizme Geçişin Büyük Dönemeci” başlığıyla yazılan köşe yazısında,

“Piyasa ekonomisinin serbest koşullarına büyük dönüşün ilkelerini, Resmi Gazete’de de yayınlanan kararların hemen her satırında görmek olanaklıdır. Örneğin, sanayi ürünlerinde fiyat denetimi kaldırılmaktadır. Böylelikle Demirel’in mantığı ile ‘yokluk ortadan kalkacaktır.’ Ama bir buzdolabı 80 bin liraya, bir araba 300 bin liraya çıkartılacak, daha bir yıl önce karikatürlere konu olan akıl almaz rakamlar, şimdi piyasada geçerli fiyat olabilecektir. Doğru, o zaman ‘bulunmayan mal kalmayacaktır.’ Ama aynı anda o malı satın alan da pek kalmayacaktır”

sözleriyle fiyatların serbest bırakılmasıyla yoklukların ortadan kaldırılamayacağını altı çizilmiştir.

Yokluklarla ilgili olarak her iki gazetede yayınlanan köşe yazıları ele alındığında her iki gazetenin de yoklukların şekil değiştirerek tekrar yaşandığı konusunda ortak görüşü sahip olduğu tespit edilmiştir. 24 Ocak Kararları öncesinde bulunamayan malların kararlar sonrasında fiyatların serbest bırakılmasıyla ‘varlar’ kategorisine geçmiş ama ‘ulaşılamayan’lar arasına katılmıştır.

3.2.2.3.3. Ücretler

Boratav (1987), Türkiye’de 24 Ocak Kararları ile birlikte işçi ücretlerinde kısıntı yoluna gidilmiştir. Bu uygulama ile iki hedef amaçlanmıştır. Birinci hedef, üretilmiş malın maliyetini oluşturan unsurlar içerisinde yer alan işçi ücretlerinin kısılmasıyla maliyetin düşürülmesi ve dolayısıyla sermaye sahibinin karının arttırılmasıdır. İkincisi ise ücretlerin kısılması ile ücretli kesimin alım gücünün düşürülmesi ve bu yolla sağlanan üretim artışının ihracata yönlendirilmesidir.

Ücretler üzerinde gerçekleştirilen uygulamalarla ilgili Hürriyet gazetesinde 26 Şubat tarihinde Hasan Pulur tarafından kaleme alınan “Vergi Adaleti Böyle Sağlanır” başlıklı köşe yazısında,

“Zira bugüne kadar Türkiye’de vergi adaletsizliği denince, akla tek gelen, işçilerin ücretleri ile ikramiyelerinin yegân yegân, ayrı ayrı değerlendirilmesiydi! İşçiler bu yüzden büyük vergi kaçırıyolar, başka deyimle az vergi veriyorlar ve de vergi adaletsizliği yaratıyorlardı... Eğer tasarı kanunlaşır, işçilerin aylık ücretleriyle, aldıkları ikramiyeler birleştirilip vergilendirilecek ve böylece eşsiz bir vergi adaleti sağlanacaktır. Bundan hiç kimsenin şüphesi olmaya...”

cümleleriyle işçilerin ücret ve ikramiyelerinin birleştirilmesini öngören kanun tasarısının vergilendirmede adaletsizlik gerekçe sunularak yapılmasının yanlışlığı vurgulanmıştır.

Ücretlerin konu edildiği ve Cumhuriyet gazetesinde yayınlanan 1 Mart tarihli Turgut Kazan’ın “Kıdem Tazminatı Sınırlanamaz” başlıklı köşe yazısında,

“Dikkat edilirse, ürettiğimizden çok tüketmeyelim diyorlar. Kısacası, tüketimi kısmak istiyorlar. İşte bu kısıntı, işçi sınıfıyla emekçi kitlelerin üzerine yıkılacaktır. Çalışan kesimin gelirini sınırlayıp hepimizi yokluğa ve yoksulluğa alıştıracaklar. Bunu sağlayabilmek için de demokrasiyi budayıp herkesi susturacaklar. Özetleyecek olursak, Demirel’in bu ekonomik modeli ‘bir taraf’ tam özgür kılarken, ‘öteki tarafı’ ekonomik ve politik bakımdan kısıtlayıp kayıtlayacaktır. Böylece, insanlar ezilecek ama, canla başla savunduğumuz ekonomik düzen yaşayacak ve yaşatılacaktır”

ifadeleri kullanılmıştır. Aynı gazetenin 3 Mart tarihli İlhan Selçuk’un “Oyunun Tanesi” başlıklı köşe yazısında, “Türkiye burası. Burada öylesine bir liberalizm icat olunmuştur ki, fiyatlar ve karlar serbesttir; kazançlar olabildiğine başıboştur: denetlenen yalnız ücretlerdir” sözleriyle her iki köşe yazısında da ücretler üzerinde uygulanan kısıntılar dile getirilmiştir. Sermaye kesiminin serbest hareket etmesinin sağlandığı ve aynı zamanda ücretli kesimin kısıtlandığı bir ekonomik düzenin tahsisinden bahsedilmiştir.

24 Ocak Kararları ile ücretlerde yapılan kısıntıların yarattığı sınıfsal çıkarlar ve sınıflar arasında oluşturduğu uzaklığın konu edildiği köşe yazıları görülmüştür. Cumhuriyet gazetesinde 6 Mart tarihinde yayınlanan Prof. Dr. Cahit Talas tarafından yazılan “Ekonomi ve Yoksullaşan Halk” başlıklı köşe yazısında,

“Tarih boyunca, liberal düşüncenin uygulamalarından, ekonomik bakımdan güçsüz olanların ve özellikle ücret gelirlilerin nasıl ezildiği, bu uygulamalarla sınıf savaşımının nasıl körüklendiği, huzursuz, adaletsiz ve yoksulluk ile aşırı zenginliklerin yarattığı dengesiz toplumların siyasal bunalımlara nasıl sürüklendiği hep görüle gelmiştir”

ifadeleriyle liberal ekonomi uygulamalarının ücretli sınıf üzerindeki yoksulluk etkisi vurgulanmıştır. Aynı temayı konu alan 18 Haziran tarihli Tunç Tayanç tarafından kaleme alınan “Toplum Vicdanı ve İşçi Ücretleri” başlıklı köşe yazısında,

“1970 yılından sonra, parasal ücretlerde yılda ortalama yüzde 24 dolayında bir artış olmuşsa da, fiyat artışlarının yılda ortalama yüzde 30’a ulaşması karşısında, gerçek ücretler artmak bir yana, azalmıştır. Bu ise ücretlilerin satın alma gücünün, 1979 yılında, 1970’dekinin de altına düşmüş olması demektir... Türkiye’de yapılan çalışmalar, gerçek ücretler düşerken, ekonominin bütünü ele alındığında ortalama kâr oranlarının yüzde 60-70 dolayında olduğunu göstermektedir. Kar oranlarının yükseldiğini sermayenin kendisi de kabul etmektedir; hem de büyük bir hoşnutlukla... Sermaye, hem karların azalmamasını hem de karlarının artmasını sağlamak için ücret artışlarına karşı çıkmak zorundadır. Bu karşı çıkış sermayenin sınıfsal çıkarlarının bir gereğidir”

cümleleriyle uygulanan ücret kısıntılarının yol açtığı sınıfsal çıkar çatışmaları üzerinde durmuştur.

Ücretlerin konu edildiği köşe yazıları ele alındığında, Hürriyet gazetesinde yalnızca ücretlerin vergilendirme esasları ile ilgili açıklamaların yer aldığı köşe yazıları bulunmuştur. Ücretlerin vergilendirme usullerinin değişikliğiyle birlikte azaltılmaya çalışılmasının konu edildiği görüldü. Cumhuriyet gazetesinde yer alan köşe yazılarında ise ücretler konusu ile ilgili olarak liberal ekonomi programları gereği tüketimin kısıntıya uğratılması ve üretim maliyetlerinin azaltılması amaçlarının yer aldığı belirtilmiştir. Sermaye sınıfının çıkarları doğrultusunda ücretli sınıfın baskılandığının altı çizilmiştir. Ücretler temasının işlendiği köşe yazıları ele alındığında iki gazetenin konuyu başka açılardan ele aldığı ve dolayısıyla ortaklaştıkları ya da ayrıştıkları herhangi bir noktanın bulunmadığı tespit edildi.

Hürriyet ve Cumhuriyet gazetesinde yayınlanan köşe yazılarında işlenen konuların analiz işlemi sonucunda 24 Ocak 1980 sonrası altı aylık zaman dilimi içerisinde farklı görüşe sahip oldukları bir konunun, ortak görüşü yansıttıkları on

adet konunun bulunduğu görülmüştür. Bu durumun yanı sıra konuları farklı açılardan ele almalarından dolayı ortak ya da farklı görüşe dair bir açıklamanın yapılamadığı üç adet, hem farklı hem de ortak görüşü yansıttıkları noktaların bulunduğu bir tema tespit edilmiştir.

24 Ocak 1980 sonrası altı aylık zaman dilimi içerisinde “yabancı sermaye” konusu üzerinde farklı görüşlere sahip olduğu, “24 Ocak Kararları /İstikrar Paketi /Ekonomik Önlemler /Neoliberalizm, sistem-kapitalizm-liberalizm, devalüasyon-zam, KİT, ekonomide kamu ve özel kesim ilişkileri, fiyatlar-pahalılık-enflasyon, IMF, dışa bağımlılık, dış borçlar/krediler-borçlanma, yokluklar” konularında ortak görüşe sahip olduğu belirlenmiştir. “faiz oranları, ücretler ve sendika-işçi hakları-grev” temaları ile ilgili farklı açılardan ele alınmalarından kaynaklı iki gazetenin ortak ya da farklı görüşe sahip olduğuyla ilgili bir fikir yürütülemedi. “Hükümet-yönetim” konusuyla ilgili olarak hem ortaklaştıkları hem de ayrıştıkları hususların bulunduğu belirlendi.

Her iki gazete de yayınlanan köşe yazılarını kaleme alan yazarlar açısından ortaklaştıkları ve ayrıştıkları konular incelenmiştir. 24 Ocak 1980 öncesi altı aylık zaman dilimini kapsayan süreç içerisinde Hürriyet ve Cumhuriyet gazetelerinde yazan köşe yazarları ele alındığında:

1. Hürriyet Gazetesi yazarı Oktay Ekşi'nin;

- Genel olarak hükümetlerin uyguladıkları ekonomi programlarının başarısızlığının ifade edilmesi konusunda Hasan Pulur, Oktay Akbal, Yalçın Doğan, Aslan Başer Kafaoğlu ve Mehmet Ali Tunaboşlu ile aynı,
- Süleyman Demirel Hükümeti'nin uyguladığı ekonomik programların eleştirisinde ise aynı gazetede olmalarına rağmen Metin Toker ile ayrıştığı,
- Ekonomik uygulamaların özel kesimi zor durumda bıraktığı ile ilgili olarak Bedii Faik ile aynı görüşte olduğu, Aslan Başer Kafaoğlu ile farklı görüşü paylaştığı tespit edilmiştir.

2. Hürriyet Gazetesi yazarı Hasan Pulur'un;

- Dış borçların artmasının yaratacağı sorunlar konusunda Mehmed Kemal ile aynı,
 - Devalüasyon işlemi uygulamalarının alım gücünü düşürdüğü konusunda Uğur Mumcu ve Mehmed Kemal ile ortak görüşte olduğu görülmüştür.
3. Cumhuriyet Gazetesi yazarı İlhan Selçuk'un;
- Kapitalist sistemin ücretli kesim açısından yarattığı olumsuz durum ile ilgili olarak Oktay Akbal ve Mehmed Kemal'in aynı,
 - Ekonomik krizin varlığıyla ilgili olarak İsmail Cem ile ortak,
 - DÇM'lerin pahalı bir finanslan aracı olması konusunda Aslan Başer Kafaoğlu ile aynı,
 - Memurların sendikal haklarına kavuşturulması gerektiği ile ilgili olarak Çetin Emeç ve Engin Ünsal'la ortak görüşü paylaştığı görülmüştür.
4. Cumhuriyet Gazetesi yazarı Prof. Dr. Cahit Talas'ın;
- Ücretli kesimin elde ettiği gelirin ekonomik bunalımla birlikte reel olarak düştüğü konusunda İsmail Cem ile aynı,
 - İşsizliğin artması ile ilgili olarak İsmail Cem ve Engin Ünsal ile birlikte aynı,
 - Fiyatların sürekli olarak yükseldiği konusuyula ilgili Çetin Emeç ve Mehmet Ali Tunaboşlu ile ortaklaştığı fark edilmiştir.
5. Cumhuriyet Gazetesi yazarı Aslan Başer Kafaoğlu'nun;
- KİT'lerin finansmanı ile ilgili olarak İsmail Cem ile aynı,
 - Aslan Başer Kafaoğlu'nun stokçuluk ve karaborsa durumunun yanlış ekonomi politikaları yüzünden oluştuğu konusunda Metin Toker ile aynı görüşte olduğu tespit edilmiştir.
6. Merih Sezen ve Turgut Arıç'ın dışa bağımlı olmanın zararları konusunda ortak görüşe sahip olduğu,
7. Çetin Emeç'in IMF'nin Türkiye ekonomisinde yarattığı yıkıcı etki konusunda Yalçın Doğan ile aynı görüşte olduğu fark edilmiştir.

24 Ocak 1980 tarihinde açıklanan ekonomik program sonrası her iki gazetede yayınlanan köşe yazılarını kaleme alan yazarların ortaklaştıkları ve ayrıştıkları konular incelenmiştir. Söz konusu gazetelerde yayınlanan köşe yazarları ele alındığında;

1. Cumhuriyet Gazetesi yazarı İlhan Selçuk'un;

- 24 Ocak Kararları ile ekonominin yapısal olarak değiştiği konusunda Oktay Ekşi, Hasan Pulur ve Atilla Özsöz ile aynı,
- KİT'lerde uygulanan yanlış istihdam politikaları ile ilgili olarak Hasan Pulur ve Atilla Özsöz ile ortak,
- Enflasyon ve fiyatların yüksekliği konusunda Hasan Pulur ve Çetin Emeç ile aynı,
- Uygulanan zamlar ve olumsuz etkileri konusunda Çetin Emeç ve Yalçın Doğan ile ortak,
- IMF ve dayattığı uygulamalar ile ilgili olarak Çetin Emeç, Uğur Mumcu ve Ziya Kayla ile ortak,
- 24 Ocak Kararları'nın Batı ile bütünleşmeyi sağlama amaçlı olduğu konusunda Uğur Mumcu ile aynı,
- Devalüasyon işleminin olumsuz etkileri konusunda Bedii Faik, Çetin Emeç, Oktay Ekşi ve Ali Sirmen ile ortak,
- Dondurulan ücretlerin yoksulluğa neden olduğu konusunda Prof. Dr. Cahit Talas ile aynı,
- Yabancı sermayenin gerekliliği konusunda Bedii Faik ile farklı fikire sahip olduğu görülmüştür.

2. Hürriyet Gazetesi yazarı Çetin Emeç'in;

- Süleyman Demirel Hükümeti tarafından uygulanan ekonomik uygulamalara dair olumsuz görüşler açısından Ali Sirmen ve Uğur Mumcu ile ortaklaştıkları,

3. Hürriyet Gazetesi yazarı Metin Toker'in;

- Bülent Ecevit tarafından 24 Ocak 1980 tarihinde açıklanan ekonomik programının Güney Amerika modeline benzetilmesi konusunda Ali Sirmen ve Uğur Mumcu ile ayrıştıkları,

- Dışa bağımlı olmanın zararları konusunda Uğur Mumcu, Yalçın Doğan ve Hıfzı Topuz ile ortaklaştıkları fark edilmiştir.
4. Hürriyet Gazetesi yazarı İsmail Cem'in;
- Yoklukların varlığı konusunda Hasan Pulur, Melih Cevdet Anday ve Yalçın Doğan ile görüşlerinin aynı,
 - KİT'lere uygulanan sübvansiyonların kaldırılmasıyla sosyal devlet olma ilkelisinin yıkılacağına dair Çetin Emeç ile aynı,
 - Dış borçların fazlalığı ve borçlanma yoluyla sağlanan kaynakların etkin kullanılmaması ile ilgili olarak Çetin Emeç, Metin Toker, Doç. Dr. Tamer İşgüden, Prof. Dr. Nazif Kuyucuklu ve Prof. Dr. Suna Kili ile ortaklaştıkları,
 - Uygulanan yeni ekonomik kararlar ile serbestleşmenin (liberalleşmenin) sağlanacağı konusunda Yalçın Doğan ile ortaklaştığı,
 - Yeni ekonomik uygulamalarla kamu sektörünün yok sayıldığı, özel sektöre dair yapılan düzenlemelerin yanlış olduğu konusunda Yalçın Doğan ve Uğur Mumcu ile ortak görüşe sahip olduğu,
 - Yeni ekonomik sisteme dair belirtilen 'Alternatif yok' sloganıyla ilgili olarak Oktay Ekşi ile ayrıştıkları görülmüştür.
5. Cumhuriyet Gazetesi yazarı Prof. Dr. Cahit Talas'ın, Yeni ekonomik program çerçevesinde işçi ve sendikal haklara yönelik uygulamalar bakımından Gül Neşe Erel ile ortak görüşe sahip olduğu tespit edilmiştir.

Gazetelerde yer alan köşe yazarlarının mensup oldukları gazetelerde yer alan diğer yazarlarla ortak görüşe sahip olduğu görülmüştür. Yalnız Oktay Ekşi'nin aynı gazeteye bağlı olmalarına rağmen 'Hükümet-yönetim' konusunda Metin Toker ile ve yeni ekonomik sisteme dair kullanılan 'Alternatif yok' sloganıyla ilgili İsmail Cem ile arasında görüş ayrılığının bulunduğu tespit edilmiştir.

Hürriyet ve Cumhuriyet Gazeteleri'nde yer alan köşe yazılarında 24 Ocak 1980 tarihinde uygulanmaya başlayan ekonomik kararların aktarış biçimleriyle ilgili bir analiz yapılmıştır. Analiz işlemi her iki gazetenin söz konusu kararları ifade etme biçimleri bakımından ortaklaştıkları ve ayrıştıkları noktaların bulunması şeklindedir. Uygulanan analiz işlemi sonucunda her iki gazetenin ayrıştığı, ortaklaştığı, birbiriyle bağlantısız ve aynı konu içerisinde hem ortak hem de ayrı hususların yer aldığı tespit edilmiştir.

Söz konusu ekonomik kararlar öncesi ve sonrası biçiminde uygulanan analiz işlemi sonucunda iki gazetede aynı görüşü paylaştıkları konu sayısının öncesinde dokuz adet, kararlar sonrasında ise on adet olduğu görülmüştür. Ayrıştıkları konuların ise iki adet iken bu sayının bire düştüğü saptanmıştır. Gazetelerin konuyu alış biçimleri bakımından farkı açılardan ele almalarından kaynaklı olarak birbiriyle bağlantı kurulamayan konu sayısının öncesi ve sonrası süreçte üç adet olduğu ancak konuların aynı olmadığı fark edilmiştir. Aynı konu içerisinde farklılaştığı ve ortaklaştığı hususları içeren durumun bir tema üzerinde olduğu ancak bu temanın öncesi ve sonrası zaman diliminde değıştiğı tespit edilmiştir.

Her iki gazetenin ortaklaştığı ve ayrıştığı noktalar ve konuların niteliğı açısından ele alındığında ekonomik uygulamalar bakımından hemfikir olduğu konu sayısının ayrıştığı konu sayısına göre fazlalığı, iki gazetenin 24 Ocak Kararları ile ilgili aynı görüş doğrultusunda olduğunu göstermektedir. Gazetelerde yer alan köşe yazılarında 'neoliberalizm' kavramının kullanılmaması 1980'li yıllardan itibaren uygulanmaya başlamasıyla ilişkili olarak düşünülebilir.

SONUÇ

Neoliberalizm, II. Dünya Savaşı sonrası artan sosyal devlet uygulamalarına bir karşı çıkışı temsil etmektedir. Devletin ekonomik alanda bulunması bireylerin ihtiyaç duyduğu temel gereksinimlerin karşılanmasını sağlamıştır. Keynezyen politikalar olarak da adlandırılan sosyal devlet anlayışının asıl amacı ülke içerisinde yaşanabilecek talep daralmalarını engellemektir. Çünkü iç talebin azalması üretimin azalmasına neden olacaktır. Bu yüzden sistemin devamlılığı için sosyal devlet harcamalarını yapmak zorunlu görülmüştür.

Neoliberalizm, devletin ekonomi içerisinde bulunma niteliğinin değişmesi gerektiğini belirtir. Neoliberalizme göre devlet, üretim alanından geriye çekilmeli ve neoliberal politikaların asıl amacı olan serbestleşmeyi sağlama noktasında yer almalıdır. Ekonomik alanda serbestliği savunan görüş, bireylerin girişimlerini gerçekleştirmeleri ve serbest piyasanın dolayısıyla rekabet koşullarının bulunduğu düzeni sağlama, devam ettirme konusunda devletin aktif rol almasının gerekliliği üzerinde durmuştur. Neoliberalizm, ekonomi içerisinde devletin etki alanını arttırması bakımından her alanda serbestliği savunan liberalizme göre daha geriye gidişi temsil etmektedir.

Türkiye Cumhuriyeti kuruluşundan itibaren kalkınmaya yönelik ekonomi planları uygulamıştır. Beş yıllık dönemleri kapsayan söz konusu planlarda sanayileşmeye öncelik verilmiştir. II. Dünya Savaşı sonrası iktidara gelen Demokrat Parti öncülüğünde dış bağımlılığı azaltmayı hedefleyen ithal ikameci sanayileşme politikaları yürürlüğe girmiştir. Dış pazarlardan satın alınan ürünlerin ülke içerisinde üretimini sağlamayı amaçlayan politikalar, hammaddenin dışarıdan alınmasına ve dolayısıyla üretimin dışa bağımlı olmasına neden olmuştur. Bu durum dışa bağımlılığın üretilmiş olan mallardan üretimin temelini oluşturan hammaddeye geçmesiyle sonuçlanmıştır.

1970'li yıllardan itibaren petrol ve dolayısıyla hammadde fiyatlarında yaşanan artışlar yüzünden Türkiye ekonomik bunalıma girmiştir. Dünya üzerinde gerçekleşen petrol kriz ile birlikte Türkiye'de hammadde alımında yaşanan zorluklar yüzünden üretim durma noktasına gelmiştir. Üretimin azalması, ürünlerin bulunamamasına, stokçuluk ve karaborsacılığın artmasına neden olmuştur. Kriz ortamından çıkabilmek

için önlemler alınmaya çalışılsa da özellikle siyasal alandaki istikrarsızlıklar yüzünden hayata geçirilememiştir.

14 Ekim 1979 yılında yapılan genel seçimler sonucunda Süleyman Demirel önderliğinde azınlık hükümeti kurulmuştur. Süleyman Demirel, Turgut Özal ile birlikte Türkiye'yi içinde bulunduğu ekonomik bunalımdan kurtaracak bir program hazırlamışlardır. Söz konusu program IMF, DB ve OECD'nin telkinleri ile oluşturulmuştur. İhtiyaç duyulan kredilerin verileceği ve karşılığında Türkiye'de neoliberal ekonomi politikalarının uygulanacağı dönem bu şekilde başlamıştır.

Türkiye'nin neoliberal ekonomi politikaları çerçevesinde uygulamaya başladığı kararlar 24 Ocak 1980 tarihinde yürürlüğe girmiştir. Türkiye'nin serbest ekonomiye geçişini amaçlayan kararların uygulanmaya konulmasıyla birlikte büyük oranlarda devalüsyon gerçekleşmiştir. Devalüsyon işlemi sonrasında enflasyon ve fiyatlar artmıştır. Türkiye'yi ekonomik bunalımdan kurtarmayı amaçlayan ekonomik kararlar özellikle ücretli kesim için hayat koşullarının ağırlaşmasına neden olmuştur.

Neoliberalleşmeyi amaçlayan kararlar çerçevesinde ihracatın arttırılması amacının gerçekleştirilmesi için iç talebin kısılması amaçlanmıştır. İç talep azaltılarak ülke içerisinde alınamayan ürünler dış pazara aktarılacaktır. Bu yüzden başta ücretli kesimin kazançları dondurulmuştur. Yükselen enflasyon oranları karşısında dondurulan kazançların değerleri düşmüştür. Bunun sonucunda alım gücü azalmıştır.

IMF telkinleriyle hazırlanan kararların hayata geçirilmesiyle birlikte Türkiye'nin ihtiyaç duyduğu nakit paranın elde edileceği dış borçlanma amacı gerçekleşmiştir. Türkiye IMF aracılığıyla sağlanan krediler ile bir anlamda ekonomik bunalımdan kurtulmaya çalışmıştır. Ancak krediler ile elde edilen gelirler üretim alanında değil ülke içinde mevcut olan ihtiyaçlarını karşılamaya yönelik olarak kullanılmıştır. Bu durumun sonucunda daha önce yaşanan stokçuluk ve karaborsacılık azalmış ancak ortadan kaldırılamamıştır. Yoklukların niteliği değişmiştir. Artık ürünler bulunabilen ancak ulaşılamayan konumuna gelmiştir.

Hazırlanan ekonomik programın getirdiği yeni uygulamaları gerçekleştirmek amacıyla siyasal alanda alınması gereken kararlar ya istenildiği şekilde alınamamış

ya da meclisten geçirilememiştir. Bu durumun kurulan Süleyman Demirel Hükümeti'nin azınlık olma özelliğinden kaynaklandığı fark edilmiştir.

24 Ocak Kararları'nın hazırlayıcıları tarafından istenilen şekilde uygulanabilmesi amacıyla 12 Eylül 1980 yılında Türk Silahlı Kuvvetleri yönetime el koymuştur. Daha önce özellikle ücretler, sendika ve grev konularında yaşanan 'sıkıntılar' sıkı yönetim sayesinde ortadan kaldırılmıştır. Ekonomik kararlar kendi amacına uygun şekilde uygulanmaya başlamıştır. Dolayısıyla Türkiye'de neoliberal ekonomi politikalarının asıl uygulayıcısı TSK olmuştur.

24 Ocak Kararları ile amaçlanan hedeflere ulaşılamamıştır. Dış ödemeler dengesi daha çok bozulmuş, pahalılık ve dış borçlar artmış, sendikal haklar baskılanmış, ücretli kesimin elde ettiği gelirler ve kullanılan paranın değeri dolar karşısında gerilemiştir. Bunun sonucunda Türkiye'de yoksulluk artmıştır.

Araştırma, Türkiye'nin yoksullaşmasına neden olan uygulamaların kitle iletişim araçları içerisinde bulunan ve farklı bakış açılarına sahip günlük gazetelerin köşe yazılarında aktarılma şeklini ortaya çıkarmayı amaçlamıştır. Araştırmaya konu olan kararların işlendiği ve içerik analizine tabi tutulan köşe yazılarının analizi sonucunda Cumhuriyet gazetesinde yayınlanan köşe yazılarının %18'inin, Hürriyet gazetesinin ise %16,5'inin literatür taraması sonucunda elde edilen kavramlarla ilgili olduğu görülmüştür. Analize dahil edilen köşe yazısı miktarı Cumhuriyet gazetesinde 2261 adet, Hürriyet gazetesinde ise 776 adettir. Cumhuriyet gazetesinde yayınlanan köşe yazısı miktarının fazla olmasından dolayı kavramların kullanılma sıklığının da yüksek olduğu tespit edilmiştir. Hürriyet gazetesinde köşe yazıları sayısının az olması gazetenin halkın anlayabileceği şekilde daha kısa ve daha yalın yazılar yazma amacından kaynaklandığı söylenebilir.

Cumhuriyet gazetesinde yayınlanan köşe yazısı ve dolayısıyla kullanılan kavram miktarının yüksek olması gazetenin sahip olduğu perspektif ile ilişkilidir. Eleştirel bakış açısıyla birlikte güncel olaylara ve uygulamalara çatışmacı bir yaklaşım sergilemesi kavramların yinelenme hızının artmasına neden olmuştur. Hürriyet gazetesinin ise uzlaşmacı olan tavrı ve popüler kültür üzerine yoğunlaşması iktisadi kavramların daha az kullanılmasıyla sonuçlanmıştır.

24 Ocak 1980 tarihinde uygulanmaya başlayan kararlar ile birlikte Türkiye neoliberalleşme sürecine girmiştir. Bu duruma rağmen araştırmaya konu olan Hürriyet ve Cumhuriyet gazetesinde ‘neoliberalizm’ kavramının kullanılmadığı dolayısıyla söz konusu sürecin neoliberalizm olarak adlandırılmadığı ya da neoliberal sürecin dünya çapında yeni uygulama alanları bulmasından kaynaklandığı söylenebilir. Cumhuriyet gazetesinde 24 Ocak Kararları sonrası köşe yazılarında kullanımı en çok artan kavramın ‘liberalizm’ olduğu tespit edilmiştir. Uygulamaya geçirilen kararların içeriğinin aktarımında ‘neoliberalizm’ yerine ‘liberalizm’ kavramının kullanıldığı görülmüştür.

Neoliberalizm kavramının yanı sıra Cumhuriyet gazetesinde ‘özelleştirme’, Hürriyet gazetesinde ise ‘yapısal değişim, kriz, darboğaz, talep sıkıntısı/darlığı, devlet küçülmesi, ithal ikame, GSMH, kamu teşebbüsü, hür teşebbüs, yerli sermaye, sermaye birikim, niyet mektubu, DÇM’ kavramlarının kullanılmadığı dolayısıyla sıralanan kavramlarla ilişkili köşe yazılarının söz konusu gazetelerde yayınlanmadığı tespit edilmiştir. Cumhuriyet gazetesine göre Hürriyet gazetesinde kullanılmayan kavramların sayısının çokluğu dikkat çekicidir. Gazetelerin söz konusu kavramları kullanmamaları, konuları önemsemedikleri ya da topluma konu ile ilgili bilgi aktarımı yapmak istememeleri şeklinde açıklanabilir.

Cumhuriyet ve Hürriyet gazetelerinde yayınlanan köşe yazıları içerisinde en çok kullanılan kavramın ‘fiyatlar’ olduğu görülmüştür. Fiyat artışlarının köşe yazılarında fazla olması söz konusu artışlardan duyulan rahatsızlığın altının çizildiğini göstermektedir. ‘Fiyatlar’ kavramının aylık olarak dağılımı incelendiğinde her iki gazetede aynı dönemde artış gösterdiği fark edilmiştir. Özellikle 1979 Ağustos ve 1980 Şubat aylarında gerçekleştirilen devalüasyonlar sonrası fiyat artışlarının köşe yazılarına yansımaları net bir şekilde gözlenmiştir.

24 Ocak 1980 tarihi temel alınarak öncesi ve sonrası altı aylık zaman dilimi içerisinde kavramların artış oranları incelendiğinde Cumhuriyet gazetesinde artış oranı en fazla olan kavramın ‘liberalizm’, Hürriyet gazetesinde ise ‘borçlar’ kavramı olduğu tespit edilmiştir. Kullanılma sıklığında meydana gelen artış dikkate alındığında 24 Ocak 1980 tarihinden itibaren Cumhuriyet gazetesinde liberalizm

kavramının, Hürriyet gazetesinde ise borçlar kavramının daha çok işlendiği söylenebilir.

Cumhuriyet gazetesinde 'liberalizm' kavramının en çok 24 Ocak 1980 tarihinin hemen sonrası olan Şubat ayında kullanıldığı tespit edilmiştir. Aynı kavram Hürriyet gazetesinde en fazla 1980 Mart ayında kullanılmıştır. Hürriyet gazetesinin söz konusu dönemde frekans aralığı en çok artan kavramı 'borçlar' olmuştur. Aylık bazda dağılımı incelendiğinde her iki gazetede 1980 Mart ayında artış gerçekleştiği ancak Cumhuriyet gazetesinde 1980 Haziran ve Temmuz aylarında da arttığı gözlenmiştir. Aynı ayda görülen artış, Türkiye'nin 24 Ocak Kararları sonrası dış borçlanmasının 1980 Mart tarihinde gerçekleşmesinin her iki gazetede yer alan köşe yazılarına yansımaları şeklinde yorumlanabilir.

Altı aylık zaman dilimleri içerisinde kavramların azalış oranları ele alındığında, Cumhuriyet gazetesinde kullanılma sıklığı açısından en fazla azalan kavramın 6,4 kat azalışla 'DÇM', Hürriyet gazetesinde ise 3,2 kat azalışla 'karaborsa' kavramı olduğu görülmüştür. Dolayısıyla 24 Ocak 1980 tarihinden sonra Cumhuriyet gazetesinde 'DÇM', Hürriyet gazetesinde ise 'karaborsa' kavramının daha az önemsendiği ya da söz konusu kavramlarla ilgili gelişmelerin olmamasından kaynaklandığı söylenebilir.

Cumhuriyet gazetesinde 'DÇM' kavramının aylık bazda kullanımı ele alındığında, en çok 24 Ocak Kararları öncesinde 1979 Kasım ayında kullanıldığı tespit edilmiştir. Söz konusu borçlanma aracının geri ödeme vadesinin 1979 Kasım ayında yapılmış olması Cumhuriyet gazetesinin köşe yazılarında kavramın işlenmesine neden olmuştur. Hürriyet gazetesinde ise 'DÇM' ile ilgili herhangi bir yazı bulunmamıştır. Aynı olaya her iki gazetenin farklı yaklaştığı gözlenmiştir. Bir gazetenin konuyu köşe yazıları içerisinde işlerken diğer gazetenin konu ile ilgili herhangi bir aktarım yapmaması dikkat çekicidir. Bu durum Hürriyet gazetesinin konuyu görmezden gelmesi şeklinde yorumlanabilir.

Hürriyet ve Cumhuriyet gazetelerinde yayınlanan köşe yazılarında kullanılma sıklıkları incelenen kavramların aylık bazda bulguları incelendiğinde 24 Ocak 1980 tarihini de içine alan Aralık-Ocak-Şubat aylarında arttığı gözlenmiştir. Ancak Cumhuriyet gazetesinde söz konusu Aralık-Ocak-Şubat aylarının yanı sıra

kavramların genel olarak diğer aylara da yayılarak kullanıldığı belirlenmiştir. Bu durum Hürriyet gazetesinin kararların uygulanma zamanıyla ilişkili olarak köşe yazılarına aktarım yaptığını, Cumhuriyet gazetesinin ise konuları sürekli olarak işlediğini göstermektedir.

Kavramların aylık bazda kullanım sıklıkları ele alındığında, bazı kavramların uygulanma zamanlarıyla paralel olarak köşe yazılarına daha çok yansıdığı görülmüştür. Örneğin Cumhuriyet gazetesinde faiz oranlarının 1 Temmuz 1980 tarihinde serbest bırakılacağı haberlerinin verilmesiyle birlikte Haziran-Temmuz aylarında yayınlanan köşe yazılarında “faiz oranları” kavramının kullanımında artış görülmüştür. Aynı zaman aralığında Hürriyet gazetesi için aynı durum izlenememiştir.

24 Ocak 1980 öncesi ve sonrası altı aylık zaman dilimleri içerisinde Hürriyet ve Cumhuriyet gazetelerinde yayınlanan köşe yazılarının karşılaştırmalı söylem analizi yapılmıştır. İşlenen temaların ele alınış şekilleri açısından iki gazetenin ortaklaştığı ve farklılaştığı noktalar ortaya çıkarılmıştır.

Analize konu olan kavramlar uygulama alanlarına göre “devlet ve ekonomi”, “dış/yabancı ilişkiler” ve “sınıf” şeklinde bir bölümlenmeye tabi tutulmuştur. 24 Ocak Kararları öncesinde incelenen köşe yazılarına yansıyan kavramlar “devlet ve ekonomi” uygulamaları içerisine, “Hükümet-Yönetim, Sistem-Kapitalizm, Kamu İktisadi Teşebbüsleri (KİT)-Kamu Kuruluşları, Ekonomide Kamu ve Özel Kesim İlişkileri, Fiyatlar-Pahalılık-Enflasyon, Devalüasyon, Ekonomik Bunalım-Kriz-Darboğaz”, “Dış/yabancı ilişkiler” uygulamalarında, “IMF, Dış Borçlar-Borçlanma, Döviz Çevrilebilir Mevduat (DÇM), Dışa Bağımlılık” ve “Sınıf” uygulamalarına ise “Sendika, İşsizlik, Stokçuluk-Karaborsa ve Ücretler” konuları dahil edilmiştir.

Türkiye'nin neoliberal ekonomi politikalarına geçişini sağlayan ekonomik kararların açıklanmasından sonraki altı aylık zaman dilimi içerisinde analize dahil edilen köşe yazılarında bulunan kavramlar “devlet ve ekonomi” alanında, “24 Ocak Kararları /İstikrar Paketi /Ekonomik Önlemler /Neoliberalizm, Hükümet-Yönetim, Sistem-Kapitalizm-Liberalizm, Kamu İktisadi Teşebbüsleri (KİT)-Kamu Kuruluşları, Ekonomide Kamu ve Özel Kesim İlişkileri, Fiyatlar-Pahalılık-Enflasyon,

Devalüasyon-Zam, Faiz Oranları” şeklindedir. “Dış/Yabancı İlişkiler” alanında “IMF, Dış Borçlar/Krediler-Borçlanma, Yabancı Sermaye, Dışa Bağımlılık” ve “Sınıf” alanında ise “Sendika-İşçi Hakları-Grev, Yokluklar, Ücretler” şeklinde ele alınmıştır.

İncelenen köşe yazılarında önceki altı aylık zaman dilimi içerisinde iki gazetenin ayrıştığı üç temanın yer aldığı, ekonomik kararların uygulanmaya başlamasından sonraki altı aylık zaman dilimi içerisinde ayrıştıkları tema sayısının bire düştüğü görülmüştür. Bu temalar 24 Ocak 1980 öncesinde “hükümet-yönetim, kamu-özel kesim ilişkileri ve sistem-kapitalizm” iken sonrasındaki altı aylık süreçte ise “yabancı sermaye” teması şeklindedir.

“Hükümet-yönetim” konusunda Türkiye’nin yaşadığı ekonomik bunalımın sorumlularının gazetelere göre değişkenlik gösterdiği fark edilmiştir. Hürriyet gazetesine göre Bülent Ecevit Hükümetleri, Cumhuriyet gazetesine göre ise Süleyman Demirel Hükümetleri ekonomik krizin sorumluları olarak gösterilmiştir. Bülent Ecevit Hükümeti’nin eleştirel kanatta bulunması Cumhuriyet gazetesi, Süleyman Demirel Hükümeti’nin merkez kanatta yer alması ise Hürriyet gazetesi tarafından desteklenmesine yol açmıştır. 24 Ocak Kararları sonrasında “hükümet-yönetim” konusunda iki gazetenin Süleyman Demirel Hükümeti’nin ekonomik uygulamaları bakımından ortak, ancak Bülent Ecevit’in dikta rejimine benzettiği Güney Amerika Modeli ile ilgili olarak ayrı görüş bildirdikleri görülmüştür.

“Kamu-özel kesim ilişkileri” konusunda Hürriyet gazetesinin özel kesime dair övücü sözleri kullandığı, kamu kesimi için ise devlet bütçesine yük olduğuyula ilgili açıklamaların yer aldığı köşe yazılarının olduğu tespit edilmiştir. Cumhuriyet gazetesi konuya bütüncül bir yaklaşım sergileyerek özel kesime sağlanan finansal kolaylıkların kamu kesimine de verilmesi gerektiği ve ancak bu şekilde kamu kesiminin düzelebileceğine dair görüş bildirmiştir. Dolayısıyla Hürriyet gazetesinin konuyu sermaye sınıfı açısından, Cumhuriyet gazetesinin ise ücretli sınıf açısından ele aldığı görülmüştür. 24 Ocak Kararları sonrasında “kamu-özel kesim ilişkileri” konusunda Hürriyet gazetesi, uygulamaların Türkiye’nin içinde bulunduğu ekonomik yapıya uygun olmadığı şeklinde yorum yapmıştır. Her iki gazete özel sektöre ilişkin olarak yapılan teşvik ve uygulamaların sınıfsal dengeyi bozacağını belirtmişlerdir.

Her iki gazetenin “Sistem-kapitalizm” konusunu farklı sınıf perspektifi ile ele aldığı görülmüştür. Cumhuriyet gazetesi kapitalist sistem uygulamaları ile birlikte ücretli kesimin yaşadığı işsizlik, yoksulluk gibi sonuçları ifade ederken Hürriyet gazetesi sermaye sınıfı bakımından sağlıklı işleyen kapitalist bir sistemin sağlayacağı getirilerinden bahsetmiştir. Düzgün işleyen sistem ile büyüme sağlanacağını altı çizilmiştir. 24 Ocak Kararları sonrasında ise iki gazetenin konu ile ilgili olarak aynı görüş bildirdiği tespit edilmiştir. Hürriyet gazetesinde yeni sistemin getirisi olan serbest fiyat uygulamalarının bireyleri düşüreceği sıkıntılar dile getirilmiştir. Cumhuriyet gazetesinde ise hayata geçirilen kuralların sermaye sınıfının karlılığını arttıracığı ancak ücretli sınıfın yaşam koşulları açısından olumsuzlar yaratacağı anlatılmıştır.

24 Ocak Kararları sonrasında yapılan karşılaştırmalı söylem analizi ile iki gazetenin “yabancı sermaye” konusunda farklı bakış açılarına sahip oldukları tespit edilmiştir. Hürriyet gazetesi Türkiye’nin yabancı sermayeye ihtiyacı olduğunu savunmuştur. Ancak Cumhuriyet gazetesi yabancı sermayeyi teşvik eden uygulamaların Batı ile bütünleşme amacıyla yapıldığını, ücretlerin dondurulması ve fiyat artışlarına rağmen uygulanmasının yanlışlığı üzerinde durmuştur.

Söz konusu iki gazetenin önceki altı aylık zaman dilimi içerisinde yer alan ve ortak görüşlere sahip olduğu dokuz tema bulunmuştur. Söz konusu temalar; “fiyatlar-pahalılık-enflasyon, ekonomik bunalım-kriz-darboğaz, KİT’ler, devalüasyon, IMF, dış borçlar-borçlanma, sendika, stokçuluk-karaborsa ve ücretler” şeklindedir. 24 Ocak Kararları’nı takip eden altı aylık dönem içerisinde ise iki gazetenin ortaklaştığı on adet temanın olduğu görülmüştür. Bunlar; “24 Ocak Kararları /İstikrar Paketi /Ekonomik Önlemler /Neoliberalizm, sistem-kapitalizm-liberalizm, devalüasyon-zam, KİT, ekonomide kamu ve özel kesim ilişkileri, fiyatlar-pahalılık-enflasyon, IMF, dışa bağımlılık, dış borçlar/krediler-borçlanma, yokluklar” konularıdır.

Hürriyet gazetesinde “DÇM ve dışa bağımlılık” konularının bulunmaması söz konusu gazetenin iki konuyla ilgili herhangi bir görüş dile getirmediği ve dolayısıyla konuları önemsemediği şeklinde yorumlanabilir. Bu durumun yanı sıra “faiz oranları” kavramının bire bir işlendiği herhangi bir köşe yazısı bulunmamıştır. Faiz oranlarının arttırıldığı tarih aralığında konunun işlendiği herhangi bir köşe yazısının

bulunmaması söz konusu uygulama hakkında okuyucuya yönelik bir aktarım yapılmamasının amaçlandığı şeklinde düşünülebilir.

Hürriyet gazetesinde “ücretler ve sendika-işçi hakları-grev” konularının işlendiği köşe yazılarında Cumhuriyet gazetesinden farklı olarak ele alındığı fark edildi. “ücretler” konusunda vergilendirme esaslarını dikkate alarak uygulamalar eleştirilirken “sendika-işçi hakları-grev” konusunda ekonomik kararları uygulayan taraf olarak hükümetin yanında yer aldığı, söz konusu kararlar ile değişen işçi hakları ile ilgili herhangi bir yazının olmadığı görüldü. Bu durum ücretleri ve sendikal hakları baskılanan ücretli kesimin sorunlarına Hürriyet gazetesinin değinmediğini dolayısıyla ilgilenmediğini ya da konuyu görmezden geldiğini göstermiştir.

Yapılan analiz sonucunda Cumhuriyet ve Hürriyet gazetelerinin ortaklaştığı konu sayısının fazla olduğu görülmüştür. Biri eleştirel diğeri merkezi bakış açısına sahip olan iki gazetenin ortak görüş sunduğu konu sayısının fazlalığı düşündürücüdür. Hürriyet gazetesinin bazı konular ile ilgili yorum yapmaması, kavramları daha az kullanması ya da kendi perspektifi doğrultusunda görüş bildirmemesi o dönemin toplumsal yapısıyla ilgili olduğu fikrini akla getirmektedir. Toplumsal muhalefetin ve özellikle sendikal faaliyetlerin etkin olduğu yılları kapsayan söz konusu dönem Hürriyet gazetesinin köşe yazılarında konuları işleme şeklinde değişikliklere yol açmıştır. Özellikle merkez sağ kesimin işçi sınıfı ile olan ilişkileri Hürriyet gazetesinin konularla ilgili yorumlarında temkinli olmasına neden olmuştur. Sendikal faaliyetlerin sağ ve sol kesim işçi sınıfının neredeyse tümü tarafından etkin bir şekilde yürütülmesi Hürriyet gazetesinde kavram kullanma durumunu değiştirmiştir. Cumhuriyet gazetesinin daha çok çatışmacı bir yaklaşım sergileyerek özellikle sınıfsal ilişkiler bağlamında yorumlarını gerçekleştirdiği, Hürriyet gazetesinin ise sınıf kör bir yapıya sahip olduğu söylenebilir.

Hürriyet gazetesinde özellikle IMF ile ilgili uygulamalarına karşı çıkan köşe yazıları incelendiğinde, kapitalist sistemin küresel kurallara göre değil Türkiye’ye özel olması gerektiği yorumu fark edilmiştir. Neoliberal teorinin gerektirdiği pratiklerin Türkiye’de farklı bir şekilde uygulanması isteği vurgulanmıştır. Sanayileşme uygulamalarının dış borçlanma yerine iç kaynaklardan sağlanması yönündeki görüşü neoliberal politikaların karşısında duran bir görüş niteliğindedir.

Dolayısıyla kapitalist sistemin gereklerini yerel işletmeler yoluyla gerçekleştirme amacının yer aldığı köşe yazıları IMF gibi neoliberal politikaların temeli niteliğindeki bir konuda iki gazete arasında ortak görüşe neden olmuştur.

Hürriyet ve Cumhuriyet gazetelerinde yayınlanan köşe yazılarını kaleme alan yazarların genel itibariyle mensup oldukları gazetelerin perspektifiyle uygun yazdıkları gözlenmiştir. Ancak Hürriyet gazetesi yazarı Oktay Ekşi'nin "Hükümet-yönetim" konusunda Metin Toker ile ve "Alternatif Yok" sloganıyla ilgili İsmail Cem ile aynı gazeteye bağlı olmalarına rağmen görüş ayrılığı yaşadığı görülmüştür.

Bu çalışmanın zaman aralığı 24 Ocak 1980 tarihi temel alınarak öncesinde ve sonrasında yer alan altı aylık zaman dilimleriyle toplamda bir yıl olarak sınırlandırılmıştır. 24 Ocak Kararları'nın asıl uygulayıcısı konumunda yer alan ve askeri darbe ile 12 Eylül 1980 tarihinde iktidara geçen Türk Silahlı Kuvvetleri'nin söz konusu ekonomik kararları uygulama şekillerini yansıtan köşe yazılarının incelenmesi araştırmayı daha anlamlı ve zengin kılacaktır. Çünkü 24 Ocak 1980 tarihinde yürürlüğe giren ve Türkiye'nin neoliberalleşme sürecinin miladı olarak kabul edilen ekonomik kararlar askeri darbenin gerçekleştiği dönem içerisinde kendi amacına daha uygun bir şekilde uygulanmaya başlamıştır.

Bülent Ecevit'in Güney Amerika benzetmesi yaparak belirttiği neoliberal uygulamaların ancak anti demokratik bir ortamda hayata geçirilebildiğine dair yorumundan hareketle, 12 Eylül 1980 askeri darbesini ve sonrasında da ele almak Türkiye'nin neoliberal ekonomi kurallarını uygulama şekli konusunda daha geniş bir bilgi verebilir. Böylelikle neoliberal ekonomi uygulamalarının siyasete yansıma şekli (otoriterleşme eğilimleri) konusunda da fikir edinmemizi sağlar.

Tarih aralığının genişletilmesinin yanı sıra araştırmaya temel alınan gazeteler içerisinde yer alan merkez ve eleştirel bakış açısına sahip olan iki gazeteye ek olarak muhafazakar görüşlü bir gazetenin de eklenmesi araştırmanın daha geniş perspektifle değerlendirilebilmesi konusunda katkı sağlama imkanı verebilir.

Türkiye'nin neoliberalleşmesinin başlangıcı niteliğinde olan 24 Ocak Kararları'na ilişkin bir analiz yapılmıştır. Küreselleşme söyleminin getirdikleri içerisinde yer alan neoliberalizm ile sağlanan serbestlik, piyasa ekonomisinin dünya

genelinde uygulanabilir olmasını sağlamıştır. Neoliberal ekonomi politikalarıyla sosyal devlet anlayışının terk edilerek gelir dağılımı arasındaki makasın açıldığı gerçeğini karşımıza çıkarmaktadır. Günümüzde ekonomik alanda gözlemlenen üretim ilişkileri neoliberal politikaların her geçen gün küreselleşen dünyaya uyum çabasını kanıtlamaktadır. 1980-2018 aralığında Türkiye’de, iç pazar yerine ihracata dayalı üretimin temel alındığı, kamu kesimine yönelik sürekli olarak özelleştirmenin uygulandığı, sağlık ve eğitim alanında harcamaların azaltılıp taşeronlaştırılmasıyla küreselleşme ideolojisinin gerektirdiği neoliberal politikaların etkilerini yaşamaktayız. Dolayısıyla günümüz neoliberal politikaların değerlendirmesinin yapılabilmesi için başlangıç niteliğinde olan bu çalışmanın incelenmesi fayda sağlayacaktır.

KAYNAKÇA

- Akıllıoğlu, T. (1984). *1982 Anayasasında Temel Hakların Genel Kuralları*, Mülkiyeliler Birliği Dergisi, Cilt: 10, Sayı: 76, s. 15-21.
- Arda, E. (2002). *Ekonomi El Sözlüğü*, Alfa Yayınları, İstanbul.
- Akalın, G. & Akalın, U. S. (2009). *Neoliberal İktisadın Marksist Eleştirisi*, Kalkedon Yayıncılık, İstanbul.
- Aziz, A. (2013). *Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntemleri ve Teknikleri*, Nobel Yayınları, Ankara.
- Balcı, A. (2013). *Sosyal Bilimlerde Araştırma, Yöntem, Teknik ve İlkeler*, Pegem Akademi, Ankara.
- Başkaya, F. (2004). *Devletçilikten 24 Ocak Kararlarına*, Maki Basın Yayın, Ankara.
- Başkaya, F. (2002). *Küreselleşmenin Karanlık Bilançosu*, Maki Basın Yayın, Ankara.
- Beaud, M. (2003). *Kapitalizmin Tarihi*, Dost Kitabevi, Ankara.
- Berg, B.L. & Lune, H. (2015). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*, Eğitim Yayınevi, Konya.
- Bilgin, N. (2014). *Sosyal Bilimlerde İçerik Analizi Teknikler ve Örnek Çalışmalar*, Siyasal Kitabevi, Ankara.
- Boratav, K. (1987). *Türkiye İktisat Tarihi 1908-1985*, Gerçek Yayınevi, İstanbul.
- Boratav, K. & Keyder, Ç. & Pamuk, Ş. (1987). *Kriz, Gelir Dağılımı ve Türkiye'nin Alternatif Sorunu*, Kaynak Yayınları, İstanbul.
- Boratav, K. (2016). *1980'li Yıllarda Türkiye'de Sosyal Sınıflar ve Bölüşüm*, İmge Kitabevi, Ankara.
- Çarıkçı, E. (1983). *Yarı Gelişmiş Ülkelerde ve Türkiye'de Sanayileşme Politikaları*, Turhan Kitabevi, Ankara.
- Creswell, J. W. ve V.L. Plano Clark (2014). *Karma Yöntem Araştırmaları*, Anı Yayıncılık, Ankara.
- Eğilmez, M. & Kumcu, E. (2006). *Ekonomi Politikası*, Remzi Kitabevi, İstanbul.
- Eğilmez, M. (2018). *Değişim Sürecinde Türkiye*, Remzi Kitabevi, İstanbul.
- Emre Kaya, A. E. (2010). *Cumhuriyet Gazetesi'nin Kuruluşundan Günümüze Kısa*

- Tarihi*, İstanbul Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi, Sayı: 1, 75-91.
- Fiske, J. (1996). *İletişim Çalışmalarına Giriş*, Bilim Sanat Yayınları, Ankara.
- Gürses, D. (2007). *Türkiye’de Yoksulluk ve Yoksullukla Mücadele Politikaları*, Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, Cilt:17, Sayı:1, s. 59-74.
- Harvey, D. (2012). *Yaratıcı Yıkım Olarak Neoliberalizm*, Atılım Sosyal Bilimler Dergisi 2(2), s.67-88.
- Harvey, D. (2015). *Neoliberalizmin Kısa Tarihi*, Sel Yayıncılık, İstanbul.
- Karaca, E. (1994). *Cumhuriyet Olayı*, Altın Kitaplar Yayınevi, İstanbul.
- Karlık, R. (2007). *Cumhuriyetin İlanından Günümüze Türkiye Ekonomisi’nde Yapısal Dönüşüm*, Beta Yayıncılık, İstanbul.
- Kaya, T. (2005). *Immanuel Wallerstein’in Toplumsal Değişim Kuramı*, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Kaya, A.(2013). *Mali Sürdürülebilirlik: Teori ve Türkiye Uygulaması*, Türkiye Bankalar Birliği, İstanbul.
- Kazgan, G. (2016). *Liberalizmden Neoliberalizme*, Remzi Kitabevi, İstanbul.
- Kazgan, G. (1985). *Ekonomide Dışa Açık Büyüme*, Altın Kitaplar Yayınevi, İstanbul.
- Kılıçbay, A. (1985). *Türk Ekonomisi*, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, Ankara.
- Kepenek, Y. & Yentürk, N. (2001). *Türkiye Ekonomisi*, Remzi Kitabevi, İstanbul.
- Kumar, R. (2015). *Yeni Başlayanlar İçin Adım Adım Araştırma Rehberi*, Edge Akademi, Ankara.
- Kurtoğlu, R. (2017). *Küresel Ekonomik Kriz ve Yeni Dünya Düzeni*, Destek Yayınları, İstanbul.
- Kurz, H. D. (2017). *İktisadi Düşünce Tarihi*, Heretik Yayınları, Ankara.
- Layder, D. (2013). *Sosyolojik Araştırma Pratiği: Teori ve Sosyal Araştırmanın İlişkilendirilmesi*, Heretik Yayınları, Ankara.
- Merriam, S. B. (2013). *Nitel Araştırma*, Nobel Yayınları, Ankara.
- Nakiboğlu, C. (2004). *Neoliberal Küreselleşme Sürecinde Yoksulluk ve Yoksullukla Mücadele*, Yüksek lisans Tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Neuman, W. L. (2010). *Toplumsal Araştırma Yöntemleri I-II*, Yayın Odası Yayınları, İstanbul.

Özkazanç, A. (2005). *Türkiye'nin Neo-liberal Dönüşümü ve Liberal Düşünce*, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Fakültesi, GETA Tartışma Metinleri, No:85, Ankara.

Özkır, Y. (2013). *Hürriyet Gazetesi'nin Kimliği*, Iğdır Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, Sayı: 3, s. 45-70.

Özçelik, P. K. (2009). *12 Eylül'ü Anlamak*, s.74-92, Ankara Üniversitesi SBF Dergisi, No: 66-1.

Pamuk, Ş. (2014). *Türkiye'nin 200 Yıllık İktisadi Tarihi*, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, İstanbul.

Schink, İrvin C. & Tonak, E. Ahmet. (Derl.). (2013). *Geçiş Sürecinde Türkiye*, Belge Yayınları, İstanbul.

Selçuk, İ. & Aren, S. & Tüzün, G. & Sönmez, S. & Oyan, O. & Işıklı, A. & Kepenek, Y. & Konukman, A. & Özcan, N. (1986). *İşbitiren Ekonomi*, Bilim ve Sanat Yayınları, İstanbul.

Takım, Abdullah. (2011). *Türkiye'de 1960-1980 Yılları Arasında Uygulanan Kalkınma Planlarında Maliye Politikaları*, s.154-176, Maliye Dergisi, Sayı: 160.

Tüleykan, H. & Bayramoğlu, S. (2016). *Türkiye'de 24 Ocak Kararları İle Başlayan Finansal Serbestleşmenin Günümüz İktisadi ve Mali Yapısına Yansımaları*, s.401-420, The Journal of Academic Social Science Studies, No:44.

Ünsaldı, L. (2014). *Bir Ekonomizm Eleştirisi*, Heretik Yayıncılık, Ankara.

Wallerstein, I. (2014). *Dünya-Sistemleri Analizi*, bgst Yayınları, İstanbul.

Yıldırım, C. (2011). *Birinci ve İkinci Nesil Washington Uzlaşması: Neoliberal İktisat Politikalarının 1980'den Sonraki Evrimi*, Ekonomik ve Sosyal Araştırmalar Dergisi, Cilt 7, Sayı: 2,7:1-23.

Yıldırım, S. (2006). *Türkiye'de 24 Ocak 1980 Öncesi ve Sonrası Sanayileşme ve Ekonomik Büyümeye Etkileri*, Osmangazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, Cilt 7, No: 1, Eskişehir.

Akbal, O. (1979, Temmuz 25). Parayla Hükümet Kurulmaz. *Cumhuriyet Gazetesi*, 2.

Akbal, O. (1979, Eylül 17). Acı Bir Sesleniş. *Cumhuriyet Gazetesi*, 2.

Akbal, O. (1980, Ocak 5). Önümüzdeki Günlerde. *Cumhuriyet Gazetesi*, 2.

Akbal, O. (1980, Şubat 3). Tarihin Akışı Durmaz. *Cumhuriyet Gazetesi*, 2.

- Akbal, O. (1980, Şubat 7). Bu Gidiş Nereye Doğru?. *Cumhuriyet Gazetesi*, 2.
- Akbal, O. (1980, Mart 8). Borç Kimin Kamçısıdır?. *Cumhuriyet Gazetesi*, 2.
- Akbal, O. (1980, Mayıs 5). Banka Kredileri Konusunda. *Cumhuriyet Gazetesi*, 2.
- Akbal, O. (1980, Mayıs 12). Gidiyoruz Bir Yerlere. *Cumhuriyet Gazetesi*, 2.
- Akbal, O. (1980, Haziran 9). Merkez Bankası Savaşı!. *Cumhuriyet Gazetesi*, 2.
- Akbal, O. (1980, Haziran 19). Günün Gerçekleri Arasında. *Cumhuriyet Gazetesi*, 2.
- Akbal, O. (1980, Temmuz 3). Bunalım ve Çıkış. *Cumhuriyet Gazetesi*, 2.
- Akgiray, H. B. (1980, Nisan 18). Devlet Adam Öldürmez!. *Cumhuriyet Gazetesi*, 2.
- Akıncı, E. (1980, Şubat 14). Yine Eşel Mobil. *Cumhuriyet Gazetesi*, 2.
- Akyazan, S. (1980, Temmuz 22). Başiboş Faiz Sorunları. *Cumhuriyet Gazetesi*, 2.
- Aliefendioğlu, Y. (1979, Ağustos 20). Ulusal Savurganlık. *Cumhuriyet Gazetesi*, 2.
- Alkan, T. (1980, Ocak 30). 2000 Yılında Açlık ve Bağımlılık. *Cumhuriyet Gazetesi*, 2.
- Anday, M. C. (1980, Ocak 5). Umutsuzluk. *Cumhuriyet Gazetesi*, 2.
- Anday, M. C. (1980, Şubat 16). Döviz ve Gerisindekiler. *Cumhuriyet Gazetesi*, 2.
- Anday, M. C. (1980, Haziran 13). Alışma Dönemi. *Cumhuriyet Gazetesi*, 2.
- Apaydın, T. (1980, Nisan 17). Köy Enstitülerinden Kalan. *Cumhuriyet Gazetesi*, 2.
- Arıç, T. (1979, Ekim 11). Halkımızın Borç Yükü. *Cumhuriyet Gazetesi*, 2.
- Arpad, B. (1980, Mart 4). Çıkar Ortaklığı. *Cumhuriyet Gazetesi*, 2.
- Arpad, B. (1980, Mart 25). Cezacı Maliye. *Cumhuriyet Gazetesi*, 2.
- Ay, B. (1980, Haziran 20). Kir, Kin, Kan Yalan Derken. *Cumhuriyet Gazetesi*, 2.
- Aydın, D. (1980, Mayıs 24). Tam Süre ve Gerçekler, *Cumhuriyet Gazetesi*, 2.
- Balcı, E. (1980, Nisan 2). AET'de Kavga. *Cumhuriyet Gazetesi*, 2.
- Başbuğ, F. (1979, Ağustos 5). Kambiyo Rejimi Yenilenirken...*Cumhuriyet Gazetesi*, 5.
- Başbuğ, F. B. (1979, Ağustos 15). Başlayan Transferler ve Döviz. *Cumhuriyet Gazetesi*, 5.

- Başbuğ, F. B. (1979, Kasım 22). Açık Gerçeklere Karşın. *Cumhuriyet Gazetesi*, 5.
- Başbuğ, F. B. (1979, Aralık 15). Programdaki Yatırımlar. *Cumhuriyet Gazetesi*, 5.
- Başbuğ, F. B. (1980, Nisan 15). Döviz Suçlarında Bağış. *Cumhuriyet Gazetesi*, 5.
- Başbuğ, F. B. (1980, Mayıs 22). Kıdem Tazminatı Bunalımı. *Cumhuriyet Gazetesi*, 5.
- Başbuğ, F. B. (1980, Haziran 9). Faiz Şoku ve Bankalar. *Cumhuriyet Gazetesi*, 5.
- Başer, G. (1980, Ocak 21). KİT'lerde Yönetim. *Cumhuriyet Gazetesi*, 2.
- Battal, Ş. (1980, Mayıs 12). İki Katına Çıkarılmalı. *Cumhuriyet Gazetesi*, 2.
- Can, F. (1980, Mart 11). Kıdem Tazminatı ve Üst Sınır. *Cumhuriyet Gazetesi*, 2.
- Cem, İ. (1979, Ağustos 1). Vakit Hala Geç Değildir- Yapılacak Çok Şey Vardır. *Hürriyet Gazetesi*, 8.
- Cem, İ. (1979, Ağustos 2). Vakit Hala Geç Değildir- Verilmiş Sözler Yerine Getirilebilir. *Hürriyet Gazetesi*, 8.
- Cem, İ. (1979, Ağustos 17). Faturayı Kim Ödeyecek. *Hürriyet Gazetesi*, 8.
- Cem, İ. (1979, Ağustos 18). Tek Çözüm Bu Mu?. *Hürriyet Gazetesi*, 8.
- Cem, İ. (1979, Ekim 11). Bunalımdan Çıkışın Arayışları. *Hürriyet Gazetesi*, 8.
- Cem, İ. (1979, Kasım 23). ABD, İran ve Türkiye. *Hürriyet Gazetesi*, 8.
- Cem, İ. (1980, Şubat 6). Sonu Belirsiz Bir Dönemeç. *Hürriyet Gazetesi*, 8.
- Cem, İ. (1980, Mart 14). Yıldızlarda mı?. *Hürriyet Gazetesi*, 8.
- Cem, İ. (1980, Nisan 9). Beklemek. *Hürriyet Gazetesi*, 8.
- Cem, İ. (1980, Mayıs 22). Türkiye ve Muhalefet. *Hürriyet Gazetesi*, 8.
- Cem, İ. (1980, Haziran 6). Çözüm Üretmeyen Siyaset. *Hürriyet Gazetesi*, 8.
- Cumalı, N. (1980, Mart 2). Portakal Kabukları. *Cumhuriyet Gazetesi*, 2.
- Doğan, Y. (1979, Temmuz 24). Mektupla Birlikte Gelen. *Cumhuriyet Gazetesi*, 12.
- Doğan, Y. (1979, Ağustos 21). Sendikacılık ve Sağın Bilinci. *Cumhuriyet Gazetesi*, 12.
- Doğan, Y. (1979, Ağustos 28). Katılmak mı- Ayrılmak mı?. *Cumhuriyet Gazetesi*, 12.

- Doğan, Y. (1979, Eylöl 18). Ortaklığa Biçim Vermek. *Cumhuriyet Gazetesi*, 12.
- Doğan, Y. (1979, Eylöl 25). Seçeneksizlik Sürüyor!. *Cumhuriyet Gazetesi*, 12.
- Doğan, Y. (1979, Ekim 2). Merkez Bankası ve İlişkilerde Aşama. *Cumhuriyet Gazetesi*, 12.
- Doğan, Y. (1979, Ekim 16). Kentlerin Tepkisi. *Cumhuriyet Gazetesi*, 12.
- Doğan, Y. (1979, Ekim 23). Tahtakale'den Brüksel Cuntasına. *Cumhuriyet Gazetesi*, 12.
- Doğan, Y. (1979, Ekim 30). İki Önemli Engel. *Cumhuriyet Gazetesi*, 12.
- Doğan, Y. (1979, Kasım 6). Tekrarın Tekrarsızlığı. *Cumhuriyet Gazetesi*, 12.
- Doğan, Y. (1979, Kasım 13). Odalar Birliği Hükümeti. *Cumhuriyet Gazetesi*, 12.
- Doğan, Y. (1979, Kasım 20). Yetti Bu Seçim Ekonomisi. *Cumhuriyet Gazetesi*, 12.
- Doğan, Y. (1979, Aralık 4). Büyüyen Bütçe, Küçülen Türkiye. *Cumhuriyet Gazetesi*, 12.
- Doğan, Y. (1979, Aralık 11). Gölge Başbakan. *Cumhuriyet Gazetesi*, 12.
- Doğan, Y. (1980, Ocak 1). Merhaba Hüzün. *Cumhuriyet Gazetesi*, 12.
- Doğan, Y. (1980, Ocak 8). 'Uyarı'da Söylenmeyen Dayanaklar. *Cumhuriyet Gazetesi*, 12.
- Doğan, Y. (1980, Ocak 14). İşte İflas Budur. *Cumhuriyet Gazetesi*, 12.
- Doğan, Y. (1980, Ocak 21). Yoksulluğu Devlet Kanıtlıyor. *Cumhuriyet Gazetesi*, 12.
- Doğan, Y. (1980, Ocak 28). Liberalizme Geçişin Büyük Dönemeci. *Cumhuriyet Gazetesi*, 6.
- Doğan, Y. (1980, Ocak 30). Başbakan Sorular Karşısında Kaçak Güreşti. *Cumhuriyet Gazetesi*, 6.
- Doğan, Y. (1980, Şubat 4). Sevr'e Dönüş. *Cumhuriyet Gazetesi*, 4.
- Doğan, Y. (1980, Şubat 11). Turgut Bey'in Rüyası. *Cumhuriyet Gazetesi*, 4.
- Doğan, Y. (1980, Şubat 18). Yabancı Sermaye Gelir mi?. *Cumhuriyet Gazetesi*, 4.
- Doğan, Y. (1980, Şubat 25). Denklemler Değiştir. *Cumhuriyet Gazetesi*, 4.
- Doğan, Y. (1980, Mart 13). Yüz Günde Sanayileşmekten Vazgeçmek. *Cumhuriyet Gazetesi*, 4.

- Doğan, Y. (1980, Nisan 9). Önlemlerin Tutmadığının Resmidir. *Cumhuriyet Gazetesi*, 4.
- Doğan, Y. (1980, Nisan 17). Merkez Bankası Kavgası. *Cumhuriyet Gazetesi*, 4.
- Doğan, Y. (1980, Nisan 22). Teknik Nedenden Siyasal Ödüne. *Cumhuriyet Gazetesi*, 4.
- Doğan, Y. (1980, Nisan 29). Üçlü Komisyonun Çılgın Kararlılığı. *Cumhuriyet Gazetesi*, 4.
- Doğan, Y. (1980, Mayıs 6). Sisleri Dağıtan Grevler. *Cumhuriyet Gazetesi*, 4.
- Doğan, Y. (1980, Mayıs 13). Milli Piyango Bakanlığı. *Cumhuriyet Gazetesi*, 4.
- Doğan, Y. (1980, Mayıs 30). Sermaye Karıştı, İktidar da Karıştı. *Cumhuriyet Gazetesi*, 4.
- Doğan, Y. (1980, Haziran 3). Türk-İş'in Son Maceraları. *Cumhuriyet Gazetesi*, 4.
- Doğan, Y. (1980, Haziran 16). Önden Gidenler Geridekileri Beklesin. *Cumhuriyet Gazetesi*, 4.
- Doğan, Y. (1980, Haziran 18). Manzaralar. *Cumhuriyet Gazetesi*, 4.
- Doğan, Y. (1980, Temmuz 1). Çöküşün Ölçüsü Serbest Faizler. *Cumhuriyet Gazetesi*, 4.
- Dural, F. (1980, Mayıs 9). Vergi Sancısı. *Cumhuriyet Gazetesi*, 2.
- Ekmekçi, M. (1979, Ağustos 15). Faşizmin Yağları. *Cumhuriyet Gazetesi*, 4.
- Ekmekçi, M. (1980, Ocak 28). İflas. *Cumhuriyet Gazetesi*, 4.
- Ekmekçi, M. (1980, Şubat 8). Son Yemek. *Cumhuriyet Gazetesi*, 4.
- Ekmekçi, M. (1980, Nisan 11). Molozlu Tarla. *Cumhuriyet Gazetesi*, 4.
- Ekmekçi, M. (1980, Mayıs 9). İşin İçyüzü. *Cumhuriyet Gazetesi*, 4.
- Ekmekçi, M. (1980, Mayıs 26). Emekçiler Uyanırken. *Cumhuriyet Gazetesi*, 4.
- Ekşi, O. (1979, Ağustos 8). Eczacılar da Çoştı. *Hürriyet Gazetesi*, 3.
- Ekşi, O. (1979, Ağustos 9). Hem Var Hem Yok. *Hürriyet Gazetesi*, 3.
- Ekşi, O. (1979, Ağustos 16). Yağ Seferberliği. *Hürriyet Gazetesi*, 3.
- Ekşi, O. (1979, Ağustos 17). İlam. *Hürriyet Gazetesi*, 3.

- Ekşi, O. (1979, Ekim 18). Fırsat. *Hürriyet Gazetesi*, 3.
- Ekşi, O. (1979, Kasım 11). Humeyni Usulü. *Hürriyet Gazetesi*, 3.
- Ekşi, O. (1979, Kasım 16). Bir Fırsat. *Hürriyet Gazetesi*, 3.
- Ekşi, O. (1979, Kasım 20). Yapabilirse. *Hürriyet Gazetesi*, 3.
- Ekşi, O. (1980, Ocak 26). Bir Devalüasyon Daha. *Hürriyet Gazetesi*, 3.
- Ekşi, O. (1980, Ocak 27). Çıkış Yolu. *Hürriyet Gazetesi*, 3.
- Ekşi, O. (1980, Ocak 28). KİT'leri Serbest Bırakırken. *Hürriyet Gazetesi*, 3.
- Ekşi, O. (1980, Ocak 29). Önlemler-Öneriler. *Hürriyet Gazetesi*, 3.
- Ekşi, O. (1980, Ocak 30). Adil Olmak İçin. *Hürriyet Gazetesi*, 3.
- Ekşi, O. (1980, Ocak 31). Oldu mu Ya?. *Hürriyet Gazetesi*, 3.
- Ekşi, O. (1980, Şubat 3). Bize de Düşen Var... *Hürriyet Gazetesi*, 3.
- Ekşi, O. (1980, Şubat 5). Tam Zamanı. *Hürriyet Gazetesi*, 3.
- Ekşi, O. (1980, Şubat 14). Vergiler Değişirken. *Hürriyet Gazetesi*, 3.
- Ekşi, O. (1980, Mart 7). 100 Günün Hesabı. *Hürriyet Gazetesi*, 3.
- Ekşi, O. (1980, Mart 11). Ciddi (!) Bir Aday. *Hürriyet Gazetesi*, 3.
- Ekşi, O. (1980, Mayıs 13). Kim Kazandı?. *Hürriyet Gazetesi*, 3.
- Ekşi, O. (1980, Haziran 10). Vatandaş Nasıl Güvensin?. *Hürriyet Gazetesi*, 3.
- Ekşi, O. (1980, Haziran 11). Bir İzahı Olmalı. *Hürriyet Gazetesi*, 3.
- Emeç, Ç. (1979, Ağustos 6). Fiyata Kaç... Ücrete Tut... *Hürriyet Gazetesi*, 5.
- Emeç, Ç. (1979, Ağustos 27). Memur Dediğin Nedir?. *Hürriyet Gazetesi*, 5.
- Emeç, Ç. (1979, Eylül 24). Durumlar Nasıl Acaba?. *Hürriyet Gazetesi*, 5.
- Emeç, Ç. (1979, Ekim 15). Erken Gelen Yeni Yıl. *Hürriyet Gazetesi*, 5.
- Emeç, Ç. (1979, Kasım 5). Cennet-Cehennem. *Hürriyet Gazetesi*, 5.
- Emeç, Ç. (1979, Aralık 3). Otobüsleri Duman Almış, Yürüyelim Arkadaşlar. *Hürriyet Gazetesi*, 5.
- Emeç, Ç. (1979, Aralık 10). İste İsteyebildiğin Kadar. *Hürriyet Gazetesi*, 5.

- Emeç, Ç. (1979, Aralık 24). Yaşamak Azap Olursa. *Hürriyet Gazetesi*, 5.
- Emeç, Ç. (1979, Aralık 31). 1980'e Doğru. *Hürriyet Gazetesi*, 5.
- Emeç, Ç. (1980, Ocak 28). Helal Olsun. *Hürriyet Gazetesi*, 5.
- Emeç, Ç. (1980, Şubat 11). Katsayıya Katlanmak. *Hürriyet Gazetesi*, 5.
- Emeç, Ç. (1980, Şubat 25). Falaka. *Hürriyet Gazetesi*, 5.
- Emeç, Ç. (1980, Mart 3). Devletin Eli Kimin Elinde?. *Hürriyet Gazetesi*, 5.
- Emeç, Ç. (1980, Mart 17). O Parmak. *Hürriyet Gazetesi*, 5.
- Emeç, Ç. (1980, Mart 31). Efendim Hasta, Ben Hasta. *Hürriyet Gazetesi*, 5.
- Emeç, Ç. (1980, Nisan 14). Komşuda Pişer Bize de Düşer. *Hürriyet Gazetesi*, 5.
- Emeç, Ç. (1980, Mayıs 12). Utanmak Karaborsa. *Hürriyet Gazetesi*, 5.
- Emeç, Ç. (1980, Mayıs 16). Yeni Bir Taş Devri. *Hürriyet Gazetesi*, 5.
- Emeç, Ç. (1980, Mayıs 19). Adam. *Hürriyet Gazetesi*, 5.
- Emeç, Ç. (1980, Haziran 9). Ordu Üzerine. *Hürriyet Gazetesi*, 5.
- Emeç, Ç. (1980, Haziran 16). Yeni Bir Taş Devri. *Hürriyet Gazetesi*, 5.
- Emeç, Ç. (1980, Temmuz 7). Tatil Yapmak. *Hürriyet Gazetesi*, 5.
- Erel, G. N. (1980, Nisan 11). Eşel Mobil'in Ardındaki. *Cumhuriyet Gazetesi*, 2.
- Erel, G. N. (1980, Haziran 13). İdeolojik Sözleşmeler. *Cumhuriyet Gazetesi*, 2.
- Eren, A. E. (1980, Mart 17). THY'deki Grev ve Lokavt. *Cumhuriyet Gazetesi*, 2.
- Erişkon, H. (1980, Nisan 24). Tüketimi Kısımak Çare Değil. *Cumhuriyet Gazetesi*, 2.
- Faik, B. (1979, Ağustos 12). Türk'mü Bunlar?. *Hürriyet Gazetesi*, 7.
- Faik, B. (1979, Ekim 7). Kurtarmış. *Hürriyet Gazetesi*, 7.
- Faik, B. (1980, Ocak 20). Körolası İltimas!. *Hürriyet Gazetesi*, 7.
- Faik, B. (1980, Şubat 3). Yetmedi mi?. *Hürriyet Gazetesi*, 7.
- Faik, B. (1980, Mart 16). Asıl İktidar!. *Hürriyet Gazetesi*, 7.
- Günyol, V. (1980, Nisan 19). Sağ-Sol Sorunu. *Cumhuriyet Gazetesi*, 2.

- Güven, H. S. (1980, Mart 3). Enflasyon Eşkiyası, *Cumhuriyet Gazetesi*, 2.
- Güven, K. C. (1979, Ağustos 12). İlaç Sorunu ve Eczacıların Boykotu. *Cumhuriyet Gazetesi*, 2.
- Güven, K. C. (1979, Ağustos 28). İlaç Fiyatlarını Düşürme. *Cumhuriyet Gazetesi*, 2.
- Hekimoğlu, M. (1980, Mayıs 8). Geceyi Tanıdım. *Cumhuriyet Gazetesi*, 2.
- Hekimoğlu, M. (1980, Mayıs 29). Yirminci Yılın Görüntüsü. *Cumhuriyet Gazetesi*, 2.
- İşgüden, T. (1980, Şubat 4). Yabancı Sermaye. *Cumhuriyet Gazetesi*, 2.
- İşgüden, T. (1980, Şubat 25). Devletin Yeri. *Cumhuriyet Gazetesi*, 2.
- İşgüden, T. (1980, Haziran 4). Uluslararası Para Fonu. *Cumhuriyet Gazetesi*, 2.
- Kafaoğlu, A. B. (1979, Temmuz 28). Niyet Mektubu. *Cumhuriyet Gazetesi*, 5.
- Kafaoğlu, A. B. (1979, Ağustos 1). Transferler. *Cumhuriyet Gazetesi*, 5.
- Kafaoğlu, A. B. (1979, Ağustos 2). Tarımsal Fiyatlar. *Cumhuriyet Gazetesi*, 5.
- Kafaoğlu, A. B. (1979, Ağustos 8). Para Darlığı Konusu. *Cumhuriyet Gazetesi*, 5.
- Kafaoğlu, A. B. (1979, Ağustos 9). Para Sıkıntısı. *Cumhuriyet Gazetesi*, 5.
- Kafaoğlu, A. B. (1979, Ağustos 16). Stokçulukta Özel Sektörün Sorumluluğu. *Cumhuriyet Gazetesi*, 7.
- Kafaoğlu, A. B. (1979, Ağustos 24). Stoklama ve Hükümet. *Cumhuriyet Gazetesi*, 6.
- Kafaoğlu, A. B. (1979, Eylül 8). Kamu Girişimi ve Özel Girişim 1. *Cumhuriyet Gazetesi*, 7.
- Kafaoğlu, A. B. (1979, Eylül 9). Kamu Girişimi ve Özel Girişim 2. *Cumhuriyet Gazetesi*, 7.
- Kafaoğlu, A. B. (1979, Eylül 10). Kamu Girişimi ve Özel Girişim 3. *Cumhuriyet Gazetesi*, 7.
- Kafaoğlu, A. B. (1979, Eylül 27). Kamu Girişimi ve Özel Girişim 4. *Cumhuriyet Gazetesi*, 7.
- Kafaoğlu, A. B. (1979, Eylül 28). Kamu Girişimi ve Özel Girişim 5. *Cumhuriyet Gazetesi*, 7.
- Kafaoğlu, A. B. (1979, Ekim 4). Ekonomide Son Gelişmeler. *Cumhuriyet Gazetesi*, 7.

- Kafaoğlu, A. B. (1979, Kasım 10). Kuyruk mu, DÇM mi?. *Cumhuriyet Gazetesi*, 7.
- Karadeniz, E. (1980, Ocak 29). Devalüasyon'dan Kalpazan'lara. *Cumhuriyet Gazetesi*, 2.
- Kayla, Z. (1980, Mart 20). Bütçe Enflasyon. *Cumhuriyet Gazetesi*, 2.
- Kayla, Z. (1980, Nisan 21). Devalüasyon, Merkez Bankası. *Cumhuriyet Gazetesi*, 2.
- Kayla, Z. (1980, Mayıs 23). IMF Sorunu. *Cumhuriyet Gazetesi*, 2.
- Kayla, Z. (1980, Temmuz 8). Geçim Sıkıntısı. *Cumhuriyet Gazetesi*, 2.
- Kazan, T. (1980, Mart 1). Kıdem Tazminatı Sınırlanamaz. *Cumhuriyet Gazetesi*, 2.
- Kazgan, G. (1980, Mart 8). Enflasyon, Devalüasyon ve Sermaye Kaygısı. *Cumhuriyet Gazetesi*, 2.
- Keleş, R. (1979, Kasım 14). Devlet Arsa Satmalı mı?. *Cumhuriyet Gazetesi*, 2.
- Kemal, M. (1979, Temmuz 26). Gök Kubbe Yıkılırsa. *Cumhuriyet Gazetesi*, 4.
- Kemal, M. (1979, Ağustos 2). Gizli Dil Kullanmak. *Cumhuriyet Gazetesi*, 4.
- Kemal, M. (1979, Ağustos 12). Debelendikçe. *Cumhuriyet Gazetesi*, 4.
- Kemal, M. (1979, Ağustos 23). Ekonomik Anarşi Yok Mu?. *Cumhuriyet Gazetesi*, 4.
- Kemal, M. (1979, Eylül 4). Sorumlu Aranıyor. *Cumhuriyet Gazetesi*, 4.
- Kemal, M. (1979, Eylül 13). Taban ve Tavan. *Cumhuriyet Gazetesi*, 4.
- Kemal, M. (1979, Ekim 11). Düzen Durdukça. *Cumhuriyet Gazetesi*, 4.
- Kemal, M. (1979, Kasım 6). İhanet Yanıtsız Değildir. *Cumhuriyet Gazetesi*, 4.
- Kemal, M. (1979, Kasım 15). Ne Hükümeti?. *Cumhuriyet Gazetesi*, 4.
- Kemal, M. (1979, Kasım 27). Bakkal Gibi. *Cumhuriyet Gazetesi*, 4.
- Kemal, M. (1979, Aralık 1). Yol, Yordam. *Cumhuriyet Gazetesi*, 4.
- Kemal, M. (1979, Aralık 15). Duvardaki Fotoğraf. *Cumhuriyet Gazetesi*, 4.
- Kemal, M. (1979, Aralık 30). Bütçe Tartışmaları. *Cumhuriyet Gazetesi*, 4.
- Kemal, M. (1980, Ocak 12). Yalanın Kuyruğu. *Cumhuriyet Gazetesi*, 4.
- Kemal, M. (1980, Ocak 29). Daha Neler Olacak?. *Cumhuriyet Gazetesi*, 4.

- Kemal, M. (1980, Ocak 31). Palavra. *Cumhuriyet Gazetesi*, 4.
- Kemal, M. (1980, Şubat 2). El mi Yaman Bey mi Yaman?. *Cumhuriyet Gazetesi*, 4.
- Kemal, M. (1980, Şubat 5). Ne Desek Boş. *Cumhuriyet Gazetesi*, 4.
- Kemal, M. (1980, Şubat 7). Sahanda Yumurta. *Cumhuriyet Gazetesi*, 4.
- Kemal, M. (1980, Şubat 9). Kahve ile Sigara. *Cumhuriyet Gazetesi*, 4.
- Kemal, M. (1980, Şubat 17). Devlet Hazinesi Darı Değildir. *Cumhuriyet Gazetesi*, 4.
- Kemal, M. (1980, Şubat 19). Deneme Tahtası. *Cumhuriyet Gazetesi*, 4.
- Kemal, M. (1980, Şubat 21). TV Karşısında. *Cumhuriyet Gazetesi*, 4.
- Kemal, M. (1980, Mart 1). Saçma Sapan. *Cumhuriyet Gazetesi*, 4.
- Kemal, M. (1980, Mart 4). Yeniden Moğol Zulmü. *Cumhuriyet Gazetesi*, 4.
- Kemal, M. (1980, Mart 6). Demirel'in Yüz Günü. *Cumhuriyet Gazetesi*, 4.
- Kemal, M. (1980, Mart 8). Kapalı Kapılar Ardında. *Cumhuriyet Gazetesi*, 4.
- Kemal, M. (1980, Mart 13). Biri Yeter Ötekileri Kapatın. *Cumhuriyet Gazetesi*, 4.
- Kemal, M. (1980, Mart 15). Kısır Döngü Sürüyor. *Cumhuriyet Gazetesi*, 4.
- Kemal, M. (1980, Mart 22). Tadı İyice Kaçtı. *Cumhuriyet Gazetesi*, 4.
- Kemal, M. (1980, Nisan 1). Önümüze Düşenler. *Cumhuriyet Gazetesi*, 4.
- Kemal, M. (1980, Nisan 3). Küçük Azınlık Uğruna. *Cumhuriyet Gazetesi*, 4.
- Kemal, M. (1980, Nisan 8). Para Bir Kez Düşünce. *Cumhuriyet Gazetesi*, 4.
- Kemal, M. (1980, Nisan 10). Dört Ucundan Değil Bir Ucundan. *Cumhuriyet Gazetesi*, 4.
- Kemal, M. (1980, Nisan 17). Teori Tanımayanlar. *Cumhuriyet Gazetesi*, 4.
- Kemal, M. (1980, Nisan 26). Yatsı Yakındır. *Cumhuriyet Gazetesi*, 4.
- Kemal, M. (1980, Nisan 27). Çatlak Sesler. *Cumhuriyet Gazetesi*, 4.
- Kemal, M. (1980, Mayıs 13). İki Lokma Yemek. *Cumhuriyet Gazetesi*, 4.
- Kemal, M. (1980, Mayıs 20). Kemalizme Neler Oluyor?. *Cumhuriyet Gazetesi*, 4.
- Kemal, M. (1980, Mayıs 22). Hesaplaşma Ama Demokratik. *Cumhuriyet Gazetesi*, 4.

- Kemal, M. (1980, Haziran 3). Son Gürlüğü. *Cumhuriyet Gazetesi*, 4.
- Kemal, M. (1980, Haziran 19). Oyuna Düşmek. *Cumhuriyet Gazetesi*, 4.
- Kemal, M. (1980, Haziran 22). Atatürk'ün Para Anlayışı. *Cumhuriyet Gazetesi*, 4.
- Kemal, M. (1980, Haziran 24). Borç Kamburu. *Cumhuriyet Gazetesi*, 4.
- Kemal, M. (1980, Temmuz 1). Yolunma Tavuk. *Cumhuriyet Gazetesi*, 4.
- Kemal, M. (1980, Temmuz 10). Ardından Gelen. *Cumhuriyet Gazetesi*, 4.
- Kemal, M. (1980, Temmuz 15). Herşey Slogan. *Cumhuriyet Gazetesi*, 4.
- Ketenci, Ş. (1980, Şubat 6). İşçinin Emeği ile Oyun Oynanmaz. *Cumhuriyet Gazetesi*, 7.
- Ketenci, Ş. (1980, Nisan 21). Türk-İş Kötü Not Aldı. *Cumhuriyet Gazetesi*, 7.
- Ketenci, Ş. (1980, Nisan 29). Türk-İş ve Hükümet Zaman Kazanmada Yarışıyorlar. *Cumhuriyet Gazetesi*, 7.
- Ketenci, Ş. (1980, Mayıs 16). Vurun Abalıya. *Cumhuriyet Gazetesi*, 7.
- Ketenci, Ş. (1980, Haziran 1). Garibi Sevindirmek İsteyince. *Cumhuriyet Gazetesi*, 7.
- Ketenci, Ş. (1980, Haziran 24). DİSK'te 'Birliktelik' Sağlamak. *Cumhuriyet Gazetesi*, 7.
- Ketenci, Ş. (1980, Haziran 29). KİT'lerde Kilitlenen Sözleşmeler. *Cumhuriyet Gazetesi*, 7.
- Ketenci, Ş. (1980, Temmuz 21). Toplu Sözleşme ve Grev Hakkı Yok mu Edilmek İsteniyor?. *Cumhuriyet Gazetesi*, 7.
- Kılıçdaroğlu, K. (1979, Aralık 3). Serseri Para. *Cumhuriyet Gazetesi*, 4.
- Kırsaçlıoğlu, N. (1979, Ekim 20). Devlet İhaleleri, *Cumhuriyet Gazetesi*, 2.
- Kili, S. (1980, Temmuz 24). 57 Yıl Sonra Lozan. *Cumhuriyet Gazetesi*, 2.
- Koçtürk, O. N. (1979, Kasım 5). Et ve Un. *Cumhuriyet Gazetesi*, 2.
- Koçtürk, O. N. (1979, Aralık 18). Ekmek ve Ekmek. *Cumhuriyet Gazetesi*, 2.
- Koçtürk, O. N. (1980, Mart 18). Et Fiyatları. *Cumhuriyet Gazetesi*, 2.
- Kumaş, R. (1980, Haziran 7). Konut Sorunu ve Bir Öneri. *Cumhuriyet Gazetesi*, 2.

- Kuyucuklu, N. (1980, Temmuz 21). Dış Borçlarımız ve Kalkınma. *Cumhuriyet Gazetesi*, 2.
- Mulayım, Z. G. (1980, Mayıs 21). Tekelleşmeye Karşı Kooperatifçilik. *Cumhuriyet Gazetesi*, 2.
- Mumcu, U. (1979, Ekim 5). Kaçak Şirket. *Cumhuriyet Gazetesi*, 1.
- Mumcu, U. (1979, Ekim 19). Leş. *Cumhuriyet Gazetesi*, 1.
- Mumcu, U. (1979, Aralık 5). Yağ Satarım. *Cumhuriyet Gazetesi*, 1.
- Mumcu, U. (1979, Aralık 12). Sağlık Olsun. *Cumhuriyet Gazetesi*, 1.
- Mumcu, U. (1980, Ocak 18). İstekleri Oldu. *Cumhuriyet Gazetesi*, 1.
- Mumcu, U. (1980, Ocak 26). Çılgınlık, Cinnet, Sadizm... *Cumhuriyet Gazetesi*, 1.
- Mumcu, U. (1980, Ocak 27). İhtikâr!. *Cumhuriyet Gazetesi*, 1.
- Mumcu, U. (1980, Ocak 28). Hayvancılık ve Batı. *Cumhuriyet Gazetesi*, 1.
- Mumcu, U. (1980, Ocak 29). Nurlu Ufuklar. *Cumhuriyet Gazetesi*, 1.
- Mumcu, U. (1980, Ocak 31). Bu Ne Öfke?. *Cumhuriyet Gazetesi*, 1.
- Mumcu, U. (1980, Şubat 3). Bilinçleniyor. *Cumhuriyet Gazetesi*, 1.
- Mumcu, U. (1980, Şubat 4). Özel TV. *Cumhuriyet Gazetesi*, 1.
- Mumcu, U. (1980, Şubat 6). Paranın İntikamı. *Cumhuriyet Gazetesi*, 1.
- Mumcu, U. (1980, Şubat 12). Taşıma Suyla. *Cumhuriyet Gazetesi*, 1.
- Mumcu, U. (1980, Şubat 16). Devrimci Eylem mi?. *Cumhuriyet Gazetesi*, 1.
- Mumcu, U. (1980, Şubat 17). Adını Koyarak. *Cumhuriyet Gazetesi*, 1.
- Mumcu, U. (1980, Şubat 18). İşte Sistem. *Cumhuriyet Gazetesi*, 1.
- Mumcu, U. (1980, Şubat 19). Bütçe Yok, Plan Yok, Ekonomik Darbe Var. *Cumhuriyet Gazetesi*, 1.
- Mumcu, U. (1980, Şubat 20). Adi Madenden Heykel. *Cumhuriyet Gazetesi*, 1.
- Mumcu, U. (1980, Şubat 25). Tersine. *Cumhuriyet Gazetesi*, 1.
- Mumcu, U. (1980, Mart 1). Kime ve Niçin?. *Cumhuriyet Gazetesi*, 1.
- Mumcu, U. (1980, Mart 4). Vergi'ye Vergi... *Cumhuriyet Gazetesi*, 1.

Mumcu, U. (1980, Mart 8). Denetleyenler. *Cumhuriyet Gazetesi*, 1.

Mumcu, U. (1980, Mart 16). Pazarlık. *Cumhuriyet Gazetesi*, 1.

Mumcu, U. (1980, Mart 17). Başkası Yok mu?. *Cumhuriyet Gazetesi*, 1.

Mumcu, U. (1980, Mart 18). Yersiz Konuk: Onuk... *Cumhuriyet Gazetesi*, 1.

Mumcu, U. (1980, Mart 19). Kömür mü? Petrol mü?. *Cumhuriyet Gazetesi*, 1.

Mumcu, U. (1980, Mart 23). Demirel'in Yazarı. *Cumhuriyet Gazetesi*, 1.

Mumcu, U. (1980, Mart 25). Yaz-Boz Tahtası. *Cumhuriyet Gazetesi*, 1.

Mumcu, U. (1980, Mart 26). Güdümlü. *Cumhuriyet Gazetesi*, 1.

Mumcu, U. (1980, Mart 27). Beş Yüz Milyon. *Cumhuriyet Gazetesi*, 1.

Mumcu, U. (1980, Mart 30). Adayımız Dr. Bilgiç. *Cumhuriyet Gazetesi*, 1.

Mumcu, U. (1980, Nisan 1). Batı Acısı. *Cumhuriyet Gazetesi*, 1.

Mumcu, U. (1980, Nisan 2). Göze Girdi. *Cumhuriyet Gazetesi*, 1.

Mumcu, U. (1980, Nisan 4). Sezgin'e Uyarı. *Cumhuriyet Gazetesi*, 1.

Mumcu, U. (1980, Nisan 6). IMF Geliyor. *Cumhuriyet Gazetesi*, 1.

Mumcu, U. (1980, Nisan 12). Dünden Bugüne. *Cumhuriyet Gazetesi*, 1.

Mumcu, U. (1980, Nisan 14). Merkez Bankası. *Cumhuriyet Gazetesi*, 1.

Mumcu, U. (1980, Nisan 17). Kaşıkçı. *Cumhuriyet Gazetesi*, 1.

Mumcu, U. (1980, Nisan 27). Batı Kulübü. *Cumhuriyet Gazetesi*, 1.

Mumcu, U. (1980, Mayıs 6). Özeti Bu... *Cumhuriyet Gazetesi*, 1.

Mumcu, U. (1980, Mayıs 1). Kimin Kökü Dışarıda. *Cumhuriyet Gazetesi*, 1.

Mumcu, U. (1980, Mayıs 6). Kim Satıyor?. *Cumhuriyet Gazetesi*, 1.

Mumcu, U. (1980, Mayıs 17). Durum. *Cumhuriyet Gazetesi*, 1.

Mumcu, U. (1980, Mayıs 19). Gericiliğin Halkaları. *Cumhuriyet Gazetesi*, 1.

Mumcu, U. (1980, Mayıs 27). Selam Olsun. *Cumhuriyet Gazetesi*, 1.

Mumcu, U. (1980, Mayıs 28). Güzel Sektör. *Cumhuriyet Gazetesi*, 1.

- Mumcu, U. (1980, Haziran 1). Paranın Padişahlığı. *Cumhuriyet Gazetesi*, 1.
- Mumcu, U. (1980, Haziran 4). Liberalin Liberali... *Cumhuriyet Gazetesi*, 1.
- Mumcu, U. (1980, Haziran 6). Özeti Bu. *Cumhuriyet Gazetesi*, 1.
- Mumcu, U. (1980, Haziran 13). Açık Olmak. *Cumhuriyet Gazetesi*, 1.
- Mumcu, U. (1980, Haziran 14). Ara Sınıf. *Cumhuriyet Gazetesi*, 1.
- Mumcu, U. (1980, Haziran 15). Hangi Değer. *Cumhuriyet Gazetesi*, 1.
- Mumcu, U. (1980, Haziran 21). Kulüp'te Dans. *Cumhuriyet Gazetesi*, 1.
- Mumcu, U. (1980, Haziran 23). IMF İpoteği. *Cumhuriyet Gazetesi*, 1.
- Mumcu, U. (1980, Haziran 25). DİSK. *Cumhuriyet Gazetesi*, 1.
- Mumcu, U. (1980, Haziran 30). Kim İçin, Ne İçin?. *Cumhuriyet Gazetesi*, 1.
- Mumcu, U. (1980, Temmuz 1). Kimin Parası?. *Cumhuriyet Gazetesi*, 1.
- Oğuz, R. (1980, Şubat 29). Delege Demokrasisi. *Cumhuriyet Gazetesi*, 2.
- Ozankaya, Ö. (1980, Nisan 7). Kalkınmanın Bilimi ve Sanatı. *Cumhuriyet Gazetesi*, 2.
- Öngören, M. T. (1980, Haziran 2). Kölelik Belgesi. *Cumhuriyet Gazetesi*, 2.
- Önortaç, M. N. (1980, Şubat 21). Eskiden ve Şimdi Enflasyonun Etkileri. *Cumhuriyet Gazetesi*, 2.
- Özsöz, A. (1980, Mart 5). THY Grevi ve Gerçekler. *Cumhuriyet Gazetesi*, 2.
- Pınar, C. (1979, Eylül 20). 1980'lerin Eşiğinde. *Cumhuriyet Gazetesi*, 2.
- Pınar, C. (1980, Temmuz 7). Faiz Politikası Açmazı. *Cumhuriyet Gazetesi*, 2.
- Peker, A. F. (1979, Ekim 23). Memurlar ve Sendika. *Cumhuriyet Gazetesi*, 2.
- Pulur, H. (1979, Temmuz 29). Mersin'de Koyun Keçi Bekleyen Gemiler. *Hürriyet Gazetesi*, 5.
- Pulur, H. (1979, Ağustos 1). Öğrenci Dövizi Kaç Para Eder?. *Hürriyet Gazetesi*, 5.
- Pulur, H. (1979, Ağustos 15). Zamlı İlaçlar Piyasaya Çıkarken. *Hürriyet Gazetesi*, 5.
- Pulur, H. (1979, Ağustos 28). Herkes Bir Yol Bulmuş Gidiyor. *Hürriyet Gazetesi*, 5.

- Pulur, H. (1979, Eylül 9). Sanki Herşey Gökten Zembille İndi De. *Hürriyet Gazetesi*, 5.
- Pulur, H. (1979, Eylül 22). Malkara Keşan Hoppala Paşam!... *Hürriyet Gazetesi*, 5.
- Pulur, H. (1979, Eylül 26). Edirne’de İşler ‘Bej’ Değil Galiba!... *Hürriyet Gazetesi*, 5.
- Pulur, H. (1979, Eylül 29). Benzin Kuyruğunda Olup Bitenler. *Hürriyet Gazetesi*, 5.
- Pulur, H. (1979, Eylül 30). Yapanın Yanına Kâr Kaldıkça. *Hürriyet Gazetesi*, 5.
- Pulur, H. (1979, Ekim 6). Kabahat Niçin Demokrasideymiş?. *Hürriyet Gazetesi*, 5.
- Pulur, H. (1979, Ekim 10). Yine Aynı Hikaye-Öğrenci Dövizleri. *Hürriyet Gazetesi*, 5.
- Pulur, H. (1979, Ekim 11). Petrole Döviz Nasıl Gidiyor?. *Hürriyet Gazetesi*, 5.
- Pulur, H. (1979, Kasım 21). Anlayana Sivrisinek Saz, Anlamayana.... *Hürriyet Gazetesi*, 5
- Pulur, H. (1979, Aralık 5). İşit de İnanma Gül de Geç... *Hürriyet Gazetesi*, 5
- Pulur, H. (1979, Aralık 15). Camı Yürekten mi Yoksa Kerhen mi?. *Hürriyet Gazetesi*, 5.
- Pulur, H. (1980, Ocak 9). 40 Gün Öncesi 40 Gün Sonrası. *Hürriyet Gazetesi*, 5.
- Pulur, H. (1980, Ocak 17). Enerji Bakanlarına Bir İki Laf Etsek. *Hürriyet Gazetesi*, 5.
- Pulur, H. (1980, Ocak 24). Bu da MSP’nin Tahakküm Paketi. *Hürriyet Gazetesi*, 5.
- Pulur, H. (1980, Ocak 27). Kazın Ayağını Gördünüz mü?. *Hürriyet Gazetesi*, 5.
- Pulur, H. (1980, Ocak 29). Vergi Salmanın Tam Zamanıdır. *Hürriyet Gazetesi*, 5.
- Pulur, H. (1980, Şubat 6). Pahalılığı Önlemek İhracatı Artırmak. *Hürriyet Gazetesi*, 5
- Pulur, H. (1980, Şubat 7). Devletçilik Soytarılık. *Hürriyet Gazetesi*, 5
- Pulur, H. (1980, Şubat 26). Vergi Adaleti Böyle Sağlanır. *Hürriyet Gazetesi*, 5.
- Pulur, H. (1980, Mart 4). Devlet İşletmeciliği ve Piyasa Ekonomisi. *Hürriyet Gazetesi*, 5.
- Pulur, H. (1980, Mart 13). Dört Kazı Gudemeyip Üçünü Kaybedenler. *Hürriyet Gazetesi*, 5.

- Pulur, H. (1980, Mart 16). Televizyondaki Basın Toplantısının Ardından. *Hürriyet Gazetesi*, 5.
- Pulur, H. (1980, Mart 19). Vergi Tasarısının Yanlış Anlaşılması. *Hürriyet Gazetesi*, 5.
- Pulur, H. (1980, Nisan 10). Pırasa İhracatı Halı İhracatı. *Hürriyet Gazetesi*, 5.
- Pulur, H. (1980, Nisan 8). 16200 Adet Sigaranın Hikayesi. *Hürriyet Gazetesi*, 5.
- Pulur, H. (1980, Nisan 9). Müstemleke İdaresi Bile Bunu Yapmaz. *Hürriyet Gazetesi*, 5.
- Pulur, H. (1980, Nisan 12). Bir Elinde Cımbız Bir Elinde Ayna Olanlara. *Hürriyet Gazetesi*, 5.
- Pulur, H. (1980, Nisan 24). Yığın İnsanlar Memleketi. *Hürriyet Gazetesi*, 5.
- Pulur, H. (1980, Nisan 26). Şu Seçim Lafı da Nereden Çıktı. *Hürriyet Gazetesi*, 5.
- Pulur, H. (1980, Nisan 29). Vergi Üzerine Laf Ola Beri Gele... *Hürriyet Gazetesi*, 5.
- Pulur, H. (1980, Mayıs 8). Güzel Gidiş Bu Gidiş, Eğer Sonu Gelirse. *Hürriyet Gazetesi*, 5.
- Pulur, H. (1980, Mayıs 16). İşler Tıkır Tıkır Mıkır Mıkır Yürüyor. *Hürriyet Gazetesi*, 5.
- Pulur, H. (1980, Mayıs 25). İşler İyice Kızıışmadan Önce. *Hürriyet Gazetesi*, 5.
- Pulur, H. (1980, Haziran 3). Sayın Özal Bu Zammı Durdurunuz. *Hürriyet Gazetesi*, 5.
- Pulur, H. (1980, Haziran 6). Adi Samsun Lüks Samsun, Vergilendirilmiş Kutsal Kazanç. *Hürriyet Gazetesi*, 5.
- Pulur, H. (1980, Haziran 12). Bakana İnandık Kandık ve Yandık ki Yandık. *Hürriyet Gazetesi*, 5.
- Pulur, H. (1980, Haziran 17). Siz Olsaydınız Ne Yapardınız?. *Hürriyet Gazetesi*, 5.
- Pulur, H. (1980, Haziran 18). Politikadan Başka İşler Var Dertler Var Neler Var. *Hürriyet Gazetesi*, 5.
- Pulur, H. (1980, Haziran 27). Velinimet Okuyucu Efendimiz Der Ki. *Hürriyet Gazetesi*, 5.
- Pulur, H. (1980, Temmuz 9). Vergiyi Peşin Al Taksitle Öde. *Hürriyet Gazetesi*, 5.
- Savcı, B. (1980, Mayıs 15). 'Sermaye Devleti' İçin... *Cumhuriyet Gazetesi*, 2.

- Savcı, B. (1980, Mayıs 28). Cumhurbaşkanlığına Oynuyor. *Cumhuriyet Gazetesi*, 2.
- Selçuk, İ. (1979, Temmuz 31). Suçlu. *Cumhuriyet Gazetesi*, 2.
- Selçuk, İ. (1979, Ağustos 2). Bir Dönem Daha. *Cumhuriyet Gazetesi*, 2.
- Selçuk, İ. (1979, Ağustos 5). Öz'ün Katiline Bakarken. *Cumhuriyet Gazetesi*, 2.
- Selçuk, İ. (1979, Ağustos 14). Belediye Grevlerinin İlginç Anatomisi. *Cumhuriyet Gazetesi*, 2.
- Selçuk, İ. (1979, Ağustos 18). Sağına Soluna. *Cumhuriyet Gazetesi*, 2.
- Selçuk, İ. (1979, Ağustos 24). İki Devlet. *Cumhuriyet Gazetesi*, 2.
- Selçuk, İ. (1979, Ağustos 29). Şeytan Fırılacağı. *Cumhuriyet Gazetesi*, 2.
- Selçuk, İ. (1979, Eylül 7). Terörün Yeni Boyutları. *Cumhuriyet Gazetesi*, 2.
- Selçuk, İ. (1979, Eylül 19). Süleyman Bey'e Sorun. *Cumhuriyet Gazetesi*, 2.
- Selçuk, İ. (1979, Ekim 2). Biz Dememiş miydik?. *Cumhuriyet Gazetesi*, 2.
- Selçuk, İ. (1979, Ekim 10). 14'e 3 Gün Kala. *Cumhuriyet Gazetesi*, 2.
- Selçuk, İ. (1979, Ekim 11). Neden Bu Duruma Düştüğ?. *Cumhuriyet Gazetesi*, 2.
- Selçuk, İ. (1979, Ekim 18). Hindularla Müslümanlar. *Cumhuriyet Gazetesi*, 2.
- Selçuk, İ. (1979, Ekim 25). Yaşanarak Aşılacak. *Cumhuriyet Gazetesi*, 2.
- Selçuk, İ. (1979, Ekim 30). CHP'de Özeleştirme Gereği... *Cumhuriyet Gazetesi*, 2.
- Selçuk, İ. (1979, Kasım 6). İflasın Simgesi. *Cumhuriyet Gazetesi*, 2.
- Selçuk, İ. (1979, Kasım 11). İpin Ucu Kaçınca. *Cumhuriyet Gazetesi*, 2.
- Selçuk, İ. (1979, Kasım 13). Geleceğin Sorunları. *Cumhuriyet Gazetesi*, 2.
- Selçuk, İ. (1979, Kasım 25). Sokrates Gibi. *Cumhuriyet Gazetesi*, 2.
- Selçuk, İ. (1979, Aralık 5). Demirel Ne Yapacak?. *Cumhuriyet Gazetesi*, 2.
- Selçuk, İ. (1979, Aralık 9). Safsata ve Gerçek. *Cumhuriyet Gazetesi*, 2.
- Selçuk, İ. (1980, Ocak 3). Asker veya Sivil. *Cumhuriyet Gazetesi*, 2.
- Selçuk, İ. (1980, Ocak 4). Devleti Batıran Nedir?. *Cumhuriyet Gazetesi*, 2.
- Selçuk, İ. (1980, Ocak 9). Düzenin Çöküşü. *Cumhuriyet Gazetesi*, 2.

- Selçuk, İ. (1980, Ocak 13). İnmeli Toplum. *Cumhuriyet Gazetesi*, 2.
- Selçuk, İ. (1980, Ocak 17). Tahtakale Merkez Bankası. *Cumhuriyet Gazetesi*, 2.
- Selçuk, İ. (1980, Ocak 18). Darda Kalanın. *Cumhuriyet Gazetesi*, 2.
- Selçuk, İ. (1980, Ocak 23). 100 Günlük Program. *Cumhuriyet Gazetesi*, 2.
- Selçuk, İ. (1980, Ocak 24). Geciktirilmiş Bir Kış. *Cumhuriyet Gazetesi*, 2.
- Selçuk, İ. (1980, Ocak 26). Öyle Değil mi Süleyman Bey?. *Cumhuriyet Gazetesi*, 2.
- Selçuk, İ. (1980, Ocak 27). Fiyatlar Serbest Fikirler Yasak. *Cumhuriyet Gazetesi*, 2.
- Selçuk, İ. (1980, Ocak 30). Süleyman Bey Devleti Yıkıyor. *Cumhuriyet Gazetesi*, 2.
- Selçuk, İ. (1980, Ocak 31). Osmanlılaşma ve Yabancılaşma. *Cumhuriyet Gazetesi*, 2.
- Selçuk, İ. (1980, Şubat 1). 1938'den 1980'e. *Cumhuriyet Gazetesi*, 2.
- Selçuk, İ. (1980, Şubat 2). MHP Milliyetçi mi?. *Cumhuriyet Gazetesi*, 2.
- Selçuk, İ. (1980, Şubat 5). Bozulma ve Çarpılma. *Cumhuriyet Gazetesi*, 2.
- Selçuk, İ. (1980, Şubat 6). Liberalizm mi Yoksa Başka Bir Şey mi?. *Cumhuriyet Gazetesi*, 2.
- Selçuk, İ. (1980, Şubat 7). 7 Yıl Öncesinden. *Cumhuriyet Gazetesi*, 2.
- Selçuk, İ. (1980, Şubat 8). Gözü Dönmüş Sermaye Politikası. *Cumhuriyet Gazetesi*, 2.
- Selçuk, İ. (1980, Şubat 10). Pazar Fıkrası. *Cumhuriyet Gazetesi*, 2.
- Selçuk, İ. (1980, Şubat 13). Faşizme Karşı Ortak Direniş... *Cumhuriyet Gazetesi*, 2.
- Selçuk, İ. (1980, Şubat 17). Çare Var. *Cumhuriyet Gazetesi*, 2.
- Selçuk, İ. (1980, Şubat 20). Elif Ba... *Cumhuriyet Gazetesi*, 2.
- Selçuk, İ. (1980, Şubat 21). Yeni Ekonomik Felsefe. *Cumhuriyet Gazetesi*, 2.
- Selçuk, İ. (1980, Şubat 23). Milliyetçiler ve Sosyalistlerin Yeni Görevleri Nedir?. *Cumhuriyet Gazetesi*, 2.
- Selçuk, İ. (1980, Şubat 29). Başkentte İdeolojik Çöp Yığınları. *Cumhuriyet Gazetesi*, 2.
- Selçuk, İ. (1980, Mart 3). Odunun Tanesi 10 Lira. *Cumhuriyet Gazetesi*, 2.

- Selçuk, İ. (1980, Mart 5). Tütün ve Sigarada Babaların Görevi. *Cumhuriyet Gazetesi*, 2.
- Selçuk, İ. (1980, Mart 10). Atatürk, Yabancı Sermaye ve Morrisoncular... *Cumhuriyet Gazetesi*, 2.
- Selçuk, İ. (1980, Mart 15). Sadakat Politikasından 'Sadaka Kutusu'na. *Cumhuriyet Gazetesi*, 2.
- Selçuk, İ. (1980, Mart 17). Tütün Rejisinden Marlboro'ya... *Cumhuriyet Gazetesi*, 2.
- Selçuk, İ. (1980, Mart 18). Ülkenin Hesabında Hesap Adamları?. *Cumhuriyet Gazetesi*, 2.
- Selçuk, İ. (1980, Mart 21). Umudumuz OECD. *Cumhuriyet Gazetesi*, 2.
- Selçuk, İ. (1980, Mart 22). Suçlu Kim?. *Cumhuriyet Gazetesi*, 2.
- Selçuk, İ. (1980, Mart 25). Durum Saptaması ve Bunalım Stratejisi. *Cumhuriyet Gazetesi*, 2.
- Selçuk, İ. (1980, Nisan 2). CHP Ne Yapıyor?. *Cumhuriyet Gazetesi*, 2.
- Selçuk, İ. (1980, Nisan 5). KİT, Akıl, Mantık... *Cumhuriyet Gazetesi*, 2.
- Selçuk, İ. (1980, Nisan 7). Ne Biçim İktidar?. *Cumhuriyet Gazetesi*, 2.
- Selçuk, İ. (1980, Nisan 8). Friedman, Lenin, Wilson ve Atatürk... *Cumhuriyet Gazetesi*, 2.
- Selçuk, İ. (1980, Nisan 9). Evrensel Koordinatlar. *Cumhuriyet Gazetesi*, 2.
- Selçuk, İ. (1980, Nisan 11). Türk-İş'in Sabrı Ne Zaman Taşar?. *Cumhuriyet Gazetesi*, 2.
- Selçuk, İ. (1980, Nisan 16). Kişilik ve Toplum. *Cumhuriyet Gazetesi*, 2.
- Selçuk, İ. (1980, Nisan 19). Atatürk Milliyetçiliği, Enver Nasyonalizmi. *Cumhuriyet Gazetesi*, 2.
- Selçuk, İ. (1980, Nisan 25). Faşizm Türkiye İçin Yazgı Değildir. *Cumhuriyet Gazetesi*, 2.
- Selçuk, İ. (1980, Nisan 30). 1880'ler, 1980'ler. *Cumhuriyet Gazetesi*, 2.
- Selçuk, İ. (1980, Mayıs 1). Dışgüdümün Başkenti. *Cumhuriyet Gazetesi*, 2.
- Selçuk, İ. (1980, Mayıs 7). Bir Gazete ki... *Cumhuriyet Gazetesi*, 2.
- Selçuk, İ. (1980, Mayıs 9). DİSK. *Cumhuriyet Gazetesi*, 2.

- Selçuk, İ. (1980, Mayıs 12). Moongose, Kedi, Fare ve DDY'nin Durumu. *Cumhuriyet Gazetesi*, 2.
- Selçuk, İ. (1980, Mayıs 13). Sağına Soğan, Soluna Sarmısak. *Cumhuriyet Gazetesi*, 2.
- Selçuk, İ. (1980, Mayıs 17). Tüketim Düzeninin Türedilerine... *Cumhuriyet Gazetesi*, 2.
- Selçuk, İ. (1980, Haziran 11). Mercedes, Marlboro, Citroen, Dupont, Sabancı... *Cumhuriyet Gazetesi*, 2.
- Selçuk, İ. (1980, Haziran 14). Silah Zoruyla da Ayakta Duramaz. *Cumhuriyet Gazetesi*, 2.
- Selçuk, İ. (1980, Haziran 16). Bozuk Düzen Yıkılır, Türkiye Yükselir. *Cumhuriyet Gazetesi*, 2.
- Selçuk, İ. (1980, Haziran 17). Boyadan Kazanıyoruz. *Cumhuriyet Gazetesi*, 2.
- Selçuk, İ. (1980, Haziran 20). Türk Parası Pul, Biz Batıya Kul. *Cumhuriyet Gazetesi*, 2.
- Selçuk, İ. (1980, Haziran 25). Geceler Boyu Sıkıntı ve Ta Be Sabah Lüks. *Cumhuriyet Gazetesi*, 2.
- Selçuk, İ. (1980, Temmuz 4). Faizcilik Batağında, Tefecilik Ağında. *Cumhuriyet Gazetesi*, 2.
- Selçuk, İ. (1980, Temmuz 9). İç Durum- Dış Durum. *Cumhuriyet Gazetesi*, 2.
- Selçuk, İ. (1980, Temmuz 18). Yeni Bir Dünya. *Cumhuriyet Gazetesi*, 2.
- Selçuk, İ. (1980, Temmuz 21). Çözüm Yolu?. *Cumhuriyet Gazetesi*, 2.
- Selçuk, İ. (1980, Temmuz 22). Tutarlı Model, Tutacak mı?. *Cumhuriyet Gazetesi*, 2.
- Selçuk, İ. (1980, Temmuz 23). 1979 Kasımına Dönsek Ne Olur?. *Cumhuriyet Gazetesi*, 2.
- Seven, F. (1979, Eylül 3). Sigortacılığa Müdahale. *Cumhuriyet Gazetesi*, 2.
- Sezen, M. (1979, Ekim 8). Memurların Sendikal Hakları. *Cumhuriyet Gazetesi*, 2.
- Sezen, M. (1980, Ocak 7). Otoriter Rejim ve Hukuk. *Cumhuriyet Gazetesi*, 2.
- Sirmen, A. (1979, Ekim 15). Boşuna mı Geçti?. *Cumhuriyet Gazetesi*, 3.
- Sirmen, A. (1979, Ekim 19). Neyin Sonucu?. *Cumhuriyet Gazetesi*, 3.

- Sirmen, A. (1979, Aralık 22). Türk ve Alman'ın Akılları. *Cumhuriyet Gazetesi*, 3.
- Sirmen, A. (1979, Aralık 26). Erbakan'ın Toplantısı. *Cumhuriyet Gazetesi*, 3.
- Sirmen, A. (1979, Aralık 29). Tek Kollu Kahraman. *Cumhuriyet Gazetesi*, 3.
- Sirmen, A. (1980, Ocak 24). Bunalım Politikası. *Cumhuriyet Gazetesi*, 3.
- Sirmen, A. (1980, Ocak 30). Cesaret. *Cumhuriyet Gazetesi*, 3.
- Sirmen, A. (1980, Ocak 31). Çağdaş ve Çağdışı. *Cumhuriyet Gazetesi*, 3.
- Sirmen, A. (1980, Şubat 2). İki Uyarı. *Cumhuriyet Gazetesi*, 3.
- Sirmen, A. (1980, Şubat 20). Çıkmaz. *Cumhuriyet Gazetesi*, 3.
- Sirmen, A. (1980, Şubat 21). Memuru Yaşatmak. *Cumhuriyet Gazetesi*, 3.
- Sirmen, A. (1980, Şubat 27). Adını Koydum. *Cumhuriyet Gazetesi*, 3.
- Sirmen, A. (1980, Mart 12). Hak Ne Diyor?. *Cumhuriyet Gazetesi*, 3.
- Sirmen, A. (1980, Mart 22). Aklımızı Başımıza. *Cumhuriyet Gazetesi*, 3.
- Sirmen, A. (1980, Mart 23). Olağan Hal. *Cumhuriyet Gazetesi*, 3.
- Sirmen, A. (1980, Mart 25). Bir Mektuba Yanıt. *Cumhuriyet Gazetesi*, 3.
- Sirmen, A. (1980, Mart 28). Vakti Ne Zaman?. *Cumhuriyet Gazetesi*, 3.
- Sirmen, A. (1980, Mart 31). Anlamayan Kim?. *Cumhuriyet Gazetesi*, 3.
- Sirmen, A. (1980, Nisan 5). Ne Diyor?. *Cumhuriyet Gazetesi*, 3.
- Sirmen, A. (1980, Nisan 25). Şeytana Elini Veren. *Cumhuriyet Gazetesi*, 3.
- Sirmen, A. (1980, Nisan 27). Erkmen'in Açıklanması. *Cumhuriyet Gazetesi*, 3.
- Sirmen, A. (1980, Mayıs 6). Yurtseverlik ve 'asyl'cüler. *Cumhuriyet Gazetesi*, 3.
- Sirmen, A. (1980, Mayıs 11). Kaçırınca. *Cumhuriyet Gazetesi*, 3.
- Sirmen, A. (1980, Mayıs 12). Düş Kırıklığı. *Cumhuriyet Gazetesi*, 3.
- Sirmen, A. (1980, Mayıs 22). Nereye?. *Cumhuriyet Gazetesi*, 3.
- Sirmen, A. (1980, Mayıs 26). Neye Tercüman?. *Cumhuriyet Gazetesi*, 3.
- Sirmen, A. (1980, Haziran 4). Hayalet. *Cumhuriyet Gazetesi*, 3.

- Sirmen, A. (1980, Haziran 6). Tutarlılık. *Cumhuriyet Gazetesi*, 3.
- Sirmen, A. (1980, Haziran 10). Gösterge. *Cumhuriyet Gazetesi*, 3.
- Sirmen, A. (1980, Temmuz 2). Boşluk. *Cumhuriyet Gazetesi*, 3.
- Sirmen, A. (1980, Temmuz 4). Erbakan Olayı. *Cumhuriyet Gazetesi*, 3.
- Somer, S. (1979, Kasım 8). Kısa Süre İçin Çözüm. *Cumhuriyet Gazetesi*, 2.
- Somer, S. (1979, Aralık 19). Petrol Politikası. *Cumhuriyet Gazetesi*, 2.
- Soylan, B. (1980, Ocak 28). İstihdam Vergisi Azalırken. *Cumhuriyet Gazetesi*, 2.
- Soylan, B. (1980, Mayıs 29). Yeni Ekonomik Kararlar ve Vergiciliğimiz. *Cumhuriyet Gazetesi*, 2.
- Şahin, H. (1980, Nisan 27). Schmidt'in Uyarısı. *Cumhuriyet Gazetesi*, 2.
- Şahin, H. (1980, Mayıs 25). Kissinger, Şah ve Petrol Fiyatları. *Cumhuriyet Gazetesi*, 2.
- Şişik, Ü. (1980, Mart 26). Eşel Mobil Sistemi Çözüm Getiriyor mu?. *Cumhuriyet Gazetesi*, 2.
- Talas, C. (1980, Ocak 17). 1979'da Toplumsal Oluş ve Siyasallar. *Cumhuriyet Gazetesi*, 2.
- Talas, C. (1980, Mart 6). Ekonomi ve Yoksullaşan Halk. *Cumhuriyet Gazetesi*, 2.
- Talas, C. (1980, Haziran 2). Günümüzde Türk Sendikacılığı. *Cumhuriyet Gazetesi*, 2.
- Talas, C. (1980, Temmuz 10). Bunalım ve İşçi Sınıfı. *Cumhuriyet Gazetesi*, 2.
- Tan, A. (1980, Temmuz 16). Thatcher İngiliz Ekonomisine Friedman ve Hayek Reçeteleri ile Yön Veriyor. *Cumhuriyet Gazetesi*, 2.
- Tayanç, T. (1980, Haziran 18). Toplum Vicdanı ve İşçi Ücretleri. *Cumhuriyet Gazetesi*, 2.
- Taylan, M. (1979, Ekim 1). Dikta Özlemi. *Cumhuriyet Gazetesi*, 2.
- Taylan, M. (1979, Aralık 5). Seçim Öncesi ve Sonrası. *Cumhuriyet Gazetesi*, 2.
- Toker, M. (1979, Ağustos 5). Öğrenme. *Hürriyet Gazetesi*, 6.
- Toker, M. (1979, Ağustos 19). Geçim Değil Seçim Ekonomisi. *Hürriyet Gazetesi*, 6.
- Toker, M. (1979, Ekim 14). Restorasyon. *Hürriyet Gazetesi*, 6.

- Toker, M. (1979, Kasım 11). Kurultay'ın Hükümeti. *Hürriyet Gazetesi*, 6.
- Toker, M. (1979, Kasım 18). Olumlu Görüntülerle Başlayan Bir Dönem. *Hürriyet Gazetesi*, 6.
- Toker, M. (1979, Kasım 25). Ayinesi İştir Kişinin. *Hürriyet Gazetesi*, 6.
- Toker, M. (1979, Aralık 16). Bu da Demirel Marka Laf Üretimi. *Hürriyet Gazetesi*, 6.
- Toker, M. (1980, Ocak 27). 100'e Doğru. *Hürriyet Gazetesi*, 6.
- Toker, M. (1980, Şubat 3). Ecevit Gene Şaşırdı. *Hürriyet Gazetesi*, 6.
- Toker, M. (1980, Şubat 4). Önlemler 1980. *Hürriyet Gazetesi*, 6.
- Toker, M. (1980, Şubat 10). Türk Ekonomisinin Dramı. *Hürriyet Gazetesi*, 6.
- Toker, M. (1980, Mart 2). 'Kara Rejim' Ne Zaman Aklanıverdi?. *Hürriyet Gazetesi*, 6.
- Toker, M. (1980, Mart 23). Her Yıl Çanak Açmakla Bir Yere Varılmaz. *Hürriyet Gazetesi*, 6.
- Toker, M. (1980, Mart 24). Çaresi Yok Değil. *Hürriyet Gazetesi*, 6.
- Toker, M. (1980, Mart 25). Çaresi Var Ama... *Hürriyet Gazetesi*, 6.
- Toker, M. (1980, Haziran 12). Öteki Türkiye. *Hürriyet Gazetesi*, 6.
- Toker, M. (1980, Haziran 29). Biraz da Biz Kendimize Yardım Etsek. *Hürriyet Gazetesi*, 6.
- Tomak, E. (1980, Mart 25). Ford: Bir 'Çok Uluslu' Şirket. *Cumhuriyet Gazetesi*, 2.
- Tokmakoğlu, T. (1979, Ağustos 7). Türkiye'de Et, Mera ve Göçebe Aşiret Sorunları, *Cumhuriyet Gazetesi*, 2.
- Topuz, H. (1980, Mart 12). Üçüncü Dünya Düzeni. *Cumhuriyet Gazetesi*, 2.
- Tunaboğlu, M. A. (1979, Ağustos 6). Fiyat Artışı Durdurulmalı. *Cumhuriyet Gazetesi*, 2.
- Tunaboğlu, M. A. (1979, Kasım 26). Ekonomi-Hükümet Programı. *Cumhuriyet Gazetesi*, 2.
- Tunaboğlu, M. A. (1980, Haziran 17). Zam, Devalüasyon, Bunalım. *Cumhuriyet Gazetesi*, 2.
- Tunçkanat, H. (1980, Mayıs 27). 27 Mayıs 20 Yaşında. *Cumhuriyet Gazetesi*, 2.

- Turla, S. (1979, Ağustos 14). Sessiz ve Derinden. *Cumhuriyet Gazetesi*, 2.
- Uğur, N. (1980, Haziran 30). Bunalım, Erken Seçim ve Hükümet Sorunu. *Hürriyet Gazetesi*, 6.
- Ulman, H. (1979, Temmuz 24). Devlet Gemisi Lafla Yürümüyor. *Hürriyet Gazetesi*, 6.
- Ulman, H. (1979, Ağustos 14). Ekonomi ve Politika. *Hürriyet Gazetesi*, 6.
- Ulman, H. (1980, Ocak 8). Kalkınmaya Çalışanların Ortak Kaderi. *Hürriyet Gazetesi*, 6.
- Ulman, H. (1980, Şubat 12). Kırılmayan Çember. *Hürriyet Gazetesi*, 6.
- Ulman, H. (1980, Şubat 19). Şu 'Latin Amerika Modeli'. *Hürriyet Gazetesi*, 6.
- Ulman, H. (1980, Mart 4). Türkiye ve Ortak Pazar. *Hürriyet Gazetesi*, 6.
- Usluoğlu, H. A. (1980, Şubat 11). Kuruluş Yasal Değil!. *Cumhuriyet Gazetesi*, 2.
- Ünsal, E. (1979, Temmuz 24). Sendikalar ve Politika. *Cumhuriyet Gazetesi*, 2.
- Ünsal, E. (1979, Ağustos 15). İşsizlik Sigortası ve Sendikalar. *Cumhuriyet Gazetesi*, 2.
- Ünsal, E. (1980, Ocak 16). İşkolu Sözleşmeleri. *Cumhuriyet Gazetesi*, 2.
- Vardar, İ. (1980, Mayıs 23). Yağ Sorunu, Yağlı Tohumlar. *Cumhuriyet Gazetesi*, 2.
- Velidedeoğlu, H. V. (1979, Ekim 7). Siyasal Açık Oturum Güzeldi. *Cumhuriyet Gazetesi*, 2.
- Velidedeoğlu, H. V. (1980, Ocak 6). Muhtıra ve Atatürk İlkeleri. *Cumhuriyet Gazetesi*, 2.
- Yıldız, A. (1980, Haziran 26). 22 Yılda Dört İflas!. *Cumhuriyet Gazetesi*, 2.
- “Silahlı Kuvvetlerin Görüşü” Açıklandı. (1980, Ocak 3). *Cumhuriyet Gazetesi*, 1. Demirel Evren’le beklenmeyen bir görüşme yaptı. (1980, Ocak 5). *Cumhuriyet Gazetesi*, 1.
- Başbakan, Cumhurbaşkanı ile yeniden görüştü ve “mektup olayının halledildiğini” söyledi. (1980, Ocak 9). *Cumhuriyet Gazetesi*, 1.
- Birand, M. A. & Yalçın, S. & Akinan, S. (1999). *Özallı Yıllar Belgeseli*. 1.Bölüm.

Birand, M. A. (1998). *12 Eylül Belgeseli*. 9. Bölüm. 1980'deki Asıl Darbe: 24 Ocak. (2005, Eylül 15).

EKLER

EK 1. HÜRRİYET VE CUMHURİYET GAZETELERİNDE 24/07/1979-25/07/1980 TARİHLERİ ARASINDA ÇALIŞAN KÖŞE YAZARLARI LİSTESİ

➤ HÜRRİYET GAZETESİ'NDE ÇALIŞAN SÜREKLİ YAZARLAR

1. HASAN PULUR
2. OKTAY EKŞİ
3. METİN TOKER
4. İSMAİL CEM
5. BEDİİ FAİK
6. ÇETİN EMEÇ

➤ HÜRRİYET GAZETESİNDE ÇALIŞAN KONUK YAZARLAR

Hürriyet Gazetesi'nde çalışan konuk yazara rastlanmamıştır.

➤ CUMHURİYET GAZETESİ'NDE ÇALIŞAN SÜREKLİ YAZARLAR

1. OKTAY AKBAL
2. YALÇIN DOĞAN
3. İLHAN SELÇUK
4. MEHMED KEMAL
5. UĞUR MUMCU
6. ALİ SİRMEN

➤ CUMHURİYET GAZETESİ'NDE ÇALIŞAN KONUK YAZARLAR

1. MEHMET ALİ TUNABOYLU
2. ASLAN BAŞER KAFAOĞLU
3. PROF. DR. CAHİT TALAS
4. TURGUT ARIĞ
5. MERİH SEZEN
6. ENGİN ÜNSAL
7. ATILLA ÖZSÖZ

8. GÜL NEŞE EREL
9. DOÇ. DR. TAMER İŞGÜDEN
10. M. NURİ ÖNORTAÇ
11. DR. H.SAMİ GÜVEN
12. ZİYA KAYLA
13. PROF. DR. CENGİZ PINAR
14. PROF. DR. NAZİF KUYUCUKLU
15. PROF. DR. SUNA KİLİ
16. HIFZI TOPUZ
17. TURGUT KAZAN
18. TUNÇ TAYANÇ

T.C.

MARDİN ARTUKLU ÜNİVERSİTESİ

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

İNTİHAL RAPORU

Tez Başlığı: 24 Ocak Kararları: Hürriyet ve Cumhuriyet Gazetelerinde Yayımlanan Köşe Yazılarının İçerik ve Söylem Analizi

Yukarıda başlığı gösterilen tez çalışmamın kapak sayfası, giriş, ana bölümler ve sonuç kısımlarında oluşan toplam 177 sayfalık kısmına ilişkin 07/01/2019 tarihinde tez danışmanım tarafından "Turnitin" adlı intihal tespit programından aşağıda belirtilen filtrelemeler uygulanarak alınmış olan orjinallik raporuna göre, tezimin benzerlik oranı alıntılar dahil % 4'tür.

Uygulanan Filtrelemeler:

Kaynakça hariç

Alıntılar dahil

5 Kelimedenden daha az örtüşme içeren metin kısımları hariç açıklamalar

Mardin Artuklu Üniversitesi "Turnitin" adlı intihal tespit programı sonucunda; azami benzerlik oranlarına göre tez çalışmamın herhangi bir intihal içermediğini; aksinin tespit edileceği muhtemel durumda doğabilecek her türlü hukuki sorumluluğu kabul ettiğimi ve yukarıda vermiş olduğum bilgilerin doğru olduğunu beyan ederim.

Adı Soyadı: Vasfiye KALYA AYTEKİN

Öğrenci No: 15761007

Programı: Sosyoloji

Statüsü: Yüksek Lisans

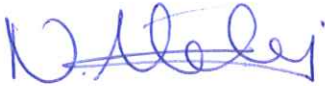
Tarih ve İmza

07/01/2019

Danışman Onayı

Zehra Nurdan ATALAY

A.B.D. Başkanı Onayı

Zülküf KARA

T.C.
MARDİN ARTUKLU ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

İNTİHAL RAPORU

Tez Başlığı: 24 Ocak Kararları: Hürriyet ve Cumhuriyet Gazetelerinde Yayınlanan Köşe Yazılarının İçerik ve Söylem Analizi

Yukarıda başlığı gösterilen tez çalışmamın kapak sayfası, giriş, ana bölümler ve sonuç kısımlarında oluşan toplam 177 sayfalık kısmına ilişkin 10/12/2018 tarihinde tez danışmanım tarafından "Turnitin" adlı intihal tespit programından aşağıda belirtilen filtrelemeler uygulanarak alınmış olan orjinallik raporuna göre, tezimin benzerlik oranı alıntılar dahil % 4'tür.

Uygulanan Filtrelemeler:

Kaynakça hariç

Alıntılar dahil

5 Kelimedenden daha az örtüşme içeren metin kısımları hariç açıklamalar

Mardin Artuklu Üniversitesi "Turnitin" adlı intihal tespit programı sonucunda; azami benzerlik oranlarına göre tez çalışmamın herhangi bir intihal içermediğini; aksinin tespit edileceği muhtemel durumda doğabilecek her türlü hukuki sorumluluğu kabul ettiğimi ve yukarıda vermiş olduğum bilgilerin doğru olduğunu beyan ederim.

Adı Soyadı: Vasfiye KALYA AYTEKİN

Öğrenci No: 15761007

Programı: Sosyoloji

Statüsü: Yüksek Lisans

Tarih ve İmza

10/12/2018

Danışman Onayı

Zehra Nurdan ATALAY

A.B.D. Başkanı Onayı

Zülküf KARA

